

**Арзёбии муассисаҳои таҳсилоти умумӣ дар
доираи дастгирии Барномаи озуқаворӣ
ҷаҳонӣ
соли 2022**

Photo: WFP Tajikistan/Guljahon Hamroboyzoda

**WFP - Supported School Facilities
Assessment 2022**

**Оценка школьных
образовательных учреждений при
поддержке ВПП ООН за 2022 год**

World Food
Programme

SAVING
LIVES
CHANGING
LIVES

**Арзёбии муассисаҳои таҳсилоти
умумӣ дар доираи дастгирии
Барномаи озуқавории ҷаҳонӣ
соли 2022**

Таҳлили инфрасохтор ва
иншооти муассисаҳои
таҳсилоти умумие, ки аз
ҷониби Барномаи озуқавории
ҷаҳонӣ дастгирӣ карда
мешаванд

Тоҷикистон

сентябри соли 2023

ПАЁМҲОИ АСОСИ

Боздидҳо ба 1858 аз 1913 муассисаҳои таҳсилоти умумие, ки аз ҷониби Барномаи озуқавории ҷаҳонӣ (БОҶ) тавассути Барномаи ғизои мактабӣ (БҒМ) дастгирӣ карда мешаванд, анҷом дода шуданд.

- Дар ин муассисаҳо, зиёда аз як миллион мактаббачагон таҳсил мекунанд, аз ҷумла 3% дар гурӯҳи синну соли томактабӣ, 44% дар синфҳои ибтидоӣ 1-4, ва 54% дар синфҳои миёна ва болоӣ 5-11.
- Аксари муассисаҳои таълимӣ дар вилоятҳои Хатлон (759), ва Суғд (610) воқеъ буда дар минтақаи НТҶ 367 муассиса ва шумораи камтари онҳо дар ВМКБ (122) аз ҷониби БОҶ дастгирӣ карда мешаванд.
- Вақти миёнаи сафар аз муассисаҳо то ба маркази ноҳияҳо 44 дақиқаро ташкил медиҳад, вақти тӯлонитарин ба ВМКБ (2 соат) ва кӯтоҳтарин ба вилояти Хатлон (31 дақиқа) рост меояд.
- Дар 48% муассисаҳои таълимӣ ҳолати роҳҳо аз муассиса то маркази ноҳияҳо ғайриқаноатманд мебошад.

Фаъолияти кишоварзӣ байни минтақаҳо фарқ дошта, мактабҳо дар вилоятҳои Суғд ва Хатлон нисбат ба мактабҳои ВМКБ ва НТҶ маҳсулноктар буданд.

- Ҳиссаи калонтарини муассисаҳои таълимие, ки қитъаҳои замин доранд, дар вилоятҳои Суғд ва Хатлон воқеанд, ки 85 - 91%ро ташкил медиҳад.
- Аз 1538 муассисаҳои муассисаҳо, ки қитъаи замин доранд, 80% қитъаи заминро барои зироаткорӣ истифода мебаранд. Зироати асосӣ картошка буда, себ, зардолу ва гелос низ ба таври васеъ парвариш карда мешаванд.
- Дар аксар ҳолатҳо (91 %), мактабҳо гармхона надоштанд, дар мактабҳои НТҶ оиди ягон гармхона маълумот дода нашудааст.

Қисми зиёди мактабҳо ба ошхона, толорҳои хӯрокхӯрӣ ва анборҳои озуқаворӣ дорон ҳолати хуб дастрасӣ доштанд.

- 80%и мактабҳо ошхона доранд, гарчанде ки дар байни минтақаҳо фарқиятҳои назаррас ба мушоҳида расидааст. Нишондиҳандаи баландтарин дар вилояти Суғд, ки 94%и мактабҳо ошхона доштанд мушоҳида карда шуд, аммо дар НТҶ нишондиҳандаи пасттарин - танҳо 57%и мактабҳо ошхона доранд.
- Аксарияти мактабҳо, яъне 86% толори хӯрокхӯрӣ дошта дар онҳо хонандагон хӯрок меҳуранд. Аксарияти толорҳои хӯрокхӯрӣ дар ин мактабҳо дар ҳолати хуб ва коршоам буданд ва танҳо таъмири нақшавии солонаро талаб мекарданд.
- Дар рафти боздидҳо, ошкор карда шуд, ки 82%и мактабҳо анбори озуқаворӣ доранд, ки аз онҳо 30% дар ҳолати ғайриқаноатманд қарор доштанд.
- Аз се ду ҳиссаи муассисаҳои боздидшуда ба системаи таъмини оби нӯшокӣ дастрасӣ доштанд ва ҳоҷатхонаҳо дар тамоми мактабҳо мавҷуд буда, тақрибан дар нисфи онҳо дар шафати ҳоҷатхона дастшӯякҳо ҷиҳозонида шудаанд.

ПАЁМҶОИ АСОСИ

Аксар мактабҳо бо танқисии ошпазҳои доимӣ ва омӯзонидашуда дучор омадаанд

95%-и мактабҳои боздидшуда дар саросари кишвар ҳадди ақал як ошпаз доштанд. Аммо, танҳо бештар аз сеяки (39%) ошпазҳо расман ба қайд гирифта шудаанд, яъне қисми зиёди ошпазҳо бе шартномаи расмӣ кор мекунанд. Илова бар ин, танҳо 30%-и онҳо ҳамчун ошпаз омӯзонида шудаанд.

- Дар маҷмуъ, 72%-и мактабҳо ба ошпазҳо маош медиҳанд. Аммо, дар муқоиса бо мактабҳои Суғд ва Хатлон ҳиссаи камтари мактабҳое, ки маош пардохт мекунанд ба ВМКБ ва НТҚ рост меояд. Маоши моҳонаи аксар ошпазҳо 400-600 сомони ро ташкил мекунанд.

Дастгирии ҳукумат, аҳолии маҳаллӣ ва АВО-ҳо ба мактабҳо имкон медиҳанд, ки хӯрокҳои гуногун омода кунанд ва хароҷоти маъмуриро пӯшонанд

- Дар маҷмуъ, тақрибан аз се ду ҳиссаи мактабҳо (64%) барои БҶМ аз тарафи ҳукуматҳои маҳаллӣ, бо намуди маблағ ё кӯмаки иловагӣ, дастгирӣ ёфтанд. Онҳо аксар барои ҳадафҳои гуногун, асосан барои пардохти маоши кормандон/ошпаз дастгирӣ меёфтанд.
- 95 %-и муассисаҳои таълимиро ҷомеаи маҳаллӣ ва АВО дастгирӣ мекунанд, ки ин нишондиҳанда дар ҳама минтақаҳо яхел аст. Қисми зиёди кӯмак дар шакли молҳои озуқаворӣ ё рирасон ворид шуданд.

Бештар аз 200 мактабҳо норасоии назарраси захираҳо барои ба роҳ мондани БҶМ-ро доранд

- Аз ҷиҳати мавҷуд будани ошхона, толори хӯрокхӯрӣ, анборхонаи коршоям ва ошпазҳо, дар чор минтақа 218 мактабҳо оиди идома додани БҶМ ба дастгирӣ эҳтиёҷ доранд
- Аз байни мактабҳое, ки аз ҷониби БОҶ дастгирӣ мешаванд, 146 мактаб ба аксар меъёрҳои ҳатмӣ барои амалӣ кардани БҶМ бо дастгирии ҳадди ақал мутобиқат мекарданд. Қисми зиёди ин мактабҳо дар вилоятҳои Суғд ва Хатлон ҷойгиранд, ва дар ВМКБ муассисаҳои таълимӣ ба ин меъёрҳо ҷавобгӯ нестанд.

МУҚАДДИМА

МОҲИЯТИ БАРНОМАИ ҶИЗОИ МАКТАБӢ

Норасоии ҷизои солим барои мактаббачагон ба рушди ҷисмонӣ ва равонии онҳо таъсири манфӣ мерасонад. Гуруснагӣ ва камғизоӣ дар байни кӯдакон ба омӯзиш тавассути заиф гардонидани қобилияти омӯхтан ва фаъл боқӣ монандани онҳо дар давоми рӯзи таҳсил таъсир мерасонад. Дар сурати гирифтани моддаҳои ҷизоии мувофиқ, мағзи сар дар синни хурдсолӣ зуд рушд мекунад. Бидуни ин моддаҳои ҷизоӣ, боиси ба амал омадани оқибатҳои манфии дарозмуддат барои қобилиятҳои омӯзиш мегардад.

Барномаҳои ҷизои мактабӣ сармоягузори асоснокӣ таҳсилот ба шумор мераванд ва ба ҷизои кофӣ **барои афзоиш додани иштирок, пешрафт ва фарогирии хонандагон** нигаронида шудаанд. (БОҶ, 1995). Ҳақиқатан, далелҳои мавҷуданд, ки ҷизои мактабӣ фарогири бо таҳсил ва иштироки хонандагонро, махсусан духтаронро метавонад афзоиш диҳад ва дар якҷоягӣ ба таълими босифат саҳм гузорад^[1]. Файр аз ин, барномаи ҷизои мактабӣ волидайнро ҳавасманд мегардонад, ки фарзандонашонро барои иҷрои корҳо бо шиками гурусна дар хона нигоҳ нашошта, онҳоро аз насл ба насл баҳри хотима додани камбизоатӣ ба мактаб фиристанд.

Бо назардошти муҳимнокии барномаи ҷизои мактабӣ, Ҳукумати Тоҷикистон тавачҷуҳи худро ба беҳтар кардани саломатӣ ва ҷизои солим дар муассисаҳои таҳсилоту умумӣ тавассути қабул намудани як қатор ҳуҷҷатҳои расмӣ равона кардааст. **Стратегияи миллии рушд барои давраи солҳои 2016-2030 (СМР)** амнияти озуқаворӣ ва дастрасӣ ба ҷизои хушсифатро ҳамчун самти афзалиятнок барои ҳалли як қатор мушкилоти фаврӣ, ки ба рушди Тоҷикистон монеъ мешаванд, ҷудо мекунад.

Санади мазкур душвориҳо дар соҳаҳои таҳсилот, ҷизо, тандурустӣ ва кишоварзиро эътироф менамояд. Дар он “таъсис додани бастаи ҳавасмандгардонӣ ва имкониятҳои таъминоти иҷтимоӣ, аз қабилӣ таъмини ҷизо (барои хонандагони мактаби ибтидоӣ) ва созмон додани низоми кумаки унвонӣ ба хонаводаҳои камбизоат бо мақсади ҳавасмандгардонии таҳсилоти кӯдакон” зикр гардидааст.

Илова бар ин, дар соли 2015, Ҳукумат **‘Концепсияи беҳтар намудани ҷизои мактабӣ дар муассисаҳои таҳсилоти умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон’-ро** тасдиқ кард.

ВАЗӢЯТИ КИШВАР

Тоҷикистон давлати дорои **даромади паст ва миёна** дар Осиёи Марказӣ мебошад. **93%-и ҳудуди кишварро кӯҳсор ишғол менамояд** ва баромад ба обҳои баҳрӣ надорад. Шумораи аҳоли 9.8 ^[1] миллион нафарро ташкил медиҳад, ки аз он 74% дар деҳот зиндагӣ мекунад. Дар миқёси миллии, синни тақрибан 42%-и аҳолии кишвар то 18 сола мебошад ^[2].

Кишвар дар самти **коҳиш додани камбизоатӣ** ба пешрафти назаррас ноил гашта, онро аз 80% дар аввали солҳои 2000-ум то 27% дар соли 2021^[3] поён бурдааст. Бо вучуди ин нобаробарӣ байни минтақаҳо боқӣ мемонад ва сатҳи камбизоатӣ дар минтақаҳои деҳот дар муқоиса бо шаҳрҳо баландтар аст.

Бо вучуди беҳбудӣ, ҷизои аҳоли боиси нигаронӣ боқӣ мемонад, ки аз ин ҷиҳат **нишондиҳандаҳои кишвар дар байни кишварҳои Осиёи Марказӣ пасттарин аст**. Нишондиҳандаи қадпасти дар байни кӯдакони то 5 сола дар соли 2017 ба 17.5% баробар буд, ки аз 26% дар соли 2012^[4] паст рафтааст. Сатҳи қадпасти аз рӯи вазъи иҷтимоиву иқтисодии хонаводаҳо ва минтақаҳои ҷуғрофӣ ба таври назаррас фарқ мекунад.

Таҳсилот дар Тоҷикистон аз синни 7 то 15 сола ҳатмӣ ва роӣгон аст ^[5]. Дар соли 2017, фарогирии умумӣ бо таҳсил дар зинаи ибтидоӣ (синфҳои 1-4) дар кишвар 100.9% буд (100.3% духтарон, 101.4% писарон), сатҳи софи таҳсил дар зинаи ибтидоӣ 98.3% ва сатҳи хатми зинаи ибтидоӣ 94.9% (94.7% духтарон, 95,1% писарон) буд. Сатҳи иштироки соф 83% дар зинаи ибтидоӣ дар соли 2017 барои духтарон ва писарон буд ва ин танҳо байни минтақаҳои деҳот (83%) ва шаҳр (84%) ва инчунин байни гурӯҳҳои камбизоаттарин (82.5%) ва сарватмандтарин (84.9%) каме фарқ мекунад.

[1] – Барои далелҳои оид ба натиҷаҳои таҳсилот: Adelman, S., Gilligan, D. & Lehrer, K. 2008. How Effective are Food-for-Education Programmes? A Critical Assessment of the Evidence аз Developing Countries. Washington DC, IFRPI; ва Jukes, M., Drake, L. & Bundy, D. 2008. School Health, Nutrition ва Education for All: Levelling the Playing Field. Cambridge, MA, CABI Publishing.

Концепсия уҳдадории Ҳукуматро дар мавриди созмон додан ва ба роҳ мондани **Барномаи миллии ғизои мактабӣ (БМҒМ)** нишон медиҳад. Илова бар ин, Ҳукумат **“Стратегияи рушди устувори ғизои мактабӣ барои солҳои 2017- 2027-ро** қабул кард, ки дар он чорабиниҳои асосии зерин муайян карда шудаанд: иқтисодии ташкилӣ оид ба идоракунии, ҳисоботдиҳӣ ва ҳамроҳангсозӣ; маблағгузорӣ; тарҳрезии “Барномаи миллии рушди устувори ғизои мактабӣ” ва мувофиқа кардани “Барномаи давлатии рушди ғизои мактабӣ”; ва иштироки бештари волидайн ва ҷомеа.

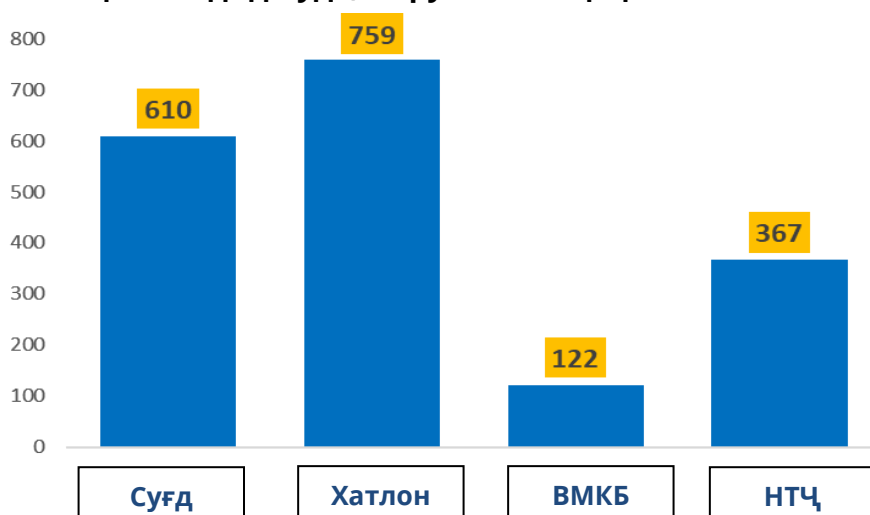
Барномаи ғизои мактабӣ (БМҒМ) ҷузъи азимтарини **фаъолияти БОҶ дар Тоҷикистон боқӣ мемонад** ва дар айни замон зиёда аз 440 000 нафар хонандагони синфҳои ибтидоиро тақрибан дар 2 000 мактабҳо дар 52 ноҳия дар саросари кишвар дастгирӣ менамояд, ки ин тақрибан нисфи шумораи умумии мактабҳои ҷумҳуриро ташкил медиҳад. Дар доираи талошҳо оид ба мустаҳкамкунии иқтисодии тибқи БМҒМ, БОҶ инчунин фаъолиятҳои хурдмиқёс оид ба тавлиди даромад, дигаргунсозии институтсионалӣ ва паёмдиҳии ғизоӣ дар мактабҳоро дар қатори фаъолиятҳои дигар дастгирӣ мекунад.

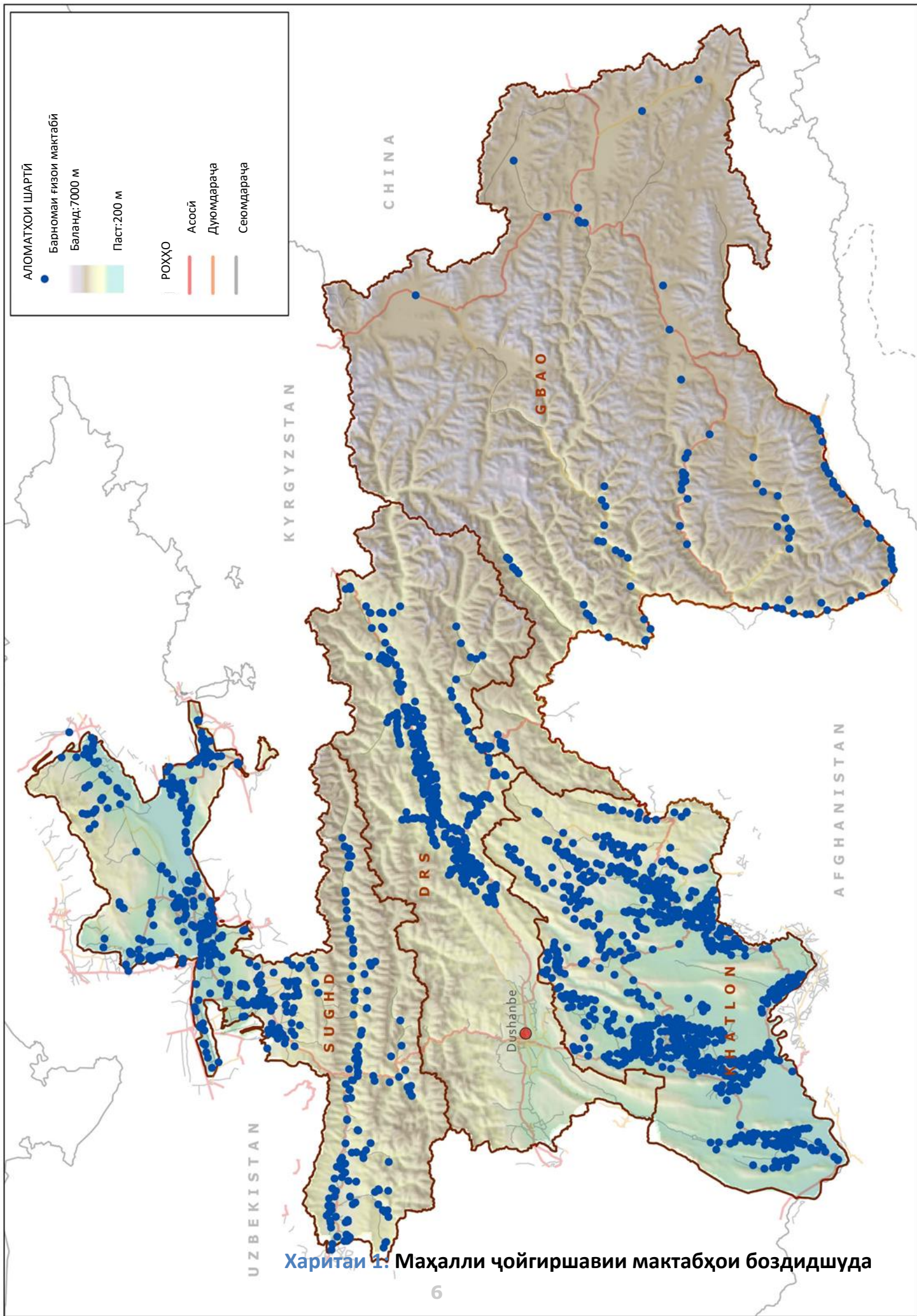
БОҶ бо Ҳукумати Тоҷикистон ҳамкориҳои доимӣ дар сатҳи миллий, минтақавӣ ва ноҳияҳо ва бо якҷанд мақомоти давлатӣ, аз ҷумла Вазорати маориф ва илм, раёсатҳои маориф дар минтақаҳо ва мактабҳоро бо мақсади мустаҳкам намудани иқтисодии онҳо дар самти татбиқи БМҒМ дар ояндаи наздик ба роҳ мондааст. Барои ноил шудан ба ин мақсад, маълумоти ҳамаҷонибаи шароити ҷорӣ инфрасохтори мактабҳо барои қабули қарорҳои асоснок ва афзалиятгузориҳои мактабҳо барои дастгирӣ зарур аст.

Дар моҳи ноябри соли 2021, БОҶ арзёбии мукаммали мактабҳоро анҷом дод, ки тибқи пешбиниҳо ҳуҷҷаҳои он бояд ба БОҶ ва тамоми ҷонибҳои манфиатдор маълумоти муфид пешниҳод намояд, ки дорои иттилооти бағоят муҳим барои ба таври самаранок, натиҷабархш ва саривақтӣ ноил гаштан ба ҳадафҳо оид ба мустаҳкамкунии иқтисодии ҳукумат дар самти пешбурди БМҒМ пешниҳод намояд. Таҳқиқот боздидҳо ба 1858 аз шумораи умумии 1913 мактабҳоеро, ки дар айни замон аз ҷониби БОҶ дастгирӣ мешаванд, дарбар гирифт. Арзёбӣ аз моҳи ноябри соли 2021 то моҳи январӣ соли 2021 аз ҷониби гурӯҳи дар ҳаёти 31 муҳаққиқон баргузор гашт, ки пеш аз таҳқиқот бо онҳо омӯзиши 4-рӯза гузаронида шуд. Посухдиҳандагони арзёбӣ роҳбарони мактабҳо ё муовинони онҳо буданд. Боздид аз панҷоҳу ду мактаб бинобар ҳолати бади роҳҳо дар натиҷаи бориши барф ғайриимкон буд. Боздид аз мактабҳои мазкур дар даври навбатии мониторинг дар соли 2023 ба нақша гирифта шудааст.

Расми 1

Шумораи мактабҳои боздидшуда, аз рӯи минтақаҳо

Харитаи 1. Маҳалли ҷойгиршавии мактабҳои боздидшуда

ТАВСИФИ УМУМИИ МАКТАБҲО

ҲАЙАТИ СИНФҶО

Дар 1858 мактабҳои боздидшуда, зиёда аз як миллион хонандагон таҳсил мекунанд, аз ҷумла 3 % дар синну соли томактабӣ, 44 фоиз дар синфҳои ибтидоӣ 1-4 (51% писарон, 49% духтарон) ва 54 % дар синфҳои миёна ва болоӣ 5-11 (51% писарон, 49% духтарон).

Қадвали 1 нишон медиҳад, ки **ҳиссаи хонандагони синфҳои ибтидоӣ** дар ҳайати умумии мактаббачагон, аз рӯи минтақа тағйир меёбад, 41% дар ВМКБ то 45% дар вилояти Хатлон. Таносуби духтарон ва писарон байни хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар ВМКБ ва вилояти Суғд якхела аст. Аммо, дар минтақаҳои НТҚ ва Хатлон, таносуб пасттар аст (49% дар муқоиса ба 51% дар ҳарду минтақа).

Қадвали 1

Шумораи умумии мактаббачагон ва тақсирот аз рӯи синфҳо ва минтақаҳо

Эзоҳ: Дар қадвал инчунин таносуби гендерӣ барои хонандагони синфҳои ибтидоӣ ва болоӣ оварда шудааст

		НТҚ	ВМКБ	Хатлон	Суғд	Ҳамагӣ
Шумораи мактаббачагон		85,771	14,921	520,686	380,289	1,001,667
Кӯдакони сини томактабӣ		2%	13%	2%	3%	3%
Синфҳои ибтидоӣ 1-4		43%	41%	45%	42%	44%
Таносуби гендерӣ (синфҳои 1-4)	<i>Писарон</i>	51%	50%	51%	50%	51%
	<i>Духтарон</i>	49%	50%	49%	50%	49%
Синфҳои болоӣ 5-11		55%	46%	53%	55%	54%
Таносуби гендерӣ (синфҳои 5-11)	<i>Писарон</i>	52%	52%	51%	50%	51%
	<i>Духтарон</i>	48%	48%	49%	50%	49%

Шумораи миёнаи кӯдакон ба сари мактаб аз рӯи минтақаҳо ба таври назаррас фарқ мекард. Дар ҳоле ки шумораи миёнаи хонандагон ба сари мактаб дар вилояти Хатлон баландтарин буда, 682 хонандаро ташкил медиҳад, дар ВМКБ шумораи камтарини хонандагон дар мактабҳо ҷой дошт, ки ба ҳисоби миёна 120 нафар кӯдаконро ташкил медиҳад. Ҳангоми мактабҳо дар вилояти Суғд бо вилояти Хатлон шабеҳ буда, ба ҳисоби миёна 624 нафар хонандаро ташкил медиҳад. Ҳангоми мактабҳо дар минтақаи НТҚ ба ВМКБ наздик буда, ба ҳисоби миёна 228 хонанда ба сари мактаб буд. Ин натиҷаҳо ҳудудҳои кӯҳсор ва камаҳолии ВМКБ ва минтақаи НТҚ дар муқоиса бо вилоятҳои Хатлон ва Суғдро инъикос менамояд.

ДУРДАСТИИ МАКТАБҶО

Тавре ки дар харитаи 1 дида мешавад, **аксар мактабҳо дар вилояти Хатлон (759) ҷойгир буда, пас аз он вилояти Суғд (610), НТҚ 367 мактаб ва дар ВМКБ шумораи камтарини мактабҳо (122) рост меояд.**

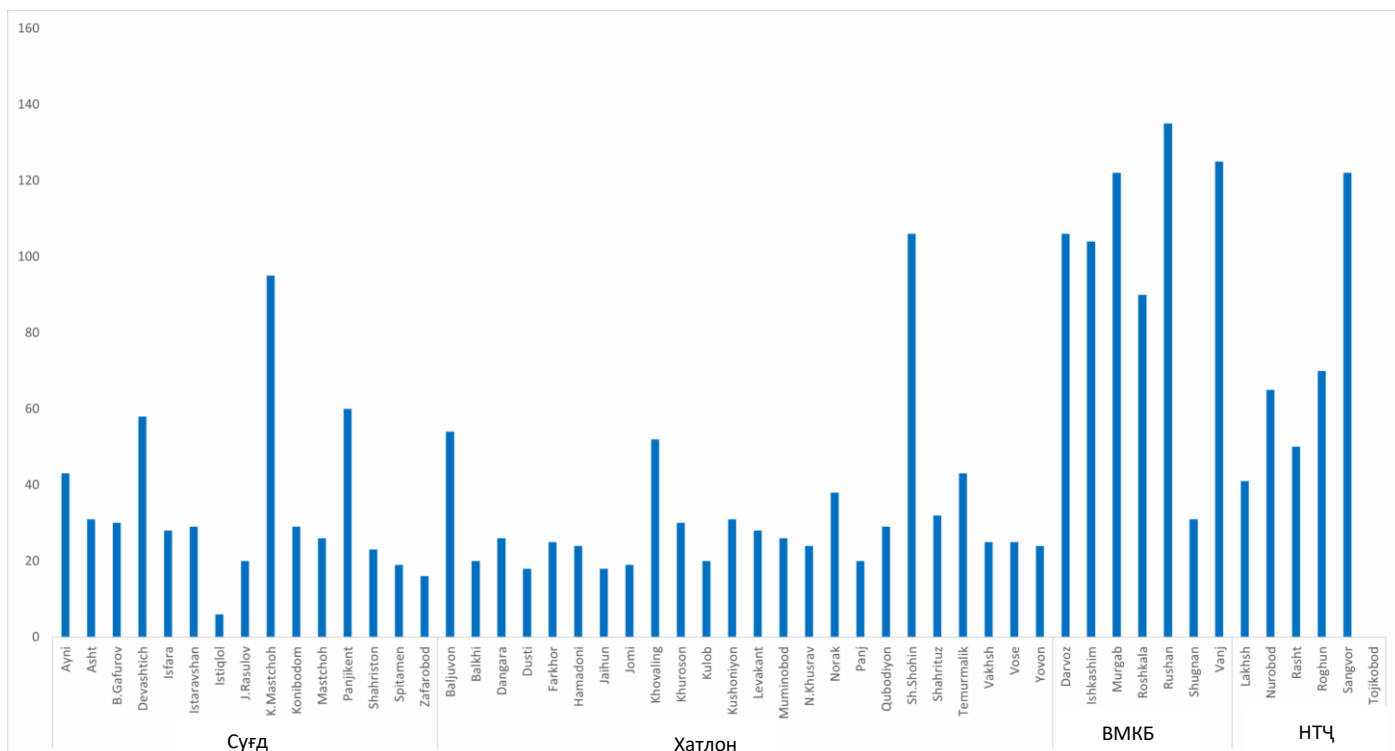
Дурдастии мактабҳоро тавассути чен кардани **масофа аз шабакаи роҳи мошингард ва вақте, ки барои расидан то маркази ноҳия расидан сарф мешавад**, баҳо додан мумкин аст. Наздикӣ ба маркази ноҳия ё инфрасохтори роҳ чунин маъно дорад, ки мактабҳо, ва дар навбати худ хонандагон ва хонаводаҳо дастрасии бештар ба муассисаҳои дигар аз қабилӣ муассисаҳои тандурустӣ, барқ ва бозорҳо доранд. Доштани маълумоти мазкур имкон медиҳад, ки лоиҳаҳо дар сатҳи мактаб бештар ба нақша гирифта шаванд. Ин таҳлилии дурдастӣ бо ёрии нармафзори GIS барои ҳисоб кардани наздикии ҳар як мактаби боздидшуда ба роҳи мошингард анҷом дода шуд. Мактабҳое, ки **дар масофаи 1 км аз роҳи мошингард ҷойгир шудаанд**, ҳамчун **дастрас** тасниф карда шуда, мактабҳое, ки аз **роҳи мошингард дар масофаи бештар аз 5 км ҷойгир шудаанд** ҳамчун **дурдаст** тасниф карда шуданд.

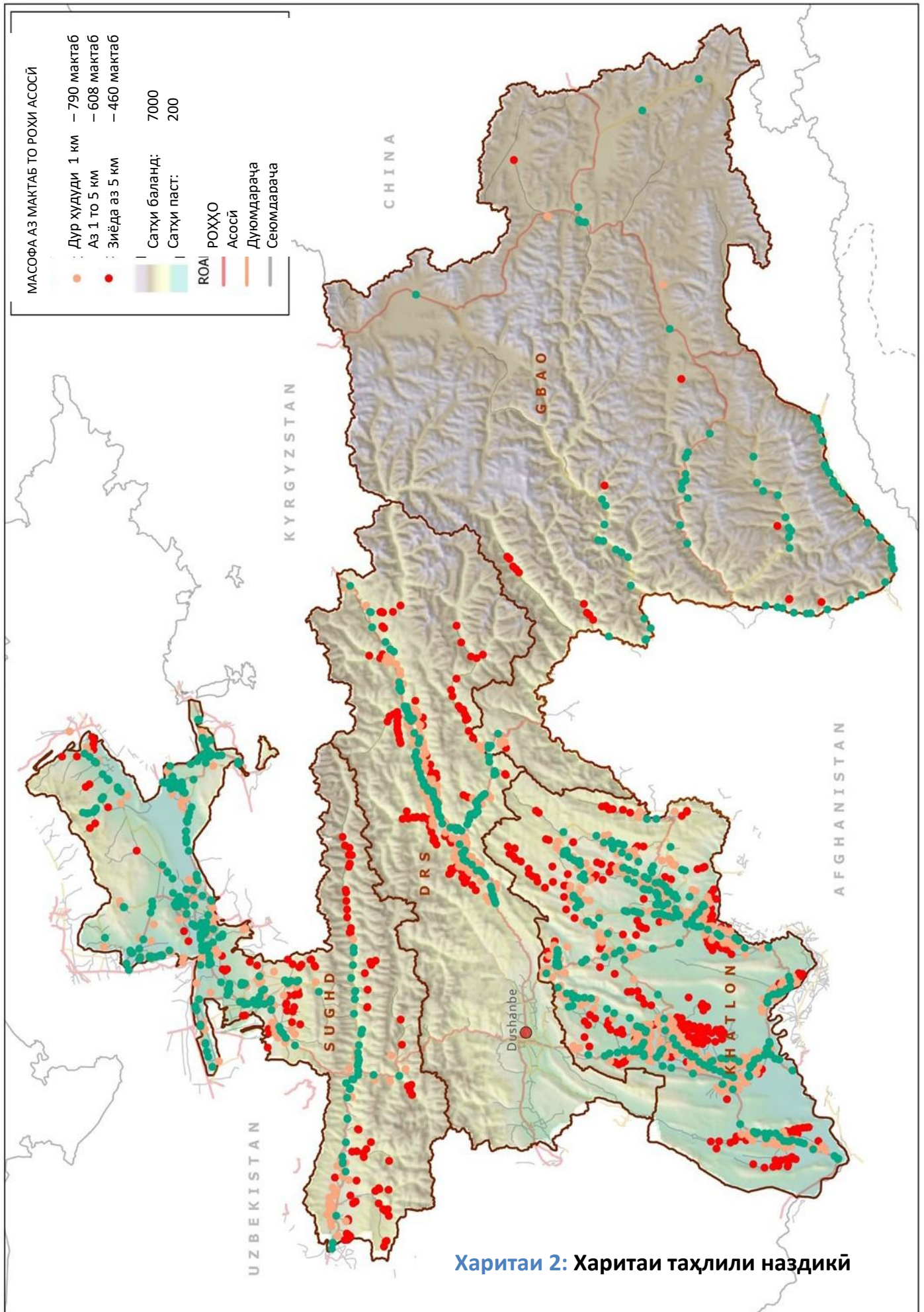
Дурдастӣ инчунин тавассути пурсиши роҳбарони мактабҳо дар бораи вақти сарфшаванда барои расидан ба маркази ноҳия аз ҳар як мактаб бо воситаи нақлиёти беҳтарин, аз ҷумла пиёдагардӣ, чен карда шуд. Вақти миёнаи сарфшаванда 44 дақиқаро ташкил дод. Вақти сарфшуда дар ВМКБ ба ҳисоби миёна тақрибан 2 соат буда, вақти кутоҳтарин ба вилояти Хатлон (31 дақиқа) рост меояд. Дар вилоятҳои Суғд ва Хатлон, ба истиснои якчанд ноҳияҳо, аксари мактабҳо дар фосилаи 30 дақиқа аз маркази ноҳия ҷойгир шудаанд. Аммо, дар ВМКБ ва НТҚ барои аз мактабҳо ба маркази ноҳия расидан вақти ба таври назаррас бештар сарф мешавад.

Расми 2.1

Вақти миёна барои расидан аз мактабҳо ба маркази ноҳия, бо дақиқа

Эзоҳ: Тири амудӣ бо дақиқаҳо нишон дода шудааст

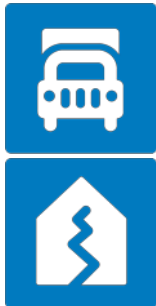

ҲОЛАТИ РОҲҶОЕ, КИ МУАССИСАИ ТАЪЛИМИРО БО МАРКАЗИ НОҲИЯ ПАЙВАСТ МЕКУНАНД

Сифати шабакаи нақлиётӣ ба имконияти дастрасии мактабҳо ба маркази ноҳияҳо ва мувофиқан, ба дигар хизматрасониҳои заминавӣ ва инфрасохтор таъсир мерасонад. Роҳи дар ҳолати хуб қарордошта, ки дар тамоми мавсимҳо кушода аст, ба пайвастагӣ мусоидат мекунад. Дар Расми 2.2 дар зер маълумот дар бораи ҳолати роҳҳо аз мактабҳо то маркази ноҳияҳо пешниҳод карда шудааст.

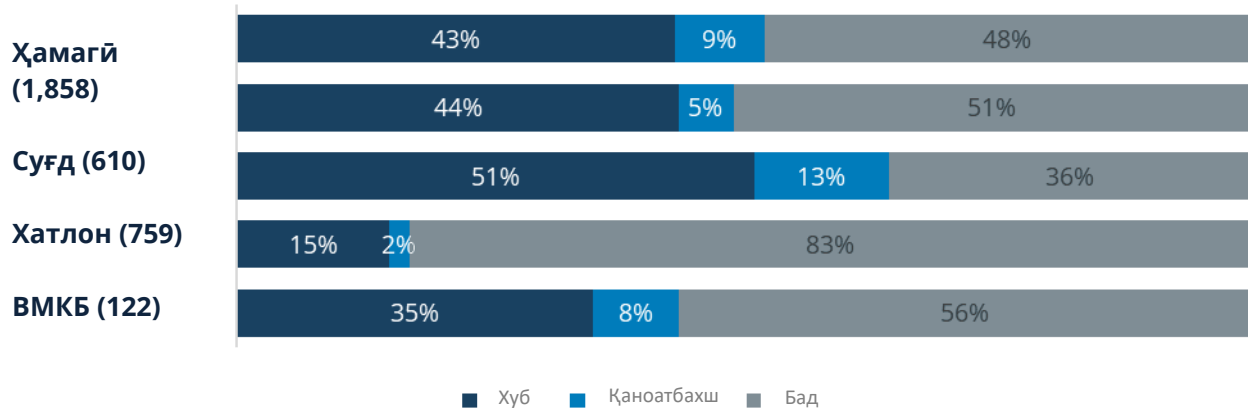
Тибқи арзёбӣ, аз рӯи маълумотҳои аз роҳбарони муассиса ҷамъшуда, роҳҳои қариб **нисфи муассисаҳои таълимии боздидшуда (48%) дар ҳолати ғайриқаноатманд** қарор дошта, **роҳҳои 43 % муассисаҳо дар ҳолати хуб** мебошанд. Ҳолати роҳҳои 83% муассисаҳои таълимии ВМКБ дар масофаи аз мактаб то маркази ноҳияҳо ғайриқаноатбахш мебошад. Тибқи маълумоти 51% муассисаҳои таълимӣ, дар вилояти Хатлон нисбат ба дигар вилоятҳои ҷумҳурий ҳиссаи калонтарини роҳҳои дар ҳолати хуб қарордошта мушоҳида карда мешавад

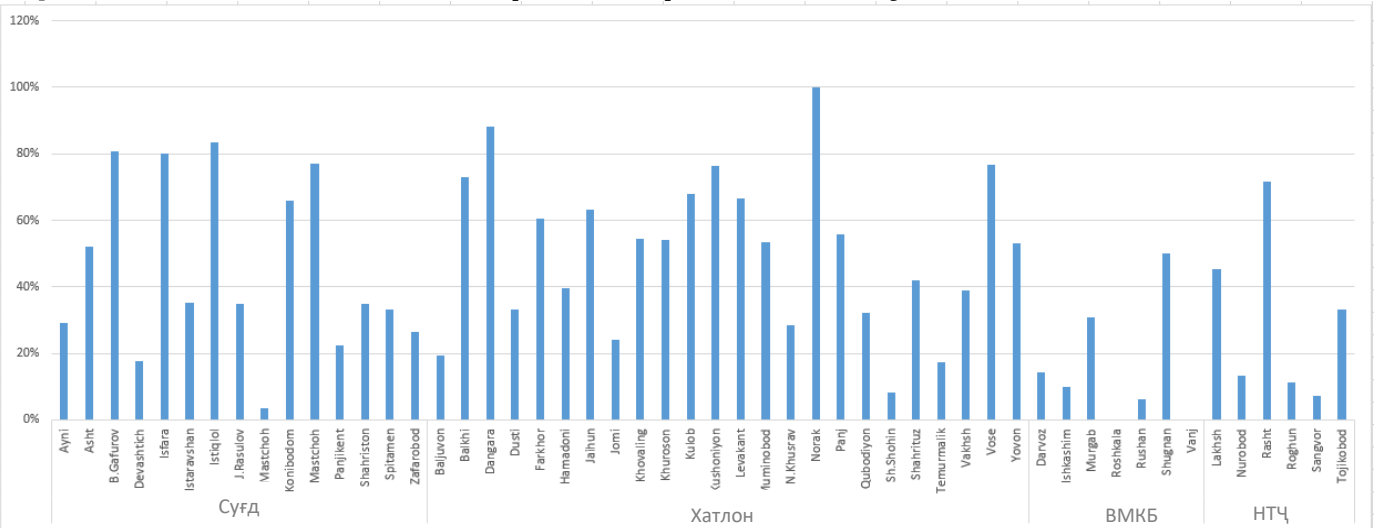
Расми 2.3 Муассисаҳои таълимие, ки ҳолати роҳҳои хубро то ноҳия доранд

Расми 2.2 Дарки ҳолати роҳ то маркази ноҳия тибқи иттилооти мактабҳо

Эзоҳ: Дар тири уфуқӣ%и мактабҳо нишон дода шудааст. Рақам дар қавсайн шумораи умумии муассисаҳои таълимии ҳар як минтақаро нишон медиҳад.

Расми 2.3 Ҳиссаи мактабҳо, ки ҳолати роҳ то маркази ноҳия хуб аст

ФАЪОЛИЯТИ КИШОВАРЗӢ

ДАСТРАСӢ БА ЗАМИНҲОИ КИШОВАРӢ

Аз роҳбарони мактабҳои боздидшуда оиди заминҳои кишоварзии наздиҳавлигӣ маълумот пурсида шуд. Дастрасӣ ба замин барои парвариши зироатҳо ва чорво метавонад ба тавлиди даромад дар мактабҳо бар иловаи гуногунии хӯрокҳои ба хонандагон дар мактаб пешниҳодшаванда саҳм гузорад. Доштани маълумот дар бораи замини барои кишоварзӣ мувофиқ инчунин ба агентҳои, ки мактабро дастгирӣ мекунанд, имкон медиҳад, ки чорабиниҳои мувофиқ таҳия намуда захираҳои мактабҳоро афзоиш диҳанд.

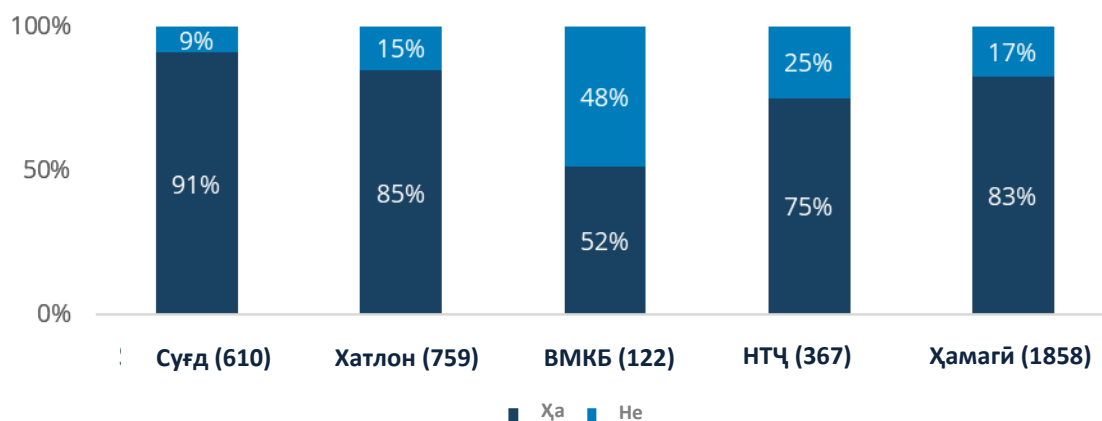
Аз **1858** мактаби боздидшуда, **83 %** қитъаи замин доштанд. Ҳиссаи калонтарини мактабҳо, ки соҳиби қитъаи замин мебошанд дар вилоятҳои Суғд ва Хатлон ба мушоҳида расида, аз 85 % то 91 % ташкил дод. Дар ВМКБ, танҳо 52 % мактабҳои боздидшуда қитъаи замин доранд.

Аз ҳисоби умумии 83% мактабҳо, ки замини кишоварзӣ доштанд, 74% камтар аз 0.5 гектар заминро ташкил медиҳад. Мактабҳо, ки зиёда аз 0.5 гектар замини кишоварзӣ доранд, дар вилоятҳои Хатлон ва Суғд мувофиқан 29% ва 33% мактабҳоро ташкил медиҳанд. Дар ВМКБ ва НТҚ, мактабҳо, ки зиёда аз 0.5 гектар қитъаи замин доранд, ба таври назаррас кам мебошанд.

Расми 3.1

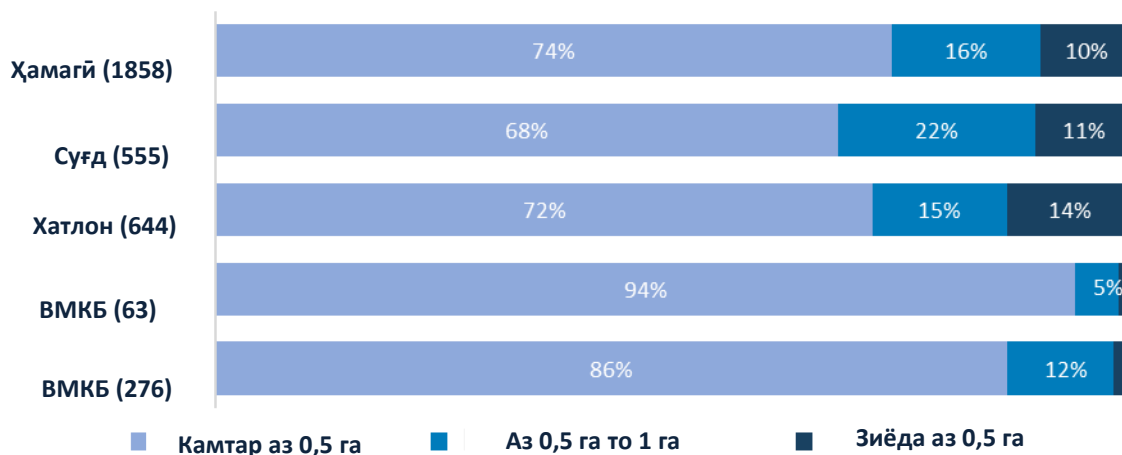
Ҳиссаи мактабҳо, ки қитъаи замини кишоварзӣ доранд

Расми 3.2

Ҳиссаи мактабҳо, ки замини кишоварзӣ андозааш гуногун доранд

Эзоҳ: га=гектар

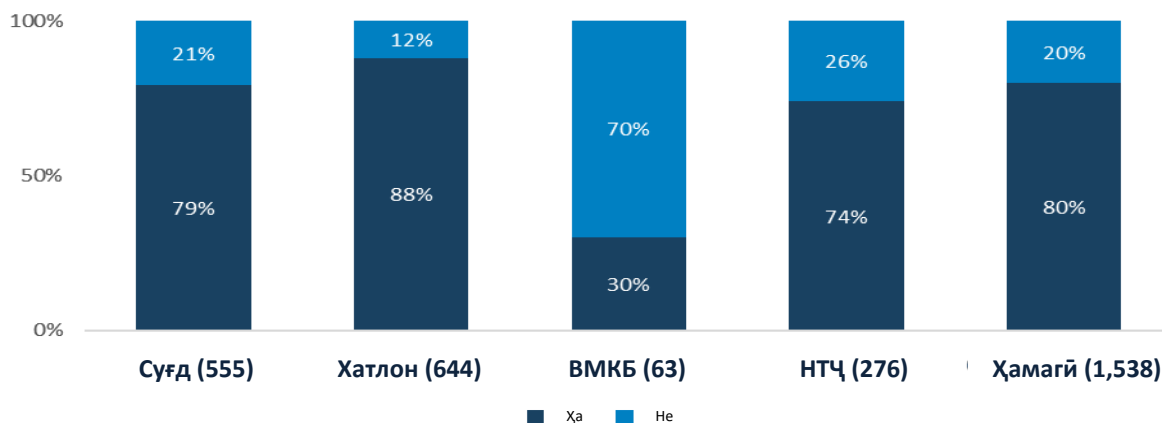
Аз **1,538** мактабе, ки замини кишоварзӣ доранд, **80 %** заминро барои **зироатпарварӣ** истифода мебаранд.

Ҳиссаҳои шабеҳи мактабҳо дар минтақаҳои Суғд, Хатлон, ва НТҚ заминҳои худро барои кишоварзӣ истифода мебаранд. Ин ҳолат дар мактабҳои ВМКБ камтар ба назар мерасид, ки 30%и онҳо заминҳои худро барои кишоварзӣ истифода мебаранд ва шояд сабаб ин рельефи қўҳсор, шароити иқлимии номусоид, андозаи хурди замин ё набудани дастрасӣ ба воситаҳои истеҳсолии кишоварзӣ бошад.

Расми 3.3

Ҳиссаи мактабҳо, ки дар қитъаи замин ба зироаткорӣ машғуланд

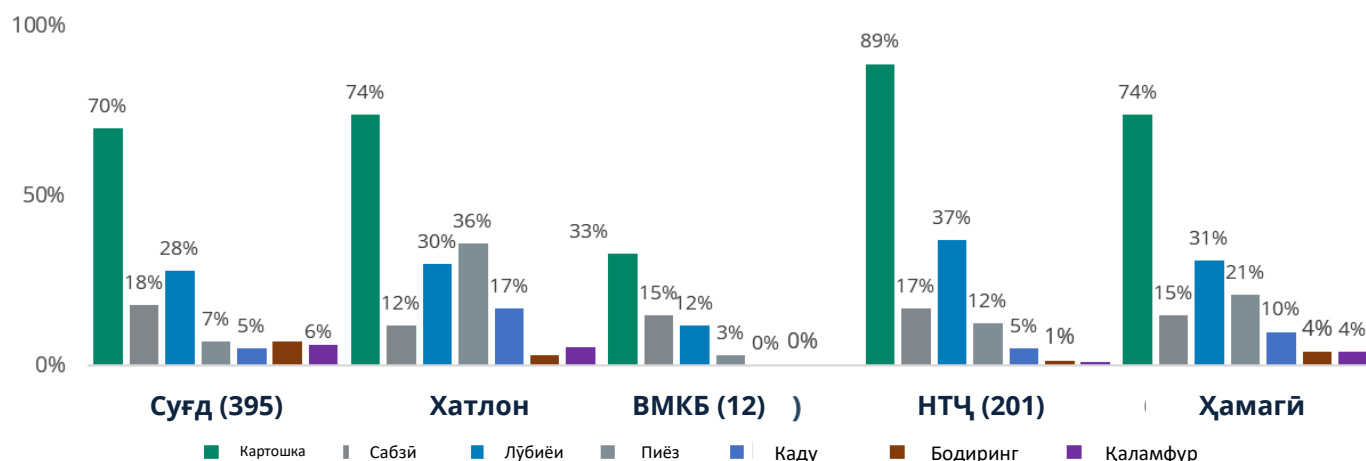

Намудҳои зироати кишоварзӣ

Ба роҳбарони мактабҳо дар бораи парвариши зироатҳои ғалладона, лўбиёгӣ ва сабзавот дар замини мактаб савол пешниҳод карда шуд. Дар Расми 3.4 дар зер тақсими зироатҳои байни минтақаҳо нишон дода шудааст. Дар тамоми чор (4) минтақа **картошка** ҳамчун яке аз зироатҳои асосӣ номбар карда шуд, зеро **он дар 74%и мактабҳои боздидшуда парвариш карда мешуд. Лўбиёгӣ зироати асосии дуҷум буданд** ва дар 31%и мактабҳои ҳамаи минтақаҳо парвариш карда мешуданд. Ба ғайр аз зироатҳои ғалладона ва лўбиёгӣ, баъзе мактабҳо инчунин сабзавот, аз қабилӣ сабзӣ, каду, қаламфур ва бодиринг парвариш мекарданд.

Расми 3.4

Ҳиссаи мактабҳо, ки намудҳои гуногуни зироатро парвариш мекунанд

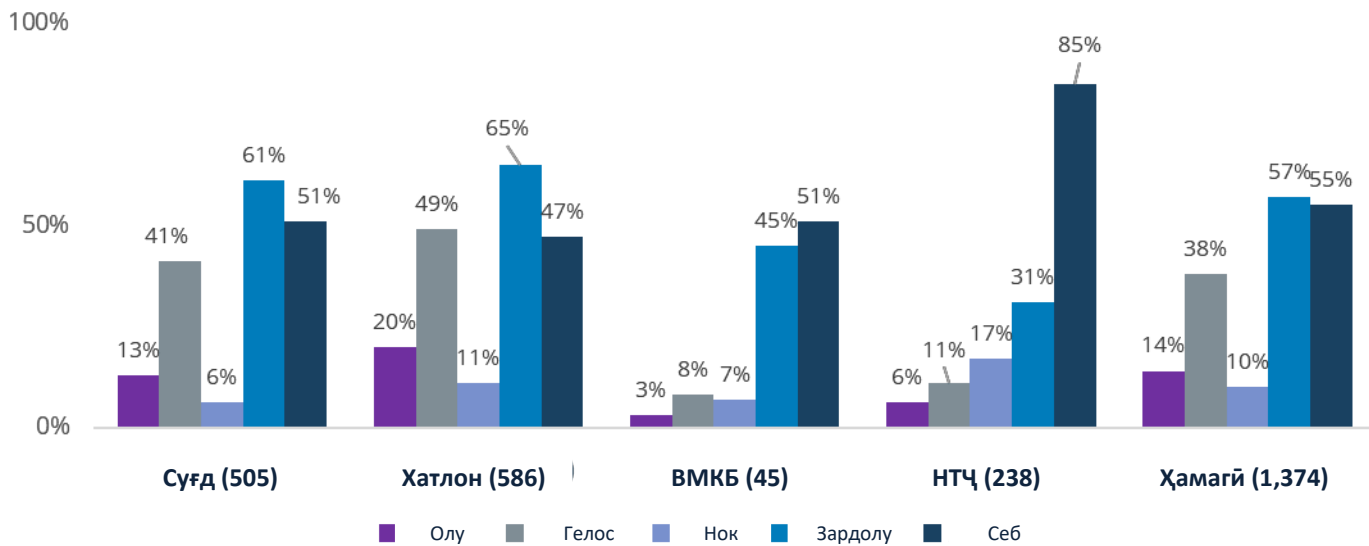

Ба роҳбарони мактабҳо савол дода шуд, ки оё дар замини кишоварзии худ мева парвариш мекунад ё на, ва 74% онҳо ҷавобҳои мусбӣ доданд. **Себ ва зардолуро ҳамчун меваҳои асосӣ, тақрибан 55% - 57%и мактабҳо** номбар карданд. Дар вилоятҳои Суғд ва Хатлон меваи асосӣ зардолу буда, мувофиқан, 61% ва 65%и мактабҳоро ташкил медиҳад. Аммо, дар ВМКБ ва НТҚ себ ҳамчун меваи асосӣ номбар карда шуд, тавре ки дар Расми 3.5 нишон дода шудааст.

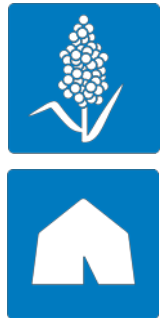
Расми 3.5

Ҳиссаи мактабҳо, ки меваҳои гуногун парвариш мекунад

ГАРМХОНАҲО

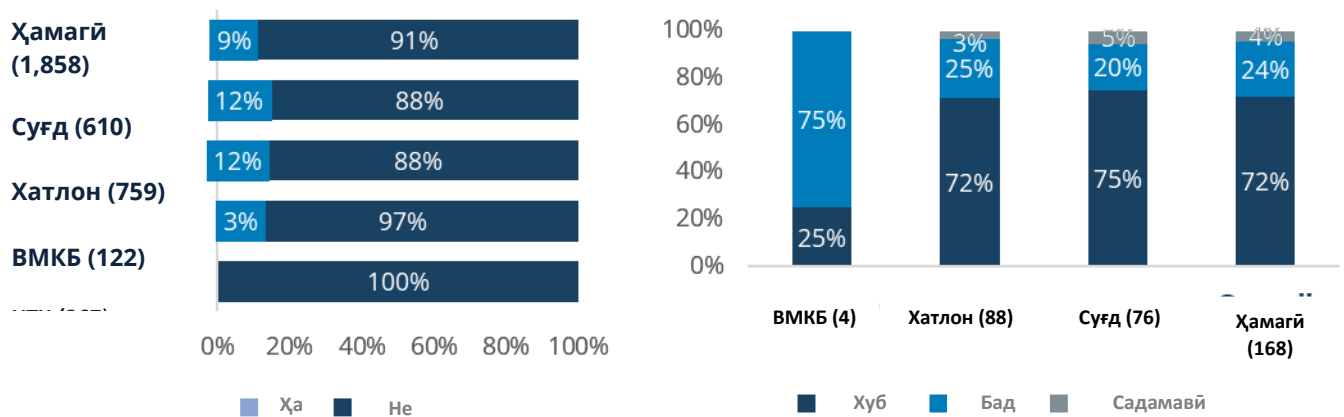
Дар тамоми ҳудуди Тоҷикистон, махсусан дар минтақаҳои кӯҳистон, ки зимистони сард доранд, гармхонаҳо **усули самаранокӣ парвариш** барои таъмин намудани мактабҳо бо дастрасии доимӣ ба меваю сабзавот мебошанд. Дар Расми 3.6 дар зери мавҷудияти гармхона дар мактабҳо нишон дода шудааст.

Дар аксар ҳолатҳо (91%), муассисаҳо гармхона на доштанд, аз ҷумла сифр дар НТҶ. Аз **9%** мактабҳо (168 аз 1858), ки гармхона доштанд, **72%** гармхонаҳо дар вилоятҳои Хатлон ва Суғд **дар ҳолати хуб қарор** доштанд. Дар ВМКБ, 4 муассиса гармхона доштаанд ва 3 тои онҳо дар ҳолати ғайриқаноатманд буданд.

Расми 3.6

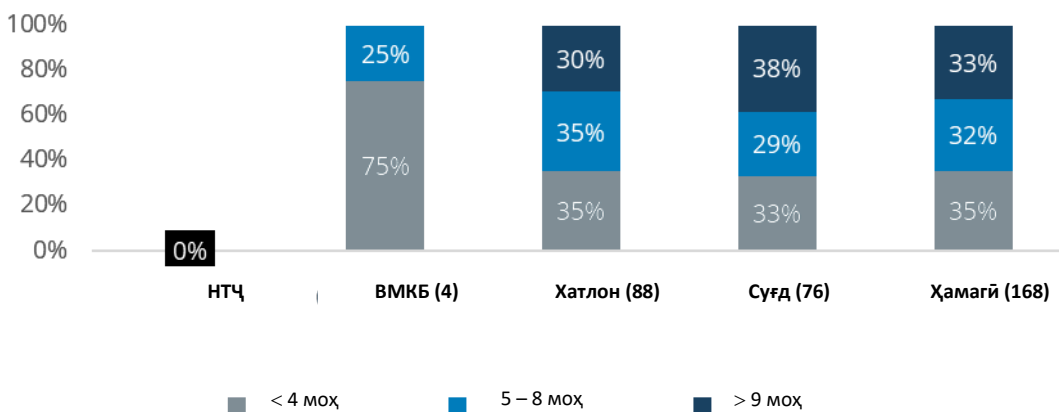
Ҳиссаи мактабҳо, ки гармхонаҳо доранд ва ҳолати онҳо

Дар **65%и мактабҳо**, гармхонаҳо дар муддати **зиёда аз 5 моҳи як сол** кор мекарданд, ки дар вилоятҳои Хатлон ва Суғд тақрибан якхела буданд. Аммо, дар 75%и мактабҳо дар ВМКБ, гармхонаҳо камтар аз 4 моҳ ва аз ин ҳам камтар кор мекарданд. Эҳтимолан бо сабабе, ки минтақаи ВМКБ дорои иқлими сардтарин ва рельефи баландтарин дар кишвар аст.

Расми 3.7

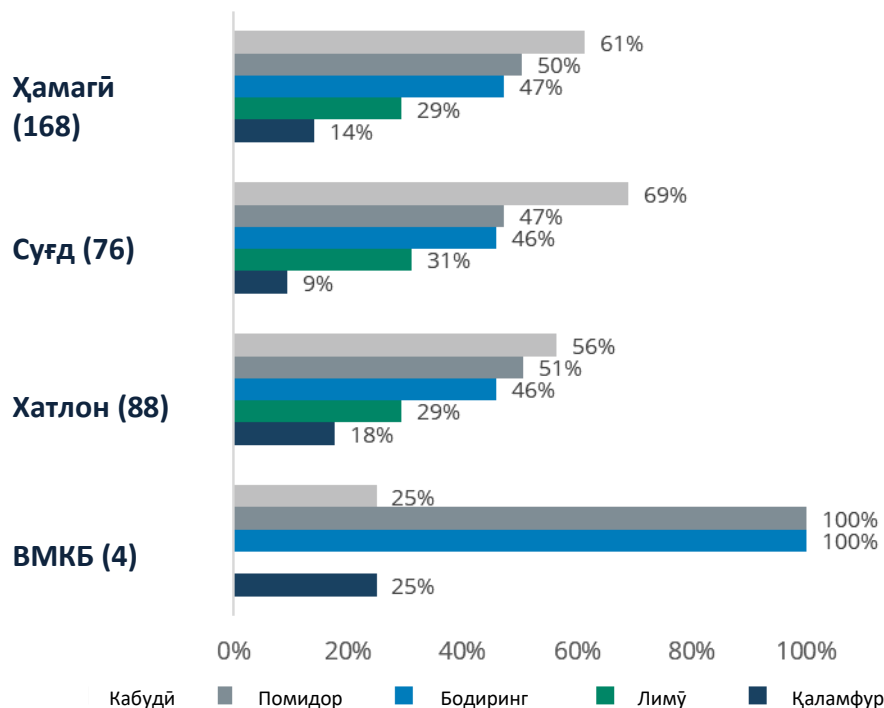
Давомнокии фаъолияти гармхона дар муассисаҳои таълимӣ

Дар расми зерин маълумот дар бораи навъҳои зироатхоро, ки дар гармхонаҳои мактабҳои парвариш карда мешаванд, оварда шудааст. Дар маҷмӯъ, **кабудӣ, помидор ва бодиринг** аз ҷониби зиёда аз нисфи мактабҳои дорои гармхона **ҳамчун зироатҳои асосӣ** номбар карда шуданд. Тақсирот аз ҷиҳати навъҳои зироат дар вилоятҳои Суғд ва Хатлон шабеҳ буда, дар ВМКБ асосан помидор ва бодиринг парвариш карда мешавад. Ин кабудӣ ва сабзавот одатан барои омода кардани хуришҳои анъанавии тоҷикӣ истифода мешаванд, ки шояд сабаби бартарӣ додан ба парвариши онҳо дар гармхона бошад.

Расми 3.8

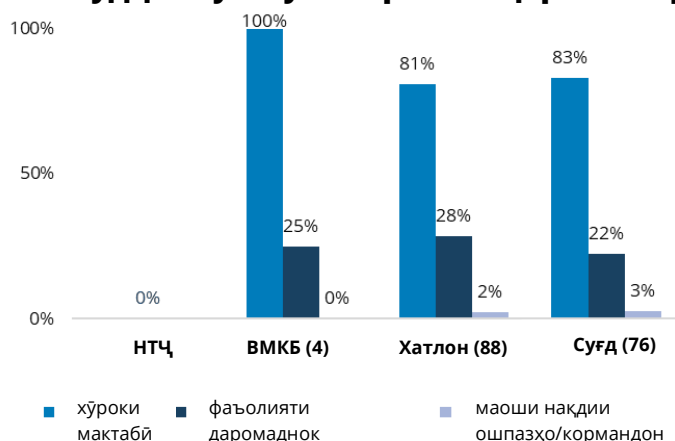
Мактабҳои, ки дар гармхонаҳо зироат парвариш кардаанд

Тибқи мушоҳидаҳо, гармхонаҳо ба беҳтаршавии ғизои мактабӣ мусоидат мекунанд. **82% мактабҳо** маҳсулоти гармхонаҳо барои ғизои мактабӣ истифода бурда бо ин роҳ гуногунии ғизои кӯдаконро таъмин намудаанд. Ин махсусан дар мисоли ВМКБ возеҳ аст, ки дар ин вилоят ҳамаи мактабҳо қариб ҳама намудҳо ё якчанд маҳсулоти гармхонаҳо барои ғизои иловагӣ истифода мебаранд. Тақрибан дар **чоряки мактабҳо**, маҳсулоти гармхонаҳо барои **ба даст овардани даромади мактабҳо ба фурӯш бароварда мешавад**.

Расми 3.9

Ҳиссаи мактабҳои, ки намудҳои гуногуни гармхонаҳо истифода мебаранд

**БАЗАИ МОДДӢ-ТЕХНИКӢ
ВА ЗАХИРАХОИ МАКТАБӢО**

ҲОЛАТИ ОШХОНА, ТОЛОРИ ХҶРОКХҶРӢ ВА АНБОРХОНА

Дар бораи шароити инфрасохтори зарурӣ барои пешниҳоди хӯрокҳо дар мактаб мушоҳидаҳо анҷом дода шуданд. Ин кор тавассути мушоҳидаи бевосита ва мусоҳибаҳо бо роҳбарони мактабҳо анҷом дода шуд.

Дар маҷмуъ, дар **80%** мактабҳои боздидшуда, **ошхонаҳо ба назар расиданд**. Аммо, дар байни минтақаҳо фарқияти назаррас ҷой дошт. Дар Суғд 94 % мактабҳо ошхона доштанд, ки ин нисбат ба минтақаҳои дигар нишондиҳандаи баландтарин буд. Ҳиссаи камтарини мактабҳои дорои ошхона дар НТҶ – 57% ва ВМКБ - 66% ба мушоҳида расидааст.

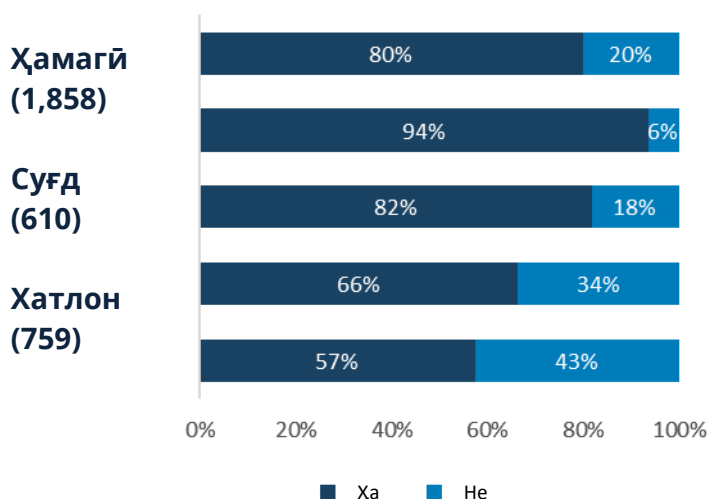

Дар мактабҳои, ки ошхона доштанд, ба мушоҳида расид, ки **58%и ошхонаҳо** дар ҳолати хуб ва коршоям қарор доштанд ва танҳо таъмири солана лозим буд. Бештар аз **сеяки ошхонаҳо дар ҳолати ғайри қаноатбахш** (365) ва 6% дар ҳолати садамавӣ қарор дошта, дастгирии фавриро тақозо менамуданд.

Шумораи мактабҳои, ки ба дастгирӣ ниёз доштанд дар ВМКБ ва вилояти Суғд баланд буд. Инчунин, гарчанде ки 73%и мактабҳо дар НТҶ ошхонаҳои ҳолати хуб доштанд, 11%и ошхонаҳо ба дастгирии фаврӣ ниёз доранд, ки ин ҳиссаи баландтарин байни минтақаҳо мебошад.

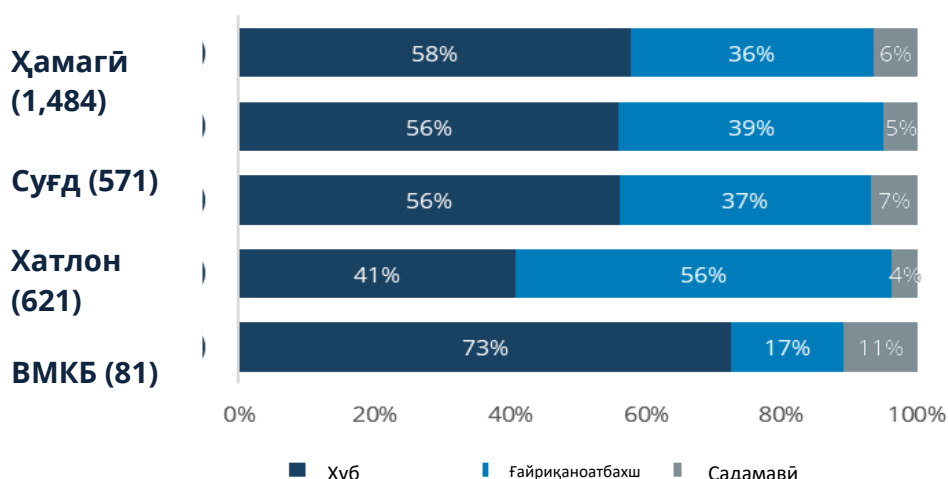
Расми 4.1

Мактабҳои, ки ошхона доранд

Расми 4.2

Ҳолати ошхонаҳо дар муассисаҳо

ОМОДАСОЗИИ ХҶРОК БЕРУН АЗ МАКТАБ

70% (350) мактабҳое, ки ошхона надохтанд хӯрокро дар хонаи ошпаз ё кормандони мактаб омода мекунанд ва 24% хӯрокро дар хонаи волидайн омода карда мешавад.

Ин гуна ҳолатҳо бо сабабҳои гуногун бояд роҳ дода нашаванд. Нахуст, азбаски хӯрокпазӣ дар бинои хусусӣ сурат мегирад, назорати он душвор аст ва ин метавонад боиси ба амал омадани мушкилоти санитарияи гигиенӣ, амнияти афзуда, дар ҳолате ки хона хуб муҳофизат нашавад, ва эҳтимоли камшавии миқдори хӯрок гардад. Илова бар ин, агар ба таври лозимӣ ҷуброн карда натавонанд, барои оилае, ки бо омодагии хӯроки мактаббачагон машғул аст, аз ҷиҳати вақт ва хароҷот мушкилоти иловагӣ ба вучуд меорад.

Ҷадвали 4.1

Ҳиссаи мактабҳое, ки ошхона надоранд ва роҳҳои алтернативии омодагии ғизо ро истифода мебаранд

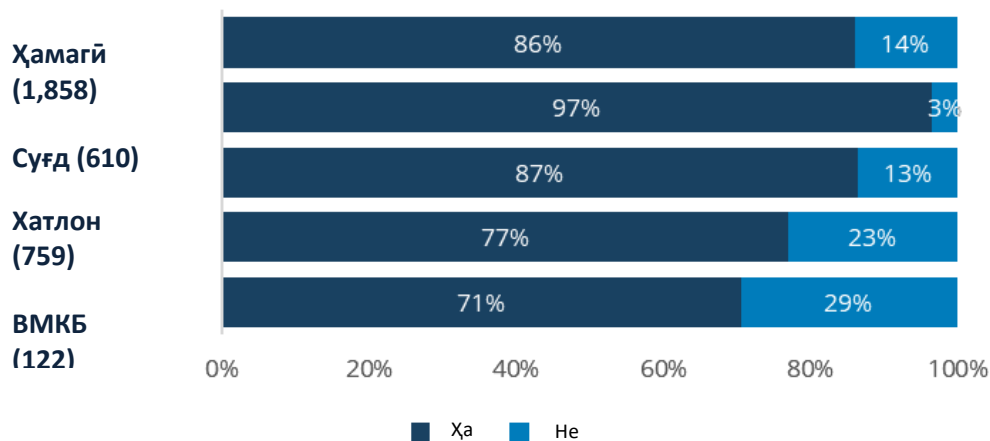
	Шумораи ҳолатҳо	Истифодаи хонаи волидайн	Истифодаи хонаи ошпаз/корманд	Истифодаи синфхона	Дар берун, дар ҳавли мактаб
Аз рӯи минтақа					
НТҶ	151	23%	75%	1%	1%
ВМКБ	40	75%	23%	0%	3%
Хатлон	122	11%	80%	1%	7%
Суғд	37	14%	65%	5%	16%
Ҷамағӣ	350	24%	70%	1%	5%

МАВҶУДИЯТИ ТОЛОРҲОИ ХҶРОКХҶҶРӢ ВА ШАРОИТҲОИ ОН

Қисми зиёди мактабҳо **толори хӯрокхӯрӣ доштанд**, ки ин ҳолат дар **86%-и мактабҳо** ба мушоҳида расид. Фарқиятҳои минтақавӣ мавҷуд буданд - тамоми мактабҳои вилояти Суғд толори хӯрокхӯрӣ доштанд, аммо НТҶ ҳиссаи камтарин дошт ва 71%ро ташкил меод (нигаред ба расми 4.3).

Расми 4.3

Муассисаҳои, ки толорҳои хӯрокхӯрӣ доранд

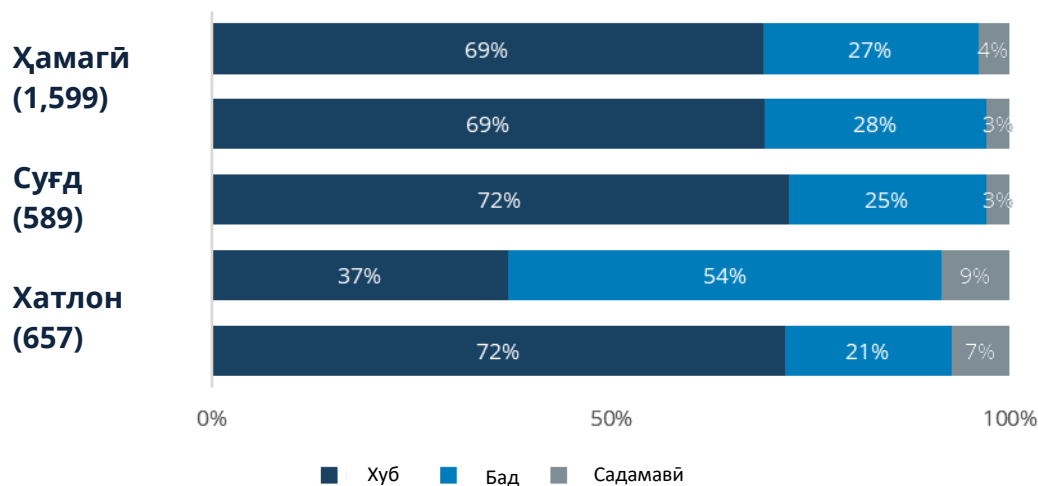

Дар ҷойҳое, ки толорҳои хӯрокхӯри мавҷуд буданд, **аксарияти онҳо дар ҳолати хуб** ва коршоям буданд, ва танҳо таъмири солонро талаб мекарданд. Аммо, толорҳои хӯрокхӯри дар **бисту ҳафт (27)%и** мактабҳо **дар ҳолати бад** ва толорҳои хӯрокхӯри дар 4%и мактабҳо ба барқарорсозии фаври ниёз доштанд.

Дар ВМКБ ҳиссаи зиёдтарин ба таваҷҷуҳи фаври эҳтиёҷ дошт (ба расми 4.4 нигаред).

Расми 4.4

Ҳолати толорҳои хӯрокхӯри

НОРАСОИИ ТОЛОРИ ХҶОКХҶРӢ

93% мактабҳое, ки **толори хӯрокхӯри надошанд** (259), **синфхонаҳоро ҳамчун толори хӯрокхӯри истифода мебарданд**. Ин ба рафти таълими хонандагон ҳалал мерасонад, чунки тақсим кардани хӯрок ба синфҳо ва ғундоштани зарфҳо пас аз истеъмоли хӯрок вақти бештарро мегирад. Чунин таҷриба тақрибан дар ҳамаи мактабҳое, ки толори хӯрокхӯри надоранд, паҳн шуда буд. Дар ВМКБ, ҳамаи мактабҳое, ки толори хӯрокхӯри надоранд, ин таҷрибаро истифода мебарданд. Ғайр аз ин, хонандагон хӯроки худро дар китобхона ва долони мактабҳо истеъмом мекарданд, ки ин дар 2-3%и мактабҳои НТҶ мушоҳида шудааст.

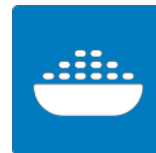
Ҷадвали 4.2

Муассисаҳое, ки толори хӯрокхӯри надошанд ва дар ҷойҳои алтернативӣ хӯрок мепазанд

	Шумораи ҳолатҳо	Дар берун, дар ҳудуди мактаб	Истифодаи китобхона	Истифодаи толор/долон	Истифодаи синфхона
Аз рӯи минтақа					
НТҶ	108	0%	2%	3%	95%
ВМКБ	28	0%	0%	0%	100%
Хатлон	102	1%	1%	8%	90%
Суғд	21	5%	0%	0%	95%
Ҷамағӣ	259	1%	1%	4%	93%

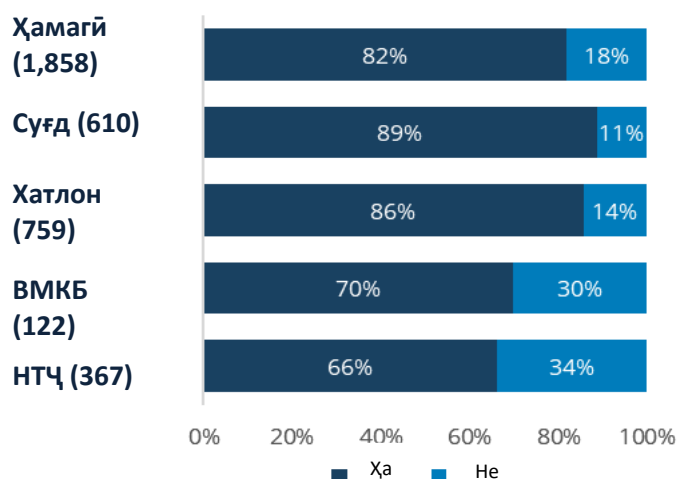
ҲОЛАТИ АНБОРҲОИ ОЗУҚАВОРИ

Дар рафти боздидҳо ошкор гардид, ки **82% мактабҳо утоқ барои нигоҳдории озуқаворӣ** доранд. Дар муқоиса бо мактабҳо дар вилоятҳои Суғд ва Хатлон, ҳиссаи бештари мактабҳо дар НТЧ ва ВМКБ анбори озуқаворӣ надоранд (расми 4.4). Анборҳои 30 % мактабҳои боздидшуда дар ҳолати бад ё садамавӣ қарор доштанд ва таъмирталаб буданд. Ин нишондиҳанда дар ВМКБ баландтарин буда 48 % ташкил медиҳад (расми 4.5).

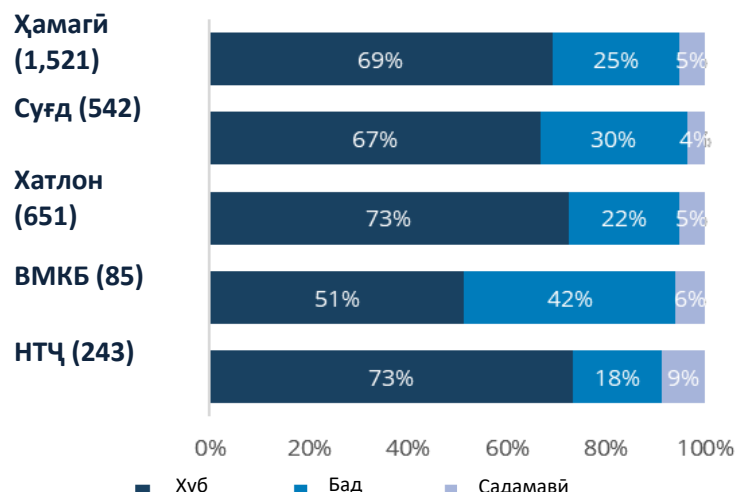
Расми 4.4

Мактабҳое, ки анбор доранд

Расми 4.5

Ҳолати анборхонаҳо

Дар Ҷадвали 4.3 воситаҳои алтернативӣ дар мактабҳое нишон дода шудаанд, ки анборхона надоштанд. **Панҷоҳу ҳашт (58%)** мактабҳо маҳсулоти озуқавориро **дар хонаи роҳбари мактаб ё ошпази мактаб нигоҳ медоштанд**. Дар **11%-12% ҳолатҳо** озуқаворӣ дар **синфхона, китобхона** ё **ошхонаи мактаб нигоҳ** дошта мешуд. Дар **19% ҳолатҳо** озуқаворӣ барои бонавбат омода кардани ғизо **ба волидайн супорида мешуд**. Нигоҳдории озуқаворӣ дар хонаи директор, ошпазҳо ё волидайн метавонад боиси олудашавии он гардад. Инчунин, як қисми озуқаворӣ метавонад барои эҳтиёҷоти шахсӣ истифода шавад, зеро баҳисобгирии лозимӣ душвор мегардад.

Ҷадвали 4.3

Ҳиссаи мактабҳое, ки анборхона надошта воситаҳои алтернативии нигоҳдории доранд

	Шумораи ҳолатҳо	Дар хонаи директор/ ошпаз	Дар китобхона	Дар ошхона	Ба волидайн дода мешавад
Аз рӯи минтақа					
НТЧ	124	75%	12%	2%	11%
ВМКБ	37	65%	8%	3%	24%
Хатлон	108	54%	13%	23%	10%
Суғд	68	31%	7%	16%	46%
Ҷамағӣ	337	58%	11%	12%	19%

ОБ, САНИТАРИЯ ВА ГИГИЕНА

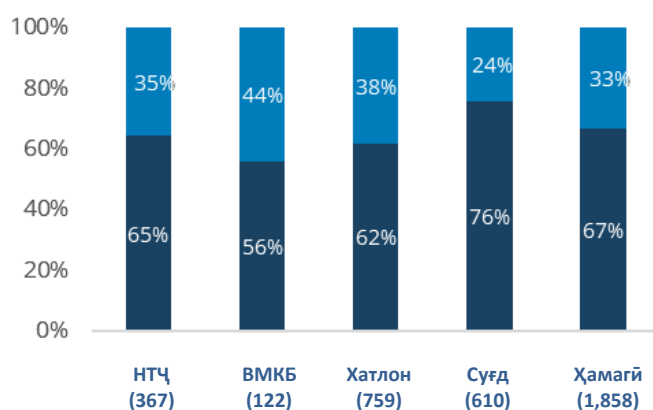
Дар маҷмуъ, **67%** мактабҳо **низоми таъмини оби нӯшокӣ** доштанд, ки ин нишондиҳанда дар НТЧ ва Хатлон шабеҳ буд. Дар минтақаҳои ВМКБ ва Суғд ё **56%** ва **76%** мактабҳо, **низоми таъмини оби нӯшокӣ** доштанд.

Дар байни мактабҳое, ки **низоми таъмини оби нӯшокӣ надоштанд**, як қисмашон **обро аз чоҳҳо, кӯлҳо, чашмаҳо ва дарёҳо мегиранд**, ки манбаъҳои ҷиҳозношудаи об ба шумор мераванд. Илова бар ин, баъзе мактабҳо **обро меҳариданд**, дар ҳоле ки ба мактабҳои дигар барои овардани об бо мошин ва ҳар масофаи зиёдро тай кардан лозим меомад. Инчунин, баъзе мактабҳо **обро аз хонаҳои мегиранд, ки дар наздикии мактабҳо ҷойгир шудаанд**. Гирифтани об берун аз мактабҳо, агар дуруст ба роҳ монда нашавад, метавонад боиси олушавӣ гардад.

Расми 4.6

Мактабҳое, ки бо оби нӯшокӣ таъмин мебошанд

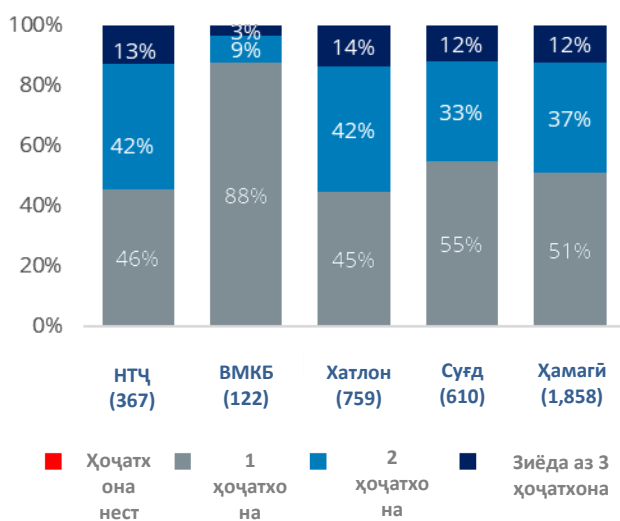
ТАЪМИНИ ҲОҶАТХОНАҶО ВА ҚОЙҶОИ ДАСТШҶЙ

Дар Расми 4. маълумот оид ба мавҷудияти ҳоҷатхонаҳо акс ёфтааст. **Ҳамаи мактабҳои боздидшуда** тибқи арзёбӣ, **ҳадди ақал як ҳоҷатхона доранд**. Аз ҷумла, 50% мактабҳои боздидшуда 1 ҳоҷатхона доранд, сеяки мактабҳо 2 ҳоҷатхона ва 12% мактабҳо 3 ё зиёда ҳоҷатхона доштанд.

47%и мактабҳо ҷавоби тасдиқкунанда оиди дастшӯйҳо дар назди ҳоҷатхонаҳо доданд. Ҳиссаи бештарин ба НТҚ рост меомад, ки 57%ро ташкил меод ва ҳиссаи камтарин дар ВМКБ ба 19% баробар буд.

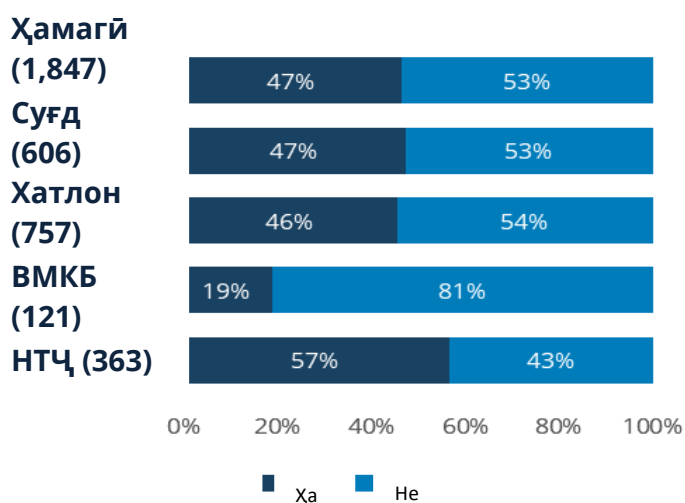
Расми 4.7

Маълумот оиди ҳоҷатхонаҳо дар муассисаҳои таълимӣ

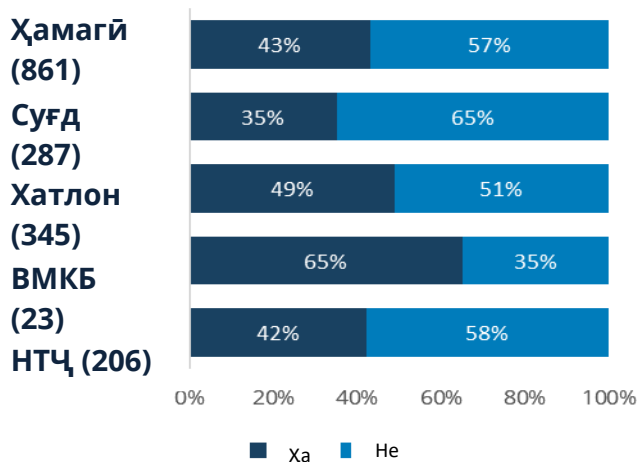
Расми 4.8

Маълумот оиди дастшӯйҳо дар назди ҳоҷатхонаҳо дар муассисаҳои таълимӣ

Расми 4.9

Ҳиссаи мактабҳо, ки собун ва сачоқ доштанд

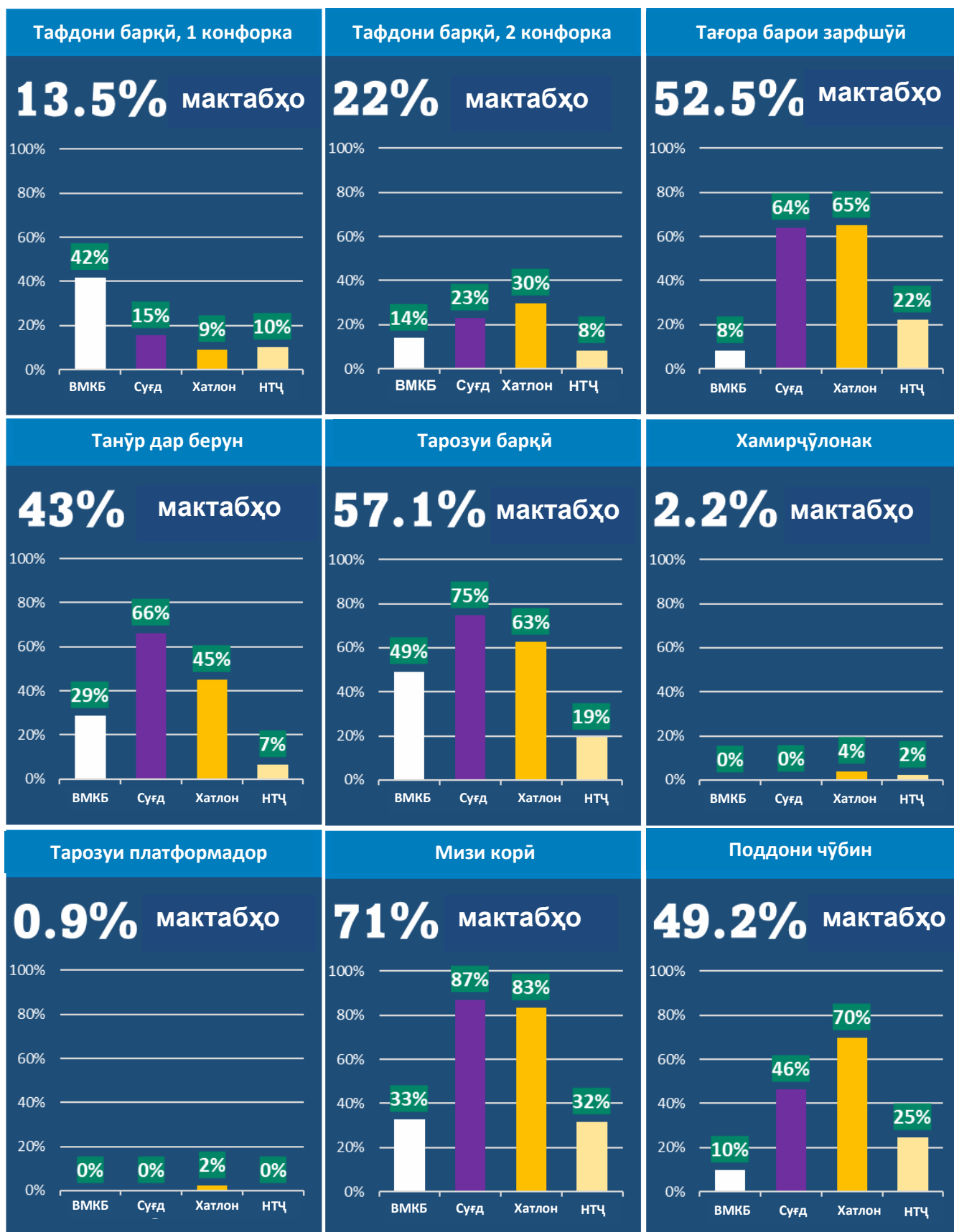

43% муассисаҳо, ки ҳоҷатхонаҳо ва дастшӯйҳо ҳастанд дар шафати ҳоҷатхона **собун ва сачоқ доранд**. Ин таҷриба дар минтақаи ВМКБ дар муқоиса бо минтақаҳои дигар бештар ба назар мерасид. Дар вилояти Суғд танҳо 35%и дастшӯйҳо собун ва сачоқ доштанд. Дар назди ҳоҷатхона мавҷуд набудани маҷмуи мувофиқ барои шустанӣ дастон дар қисми зиёди мактабҳо боиси нигаронӣ мебошад ва метавонад ба саломатии кӯдакон дар маҷмуъ таъсири манфӣ расонад. Неест кардани кирмҳои рӯдаву меъда тавассути шустанӣ дастон метавонад бемориҳоро ба монанди дарунравӣ ва сироятҳои роҳи нафас коҳиш диҳад ва инчунин маълум аст, ки бемориҳои сироятии пӯст ва чашмо низ пешгирӣ мекунад.

ТАҶҲИЗОТУ ЛАВОЗИМОТ БАРОИ ПУХТУПАЗ ВА ЗАРҶО

Расми 4.10

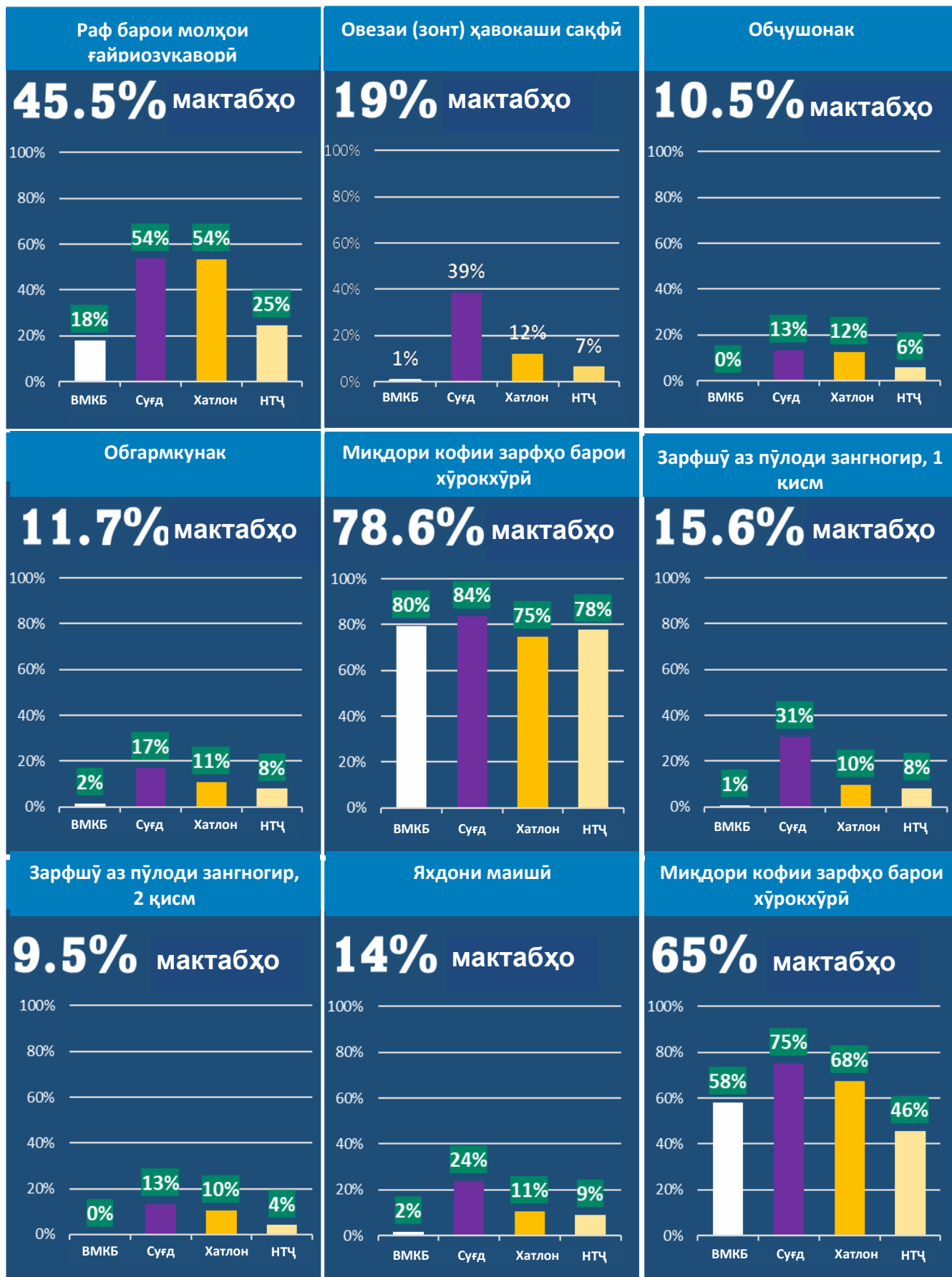
Ҳиссаи мактабҳо, ки бо таҷҳизот таъмин мебошанд

ЛАВОЗИМОТ БАРОИ ПУХТУПАЗ ВА ЗАРФҶО

Расми 4.11

Мактабҳое, ки таҷҳизоти гуногуни зерин доранд

ОШПАЗҶО ДАР БАҶНОМАИ ҶИЗОИ МАКТАБӢ

Дар Ҷадвали 4.4 маълумоти умумӣ дар бораи кормандоне оварда шудааст, ки ба оморасозии хӯроки гарми ҳаррӯза барои мактаббачагон машғуланд. Аз ин ҷадвал муайян кардан мумкин аст, ки **95% и** мактабҳои боздидшуда дар сарсари кишвар **ҳадди ақал як ошпаз** доранд. Дар вилоятҳои Суғд ва Хатлон, тақрибан ҳамаи мактабҳо ҳадди ақал як ошпаз доштанд, дар ҳоле ки дар НТҶ ва ВМКБ 85% ва 71% и мактабҳо, мувофиқан, ҳадди ақал як ошпаз доштанд.

Дар маҷмуъ, бештар аз **сеяки (39%)** ошпазҳо ба таври расмӣ ба қайд гирифта шудаанд, яъне аксарияти ошпазҳо бе шартномаи расмӣ кор мекунанд.

Чунин вазъ метавонад ба коҳиш ёфтани **масъулият ва ҳисоботдиҳии ошпазҳо** барои таъмини саривақтӣ ва босифати ғизо ба мактаббачагон гардад. Илова бар ин, ошпазҳо, ки расман ба қайд гирифта нашудаанд, **аз аксар имтиёзҳои иҷтимоие**, ки дар қонунгузори кишвар пешбинӣ шудаанд, аз қабилӣ рухсатии меҳнати музднок, кумакпулӣ барои таваллуд, кумакпулӣ барои нигоҳубини кӯдак ва ғайра маҳруманд. Ин аҳамияти расман ба қайд гирифтани ошпазҳо барои ба даст овардани ҳуқуқ ба кумакпулӣ барои нигоҳубини кӯдак ҷиҳати кумаки иҷтимоии бештар барои оилаҳояшон таъкид менамояд.

Дар ВМКБ, **зиёда аз нисфи ошпазҳо (58%)** расман ба қайд гирифта шудаанд, дар ҳоле ки дар минтақаҳои дигар камтар аз панҷоҳ%и ошпазҳо (36%-45%) тибқи шартномаи расмӣ кор мекарданд. Ин ҳисса дар вилояти Суғд аз ҳама пасттар буд. Дар маҷмуъ, дар **91%и мактабҳо ошпазҳо занон буданд**. Ин ҳисса дар ВМКБ каме пасттар буда, 84%ро ташкил меод.

Ҷадвали 4.4

Ҳиссаи мактабҳо, ки ошпаз доранд, ҷинси ошпаз, бақайдгирӣ, ва омӯзиш

	Мактабҳо, ки ошпаз доранд	Ошпазҳои мард	Ошпазҳои зан	Расман ба қайд гирифташуда	Ошпазҳои касбӣ
Аз рӯи минтақа					
ВМКБ	70.5%	16%	84%	58%	0%
Суғд	99.5%	10%	90%	36%	27%
Хатлон	99.6%	7%	93%	38%	41%
НТҶ	84.5%	11%	89%	45%	22%
Ҷамағӣ	94.7%	9%	91%	39%	30%

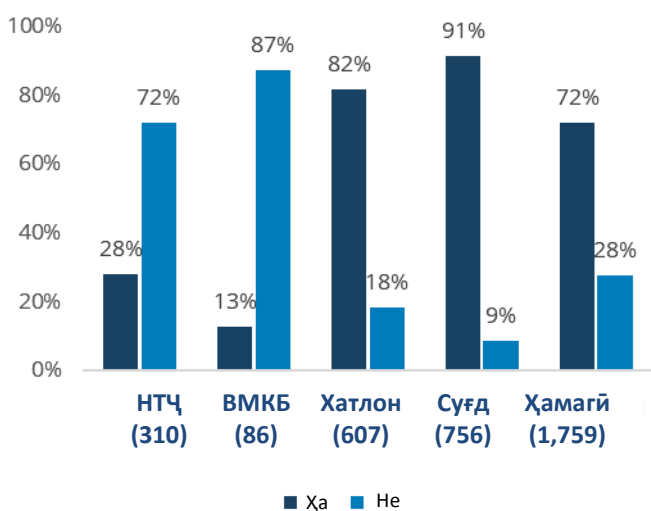

Дар маҷмуъ, 27% ошпазҳо таҳсилоти касбии расмӣ доштанд. Дар ВМКБ ошпазҳо умуман таҳсилоти касбӣ надоштанд, дар ҳоле ки ҳиссаи ошпазони таҳсилоти касбӣ дошта дар минтақаи НТҶ баландтар буд. Ин оиди зарурати ташкил кардани курсҳои кӯтоҳмуддат барои ошпазҳо гувоҳӣ медиҳад. Дар вилоятҳои Суғд ва Хатлон 21-26% ошпазҳо таҳсилоти касбӣ доранд.

Инчунин аз роҳбарони муассисаҳои таълими пурсиданд, ки оё ошпазҳо маош мегиранд. Дар маҷмуъ, **72%-и** мактабҳо ҷавоби мусбӣ доданд, аммо ҳиссаи мактабҳое, ки ба ошпазҳо маош пардохт мекунанд, дар ВМКБ ва НТЧ дар муқоиса бо чунин мактабҳо дар вилоятҳои Суғд ва Хатлон ба таври назаррас камтар буданд. Гарчанде ки дар ВМКБ ва НТЧ бақайдгирии ошпазҳо баланд аст, аксар ошпазҳо бинобар монетаҳои маъмури ҳамаҷун “фаррош” ба қайд гирифта шудаанд, ва аз ин рӯ маоши ошпазро намегиранд. Ин вазъ дар расми 4.11 нишон дода шудааст.

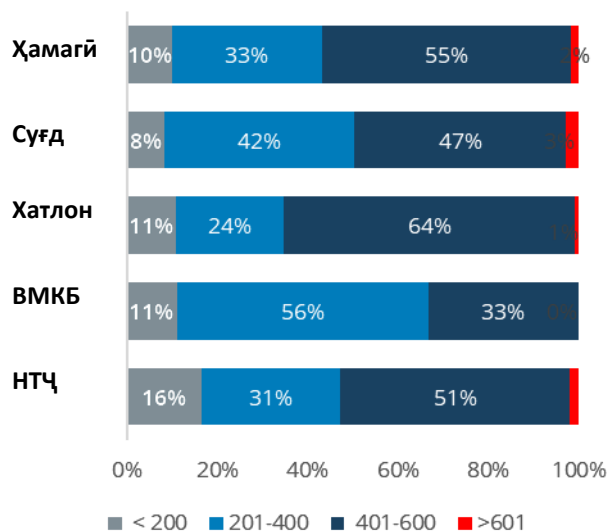
Ҳеҷ гуна **фарқияти назаррас** байни **маоши моҳонаи ошпазҳои хурд ва калон** ба мушоҳида нарасидааст. Дар тамоми минтақаҳо маблағи маоши ошпазҳои хурд ва калон аксар вақт тақрибан ба 401-600 сомони дар як моҳ баробар буд. Аммо, дар ВМКБ маоши зиёда аз панҷоҳ%и ошпазҳо 201-400 сомони ро ташкил меод, ки нисбат ба минтақаҳои дигар хеле камтар аст.

Расми 4.11
Ҳиссаи мактабҳое, ки ба ошпазҳо маош медиҳанд

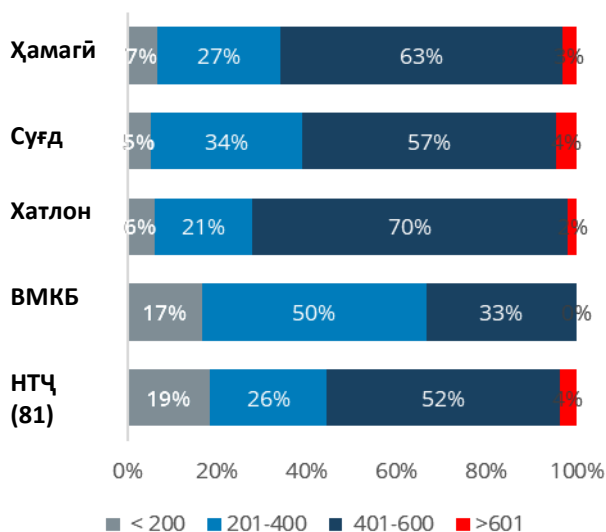

Расми 4.12
Ҳиссаи мактабҳое, ки маоши моҳонаи ошпази хурдро нишон додаанд

Эзоҳ: маблағҳо бо сомони ифода шудаанд

Расми 4.12
Ҳиссаи мактабҳое, ки маоши моҳонаи ошпази калонро нишон додаанд
Эзоҳ: маблағҳо бо сомони ифода шудаанд

САҲМИ ҲУКУМАТҲОИ МАҲАЛЛИ ВА ҶОМЕА

ДАСТГИРИИ ҲУКУМАТИ МАҲАЛЛӢ БА БАРНОМАИ ҒИЗОИ МАКТАБӢ

БҒМ ғайр аз БОҶ, аз ҷонибҳои дигари манфиатдор, махсусан **Ассотсиатсияҳои волидайн ва омӯзгорон (АВО) ва ҳукуматҳои маҳаллӣ** низ саҳмгузори назаррас мегирад. Дар маҷмӯъ, саҳмгузори аз ҷониби ҳукуматҳои маҳаллӣ ва АВО-ҳо тақрибан **18%** ва **13%** саҳмгузори умумиро ташкил медиҳад.

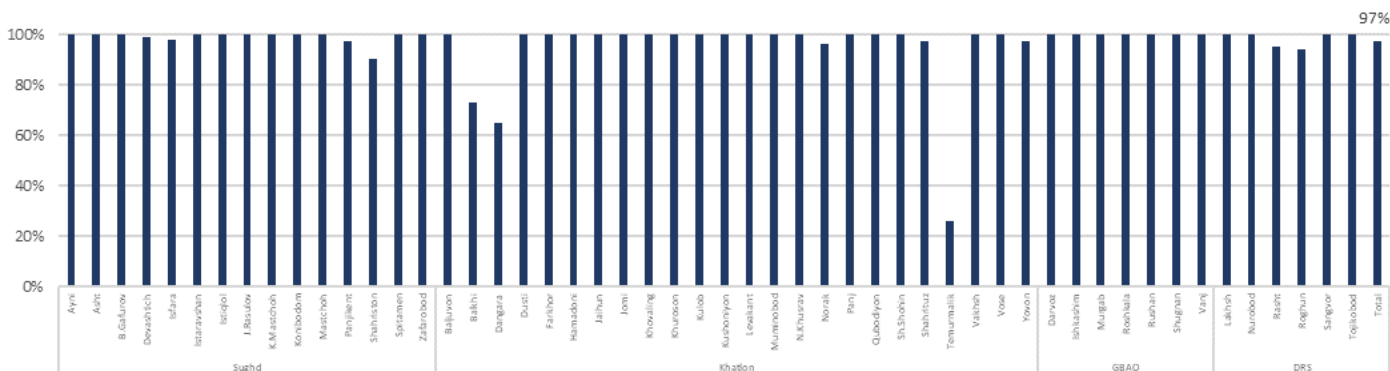

Дар рафти боздидҳо ба роҳбарони муассисаҳо пурсиданд, ки оё мактабҳо ба хонандагон ғизоро ҳар рӯз таъмин менамоянд? Аз 1858 мактаб, **97%** тасдиқ кардаанд, ки **ғизо ҳама рӯза** таъмин карда мешавад ва ин нишондиҳанда барои ҳамаи минтақаҳо ва қисми зиёди ноҳияҳо шабеҳ аст. На ҳамаи муассисаҳо ошхона ва толори хӯрокхӯрӣ барои ба таври лозимӣ амалӣ намудани барномаи ғизои мактабиро доранд (тавре ки дар боби қаблӣ таъкид шудааст).

94% муассисаҳо дар вилояти Хатлон, 98% дар НТҶ ва вилояти Суғд ва сад фоизи мактабҳо дар ВМКБ бо ғизои ҳаррӯзаи мактабӣ таъмин карда мешаванд. Сабаби асосие, ки дар муассисаҳо ҳама рӯза хӯрок таъмин карда намешавад ин аз тарафи БОҶ қатъ гардидани таъмини ғизо дар рӯзҳои ҷумъа мебошад.

Расми 5.1

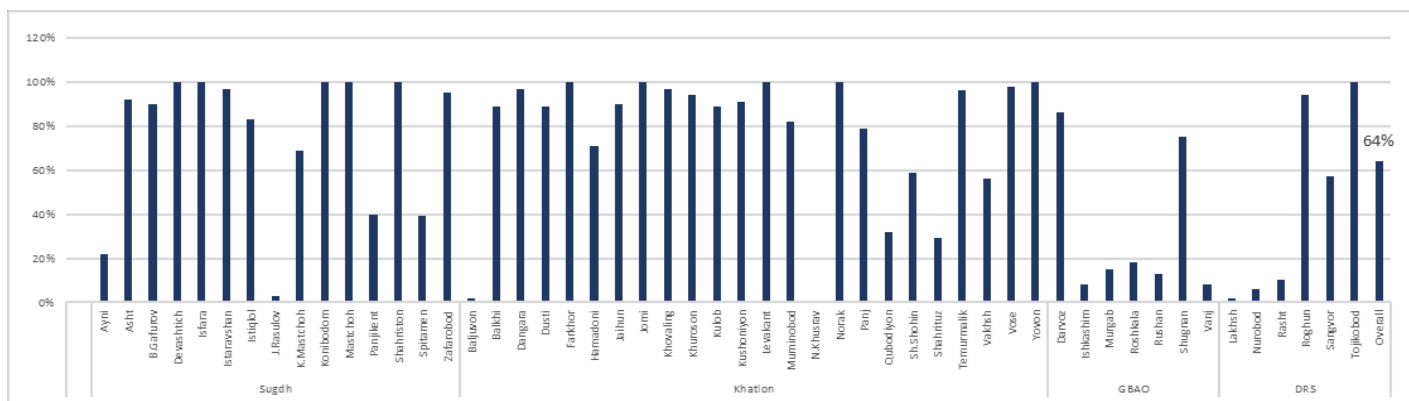
Ҳиссаи мактабҳо, ки ғизои ҳаррӯза омода мекунанд, аз рӯи ноҳияҳо

Дар расми 5.2 дар зер овардашуду дастгирии ҳукумати маҳаллӣ ба БҒМ тибқи изҳороти роҳбарони мактабҳо оварда шудааст. Дар маҷмӯъ, тақрибан **аз чор се ҳиссаи мактабҳо (64%)** барои БҒМ аз ҳукуматҳои маҳаллӣ **дар шакли маблағ ё дар шакли молӣ** кумак гирифтаанд. Аммо, фарқияти байни минтақаҳо ба мушоҳида мерасад. Дар муқоиса бо вилоятҳои Хатлон ва Суғд, ҳиссаи камтари мактабҳо дар ВМКБ ва НТҶ аз ҳукуматҳои маҳаллӣ кумак гирифтаанд.

Расми 5.2

Дастгирии ҳукумати маҳаллӣ ба БҒМ

Дар байни мактабхое, ки аз тарафи ҳукуматҳои маҳаллӣ дастгирӣ карда шудаанд, дар аксар ҳолатҳо, дастгирӣ дар намуди **маблағи нақд барои мақсадҳои гуногун (МНМГ)** буд, ки ин дар **63%и муассисаҳо** мушоҳида шудааст. **18%** муассисаҳо **молҳои ғайриозуқаворӣ** гирифтаанд ва қисмати **камтари** мактабҳо намудҳои дигар, аз қабيلي **молҳои озуқаворӣ иловагӣ (МОИ)** ва маблағи нақди маҳдудшуда (МНМ) гирифтаанд (тавре ки дар Расми 5.3 нишон дода шудааст).

Расми 5.3

Ҳиссаи мактабхое, ки ҳукумати маҳаллӣ дастгирӣ кардааст

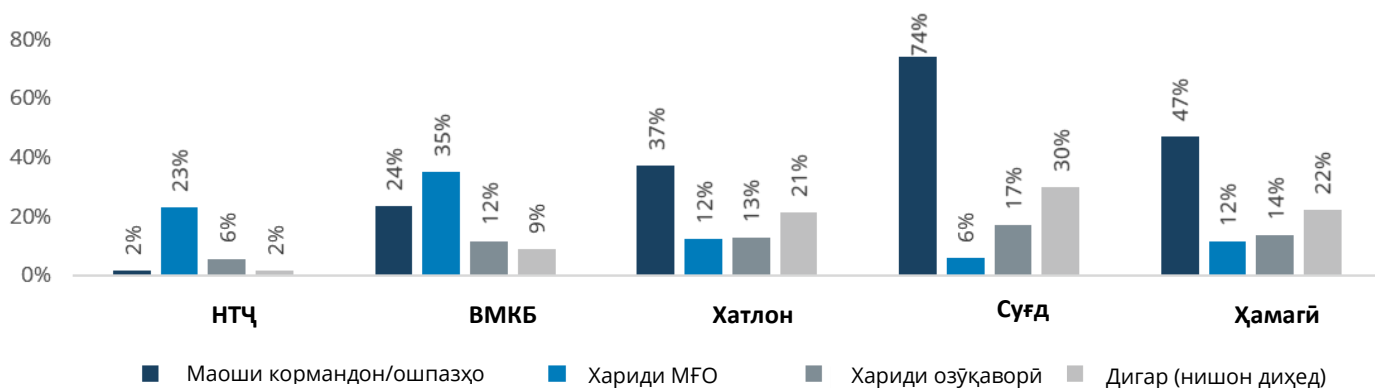

Дар Расми 5.4 истифодаи маблағҳои нақде, ки аз ҳукумати маҳаллӣ гирифта шудаанд, ҳамчун %и мактабҳо нишон дода шудааст. Дар маҷмӯъ, тақрибан **нисфи мактабҳо** (47%) **кумаки нақдиро** барои **пардохти маош ба кормандон**, аз ҷумла ошпазҳо истифода бурдаанд. Дар **12%-14% ҳолатҳо**, маблағ барои **хариди озуқаворӣ** ва **молҳои саноатӣ** истифода шудааст. Дар сатҳи минтақавӣ, тарзи истифода фарқият дорад. Дар НТҚ ва ВМКБ, 23-35%и мактабҳо маблағро барои хариди молҳои саноатӣ сарф кардаанд, дар ҳоле ки 74%и мактабҳо дар вилояти Суғд онро барои пардохти музди меҳнати кормандон истифода бурдаанд.

Расми 5.4

Истифодаи маблағҳои нақд аз ҷониби мактабхое, ки аз тарафи ҳукумат дастгирӣ мешаванд

Эзоҳ: Дар тирӣ амудӣ%и мактабҳо нишон дода шудааст

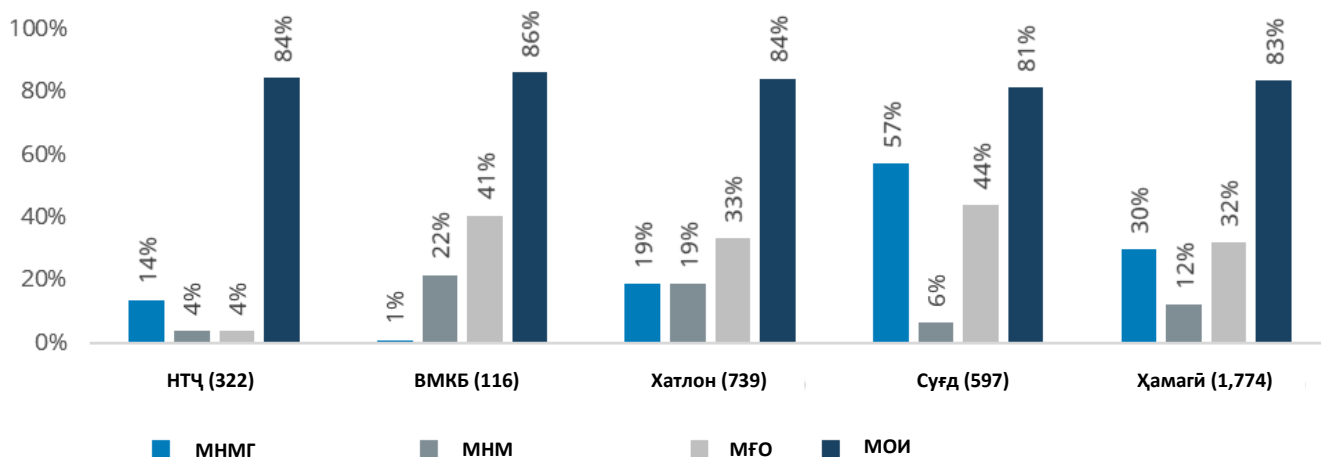
Дар расми поён мунтазамии дастгирии ҳукумати маҳаллӣ ба мактабҳои дастгириёфта нишон дода шудааст. Дар маҷмӯъ, **қисми зиёди мактабҳо ҳар моҳ кумак мегиранд**, дар ҳоле ки аз панҷ як ҳиссаи мактабҳо кумакро дар асоси дархостҳо ба ҳукумати маҳаллӣ ва эҳтиёҷоти худ мегиранд.

83% муассисаҳое, ки аз ҷониби ҷомеаи маҳаллии худ ва АВО дастгирӣ карда шудаанд, асосан дар намуди **молҳои озӯқаворӣ иловагӣ (МОИ)** ва **30-32%** дар намуди **маблағи нақд барои мақсадҳои гуногун (МНМГ)** ва **молҳои ғайриозӯқаворӣ (МҒО)** кумак карда шуданд. Дар сатҳи минтақавӣ, ки он асосан аз молҳои озӯқаворӣ иловагӣ иборат буд, ҳеҷ гуна **фарқияти назаррас** дар намуди дастгирӣ ҷой нашофт. Истифодаи маблағи нақди маҳдудшуда (МНМ) дар вилояти Суғд дар муқоиса бо минтақаҳои дигар зиёдтар буд (тавре ки дар расми 5.7 нишон дода шудааст).

Расми 5.7

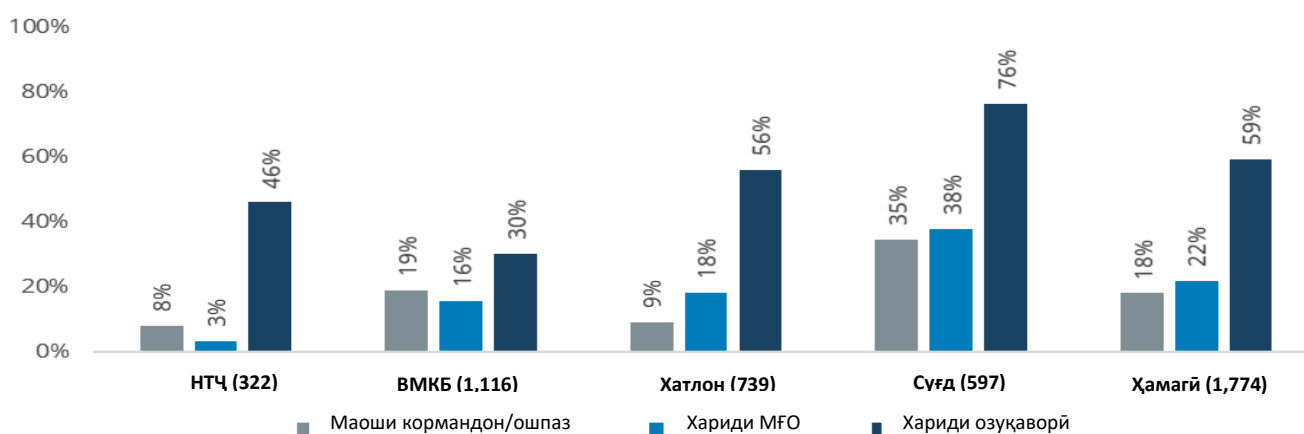
Ҳиссаи муассисаҳое, ки онҳоро АВО-ҳо ва ҷомеаи маҳаллӣ дастгирӣ мекунанд

Дар посух ба савол оид ба кумаки нақдии АВО-ҳо ва ҷомеаҳои маҳаллӣ, **59%** мактабҳое, ки **маблағи нақд гирифтаанд**, маблағҳоро барои харидани маҳсулоти озӯқаворӣ барои БҒМ сарф кардаанд ва **18-22%**и онҳо изҳор доштанд, ки маблағ барои **пардохти маоши кормандон/ошпазҳо** ва **хариди молҳои саноатӣ** истифода карда шудааст. Ин таҷриба аз маблағҳои аз ҳукумат гирифташуда фарқ дорад, ки асосан барои пардохти музди меҳнат истифода мешуд.

Расми 5.8

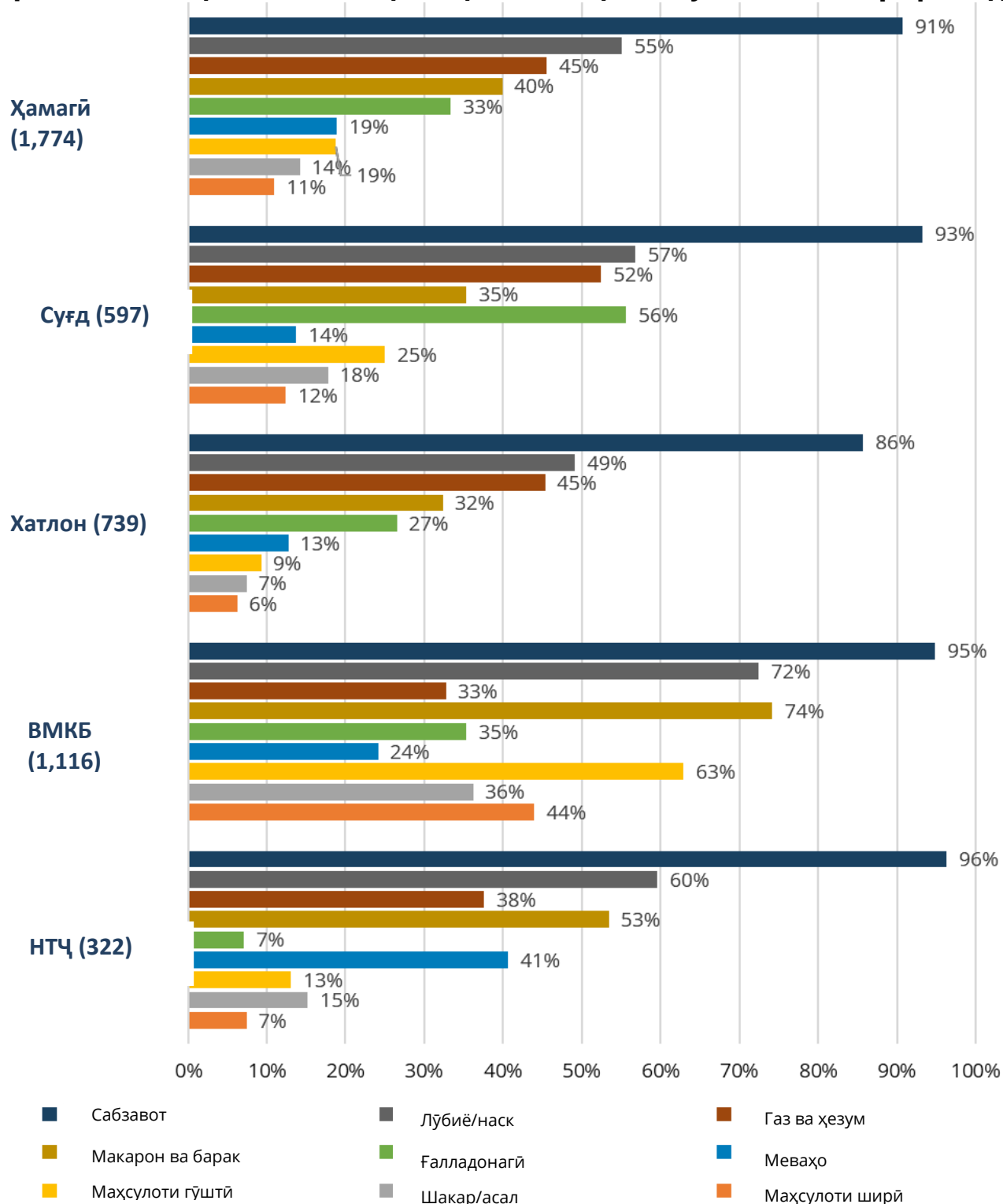
Ҳиссаи муассисаҳое, ки аз АВО-ҳо кумак гирифтаанд ва маблағҳои нақдӣ истифода бурдаанд

Мактабҳо оид ба гирифтани **кумаки ғайрипулӣ**, аз ҷумла молҳои саноатӣ ва **молҳои хӯрокворӣ иловагӣ** аз АВО-ҳо ва ҷомеаҳои маҳаллӣ ахборот доданд, ки **аз тарафи волидайн бештар сабзавот саҳмгузорӣ карда шудааст ва ин** ба 91%и мактабҳо рост меояд. Пас аз сабзавот, маҳсулотҳои лӯбиғӣ ва наску нахӯд меоянд.

Расми 5.9

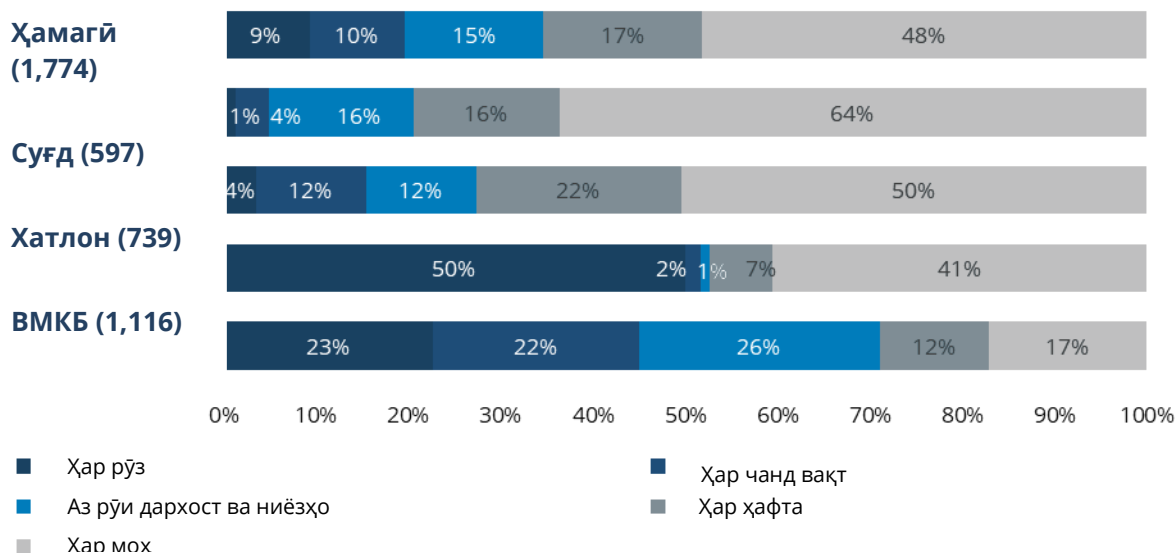
Ҳиссаи мактабҳое, ки аз АВО-ҳо ва ҷомеаи маҳаллӣ кумаки молӣ гирифтаанд

Дар маҷмуъ, **саҳмгузориҳо** ба барномаи ғизои мактабӣ **аз ҷониби АВО-ҳо ва ҷомеаҳои маҳаллӣ ҳар моҳ ворид мешуданд**, ки ин таҷриба дар 48% и мактабҳо мушоҳида шудааст. Аммо, дар байни минтақаҳо фарқиятҳо ҷой доранд. 50% и мактабҳо дар ВМКБ ҳар рӯз кумак мегирифтанд, дар ҳоле ки 50-60% и мактабҳо дар вилоятҳои Хатлон ва Суғд онро моҳе як бор мегирифтанд.

Расми 5.10

Ҳиссаи мактабҳои, ки АВО ва ҷомеаи маҳаллӣ мунтазам саҳмгузори мекард

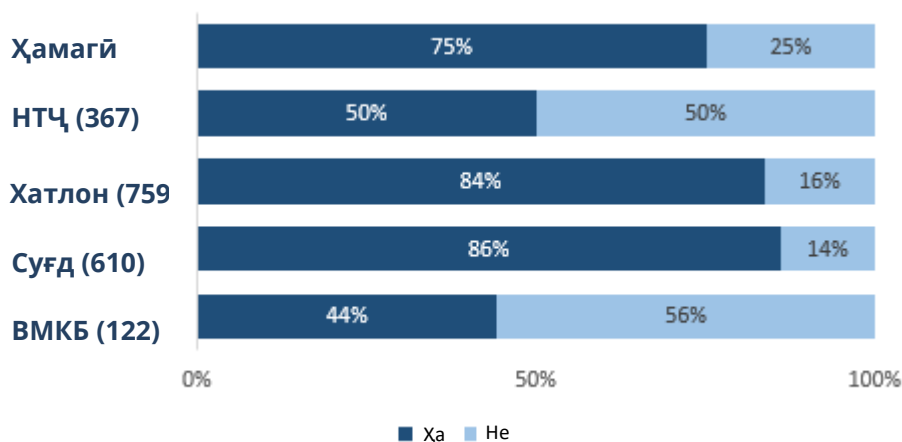

КЎМАКИ БОҶ БАР ИЛОВАИ ХҶҶРОКИ ГАРМ

Расми 5.11%и мактабҳои нишон медиҳад, ки тибқи иттилооти роҳбарони мактабҳо аз БОҶ **бар иловаи хӯроки гарм** кӯмак гирифтаанд. Дар маҷмуъ, **75% и** мактабҳо аз БОҶ чунин кумак гирифтаанд, ки он байни минтақаҳо фарқ мекунад. Ҳиссаи камтарини мактабҳои, ки аз БОҶ бар иловаи хӯроки гарм кумак мегиранд, дар ВМКБ 44% ва дар вилояти Суғд 86% буд. Дар минтақаи НТҶ низ танҳо 50% и мактабҳо кумак иловагӣ аз БОҶ гирифтанд.

Расми 5.11

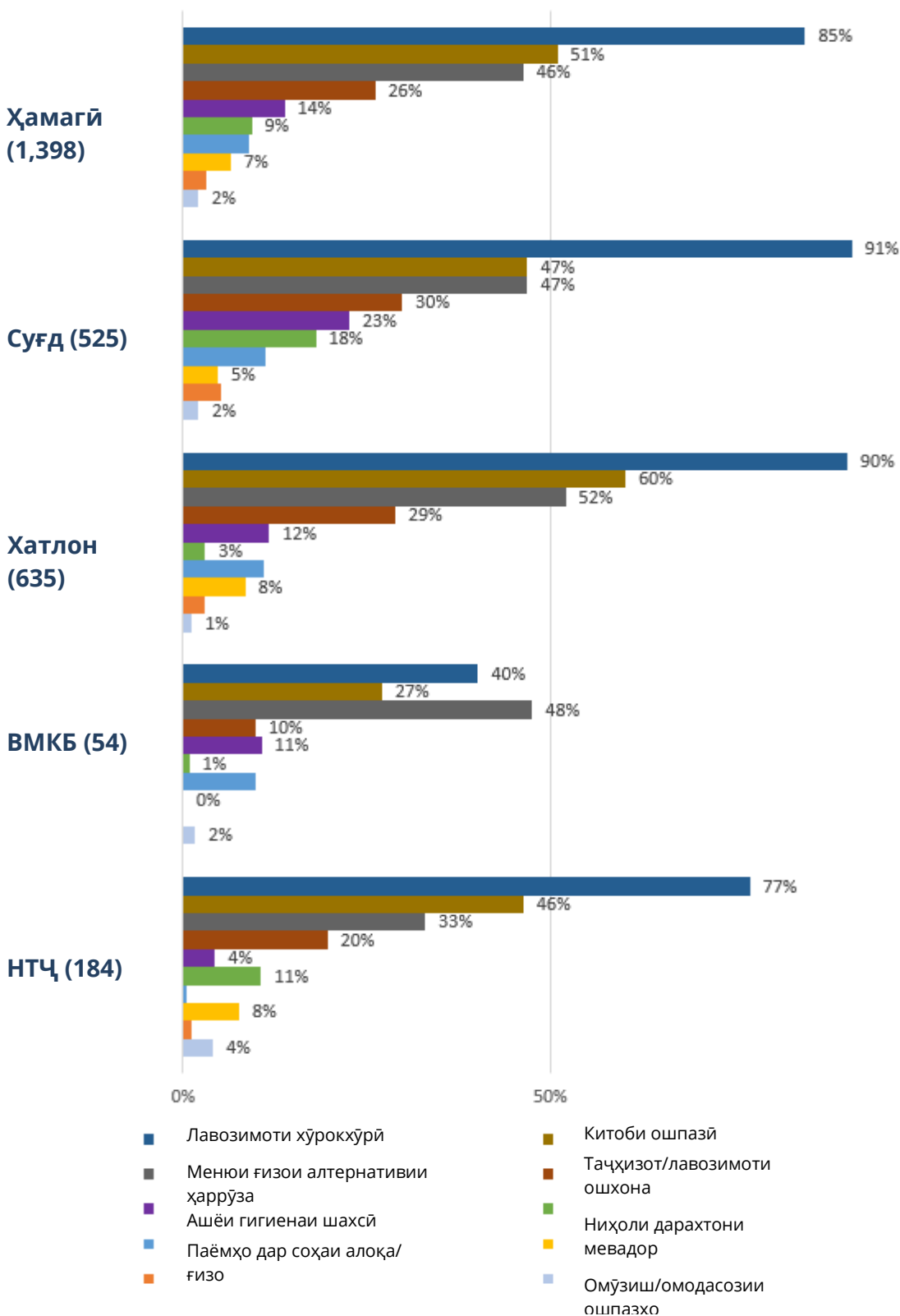
Ҳиссаи мактабҳои, ки аз БОҶ бар иловаи хӯроки гарм кӯмак мегиранд

Расми 5.12 намудҳои гуногуни кумакеро нишон медиҳад, ки мактабҳо бар иловаи хӯроки гарм гирифтаанд. Дар маҷмуъ, **85%и** мактабҳо лавозимоти толори хӯрокхӯрӣ гирифтаанд, ки ҳиссаи калонтарин ба вилояти Суғд ва Хатлон ва ҳиссаи пастрарин ба ВМКБ рост меомад. Дар маҷмӯи дуюм **китоби ошпазӣ ва таомномаҳои алтернативии ҳаррӯза** ҷойгир шудаанд, ки мувофиқан 51% ва 46%и мактабҳоро ташкил медиҳад.

Расми 5.12

Ҳиссаи мактабҳое, ки аз БОҚ илова бар хӯроки гарм кӯмак гирифтаанд

АФЗАЛИЯТГУЗОРИИ МАКТАБҲОИ БА КЎМАК НИЁЗМАНД

МАКТАБҲОЕ, КИ БА КУМАКИ ФАВРӢ НИӢЗ ДОРАНД

Бо мақсади ошкор намудани мактабҳое, ки барои пешбурди лоиҳаи БҶМ ба кумаки фаврӣ ниӢз доранд, чорабиниҳои муайянкунии афзалиятҳо гузаронида шуд. Мактабҳо дар асоси мутобиқат ба як Ӣ зиӢда аз меъёрҳои зерин интихоб карда шуданд:

- Муассисаҳое, ки ошхона, толори хӯрокхӯрӣ ва анборхона надоранд.
- Муассисаҳое, ки ошхона, толори хӯрокхӯрӣ ва анборхонаи онҳо дар ҳолати садамавӣ қарор доранд
- Мактабҳое, ки ошпаз надоранд

Дар асоси меъёрҳо, ҳамагӣ **218 мактаб** барои дастгирии фаврӣ муайян карда шуданд. Дар ҷадвали зер ҷойгиршавии мактабҳо аз рӯи ноҳияҳо оварда шудааст. Ҷадвал нишон медиҳад, ки шумораи зиӢдтарини мактабҳое, ки ба кумаки фаврӣ ниӢз доранд, дар минтақаи НТҶ ҷойгир шудаанд. Мутаносибан, **ин 32% мактабҳоеро ташкил медиҳад, ки** дар НТҶ ба кумаки фаврӣ ниӢз доранд (118 аз 367).

Ҷадвали 6.1

Ҷойгиршавии мактабҳое, ки ба дастгирии фаврӣ ниӢз доранд

	Ноҳия	Шумора		Ноҳия	Шумора
	Дарвоз	5		Балҷувон	22
	Ишкошим	4		Ҳамадонӣ	2
ВМКБ	Рӯшон	4		Ҷайхун	1
	Шуғнон	10		Ховалинг	7
	Ванҷ	2		Хуросон	2
	Ҳамагӣ	25		Кушониён	1
	Айнӣ	8	Хатлон	Муминобод	1
	Ашт	1		Норак	4
	Б.Гафуров	1		Қубодиён	1
Суғд	Исфара	1		Ш. Шоҳин	14
	К.Мастҷоҳ	3		Вахш	2
	Мастҷоҳ	1		Восеъ	1
	Панҷакент	1		Ҳамагӣ	58
	Шаҳристон	1		Лахш	20
	Ҳамагӣ	17		Нуробод	24
			НТҶ	Рашт	27
				Роғун	7
				Сангвор	21
				Тоҷикобод	19
				Ҳамагӣ	118

МАКТАБҲОЕ, КИ БА КУМАК НИЁЗИ ҲАДДИ АҚАЛ ДОРАНД

Дар рафти чорабинӣ оид ба муайянкунии афзалиятҳо инчунин мактабҳои муайян карда шуданд, ки тибқи **ҲАМАИ меъёрҳои зерин** барои бо дастгирии ҳадди ақал идома додани БҶМ беш аз ҳама муҷаҳҳаз буданд:

- Муассисаҳои, ки ошхона, толори хӯрокхӯрӣ ва анборхонаҳо доранд ва дар ҳолати хуб қарор доранд
- Муассисаҳои, ки ошпазҳо доранд
- Муассисаҳои, ки ба системаҳои оби нӯшокӣ таъмин ҳастанд
- Муассисаҳои, ки барои шустани дастон шароит доранд
- Муассисаҳои дорои ошхонаҳои хуб муҷаҳҳазшуда (миз, раф, зарфшӯ, зарфҳо барои хӯрокхӯрӣ ва пухтупаз)
- Муассисаҳои дорои ҷойҳои нишастии кофӣ барои хӯрокхӯрӣ
- Муассисаҳои, ки аз тарафи АВО дастгирӣ карда мешаванд

Ҳамагӣ 146 мактаб ба ҳамаи меъёрҳо дар боло зикршуда ҷавобгӯ буданд. Дар Ҷадвали 6.2 ҷойгиршавии мактабҳо аз рӯи ноҳия нишон дода шудааст. Ҷадвал нишон медиҳад, ки шумораи зиёдтарини мактабҳои, ки барои пеш бурдани БҶМ ба дастгирии ҳадди ақал ниёз доранд, дар вилоятҳои Суғд ва Хатлон ҷойгир шудаанд. Ягон мактаб дар ВМКБ ба меъёрҳои дастгирии ҳадди ақал ҷавобгӯ набуд.

Ҷадвали 6.2

Ҷойгиршавии мактабҳои, ки барои идома додани БҶМ ба дастгирии ҳадди ақал ниёз доранд

	Ноҳияҳо	Шумора		Ноҳияҳо	Шумора
Суғд	Айнӣ	6	Хатлон	Балхӣ	3
	Ашт	3		Данғара	11
	Б.Ғафуров	18		Фархор	1
	Деваштич	10		Ҳамадонӣ	2
	Исфара	3		Ҷомӣ	6
	Истаравшан	4		Хуросон	1
	Истиқлол	3		Кӯлоб	4
	Ҷ.Расулов	3		Кушониён	3
	К. Мастчоҳ	1		Муминобод	4
	Конибодом	6		Норак	4
	Мастчоҳ	6		Панҷ	2
	Панҷакент	1		Ш.Шоҳин	1
	Шаҳристон	2		Темурмалик	3
	Спитамен	5		Восеъ	10
	Зафаробод	1		Ёвон	4
	Ҳамагӣ	72		Ҳамагӣ	59
				НТҶ	Лахш
			Нуробод	3	
			Рашт	6	
			Роғун	2	
			Сангвор	1	
			Ҳамагӣ	15	

НАТИЦАҲО ДАР САТҲИ НОҲИЯҲО

1. ФАЪОЛИЯТИ КИШОВАРЗӢ

Минтақа	Ноҳияҳо	шумораи мактабҳои боздидшуда	Мавҷудияти замин (% мактабҳо)	Майдони замин (% мактабҳо)			Замини кишоварзӣ (% мактабҳо)	Мавҷудияти гармхонаҳо (% мактабҳо)	ҳолати гармхона (% мактабҳо)			Даврви истифодаи гармхона (% мактабҳо)		
				>0.5 г	0.51-1 г	< 1.01 г			хуб	ғайри қаноатбах	садамави	< 4 моҳ	5 - 8 моҳ	> 9 моҳ
Сӯғд	Айнӣ	65	74%	92%	8%	0%	63%	6%	75%	25%	0%	75%	0%	25%
	Ашт	48	98%	55%	38%	6%	81%	10%	60%	40%	0%	0%	0%	100%
	Б.Ғафуров	52	100%	73%	23%	4%	83%	23%	83%	17%	0%	17%	33%	50%
	Деваштич	68	84%	60%	32%	9%	82%	13%	100%	0%	0%	78%	22%	0%
	Исфара	45	96%	49%	26%	26%	84%	29%	77%	23%	0%	54%	15%	31%
	Истаравшан	34	94%	34%	19%	47%	69%	12%	75%	0%	25%	0%	75%	25%
	Истиқлол	6	83%	80%	20%	0%	60%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Ҷ.Расулов	40	100%	73%	25%	3%	90%	25%	70%	30%	0%	10%	50%	40%
	К.Масчоҳ	29	59%	100%	0%	0%	82%	7%	100%	0%	0%	0%	0%	100%
	Конибодом	50	94%	70%	19%	11%	77%	16%	63%	25%	13%	25%	38%	38%
	Масчоҳ	39	92%	72%	17%	11%	75%	5%	0%	0%	100%	0%	0%	100%
	Панҷакент	62	97%	75%	18%	7%	75%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Шаҳристон	20	95%	53%	16%	32%	79%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Спитамен	33	100%	79%	21%	0%	94%	18%	83%	17%	0%	33%	50%	17%
	Зафаробод	19	100%	63%	21%	16%	89%	5%	0%	100%	0%	100%	0%	0%
	Хатлон	Балчувон	41	88%	75%	19%	6%	78%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Балхӣ		37	97%	97%	3%	0%	78%	3%	100%	0%	0%	100%	0%	0%
Данғара		34	100%	71%	26%	3%	88%	9%	0%	100%	0%	100%	0%	0%
Дусти		27	81%	64%	5%	32%	91%	33%	89%	11%	0%	0%	56%	44%
Фарҳор		38	89%	74%	21%	6%	94%	11%	25%	75%	0%	25%	75%	0%
Ҳамадонӣ		38	92%	97%	3%	0%	91%	18%	71%	29%	0%	71%	29%	0%
Ҷайхун		30	93%	93%	7%	0%	75%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Ҷомӣ		33	97%	88%	13%	0%	97%	21%	29%	43%	29%	43%	0%	57%
Ховалинг		33	100%	85%	9%	6%	88%	9%	67%	0%	33%	33%	0%	67%
Хуросон		35	9%	67%	0%	33%	67%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Кулоб		28	96%	63%	30%	7%	93%	29%	88%	13%	0%	63%	25%	13%
Кушониён		34	12%	50%	0%	50%	75%	3%	0%	100%	0%	0%	100%	0%
Леваконт		9	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Муминобод		28	82%	43%	22%	35%	96%	14%	75%	25%	0%	25%	75%	0%
Н.Хусрав		14	100%	14%	43%	43%	93%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Норак		24	83%	90%	10%	0%	90%	13%	67%	33%	0%	0%	33%	67%
Панҷ		34	100%	85%	9%	6%	100%	3%	100%	0%	0%	100%	0%	0%
Қубодиён		31	100%	39%	16%	45%	84%	13%	75%	25%	0%	25%	0%	75%
Ш.Шоҳин		37	92%	71%	9%	21%	94%	24%	100%	0%	0%	44%	56%	0%
Шаҳритуз		31	100%	10%	32%	58%	84%	23%	86%	14%	0%	29%	43%	29%
Те мурмалик	23	100%	70%	22%	9%	100%	9%	100%	0%	0%	50%	0%	50%	
Вахш	41	78%	81%	16%	3%	63%	24%	90%	10%	0%	10%	40%	50%	
Восе	47	98%	76%	11%	13%	96%	6%	33%	67%	0%	33%	33%	33%	
Ёвон	32	100%	75%	6%	19%	84%	6%	50%	50%	0%	0%	50%	50%	
ВМКБ	Дарвоз	14	86%	100%	0%	0%	67%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Ишқошим	40	58%	100%	0%	0%	22%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Мурғоб	13	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Рошқала	11	73%	63%	38%	0%	50%	18%	0%	100%	0%	100%	0%	0%
	Рушон	16	63%	90%	0%	10%	10%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Шугнон	16	31%	100%	0%	0%	0%	13%	50%	50%	0%	50%	50%	0%
	Ванҷ	12	42%	100%	0%	0%	20%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
НТМ	Лахш	55	89%	90%	8%	2%	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Нуробод	82	54%	77%	23%	0%	77%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Рашт	99	75%	81%	15%	4%	74%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Роғун	35	91%	91%	6%	3%	72%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Сангвор	54	91%	98%	2%	0%	84%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Тоҷикобод	42	67%	82%	14%	4%	93%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%

2. ИНФРАСОХТОР ВА ЗАХИРАҶОИ МАКТАБҶО

Минтақа	Ноҳияҳо	шумораи мактабҳои боздидшуда	мактабҳои ки бо оби нушоки таъмин маълуманд	шумораи ҳоҷатхонаҳо			дастшуй дар назди ҳоҷатхонаҳо	дастшуй бо собун ва сачоқ
				1 ҳоҷатхонаҳо	2 ҳоҷатхонаҳо	> 3 ҳоҷатхонаҳо		
Сӯғд	Айнӣ	65	74%	52%	25%	23%	87%	89%
	Ашт	48	79%	67%	29%	4%	69%	45%
	Б.Ғафуров	52	88%	38%	42%	19%	67%	43%
	Деваштич	68	68%	32%	49%	19%	24%	13%
	Исфара	45	84%	60%	33%	7%	64%	10%
	Истаравшан	34	68%	68%	21%	12%	62%	43%
	Истиқлол	6	100%	67%	33%	0%	67%	50%
	Ҷ.Расулов	40	55%	58%	33%	10%	53%	10%
	К.Масчоҳ	29	62%	90%	7%	3%	32%	11%
	Конибодом	50	62%	64%	28%	8%	44%	5%
	Масчоҳ	39	92%	56%	33%	10%	36%	0%
	Панҷакент	62	89%	52%	40%	8%	16%	20%
	Шахристон	20	80%	40%	55%	5%	25%	0%
	Спитамен	33	82%	55%	30%	15%	30%	0%
	Зафаробод	19	63%	63%	32%	5%	16%	0%
Хатлон	Балҷувон	41	29%	80%	20%	0%	33%	15%
	Балхӣ	37	59%	19%	59%	22%	59%	23%
	Данғара	34	68%	44%	29%	26%	26%	22%
	Дусти	27	48%	26%	56%	19%	33%	100%
	Фархор	38	87%	13%	66%	21%	71%	70%
	Ҳамадони	38	95%	37%	53%	11%	87%	82%
	Ҷайхун	30	37%	40%	50%	10%	23%	0%
	Ҷомӣ	33	76%	27%	36%	36%	52%	29%
	Ховалинг	33	79%	70%	30%	0%	27%	0%
	Хуросон	35	29%	37%	49%	14%	21%	0%
	Кулоб	28	82%	61%	29%	11%	64%	72%
	Кушониён	34	65%	41%	47%	12%	41%	7%
	Леваконт	9	44%	33%	67%	0%	11%	0%
	Муминобод	28	82%	68%	25%	7%	89%	84%
	Н.Хусрав	14	7%	57%	29%	14%	7%	0%
	Норак	24	63%	75%	13%	13%	38%	44%
	Панҷ	34	65%	26%	50%	24%	50%	29%
	Қубодиён	31	68%	39%	55%	6%	16%	20%
	Ш.Шоҳин	37	70%	54%	41%	5%	84%	87%
	Шахритуз	31	3%	35%	52%	13%	16%	60%
Темурмалик	23	39%	26%	65%	9%	52%	17%	
Вахш	41	68%	46%	37%	17%	59%	58%	
Восе	47	79%	81%	19%	0%	17%	0%	
Ёвон	32	84%	22%	44%	34%	69%	41%	
ВМКБ	Дарвоз	14	57%	86%	7%	7%	50%	43%
	Ишкошим	40	53%	88%	8%	5%	0%	0%
	Мурғоб	13	31%	77%	23%	0%	0%	0%
	Рошқала	11	64%	82%	18%	0%	9%	0%
	Рушон	16	69%	94%	6%	0%	25%	75%
	Шуғнон	16	50%	88%	6%	6%	56%	89%
	Ванҷ	12	75%	100%	0%	0%	18%	50%
НТМ	Лахш	55	69%	55%	36%	9%	50%	96%
	Нуробод	82	65%	32%	56%	12%	59%	8%
	Рашт	99	77%	24%	54%	22%	83%	27%
	Роғун	35	66%	77%	20%	3%	32%	45%
	Сангвор	54	33%	81%	11%	7%	66%	83%
Тоҷикобод	42	69%	40%	50%	10%	7%	33%	

2. ИНФРАСОХТОР ВА ЗАХИРАҶОИ МАКТАБҶО

Минтақа	Ноҳияҳо	шумораи мактабҳои боздидшуда	Мавҷудияти ошхона (% мактабҳо)	Ҳолати ошхона (% мактабҳо)			Мавҷудияти толори хуроқхури (%мактабҳо)	Ҳолати толор (% мактабҳо)				Ошхона толор (%мактабҳо)		
				Хуб	Ғайриқаноатба хш	садамави		хуб	Ғайриқаноатба хш	Садамави	Ба таъмир эҳтиёҷ надорад мавҷудияти ошхона толори	хуроқхури	Мавҷудияти дастшӯйхо дар назди ошхона	Толор
Сугд	Айний	65	88%	56%	35%	9%	89%	59%	31%	9%	2%	62	87%	
	Ашт	48	94%	47%	36%	18%	100%	69%	23%	6%	2%	48	88%	
	Б.Ғафуров	52	98%	75%	25%	0%	98%	80%	20%	0%	0%	52	85%	
	Деваштич	68	100%	59%	35%	6%	100%	63%	32%	4%	0%	68	69%	
	Исфара	45	100%	87%	13%	0%	100%	91%	4%	0%	4%	45	84%	
	Истаравшан	34	100%	50%	50%	0%	100%	56%	41%	0%	3%	34	94%	
	Истиқлол	6	100%	100%	0%	0%	100%	100%	0%	0%	0%	6	100%	
	Ҷ.Расулов	40	100%	18%	83%	0%	100%	58%	43%	0%	0%	40	90%	
	К.Масчоҳ	29	69%	30%	60%	10%	86%	36%	60%	4%	0%	27	52%	
	Конибодом	50	100%	84%	16%	0%	98%	92%	6%	0%	2%	50	90%	
	Масчоҳ	39	90%	60%	40%	0%	97%	63%	32%	3%	3%	38	76%	
	Панҷакент	62	79%	55%	39%	6%	90%	80%	18%	2%	0%	61	13%	
	Шаҳристон	20	100%	50%	25%	25%	95%	26%	47%	16%	11%	20	40%	
	Спитамен	33	97%	28%	72%	0%	100%	70%	30%	0%	0%	33	91%	
	Зафаробод	19	100%	26%	68%	5%	100%	47%	53%	0%	0%	19	68%	
	Хатлон	Балчувон	41	32%	15%	38%	46%	49%	20%	45%	35%	0%	34	29%
Балхӣ		37	84%	26%	42%	32%	95%	43%	51%	0%	6%	37	76%	
Данғара		34	97%	88%	12%	0%	97%	42%	12%	0%	45%	33	73%	
Дусти		27	44%	75%	25%	0%	78%	86%	10%	5%	0%	23	83%	
Фархор		38	97%	51%	43%	5%	92%	37%	46%	3%	14%	38	92%	
Ҳамадони		38	76%	38%	59%	3%	92%	60%	31%	0%	9%	36	92%	
Чайхун		30	83%	40%	52%	8%	97%	72%	28%	0%	0%	29	69%	
Чомӣ		33	94%	58%	39%	3%	91%	77%	23%	0%	0%	33	88%	
Ховалинг		33	64%	43%	38%	19%	70%	39%	43%	13%	4%	30	27%	
Хуросон		35	71%	64%	36%	0%	80%	82%	11%	0%	7%	34	29%	
Кулоб		28	82%	70%	26%	4%	100%	71%	25%	0%	4%	28	79%	
Кушониён		34	88%	73%	23%	3%	91%	90%	6%	3%	0%	33	33%	
Левакент		9	100%	44%	56%	0%	89%	75%	0%	0%	25%	9	67%	
Муминобод		28	96%	30%	56%	15%	82%	43%	48%	9%	0%	28	96%	
Н.Хусрав		14	100%	71%	29%	0%	93%	85%	8%	8%	0%	14	57%	
Норак		24	83%	100%	0%	0%	83%	35%	0%	0%	65%	23	70%	
Панҷ		34	97%	39%	45%	15%	100%	38%	41%	6%	15%	34	62%	
Қубодиён		31	97%	33%	63%	3%	97%	67%	33%	0%	0%	31	90%	
Ш.Шоҳин		37	35%	46%	54%	0%	43%	63%	31%	0%	6%	24	58%	
Шаҳритуз		31	100%	81%	19%	0%	100%	90%	10%	0%	0%	31	81%	
Темурмалик		23	91%	29%	62%	10%	91%	67%	5%	0%	29%	23	52%	
Вахш		41	88%	81%	17%	3%	83%	97%	3%	0%	0%	41	68%	
Восе		47	96%	76%	24%	0%	100%	89%	11%	0%	0%	47	45%	
Ёвон	32	100%	47%	50%	3%	100%	53%	44%	3%	0%	32	81%		
ВМКБ	Дарвоз	14	29%	75%	25%	0%	43%	33%	50%	17%	0%	8	50%	
	Ишқошим	40	85%	24%	74%	3%	90%	31%	69%	0%	0%	40	30%	
	Мурғоб	13	100%	62%	38%	0%	100%	62%	38%	0%	0%	13	15%	
	Рошқала	11	73%	63%	38%	0%	91%	50%	40%	10%	0%	10	100%	
	Рушон	16	38%	83%	17%	0%	63%	60%	20%	20%	0%	13	46%	
	Шугнон	16	63%	20%	60%	20%	69%	18%	55%	27%	0%	12	83%	
НТМ	Ванҷ	12	50%	33%	67%	0%	67%	13%	75%	13%	0%	11	73%	
	Лахш	55	95%	63%	0%	37%	98%	35%	6%	26%	33%	54	81%	
	Нуробод	82	51%	93%	7%	0%	67%	93%	7%	0%	0%	78	37%	
	Рашт	99	60%	71%	24%	5%	70%	70%	26%	4%	0%	83	75%	
	Роғун	35	63%	68%	32%	0%	77%	44%	44%	0%	11%	35	43%	
Сангвор	54	31%	53%	47%	0%	65%	57%	40%	3%	0%	41	83%		
Тоҷикобод	42	45%	79%	16%	5%	45%	63%	16%	5%	16%	37	27%		

2. ИНФРАСОХТОР ВА ЗАХИРАҶОИ МАКТАБҶО

Минтақа	Ноҳияҳо	Шумораи мактабҳои боздидшуда	Тафдони барқӣ 1	Танури барқӣ ду қабата	Танур дар берун	Тарозуи барқӣ	обҷушонаки барқӣ	Обгармунак	Яҳдони маиши	барои шустани зарфҳои	Зарфшу аз пулоди зангногир 1 қисм	Зарфшу аз пулоди зангногир 2 қисм	Мизи корӣ	Овезаҳо/рафҳо поя аз пулоди зангногир	Поддонҳои чубин	Дудкаш (сақфӣ)	тарозу платформадор	Хамирчулонак
	Айнӣ	65	35%	25%	42%	66%	26%	31%	17%	72%	34%	22%	69%	60%	68%	28%	0%	3%
Суғд	Ашт	48	17%	2%	75%	77%	4%	8%	6%	50%	17%	8%	88%	42%	29%	29%	0%	0%
	Б.Ғафуров	52	44%	21%	88%	69%	13%	29%	29%	75%	62%	29%	94%	67%	60%	62%	0%	0%
	Деваштич	68	4%	18%	63%	79%	10%	15%	1%	93%	18%	4%	97%	82%	87%	47%	0%	0%
	Исфара	45	27%	27%	73%	89%	13%	11%	73%	78%	44%	31%	100%	13%	47%	56%	0%	0%
	Истаравшан	34	21%	15%	59%	91%	12%	18%	12%	56%	24%	29%	91%	82%	41%	26%	0%	0%
	Истиқлол	6	17%	83%	83%	33%	17%	0%	0%	100%	83%	50%	100%	67%	33%	100%	0%	0%
	Ҷ.Расулов	40	3%	73%	85%	75%	23%	33%	28%	65%	58%	0%	100%	53%	20%	58%	0%	0%
	К.Масчоҳ	29	7%	0%	14%	62%	0%	3%	0%	48%	3%	3%	45%	21%	3%	7%	0%	0%
	Конибодом	50	10%	48%	86%	94%	14%	12%	78%	78%	42%	14%	100%	44%	58%	44%	0%	0%
	Масчоҳ	39	8%	3%	62%	74%	8%	8%	5%	67%	26%	13%	82%	41%	28%	28%	0%	0%
	Панҷакент	62	6%	3%	45%	45%	0%	0%	0%	16%	2%	0%	66%	29%	21%	3%	0%	0%
	Шаҳристон	20	0%	0%	75%	70%	20%	15%	15%	85%	5%	15%	95%	85%	100%	75%	0%	0%
	Спитамен	33	6%	55%	88%	100%	36%	48%	61%	67%	58%	9%	100%	76%	39%	45%	0%	0%
	Зафаробод	19	0%	21%	89%	68%	11%	16%	16%	21%	21%	0%	100%	74%	16%	47%	0%	0%
	Балҷувон	41	10%	2%	7%	29%	0%	0%	0%	2%	0%	0%	32%	2%	15%	0%	0%	0%
Хатлон	Балхӣ	37	0%	19%	54%	76%	8%	8%	8%	86%	5%	11%	89%	43%	84%	8%	0%	5%
	Данғара	34	26%	44%	56%	79%	29%	26%	29%	82%	18%	32%	85%	76%	71%	26%	0%	0%
	Дусти	27	4%	41%	33%	85%	70%	19%	22%	89%	11%	19%	93%	52%	93%	19%	0%	0%
	Фархор	38	16%	26%	50%	71%	18%	16%	16%	84%	18%	13%	92%	45%	100%	32%	0%	5%
	Ҳамадонӣ	38	5%	26%	34%	89%	5%	11%	11%	82%	8%	11%	95%	53%	92%	13%	0%	0%
	Ҷайхун	30	7%	33%	43%	90%	0%	0%	0%	93%	0%	3%	93%	60%	83%	0%	0%	0%
	Ҷомӣ	33	0%	30%	61%	100%	3%	0%	3%	97%	6%	0%	100%	55%	97%	24%	0%	0%
	Ховалинг	33	9%	6%	94%	27%	0%	0%	3%	45%	0%	3%	39%	36%	24%	0%	0%	0%
	Хуросон	35	0%	60%	20%	60%	6%	6%	9%	0%	14%	0%	97%	91%	91%	6%	0%	0%
	Кулоб	28	4%	46%	75%	61%	11%	14%	18%	68%	11%	14%	89%	46%	89%	14%	4%	7%
	Кушониён	34	9%	47%	59%	74%	9%	12%	3%	29%	21%	18%	97%	97%	94%	15%	0%	3%
	Левакент	9	0%	78%	11%	56%	0%	0%	0%	11%	0%	11%	100%	100%	100%	0%	0%	0%
	Муминобод	28	4%	14%	79%	50%	18%	18%	14%	32%	18%	4%	50%	21%	21%	14%	4%	11%
	Н.Хусрав	14	7%	7%	29%	50%	0%	0%	0%	100%	0%	7%	100%	29%	0%	0%	0%	0%
	Норак	24	42%	50%	8%	63%	54%	50%	46%	83%	42%	42%	92%	63%	71%	50%	13%	33%
	Панҷ	34	0%	18%	32%	47%	9%	9%	9%	88%	9%	12%	97%	68%	88%	9%	6%	9%
	Кубодиён	31	6%	48%	87%	58%	3%	6%	0%	68%	0%	10%	90%	39%	45%	0%	0%	0%
	Ш.Шоҳин	37	3%	11%	16%	41%	3%	3%	3%	35%	3%	0%	38%	11%	19%	3%	0%	0%
	Шаҳритуз	31	3%	16%	48%	48%	0%	0%	0%	77%	0%	3%	100%	74%	58%	0%	0%	0%
	Темирмалик	23	39%	9%	26%	9%	4%	4%	4%	70%	4%	9%	78%	57%	83%	4%	0%	0%
	Вахш	41	0%	39%	66%	83%	15%	17%	12%	49%	2%	10%	83%	32%	59%	12%	5%	10%
	Воҳсе	47	26%	28%	47%	53%	15%	15%	15%	98%	15%	11%	100%	100%	91%	15%	0%	6%
	Ёвон	32	3%	47%	16%	78%	22%	22%	25%	88%	19%	19%	100%	53%	94%	22%	25%	6%
Дарвоз	14	0%	0%	0%	36%	0%	0%	0%	21%	7%	0%	21%	29%	7%	0%	0%	0%	
ВМКБ	Ишқошим	40	85%	5%	35%	63%	0%	0%	0%	3%	0%	0%	53%	0%	10%	0%	0%	0%
	Мурғоб	13	85%	77%	85%	15%	0%	0%	0%	8%	0%	0%	85%	0%	8%	0%	0%	0%
	Рошқала	11	0%	9%	0%	55%	0%	9%	0%	0%	0%	0%	9%	45%	18%	0%	0%	0%
	Рушон	16	38%	25%	25%	31%	0%	0%	13%	25%	0%	0%	25%	31%	19%	6%	0%	0%
	Шугнон	16	0%	0%	0%	44%	0%	6%	0%	6%	0%	0%	0%	13%	6%	0%	0%	0%
	Ванҷ	12	0%	0%	50%	83%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	50%	0%	0%	0%	0%
	Лахш	55	15%	4%	16%	29%	4%	4%	4%	22%	11%	4%	69%	65%	65%	5%	0%	0%
НТМ	Нуробод	82	7%	4%	5%	7%	6%	7%	7%	5%	5%	2%	7%	6%	9%	6%	0%	2%
	Рашт	99	16%	6%	9%	16%	7%	8%	10%	9%	8%	3%	11%	10%	15%	6%	0%	4%
	Роғун	35	9%	40%	3%	17%	11%	20%	23%	14%	11%	17%	40%	20%	29%	17%	0%	3%
	Сангвор	54	0%	2%	2%	35%	0%	6%	4%	39%	7%	2%	41%	30%	28%	2%	0%	2%
	Тоҷикобод	42	10%	10%	0%	19%	7%	7%	12%	71%	10%	2%	60%	38%	17%	7%	0%	0%

2. ИНФРАСОХТОР ВА ЗАХИРАҶОИ МАКТАБҶО

Минтақа	Ноҳияҳо	Шумораи мактабҳои боздидшуда	Миқдори кофии зарфҳои ошхона барои хонандагон (% мактаб)		Миқдори кофии лавозимоти ошхона барои хонандагон (% of мактаб)		Шумора и ошпазҳо дар мактаб	% Ошхонаҳои расман ба қайд гирифташуда	% Ошпазҳои маош мегиранд
			Ҳа	Не	Ҳа	Не			
			Суғд	Айнӣ	65	74%			
Ашт	48	77%		23%	88%	13%	74	11%	100%
Б.Ғафуров	52	96%		4%	94%	6%	95	26%	100%
Деваштич	68	49%		51%	72%	28%	89	51%	100%
Исфара	45	91%		9%	91%	9%	50	1%	100%
Истаравшан	34	88%		12%	94%	6%	71	30%	100%
Истиқлол	6	100%		0%	83%	17%	11	5%	100%
Ҷ.Расулов	40	100%		0%	100%	0%	71	0%	100%
К.Масчоҳ	29	41%		59%	69%	31%	38	9%	97%
Конибодом	50	88%		12%	88%	12%	74	17%	100%
Масчоҳ	39	56%		44%	77%	23%	66	32%	100%
Панҷакент	62	68%		32%	68%	32%	109	0%	47%
Шаҳристон	20	10%		90%	50%	50%	38	15%	100%
Спитамен	33	97%		3%	100%	0%	71	7%	100%
Зафаробод	19	100%		0%	100%	0%	27	15%	100%
Хатлон	Балчувон	41	10%	90%	17%	83%	44	1%	2%
	Балхӣ	37	81%	19%	65%	35%	72	16%	97%
	Данғара	34	56%	44%	76%	24%	58	0%	100%
	Дусти	27	48%	52%	89%	11%	38	0%	7%
	Фархор	38	89%	11%	89%	11%	73	34%	100%
	Ҳамадони	38	89%	11%	97%	3%	81	15%	89%
	Ҷайхун	30	30%	70%	27%	73%	58	1%	93%
	Ҷомӣ	33	91%	9%	91%	9%	67	5%	100%
	Ховалинг	33	64%	36%	52%	48%	43	8%	100%
	Хуросон	35	69%	31%	83%	17%	71	36%	46%
	Кулоб	28	43%	57%	93%	7%	73	26%	54%
	Кушониён	34	91%	9%	94%	6%	45	28%	88%
	Леваконт	9	89%	11%	100%	0%	16	11%	100%
	Муминобод	28	89%	11%	96%	4%	49	31%	71%
	Н.Хусрав	14	100%	0%	100%	0%	22	4%	100%
	Норак	24	38%	63%	29%	71%	40	23%	100%
	Панҷ	34	59%	41%	68%	32%	55	9%	94%
	Қубодиён	31	74%	26%	74%	26%	77	20%	77%
	Ш.Шоҳин	37	59%	41%	86%	14%	61	36%	84%
	Шаҳритуз	31	97%	3%	100%	0%	62	0%	87%
	Темурмалик	23	57%	43%	26%	74%	47	4%	100%
Вахш	41	39%	61%	59%	41%	63	42%	93%	
Восе	47	94%	6%	100%	0%	99	7%	98%	
Ёвон	32	84%	16%	97%	3%	58	23%	97%	
ВМКБ	Дарвоз	14	43%	57%	64%	36%	14	10%	21%
	Ишкошим	40	58%	43%	78%	23%	51	22%	0%
	Мурғоб	13	100%	0%	92%	8%	18	6%	31%
	Рошқала	11	82%	18%	91%	9%	9	4%	9%
	Рушон	16	63%	38%	94%	6%	14	5%	19%
	Шуғнон	16	38%	63%	88%	13%	12	5%	6%
	Ванҷ	12	33%	67%	50%	50%	7	1%	0%
НТМ	Лахш	55	67%	33%	85%	15%	54	28%	9%
	Нуробод	82	48%	52%	96%	4%	95	46%	9%
	Рашт	99	41%	59%	86%	14%	102	31%	9%
	Роғун	35	40%	60%	29%	71%	35	0%	60%
	Сангвор	54	24%	76%	65%	35%	46	32%	13%
	Тоҷикобод	42	55%	45%	69%	31%	81	0%	100%

Оценка школьных образовательных учреждений при поддержке Всемирной продовольственной программы ООН 2022 год

Анализ оснащенности школьных образовательных учреждений, поддерживаемых Всемирной продовольственной программой

Таджикистан

Сентябрь 2023 год

КЛЮЧЕВАЯ ИНФОРМАЦИЯ

Были осуществлены визиты в 1858 из 1913 школ, которым оказывает поддержку Всемирная продовольственная программа (ВПП) ООН, посредством своей Программы школьного питания (ПШП).

- В эти школы было зачислено чуть более одного миллиона школьников, в том числе 3% детей дошкольного возраста, 44% детей начального школьного возраста в классах с 1 по 4, и 54% в старших классах с 5 по 11.
- Большинство школ расположено в Хатлонской области (759), далее следует Сугд (610). ГБАО имеет наименьшее количество школ (122), тогда как районы республиканского подчинения (РРП) имеют 367 школ при поддержке ВПП.
- Среднее время, затрачиваемое на покрытие расстояния от школ до районных центров, составляет, как сообщается, 44 минуты, причём наибольшее время затрачивается в ГБАО (2 часа) и наименьшее – в Хатлоне (31 минута).
- Сорок восемь (48) процентов школ сообщили о плохом состоянии дорог, соединяющих их с районными центрами.

Сельскохозяйственная деятельность различается по регионам, причём школы в Сугде и Хатлоне демонстрируют более высокие показатели, чем школы в ГБАО и РРП.

- Самая высокая доля школ, имеющих земельные участки, согласно отчету, отмечается в Согдийской и Хатлонской областях, в пределах от 85% до 91%.
- Из 1538 школ, которые, как сообщается, имеют сельскохозяйственные земли, 80% используют эти земли для выращивания сельскохозяйственных культур. Картофель является основной выращиваемой сельскохозяйственной культурой. Также широко распространено выращивание яблок, абрикосов и черешни.
- В большинстве случаев (91%) в школах не было теплиц, и они полностью отсутствовали в школах РРП.

Большинство школ имеет доступ к кухням, столовым и продуктовым складам в хорошем состоянии.

- В 80% школ были кухни, хотя в части наличия кухонь по всем регионам наблюдалась значительная разница. В Сугде, 94% школ имели кухню, и это был самый высокий показатель, а самый низкий показатель, 57%, наблюдался в РРП.
- Большинство школ имеет столовые, где учащиеся потребляют пищу, которые присутствовали в 86% школ. Там, где имеются столовые, большинство из них было в хорошем состоянии и функционировало, причём требуется только ежегодное поддержание их функционирования.
- В ходе посещений выяснилось, что 82% школ имеют продуктовые склады, из которых 30% находились в неудовлетворительном состоянии.
- Две трети посещённых школ имеют доступ к системе питьевого водоснабжения, а туалеты находились во всех школах, причём раковины/умывальники рядом с туалетом находились почти в половине из них.

КЛЮЧЕВАЯ ИНФОРМАЦИЯ

Большинство школ испытывают трудности с полной занятостью и подготовкой поваров

- Девяносто пять (95) процентов посещённых по всей стране школ имели по крайней мере одного повара. Тем не менее немногим более одной трети (39%) поваров имели официальную регистрацию, указывающую на то, что многие повара работают без официальных договоров. Кроме того, лишь 30% поваров прошли профессиональную подготовку.
- В целом, 72% школ сообщили о выплате заработной платы поварам. Тем не менее доля

школ, которая платит поварам, была значительно ниже в ГБАО и РРП по сравнению со школами в Сугде и Хатлоне. Ежемесячная зарплата большинства поваров варьировалась в пределах 400-600 Сомони.

Поддержка со стороны правительства, местных сообществ и ассоциаций родителей и учителей (АРУ) предоставила школам возможность готовить различные блюда и покрывать административные расходы

- В целом, почти две трети школ (64%) получали поддержку для ПШП со стороны органов местного самоуправления (МСУ) в денежной или натуральной форме. Поддержка оказывалась, главным образом, посредством выделения денежных средств на различные цели, в основном, на выплату заработной платы персоналу/поварам.

- Девяносто пять (95) процентов школ сообщили о получении поддержки со стороны местного сообщества и АРУ, которая была схожей по всем регионам. Значительная часть поддержки оказывалась в виде продуктов дополнительного питания.

Немногим более 200 школ испытывают значительную нехватку ресурсов для реализации ПШП

- На основании факта наличия действующих кухонь, столовых, продуктовых складов и поваров, во всех четырёх регионах страны было определено 218 школ, которые нуждаются в немедленной поддержке для продолжения ПШП.
- Из школ, поддерживаемых ВПП, было обозначено 146 школ, которые отвечали большинству критериев, необходимых для реализации ПШП с минимальной поддержкой. Большинство этих школ находится в Сугде и Хатлоне, и ни одной в ГБАО.

ВВЕДЕНИЕ

ВАЖНОСТЬ ПРОГРАММЫ ШКОЛЬНОГО ПИТАНИЯ

Отсутствие правильного питания школьников оказывает отрицательное влияние на их физическое и умственное развитие. Голод и недостаточность или нарушение питания детей оказывают негативное влияние на учёбу, подавляя их способность концентрировать внимание и продолжать активно заниматься в течение всего дня занятий в школе. С правильными питательными веществами, мозг быстро развивается в молодом возрасте. Без этих питательных веществ, результат – это долгосрочное негативное воздействие на способность к обучению.

Считается, что **программы школьного питания** являются обоснованными инвестициями в образование, и разрабатываются для обеспечения того, чтобы школы имели достаточное снабжение продовольствием **для улучшения посещаемости, успеваемости и поступления в школы учащихся** (ВПП,1995). Фактически, существует доказательство того, что школьное питание может улучшить поступление и посещаемость – особенно девочек – и может способствовать обучению, если оно сочетается с качественным образованием [1]. Кроме того, программа школьного питания мотивирует родителей посылать своих детей в школу вместо того, чтобы оставлять их дома для работы на голодный желудок, и передавать бедность из поколения в поколение.

Учитывая важность программы школьного питания, Правительство РТ делает акцент на улучшение школьной гигиены и питания посредством различных стратегических документов. **Национальная стратегия развития на 2016-2030 годы (НСР)** ставит в приоритет продовольственную безопасность и доступ к высококачественному питанию для решения ряда наиболее значимых проблем, препятствующих развитию Таджикистана.

В политике обозначены трудности с образованием, питанием и здравоохранением, и сельским хозяйством. Упоминается о “создании поощрительного пакета и возможностях социального обеспечения, например, снабжение продовольствием (детей младшего школьного возраста) и разработка системы для адресной помощи малообеспеченным домохозяйствам с целью стимулирования образования детей”.

Кроме того, в 2015 году, Правительство утвердило **“Концепцию улучшения школьного питания в общеобразовательных учреждениях Республики Таджикистан”**.

[1] – Для доказательств по образовательным результатам, см.: Адельман, С., Гиллиген, Д. и Лехлер, К. 2008. Насколько эффективны программы ‘Продовольствие для образования’? Критическая оценка доказательств из развивающихся стран. Вашингтон, IFRPI; и Джукс, М., Дрейк, Л. и Бунди, Д. 2008. Школьная гигиена, питание и образование для всех: Выравнивание игрового поля. Кембридж, МА, издательство CABI.

СИТУАЦИЯ В СТРАНЕ

Таджикистан – это не имеющая выхода к морю Центрально-Азиатская страна с **доходами ниже среднего уровня; 93% территории страны покрыто горами**. Расчётная численность населения составляет 9.8 [1] миллиона человек, из которых 74% проживают в сельской местности. В национальном масштабе, по оценке, около 42% населения в стране находится в возрасте до 18 лет [2].

Страна добилась заметного прогресса в **быстром сокращении бедности**, с более чем 80% в начале 2000 года до 27% в 2021 году [3]. Тем не менее, остаётся региональное неравенство, причём процентная доля бедных в общем населении намного выше в сельской местности по сравнению с городской местностью.

Несмотря на улучшения, продолжает вызывать беспокойство состояние питания населения, причём страна имеет **наихудшие показатели в Центральной Азии**. Уровень задержки в росте среди детей в возрасте до 5 лет составлял 17.5% в 2017 году, который сократился с 26% в 2012 году [4]. Количество детей с задержкой в росте значительно различается в зависимости от социально-экономического положения домохозяйств и географического положения.

Образование в Таджикистане обязательное и бесплатное в возрасте от 7 до 15 лет [5]. В 2017 году, валовой показатель охвата начальным образованием (1-4) в стране составлял 100.9% (100.3% девочек, 101.4% мальчиков), чистый показатель охвата начальным образованием составил 98.3%, а процент учащихся, закончивших начальную школу, составлял 94.9% (94.7% девочек, 95,1% мальчиков). Чистый показатель посещаемости учреждений общего начального образования в 2017 году составлял 83% для девочек и мальчиков, и он различался незначительно между сельской (83%) и городской местностью (84%), а также между пятой частью наименее (82.5%) и наиболее обеспеченных (84.9%) слоев населения [6].

Концепция обозначает приверженность Правительства созданию и поддержке **Национальной программы школьного питания (НПШП)**. Более того, Правительство приняло **“Стратегию устойчивого развития школьного питания” на 2017-2027 годы**; стратегия определяет основные проводимые мероприятия. Эти мероприятия включают в себя: организационный потенциал для управления, отчётности, и координации; финансирование; разработку “Национальной программы устойчивого развития школьного питания” и одобрение “Государственной программы развития школьного питания”; а также активное участие родителей и местного сообщества.

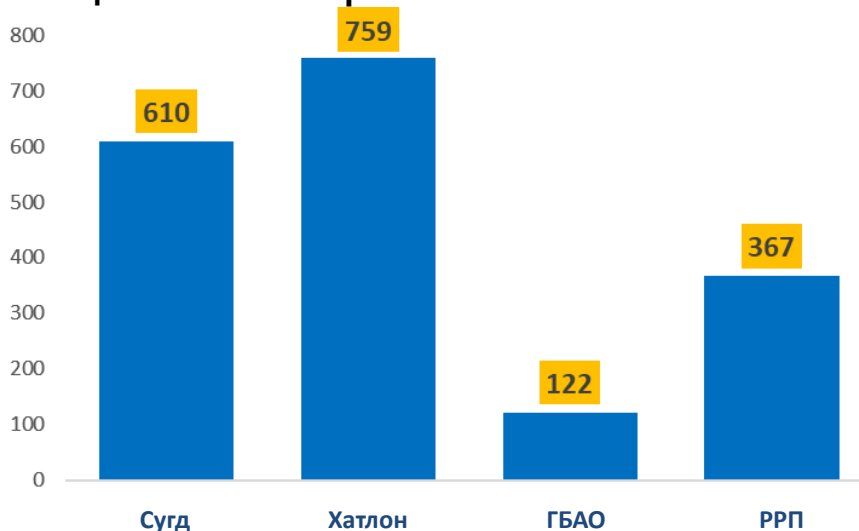
Программа школьного питания (ПШП) продолжает оставаться **крупнейшей действующей программой ВПП в Таджикистане**, и в настоящее время поддерживает свыше 440 000 учащихся младшего школьного возраста в почти 2000 школах в 52 районах по всей стране, что составляет приблизительно половину от общего количества школ в стране. Как часть усилий по наращиванию потенциала в рамках ПШП, ВПП, помимо прочих мероприятий, также поддерживает деятельность мелких хозяйств по созданию устойчивых источников доходов, обновление организационной структуры, и передачу информации, касающейся улучшения питания в школах.

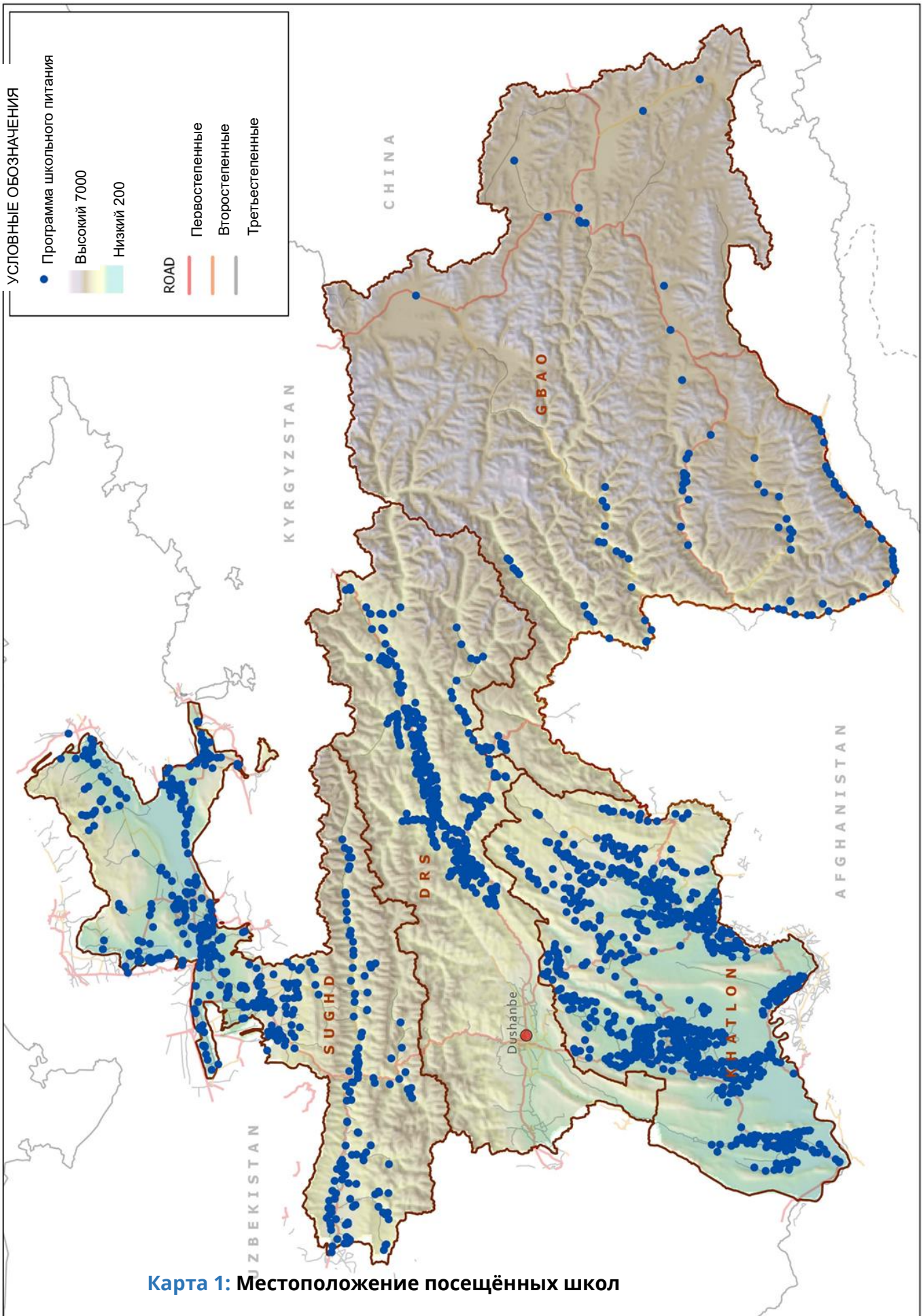
ВПП продолжает работу с Правительством Республики Таджикистан на национальном, региональном и районном уровнях, и с рядом правительственных органов, включая Министерство образования и науки, областными управлениями образования и школами для наращивания их потенциала в сфере ведения ПШП в ближайшее время. Для достижения цели необходимо полное понимание текущего состояния материальной, производственной и учебной баз школьных образовательных учреждений для принятия научно обоснованных решений и расстановки приоритетов среди школ с целью их поддержки.

В ноябре 2021 года ВПП провела комплексную оценку школ, результаты которой, как ожидается, предоставят полезную информацию ВПП и всем соответствующим правительственным структурам для эффективного, результативного и своевременного достижения намеченных целей в наращивании потенциала правительственных структур по ведению ПШП. Исследование включало посещение 1858 из 1913 школ, в настоящее время поддерживаемых ВПП. Оценка проводилась с ноября 2021 года по январь 2022 года группой из 31 исследователя, которые прошли 4-дневное обучение до начала исследования. Его респондентами были директора или заместители директоров школ. Пятьдесят пять школ не удалось посетить из-за плохого состояния дорог, вызванного снегопадами. Эти школы планируется посетить в следующем раунде мониторинга в 2023 году.

Рисунок 1

Количество посещённых школ в регионах

ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ШКОЛ

В 1858 посещённых школ было зачислено чуть более одного миллиона школьников, в том числе 3% детей дошкольного возраста, 44% детей начального школьного возраста в классах 1-4 (51% мальчиков, 49% девочек), и 54% в старших классах 5-11 (51% мальчиков, 49% девочек).

Таблица 1 показывает, что **доля детей младшего школьного возраста** в общем составе школьников, по региону, составляет от 41% в ГБАО до 45% в Хатлонской области. Среди детей младшего школьного возраста, соотношение девочек и мальчиков было одним и тем же в ГБАО и Согдийской области. Тем не менее, в РРП и Хатлонской области это соотношение было несколько ниже (49% в сравнении с 51% в обоих регионах).

Таблица 1

Общее количество школьников и разбивка по классам и регионам

Примечание: Гендерное соотношение также включено в таблицу для детей начального школьного возраста и детей в старших классах

		РРП	ГБАО	Хатлон	Сугд	Всего
# школьников		85,771	14,921	520,686	380,289	1,001,667
Дети дошкольного		2%	13%	2%	3%	3%
Дети начального школьного возраста		43%	41%	45%	42%	44%
Гендерное соотношение (классы 1-4)	<i>МАЛ</i>	<i>51%</i>	<i>50%</i>	<i>51%</i>	<i>50%</i>	<i>51%</i>
	<i>ДЕВ</i>	<i>49%</i>	<i>50%</i>	<i>49%</i>	<i>50%</i>	<i>49%</i>
Старшие классы 5-11		55%	46%	53%	55%	54%
Гендерное соотношение (классы 5-11)	<i>МАЛ</i>	<i>52%</i>	<i>52%</i>	<i>51%</i>	<i>50%</i>	<i>51%</i>
	<i>ДЕВ</i>	<i>48%</i>	<i>48%</i>	<i>49%</i>	<i>50%</i>	<i>49%</i>

Средняя численность детей на одну школу значительно различается по регионам. В то время как Хатлонская область имеет наибольшую среднюю численность учащихся на одну школу, 682 ребёнка, ГБАО имеет школы с наименьшим средним количеством учащихся, 120 детей на школу. Вместимость школ в Согдийской области была также схожей с Хатлонской, в среднем, 624 учащихся. Вместимость школ в РРП была ближе к ГБАО, в среднем 228 учащихся на одну школу. Эти результаты отражают факторы гористой местности и меньшей плотности населения ГБАО и РРП в сравнении с Хатлоном и Сугдом.

УДАЛЁННОСТЬ ШКОЛ

Как видно из Карты 1, **большинство школ расположено в Хатлонской области** (759), далее следует Сугд (610). ГБАО имеет наименьшее количество школ (122), тогда как РРП имеют 367 школ, поддерживаемых ВПП.

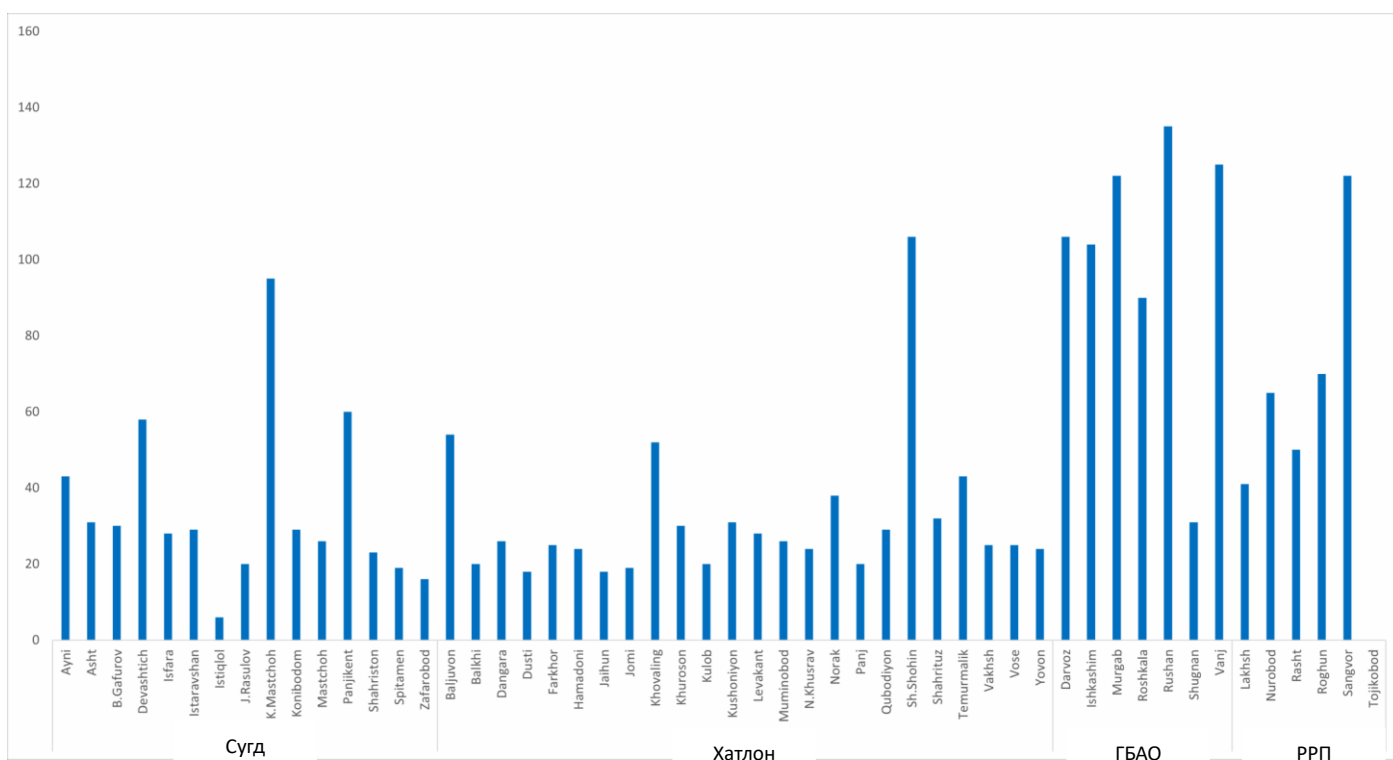
Удалённость школ можно оценить, измеряя их **расстояние от доступной сети автодорог и время, затрачиваемое на покрытие расстояния до районного центра**. Близость к районному центру или дорожной инфраструктуре также означает, что школы и, в свою очередь, учащиеся и домохозяйства имеют больший доступ к другим объектам, например, к учреждениям здравоохранения, объектам электроснабжения, и к рынкам. Наличие этой информации позволяет более эффективно планировать школьные проекты. Настоящий анализ удалённости был проведён с использованием геофизического программного обеспечения для расчёта близости каждой посещаемой школы к доступной сети автодорог. Школы, которые находятся **в пределах 1 км от доступной автодороги**, классифицируются как **доступные**, тогда как школы, которые находятся **на расстоянии более 5 км от доступной автодороги**, классифицируются как **удалённые**.

Удалённость также оценивалась путём опроса директоров школ относительно времени, затрачиваемого на покрытие расстояния от каждой школы до районного центра посредством наиболее предпочитаемых средств передвижения, включая ходьбу пешком. Среднее затрачиваемое время, как сообщается, составляет около 44 минут. Это время составляет, в среднем, почти 2 часа в ГБАО, тогда как оно было минимальным в Хатлоне – 31 минута. В Сугде и Хатлоне, за исключением ряда районов, большинство школ находится в 30-минутной доступности до районного центра. Тем не менее, в ГБАО и РРП, на покрытие расстояния от школы до районного центра затрачивается значительно больше времени.

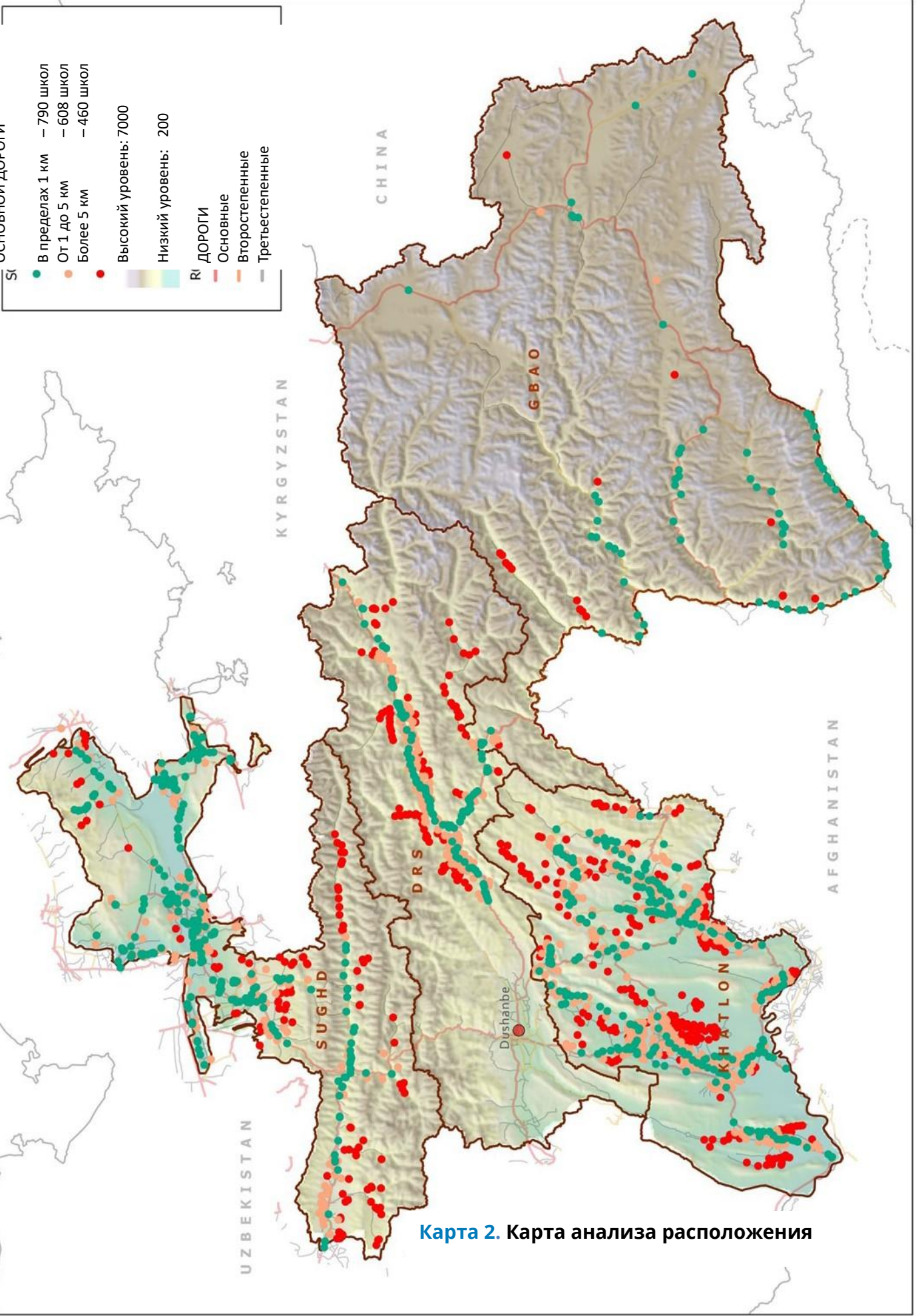
Рисунок 2.1

Среднее время, затрачиваемое на покрытие расстояния от школы до районного центра, в минутах

Примечание: Вертикальная ось представлена в минутах

РАССТОЯНИЕ ОТ ШКОЛЫ ДО
ОСНОВНОЙ ДОРОГИ

Карта 2. Карта анализа расположения

СОСТОЯНИЕ ДОРОГ, СОЕДИНЯЮЩИХ ШКОЛЫ С РАЙОННЫМИ ЦЕНТРАМИ

На удаленность школ от районных центров и, таким образом, от прочих базовых услуг и инфраструктуры, может также влиять качество дорожной транспортной сети. Наличие всесезонной дороги, которая находится в хорошем состоянии, оказывает значительное положительное влияние на связь между объектами. Рисунок 2.2 ниже даёт информацию о состоянии дорог, связывающих школы с районными центрами.

На основании ответов директоров школ, у **почти половины посещённых школ (48%)**, дороги, как сообщается, находятся в **неудовлетворительном состоянии**. Кроме того, указывается, что у **43% школ** они находятся в **хорошем состоянии**. Восемьдесят три процента (83%) школ в ГБАО сообщили о плохом состоянии дорог, соединяющих школы с районными центрами. Доля школ, которые имеют хорошее состояние дорог, выше в Хатлонской области по сравнению с другими регионами, согласно сообщениям 51% школ.

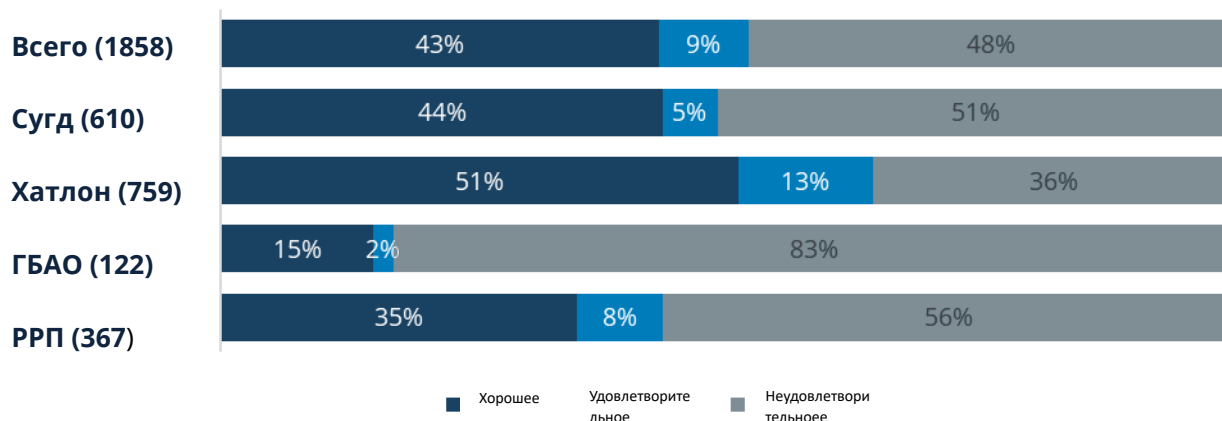

Рисунок 2.3 показывает порайонную разбивку школ, сообщающих о хорошем состоянии дорог.

Рисунок 2.2

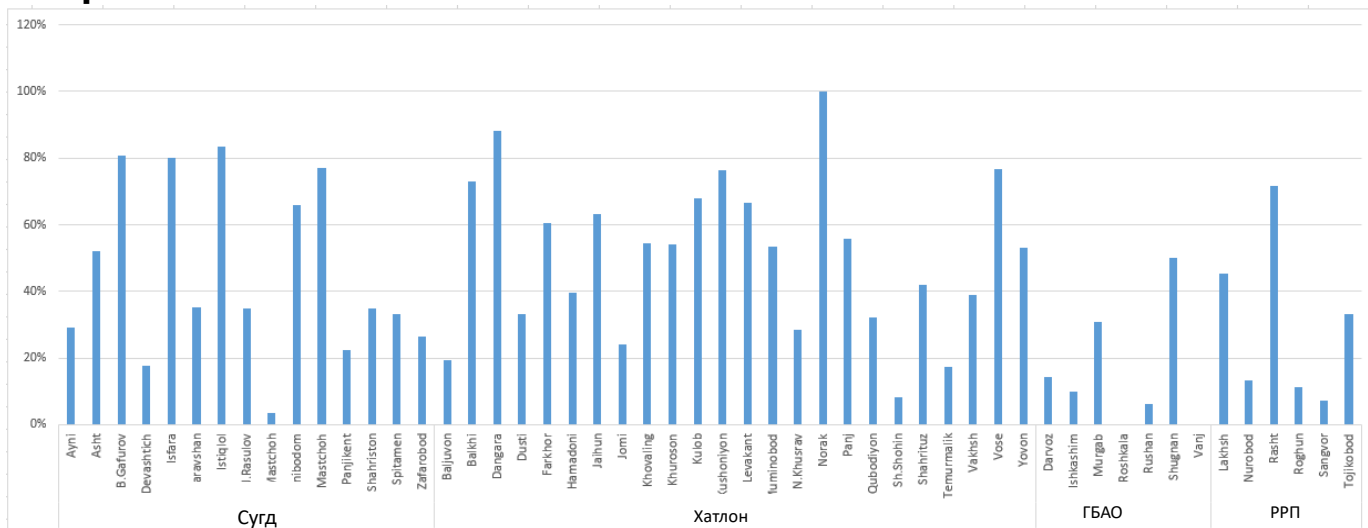
Восприятие состояния дорог, соединяющих школы с районными центрами, согласно сообщениям школ

Примечание: Горизонтальная ось представляет процент школ. Число в скобках, в каждой строке, указывает на общее количество школ в каждом регионе.

Рисунок 2.3

Доля школ, считающих состояние дорог, соединяющих их с районным центром, хорошим

A woman wearing a teal long-sleeved shirt and a blue patterned headscarf is smiling and looking to the right. She is holding a large, round, woven wicker basket filled with fresh vegetables, including several bright red tomatoes and several green cucumbers. The background shows a greenhouse structure with green vertical supports and white netting, with cucumber plants growing on the trellis. The overall scene is bright and natural.

СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

ДОСТУП К СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫМ ЗЕМЛЯМ

Директора школ были опрошены по вопросу наличия у школ подходящих земельных участков для сельскохозяйственных нужд. Доступ к земле для выращивания сельхозкультур и животных может способствовать созданию устойчивых источников доходов для школ, в дополнение к разнообразной диете, предлагаемой учащимся. Наличие информации о землях, подходящих для сельскохозяйственного использования, также позволяет организациям, которые поддерживают школы, разрабатывать соответствующие мероприятия, которые могут максимально увеличивать школьные ресурсы.

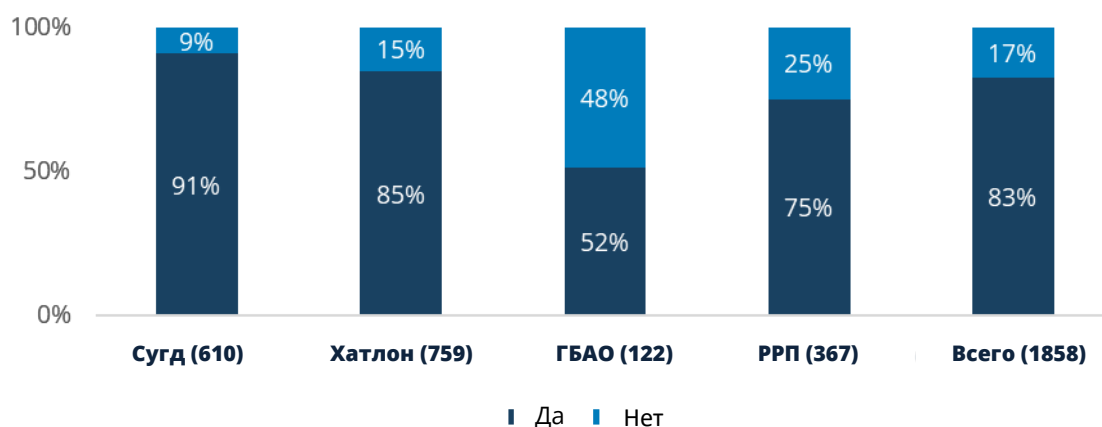
Из посещённых **1858 школ**, **83%** сообщили о наличии **доступа к некоторым земельным участкам**. Наивысшая доля школ, которые сообщили о наличии земли, наблюдалась в Согдийской и Хатлонской областях, в пределах от 85% до 91%. В ГБАО, 52% посещённых школ сообщили о наличии доступа к земельным участкам для сельскохозяйственного использования.

Из 83% школ, которые сообщили о наличии доступа к земельным участкам, пригодным для сельскохозяйственного использования, 74% школ имели менее 0.5 гектара земли. Школы, которые имеют свыше 0,5 гектара сельскохозяйственной земли, составляли 29% и 33% в Хатлонской и Согдийской областях, соответственно. В ГБАО и РРП, значительно меньшее количество школ имеют более 0.5 гектара земли для сельскохозяйственного использования.

Рисунок 3.1

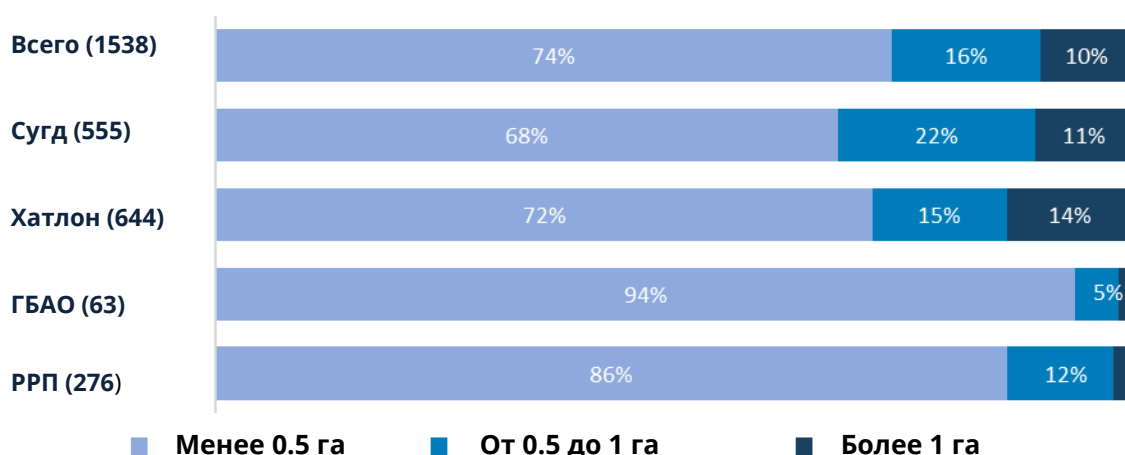
Доля школ, сообщающих о наличии доступа к сельскохозяйственной земле

Рисунок 3.2

Доля школ с доступом к сельскохозяйственной земле различной площади

Примечание: га=гектар

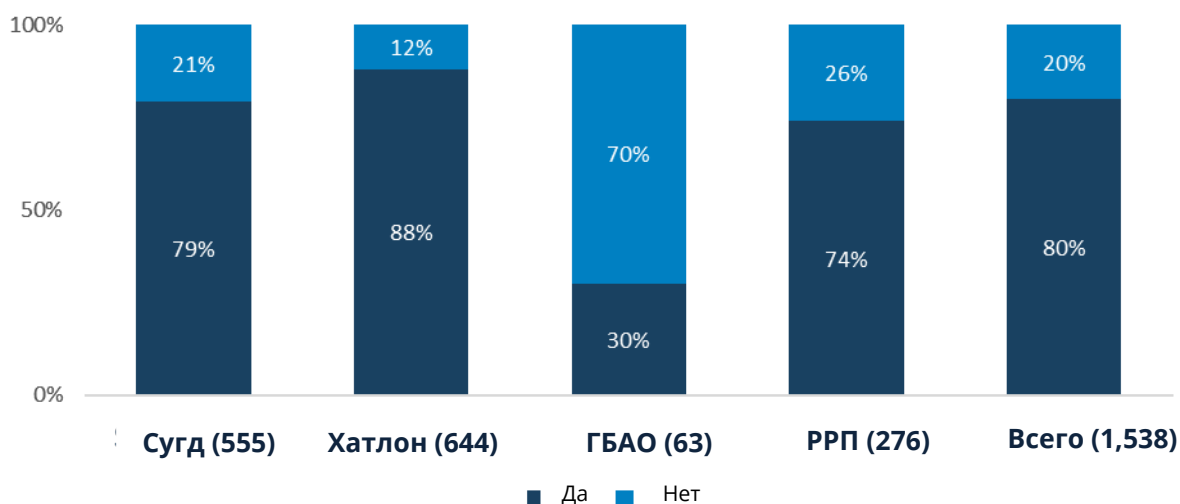
Из **1 538 школ**, которые сообщили о наличии сельскохозяйственной земли, **80%** используют эту землю для **выращивания сельскохозяйственных культур**.

Схожие доли школ в Согдийской, Хатлонской областях, и в РРП используют свои земли для сельскохозяйственных нужд. Такая практика менее распространена в ГБАО, где 30% школ использует землю для сельскохозяйственных нужд, что может быть объяснено гористой местностью, неблагоприятными климатическими условиями, небольшой площадью земли или отсутствием доступа к средствам сельскохозяйственного производства.

Рисунок 3.3

Доля школ, сообщающих о том, используют ли они землю для выращивания с/х культур

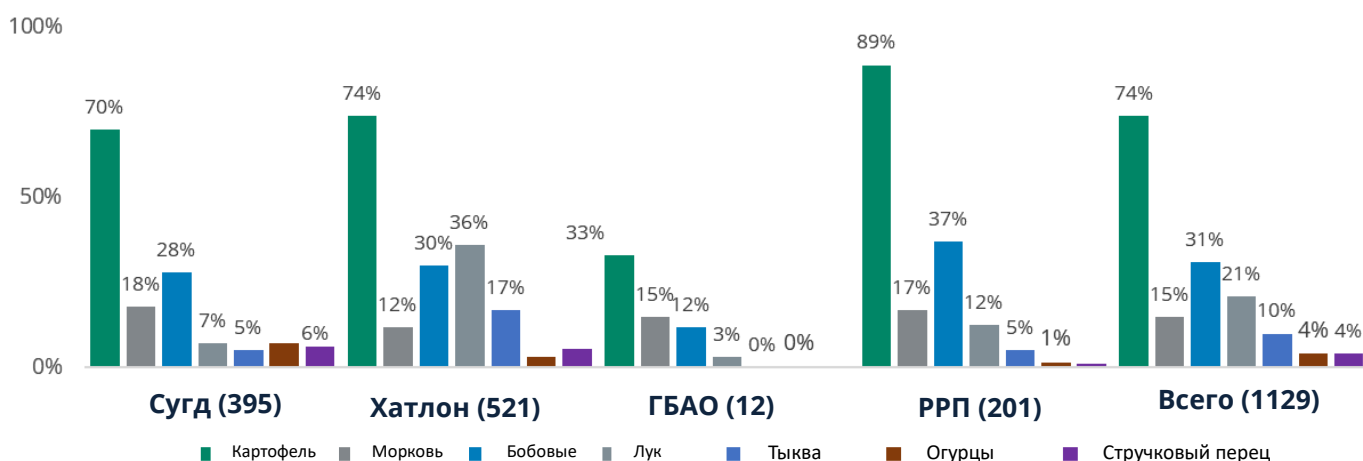

ВИДЫ ВЫРАЩИВАЕМЫХ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ КУЛЬТУР

Директоров школ опросили на предмет выращивания зерновых, бобовых и овощных культур на школьных земельных участках. Рисунок 3.4 ниже показывает распределение с/х культур по регионам. По всем четырём (4) регионам, одной из основных с/х культур является **картофель**, так как он **выращивался в 74% посещённых школ**. **Бобовые являются второй основной с/х культурой**, и они выращивались 31% школ во всех регионах. Кроме зерновых и бобовых культур, некоторые школы также выращивают овощные культуры, например, морковь, тыкву, стручковый перец и огурцы.

Рисунок 3.4

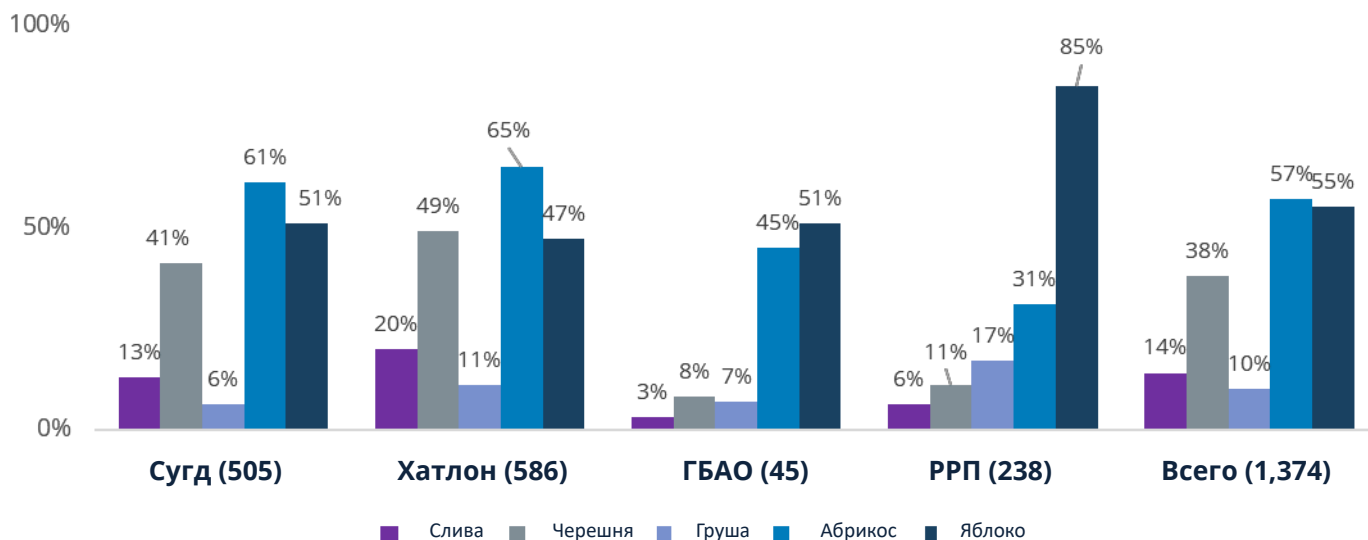
Доля школ, заявивших о выращивании различных видов с/х культур

Директоров школ также опросили на предмет того, выращивают ли они фрукты на своих сельскохозяйственных землях, вопрос, на который утвердительно ответили 74% респондентов. **Яблоки и абрикосы являются основными выращиваемыми плодовыми культурами**, как сообщалось **в примерно 55%-57% школ**. В Согдийской и Хатлонской областях, основной выращиваемой плодовой культурой является абрикос, что подтверждается сообщениями 61% и 65% школ, соответственно. Тем не менее, в ГБАО и РРП, основной плодовой культурой является яблоко, как показано на Рисунке 3.5.

Рисунок 3.5

Доля школ, заявивших о выращивании различных видов плодовых культур

ТЕПЛИЦЫ

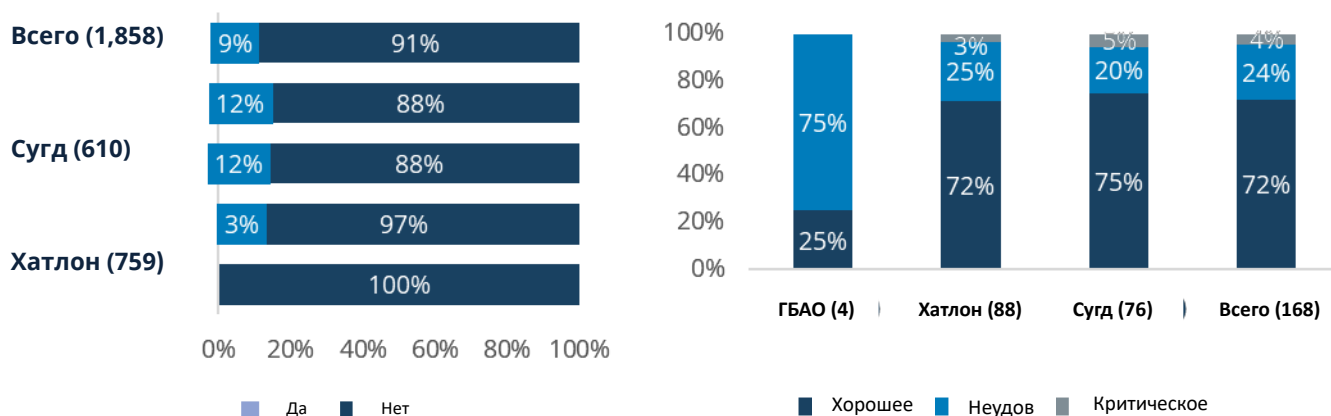
На всей территории Таджикистана, и особенно в гористой местности, где зимние погодные условия экстремально суровые, теплицы являются **эффективным методом возделывания с/х культур**, чтобы обеспечить школы круглогодичным доступом к плодовоовощным культурам. Рисунок 3.6 ниже показывает наличие теплиц в школах.

В большинстве случаев (91%), в школах нет теплиц, причём ни одна школа в РРП не имеет теплицы. Из **9%** (168 из 1858) школ, которые сообщили о **наличии теплиц**, **72%** сообщили о том, что **теплицы были в хорошем состоянии**; схожая ситуация наблюдается в Хатлонской и Согдийской областях. В ГБАО, из 4 школ с теплицами, 3 теплицы были в неудовлетворительном состоянии.

Рисунок 3.6

Доля школ, заявивших о том, имеются ли у них теплицы, и каково их состояние

В **65% школ**, теплицы были в рабочем состоянии в течение **более 5 месяцев в году**; почти схожая ситуация наблюдается в Хатлонской и Согдийской областях. Тем не менее, для 75% школ в ГБАО, теплицы были в рабочем состоянии в течение 4 месяцев или менее. Это можно объяснить тем фактом, что ГБАО является самым холодным регионом страны, с наибольшей высотой нахождения над уровнем моря.

Рисунок 3.7

Доля школ, заявивших о продолжительности рабочего состояния теплиц, по количеству месяцев

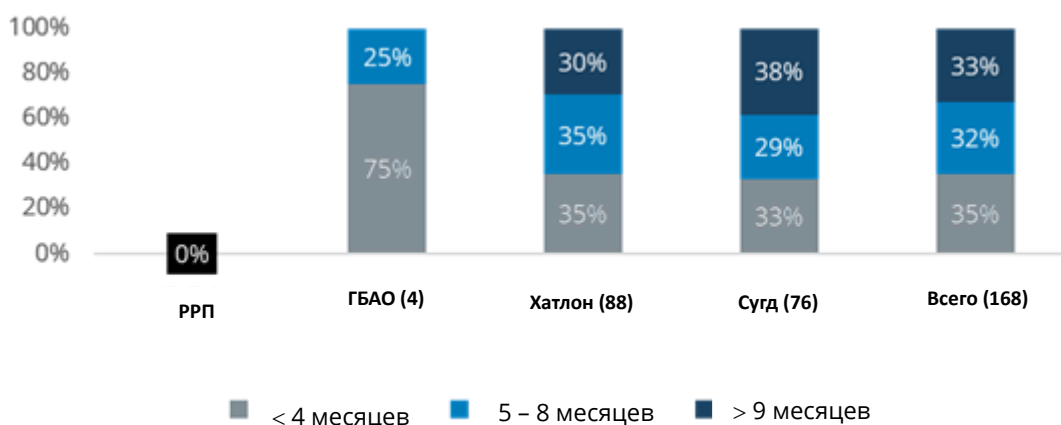
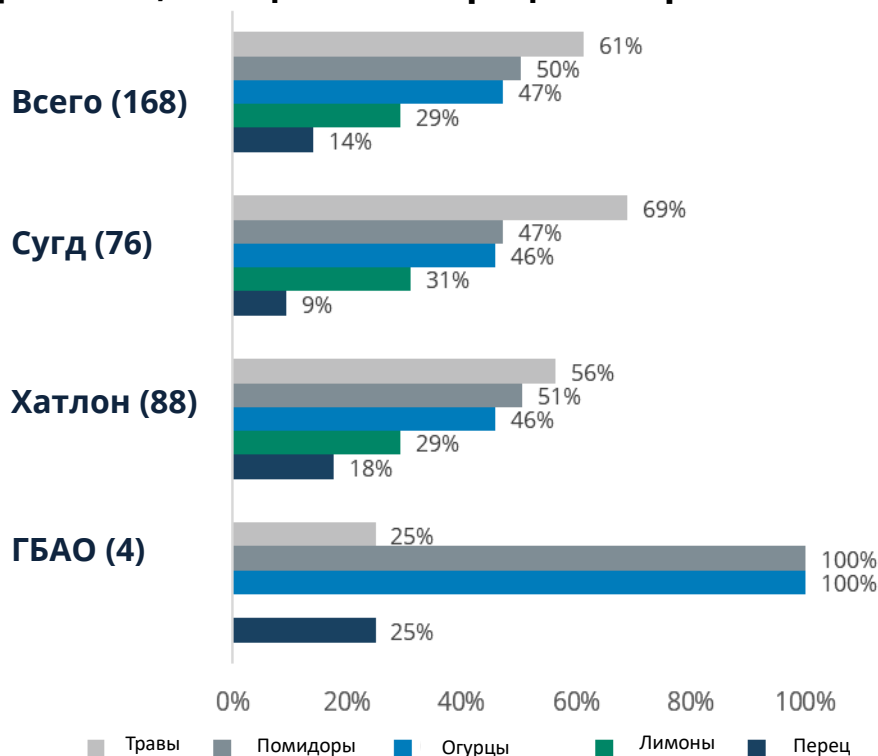

Рисунок ниже демонстрирует виды с/х культур, выращиваемые в теплицах школ. В целом **травы, помидоры и огурцы** были **основными выращиваемыми культурами**, что подтверждается более половиной школ, имеющих теплицы. Сугд и Хатлон имеют схожую тенденцию в части видов выращиваемых с/х культур, тогда как в ГБАО выращиваются преимущественно огурцы и помидоры. Эти травы и овощи обычно используются для приготовления традиционных таджикских салатов, и это, вероятно, является причиной того, почему предпочтение даётся их выращиванию в теплицах.

Рисунок 3.8

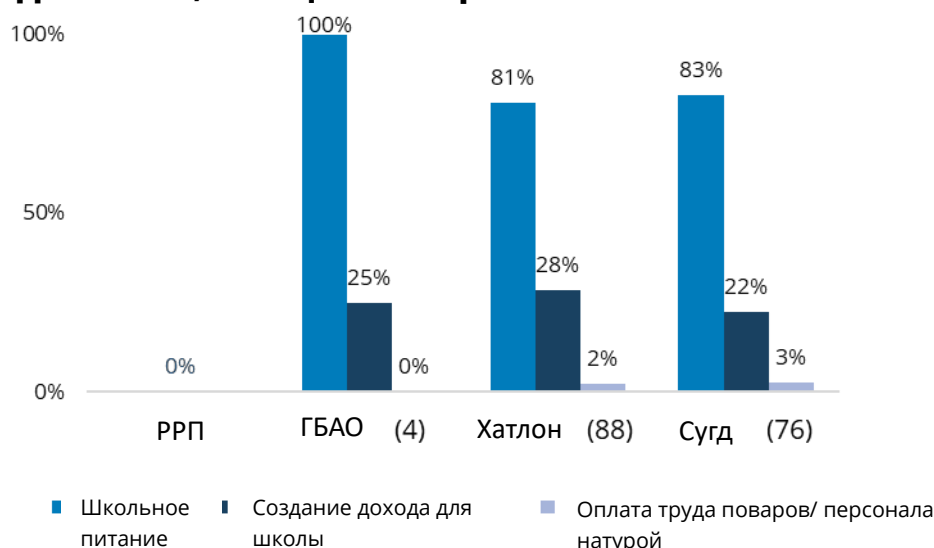
Доля школ, сообщивших о выращивании различных видов с/х культур в теплицах

По наблюдениям, теплицы способствуют улучшению школьного питания. **82% школ** сообщили об использовании продукции теплиц для школьного питания, таким образом, обеспечивая детей разнообразной диетой. Это особенно отчётливо видно на примере ГБАО, где все школы сообщили об использовании всех или ряда продуктов теплиц для дополнительного школьного питания. У почти **одной четверти школ**, продукция теплиц реализуется с целью **создания дохода** для школ.

Рисунок 3.9

Доля школ, сообщивших о различном назначении теплиц

**МАТЕРИАЛЬНО-
ТЕХНИЧЕСКАЯ БАЗА И
РЕСУРСЫ ШКОЛ**

СОСТОЯНИЕ КУХНИ, СТОЛОВОЙ И ПРОДУКТОВОГО СКЛАДА

Были проведены наблюдения за состоянием материально-технической базы, необходимой для предоставления школьного питания. Методами были выбраны наблюдение на месте и опросы директоров школ.

В целом **кухни были рассмотрены в 80%** посещённых школ. Тем не менее по всем регионам наблюдались значительные различия. В Сугде, 94% школ имели кухню, и это был наивысший показатель в сравнении с другими регионами. Наименьшая доля школ с кухней наблюдалась в РРП, на уровне 57%, далее следует ГБАО на уровне 66%.

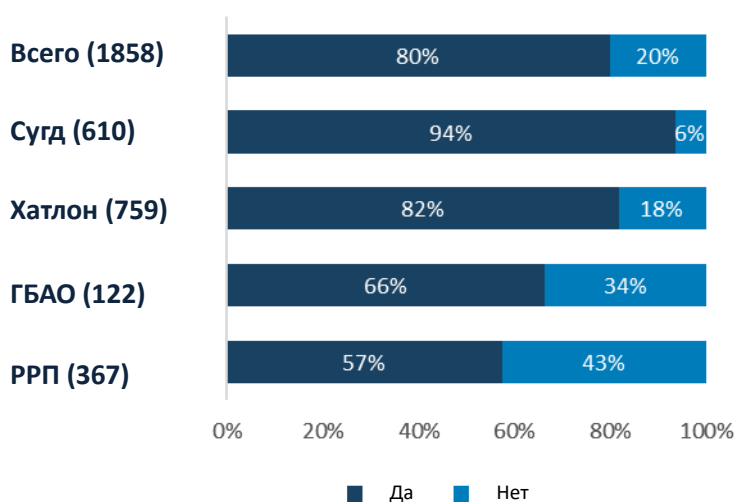

Для тех школ, которые имели кухню, **58% кухонь** были, по наблюдениям, в **хорошем рабочем состоянии**, причём требуется только ежегодное обеспечение их функционирования. Немногим более **одной трети кухонь** были в **неудовлетворительном состоянии** (365), а 6% были в критическом состоянии, требующем немедленной поддержки.

ГБАО имеет наибольшую долю объектов, нуждающихся в обслуживании, далее следует Согдийская область. Также, хотя 73% школ в РРП сообщили о хорошем состоянии кухонь, 11% кухонь требуют немедленной поддержки, и это наивысшая доля среди всех регионов.

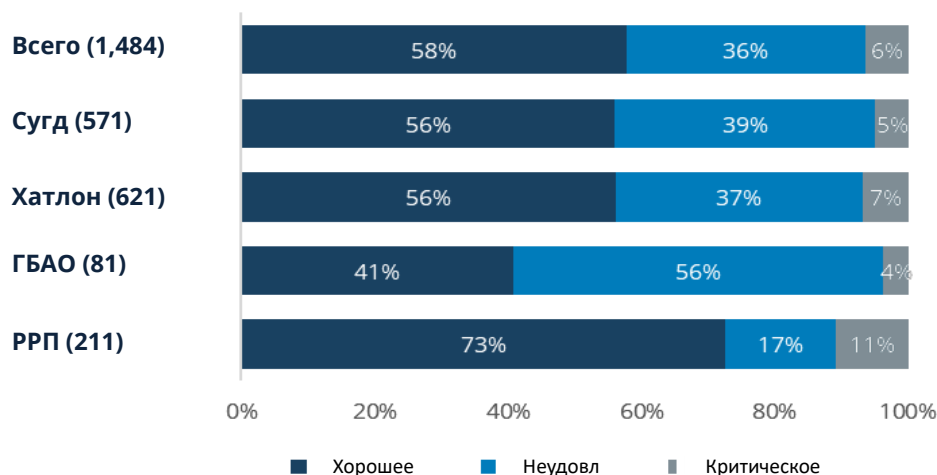
Рисунок 4.1

Доля школ, заявивших о наличии кухни

Рисунок 4.2

Доля школ, сообщивших о состоянии кухонь

ПРИГОТОВЛЕНИЕ ПИЦЦЫ ЗА ПРЕДЕЛАМИ ШКОЛ

В школах, в которых нет кухни (350), 70% сообщили, что пиццу готовили в доме повара или персонала, а в 24% школ пицца готовилась в доме родителей.

Эту практику не следует поддерживать по ряду причин. Во-первых, трудно осуществлять текущий контроль, так как готовка пиццы осуществляется в личных помещениях, что может приводить к санитарным и гигиеническим проблемам, росту проблем безопасности, если в доме не обеспечивается надлежащая безопасность, и к возможному сокращению рациона питания. Кроме того, если нет соответствующей компенсации, это дополнительное бремя для семьи, которая готовит пиццу для школьников в плане временных и материальных затрат.

Таблица 4.1

Доля школ без кухонь, использующие альтернативные способы приготовления пищи

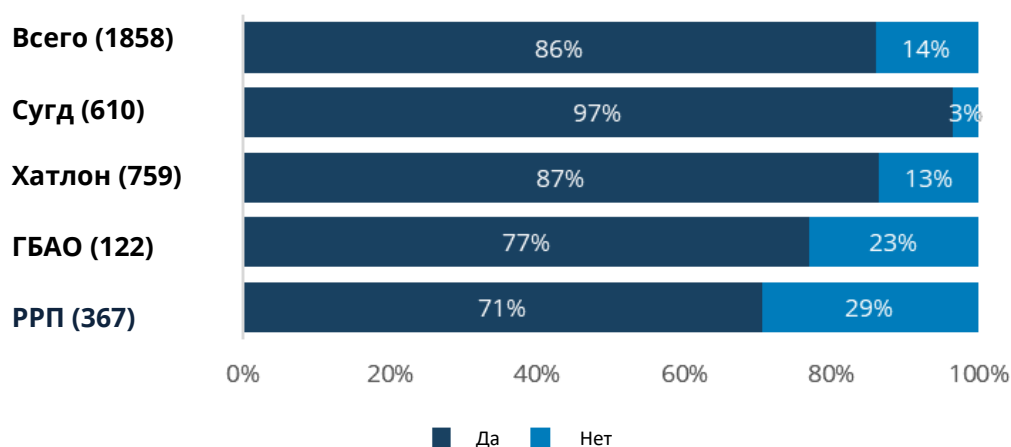
	# случаев	В доме родителей	В доме повара/ персонала	В классе	На территории и школы
По региону					
РРП	151	23%	75%	1%	1%
ГБАО	40	75%	23%	0%	3%
Хатлон	122	11%	80%	1%	7%
Сугд	37	14%	65%	5%	16%
Всего	350	24%	70%	1%	5%

НАЛИЧИЕ И СОСТОЯНИЕ СТОЛОВЫХ

Большинство школ **имели столовую**, где учащиеся потребляют пищу, что относилось к **86% школ**. Различия по областям состояло в том, что почти все школы в Сугде имели столовую, с наименьшей долей наличия на уровне 71% в РРП (см. Рисунок 4.3).

Рисунок 4.3

Доля школ, заявивших о наличии столовых

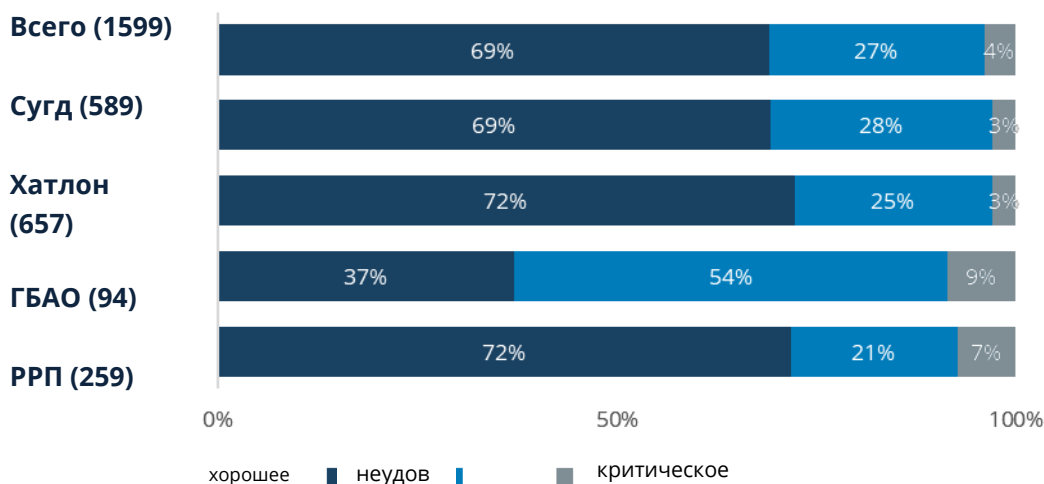

Там, где имеются столовые, **большинство из них было в хорошем состоянии** и функционировало, причём требуется только ежегодное обеспечение их функционирования. **Двадцать семь (27) процентов** столовых школ были, тем не менее, **в неудовлетворительном состоянии**, а в 4% школ столовые нуждаются в немедленном восстановлении.

ГБАО имеет наивысшую долю объектов, которые нуждаются в пристальном внимании (см. Рисунок 4.4).

Рисунок 4.4

Доля школ, сообщивших о состоянии столовых

НЕХВАТКА СТОЛОВЫХ

В школах, которые **не имели столовую** (259), **93%** из них использовали **классные комнаты в качестве столовых**. Эта практика прерывает процесс преподавания, так как требуется больше времени для распределения пищи по классам и сбора кухонной посуды и столовых приборов после окончания потребления пищи учащимися. Такая практика была распространена почти во всех школах в регионах без столовых. В ГБАО все школы без столовой применяли эту практику. Кроме того, в 2-3% школ в РРП, учащиеся даже потребляли пищу в библиотеке, в актовом зале или в коридорах школы.

Таблица 4.2

Доля школ без столовых, использующих альтернативные места приёма пищи

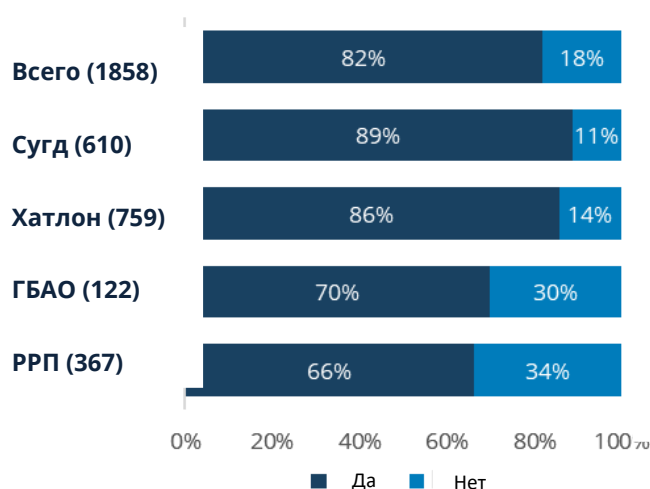
	# случаев	На территории школы	В библиотеке	В актовом зале/ коридоре	В классе
По региону					
РРП	108	0%	2%	3%	95%
ГБАО	28	0%	0%	0%	100%
Хатлон	102	1%	1%	8%	90%
Сугд	21	5%	0%	0%	95%
Всего	259	1%	1%	4%	93%

СОСТОЯНИЕ ПРОДУКТОВЫХ СКЛАДОВ

Во время посещений выяснилось, что **82% школ** имеют **продуктовый склад**. Более значительная доля школ в РРП и ГБАО сообщили об отсутствии продуктового склада по сравнению со школами в Хатлоне и Сугде (Рисунок 4.4). В 30% посещённых школ, продуктовые склады были в неудовлетворительном или критическом состоянии, требующем обслуживания/восстановления. Наивысшая доля таких объектов наблюдалась в ГБАО, на уровне 48% (Рисунок 4.5).

Рисунок 4.4
Доля школ, сообщивших о доступе к продуктовым складам

Рисунок 4.5
Доля школ, сообщивших о состоянии продуктовых складов

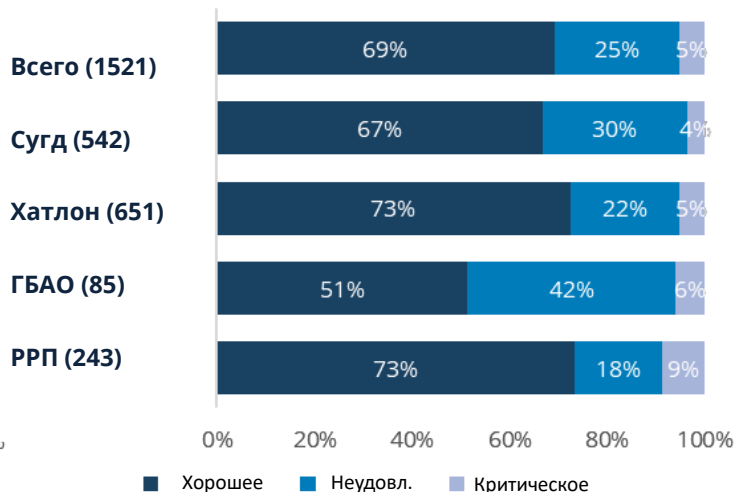

Таблица 4.3 показывает альтернативные средства, используемые школами, которые не имеют продуктовых складов. В **Пятьдесят восьми (58) процентах** школ продукты питания хранятся **в доме директора или повара школы**. В **11%-12% случаев**, продовольствие хранится в **классной комнате, библиотеке**, или на **школьной кухне**. В **19% случаев**, продовольствие **передается родителям** для посменного приготовления пищи в их домах. Хранение продовольствия в доме директоров, поваров или родителей может приводить к возможному загрязнению или порче пищевых продуктов. Оно может также приводить к использованию части продовольствия в личных целях, так как надлежащее складирование/хранение запасов продовольствия становится затруднительным.

Таблица 4.3
Доля школ без продуктового склада, сообщивших об альтернативных способах хранения

	# случаев	Хранение в доме директора/повара	Хранение в классной комнате/библиотек	Хранение на кухне	Хранение у родителей
По региону					
РРП	124	75%	12%	2%	11%
ГБАО	37	65%	8%	3%	24%
Хатлон	108	54%	13%	23%	10%
Сугд	68	31%	7%	16%	46%
Всего	337	58%	11%	12%	19%

ВОДОСНАБЖЕНИЕ, САНИТАРИЯ И ГИГИЕНА

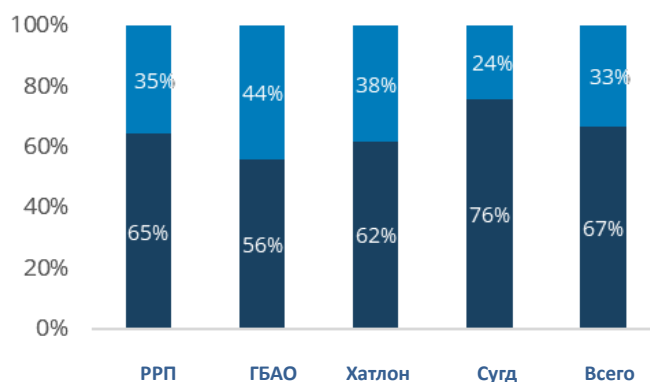
В целом, **67%** школ имеют **систему питьевого водоснабжения**, причём схожая ситуация наблюдается в РРП и Хатлонской области. В ГБАО и Согдийской области, 56% и 76% школ, соответственно, имеют систему водоснабжения.

Из числа школ, которые **не имеют систему водоснабжения**, некоторые заявляли об **использовании воды из колодцев или скважин, озёр, родников, и рек**, которые считаются необорудованными источниками воды. Кроме того, некоторые **покупают воду**, в то время как другим приходится преодолевать большие расстояния для перевозки воды для школы с использованием автотранспорта или ослов. Некоторые школы также сообщили о **заборе воды из домов, расположенных вблизи школ**. Перевозка воды из внешних источников, если она осуществляется ненадлежащим образом, может привести к загрязнению воды.

Рисунок 4.6

Доля школ, имеющих доступ к системе питьевого водоснабжения

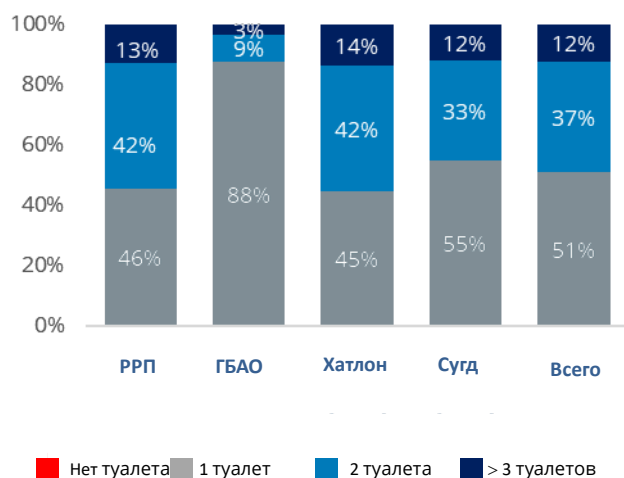

НАЛИЧИЕ ТУАЛЕТОВ И МЫТЬЁ РУК

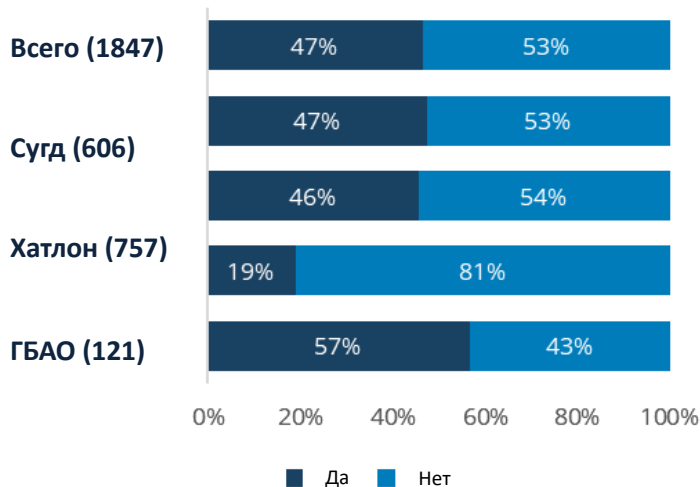
На рисунке 4.7 ниже представлена информация о наличии туалетов. **Все посещённые школы** сообщили о наличии **по крайней мере одного туалета**. Среди них в половине посещённых школ сообщили о наличии 1 туалета, и немногим более одной трети школ имеют 2 туалета. О наличии 3 и более туалетов сообщили 12% школ.

Когда задали вопрос о наличии ручномойников/умывальников возле туалетов, 47% школ ответили утвердительно. Эта доля была наивысшей в РРП, на уровне 57%, и самой низкой в ГБАО, на уровне 19%.

Рисунок 4.7
Доля школ, заявивших о доступе к туалетам

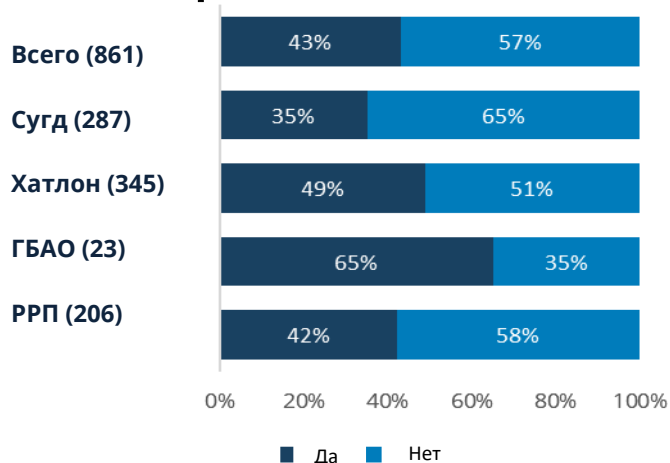

Рисунок 4.8
Доля школ, сообщивших о наличии ручномойника/умывальника возле туалетов

Рисунок 4.9

Доля школ, заявивших о наличии мыла и полотенца

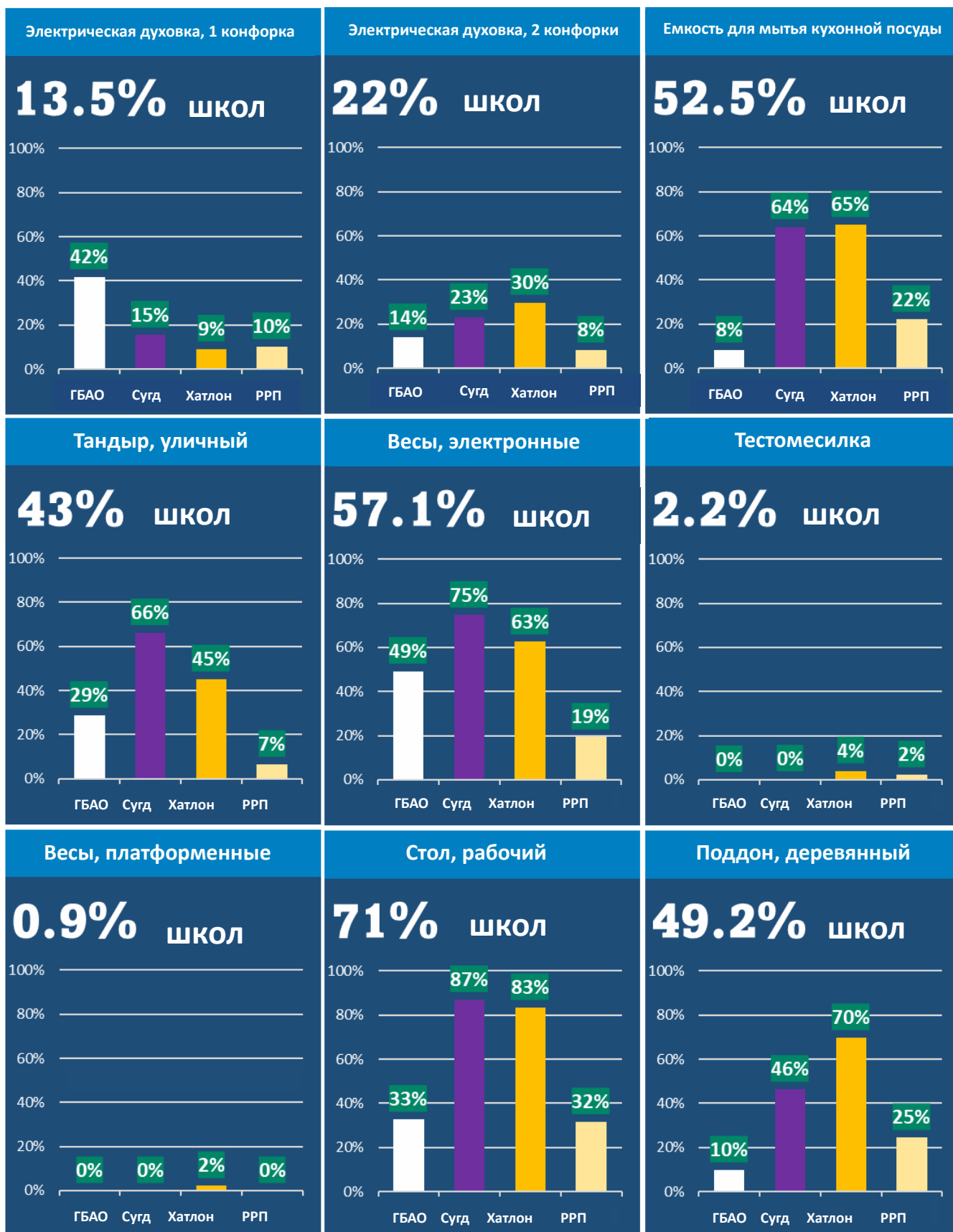
В школах с туалетами и умывальниками недалеко от них, **43%** сообщили о **наличии мыла и полотенца**. В ГБАО их наличие выше по сравнению с другими регионами. Только 35% умывальников в Сугде, как выяснилось, имеют мыло и полотенца. Отсутствие соответствующих моющих средств в большинстве школ, рядом с туалетом, вызывает беспокойство и может оказывать отрицательное влияние на общие результаты мероприятий по охране здоровья детей. Удаление микроорганизмов посредством мытья рук может предупреждать такие заболевания как диарея и респираторные инфекции, а также оказывается полезным для предупреждения кожных и глазных инфекций.

НАЛИЧИЕ КУХОННОЙ ПОСУДЫ И СТОЛОВЫХ ПРИНАДЛЕЖНОСТЕЙ

Рисунок 4.10

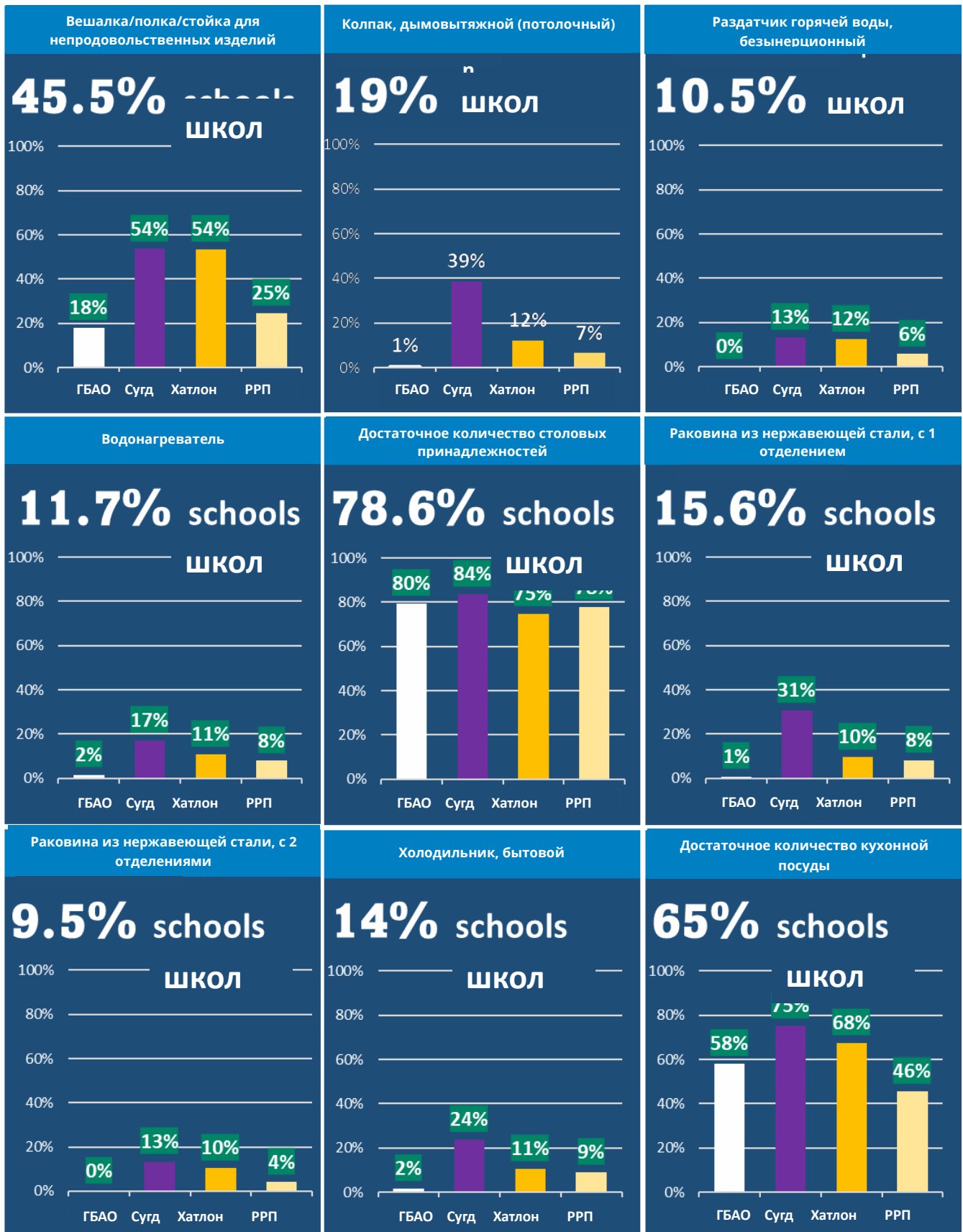
Доля школ, сообщающих о наличии следующего оборудования

НАЛИЧИЕ КУХОННОЙ ПОСУДЫ И СТОЛОВЫХ ПРИНАДЛЕЖНОСТЕЙ

Рисунок 4.11

Доля школ, сообщающих о наличии следующего оборудования

ПОВАРА ДЛЯ ПРОГРАММЫ ШКОЛЬНОГО ПИТАНИЯ

В таблице 4.4 отражена общая информация о поварах, которые ежедневно готовят горячую пищу для школьников. Из таблицы видно, что **95%** посещённых школ по всей стране **имеют по крайней мере одного повара**. В Сугде и Хатлоне, почти все школы имеют по крайней мере одного повара, тогда как в РРП и ГБАО, 85% и 71% школ имеют по крайней мере одного повара.

В целом, немногим **более одной трети (39%)** поваров официально зарегистрированы, и это указывает на то, что большинство поваров работает без официальных документов.

Эта ситуация может привести к **снижению ответственности и отчётности поваров** для своевременной и высококачественной подачи пищи школьникам. Кроме того, повара, которые официально не зарегистрированы, **лишаются многих социальных преимуществ**, предоставляемых законодательством страны, например оплачиваемого отпуска, пособий по рождению ребёнка, по уходу за ребёнком, и т. п. Это также подчёркивает важность официальной регистрации поваров, чтобы они имели право на пособия по уходу за ребёнком в целях дополнительной социальной поддержки их семьям.

В ГБАО **более половины поваров (58%)** зарегистрированы официально, тогда как в других регионах менее половины (36%-45%) поваров работают по официальным документам. Их доля самая низкая в Согдийской области. В целом, **91% школ** имеют **женщин-поваров**. Доля женщин поваров немного ниже в ГБАО, на уровне 84%.

Таблица 4.4

Таблица, показывающая долю школ с поварами, распределение по полу, регистрацию и подготовку поваров

	Школы, имеющие поваров	Повара-мужчины	Повара-женщины	Официальная регистрация	Подготовка поваров
По региону					
ГБАО	70.5%	16%	84%	58%	0%
Сугд	99.5%	10%	90%	36%	27%
Хатлон	99.6%	7%	93%	38%	41%
РРП	84.5%	11%	89%	45%	22%
Всего	94.7%	9%	91%	39%	30%

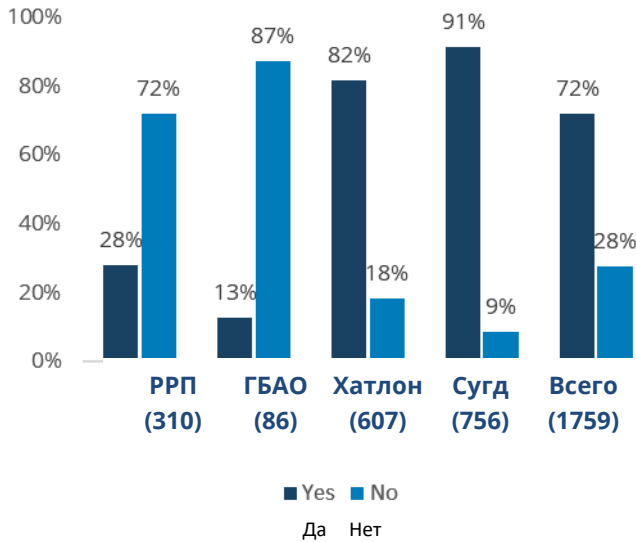
В целом, 27% поваров прошли официальное обучение. В ГБАО, ни в одной из школ нет повара с подготовкой, тогда как в РРП самая высокая доля школ с обученными поварами. Это свидетельствует о необходимости организации краткосрочных курсов подготовки поваров. В Сугде и Хатлоне, 21-26% поваров прошли обучение.

Директорам школ также задали вопрос, получают ли повара зарплату. В целом, **72%** школ сообщили, что они **выплачивают зарплату поварам**. Тем не менее, доля школ, которые платят поварам, значительно ниже в ГБАО и РРП по сравнению со школами в Сугде и Хатлоне. Хотя в ГБАО и РРП доля зарегистрированных поваров высокая, многие повара указывали на то, что они зарегистрированы в качестве “вахтёров/уборщиц/сторожей” из-за административных сложностей, и, по этой причине, они не получают зарплату, которая полагается повару. Этот факт отражён на Рисунке 4.11.

Не наблюдается **существенной разницы** между **ежемесячной зарплатой младших и старших поваров**. Заработная плата младших и старших поваров зачастую составляет около 401-600 сомони/месяц по всем регионам. Тем не менее в ГБАО зарплата более половины поваров составляет около 201-400 Сомони, что значительно ниже, чем в других трёх регионах.

Рисунок 4.11

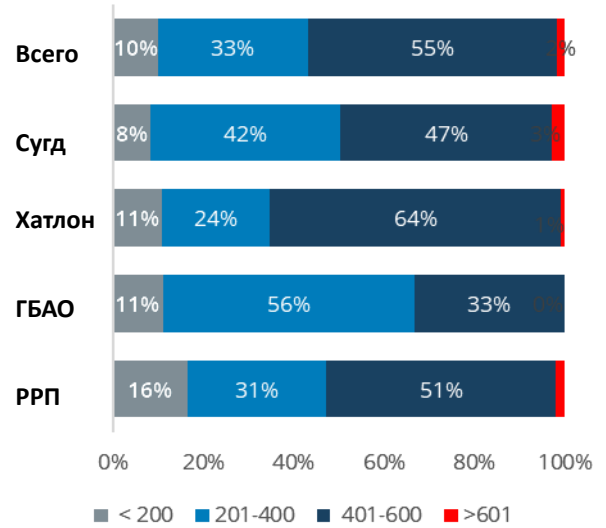
Доля школ, сообщающих о том, получают ли повара зарплату

Рисунок 4.12

Доля школ, сообщающих о ежемесячной зарплате младших поваров

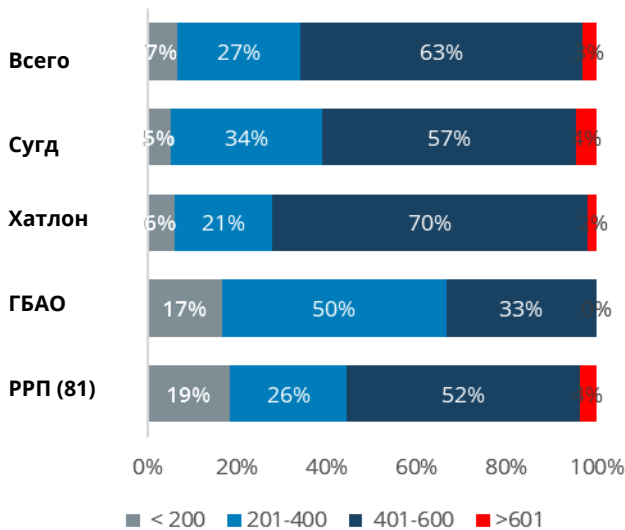
Примечание: обозначения в таджикских сомони

Рисунок 4.12

Доля школ, сообщающих о ежемесячной зарплате старших поваров

Примечание: обозначения в таджикских сомони

ВКЛАД ОРГАНОВ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ И МЕСТНЫХ СООБЩЕСТВ

ПОДДЕРЖКА ПРОГРАММЫ ШКОЛЬНОГО ПИТАНИЯ СО СТОРОНЫ ОРГАНОВ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ

Кроме ВПП, ПШП получает существенную помощь от её заинтересованных сторон, особенно от **Ассоциации родителей и учителей (АРУ)** и **органа местного самоуправления**. В целом вклады со стороны органов МСУ и АРУ составляют около **18%** и **13%** от общего вклада, соответственно.

В ходе посещения директором школ задавали вопрос, предоставляют ли школы продукты ежедневного питания учащимся. Из 1858 школ, **97%** школ сообщили о **предоставлении питания на ежедневной основе**, причём этот показатель схож по всем регионам, и в большинстве районов. И это несмотря на сообщения о том, что не все школы имеют кухни и столовые для существенной поддержки программы питания, как указано в предыдущей главе.

Девяносто четыре процента (94%) школ в Хатлоне, далее 98% в РРП и Сугде и все школы в ГБАО предоставляют питание на ежедневной основе в школах. Для тех школ, которые **не предоставляют продукты ежедневного питания, основной** указанной **причиной** является то, что по пятницам прекратилось предоставление питания со стороны ВПП.

Рисунок 5.1

Доля школ, предоставляющих питание на ежедневной основе по районам

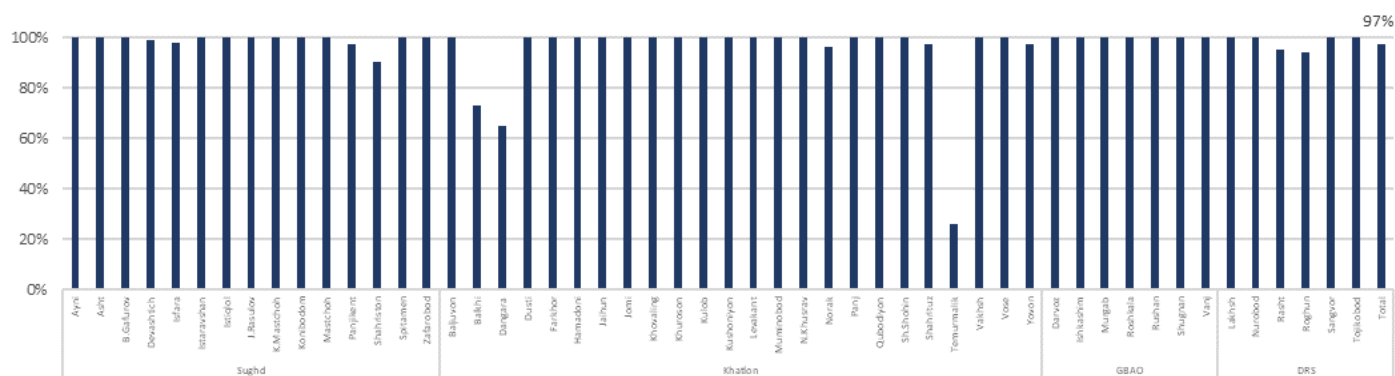
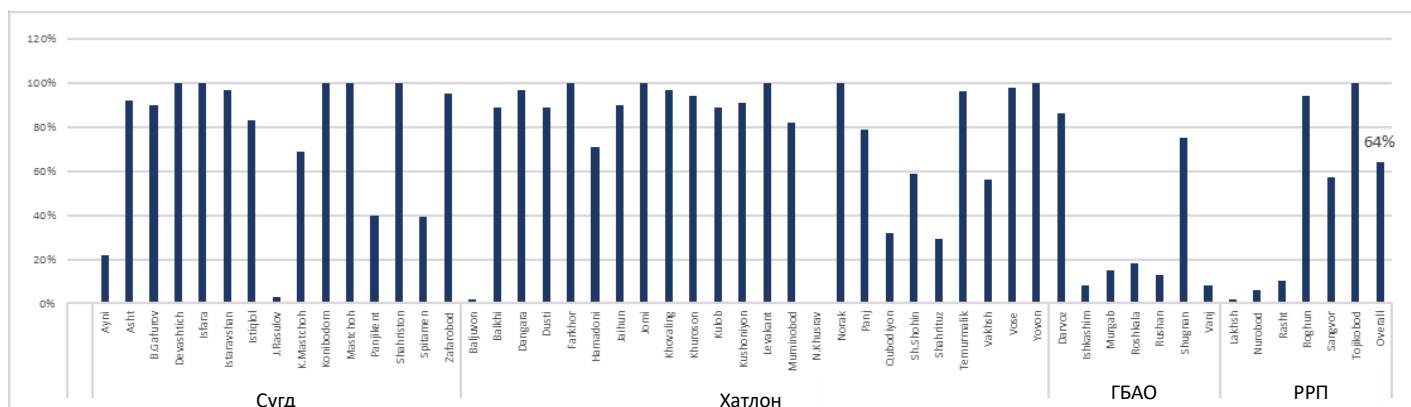

Рисунок 5.2 ниже показывает поддержку ПШП со стороны органов местного самоуправления, согласно информации со стороны директоров школ. В целом, почти **три четверти школ (64%)** получали поддержку ПШП со стороны органов **МСУ в денежном или натуральном выражении**. Тем не менее наблюдаются расхождения по регионам. Наименьшая доля школ, получающих поддержку со стороны МСУ, отмечена в ГБАО и РРП по сравнению с Хатлоном и Сугдом.

Рисунок 5.2 Поддержка ПШП со стороны органов местного самоуправления

Среди школ, которые получали поддержку со стороны их органов МСУ, в большинстве случаев поддержка предоставлялась в формате **денежных средств многоцелевого использования (ДСМИ)**, по сообщениям **63% школ**. **Восемнадцать процентов** сообщили о получении **непродовольственных товаров (НТ)**, тогда как **небольшая доля** получила другой вид поддержки, в формате **продуктов дополнительного питания (ПДП)** и денежные средства целевого использования (ДСЦИ), как показано на Рисунке 5.3.

Рисунок 5.3

Доля школ, сообщающих о видах поддержки, полученной со стороны органа местного самоуправления (МСУ)

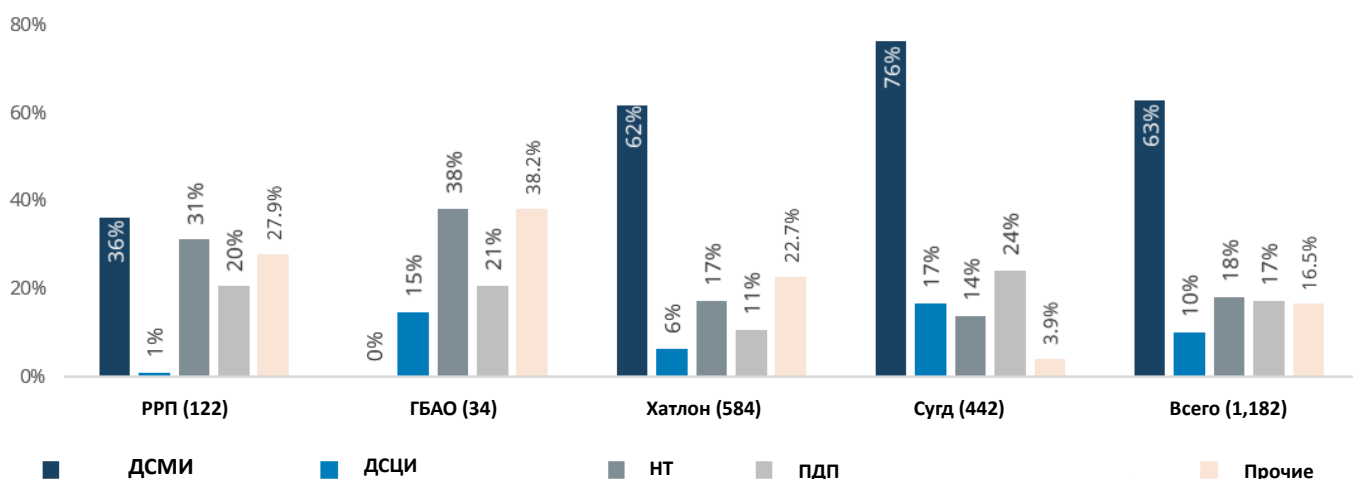

Рисунок 5.4 ниже показывает использование денежных средств, полученных от местных властей, выраженное в процентном соотношении школ. В целом, почти в **половине школ (47%)**, **денежная поддержка** использовалась для **выплаты зарплаты персоналу**, включая поваров. В **12%-14% случаев**, денежные средства использовались для **закупки продовольственных и непродовольственных товаров**. На региональном уровне характер использования различается. В РРП и ГБАО 23-35% школ использовали денежную поддержку для закупки непродовольственных изделий, тогда как 74% школ в Сугдской области использовали денежные средства для выплаты зарплаты персонала.

Рисунок 5.4

Использование денежных ресурсов школами, получающими денежную поддержку со стороны органа МСУ

Примечание: Вертикальная ось представляет долю школ

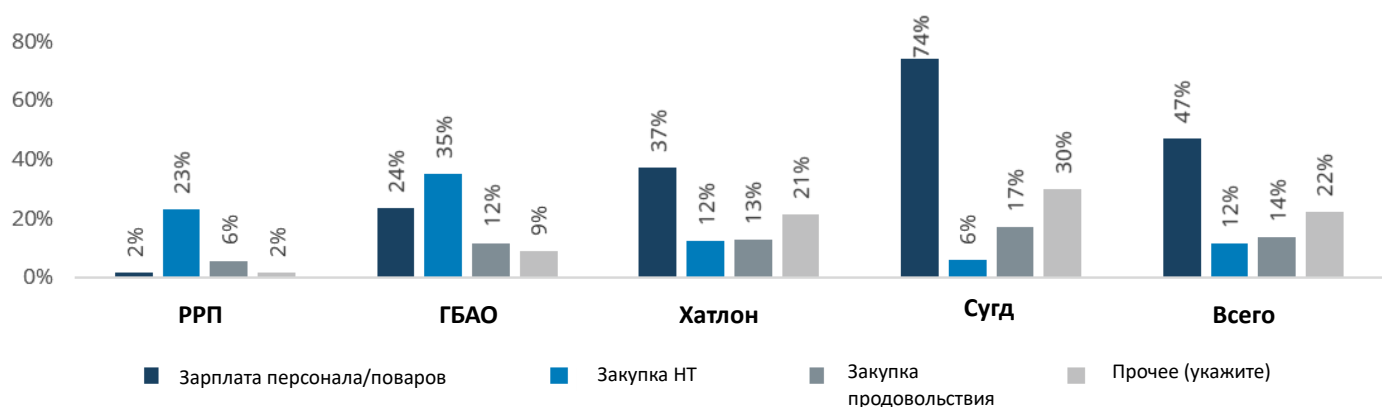
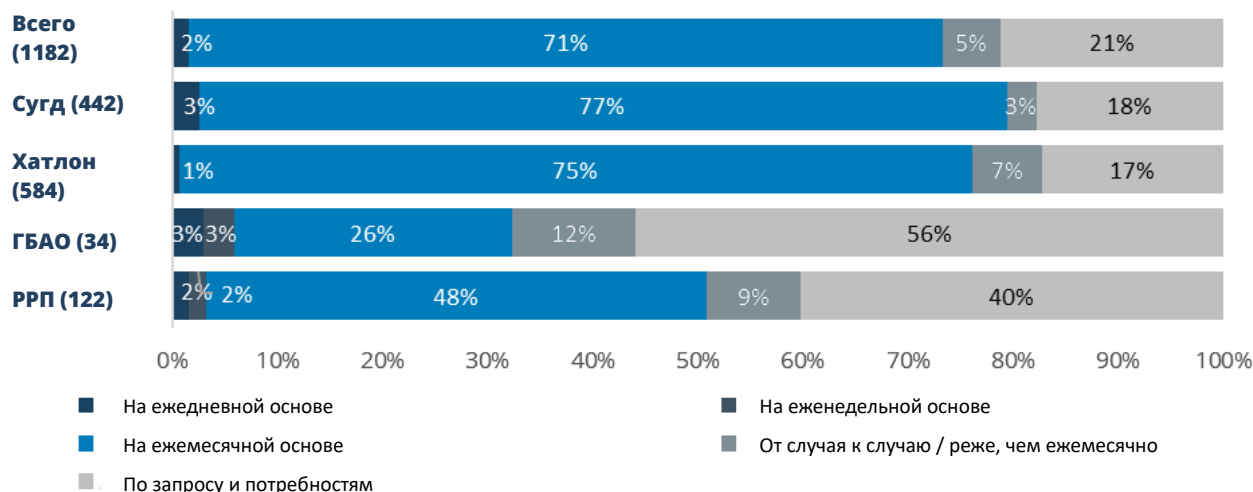

Рисунок ниже показывает регулярность поддержки школ органами МСУ среди школ, заявивших о получении такой поддержки. В целом, **большинство школ** сообщает о **получении поддержки на ежемесячной основе**, тогда как одна пятая школ получает поддержку по запросу в орган МСУ и в соответствии со своими потребностями.

В плане различий по регионам результаты школ в Сугде и Хатлоне были схожими, где немногим более 70% получают поддержку на еженедельной основе. В ГБАО, поддержка носит специализированный характер в сравнении с другими регионами, где немногим более половины школ сообщают о получении помощи по запросу или по потребностям, далее следуют РРП, где о таком виде поддержки сообщают 40% школ.

Рисунок 5.5

Доля школ, сообщающих о регулярности вклада органа МСУ в школы

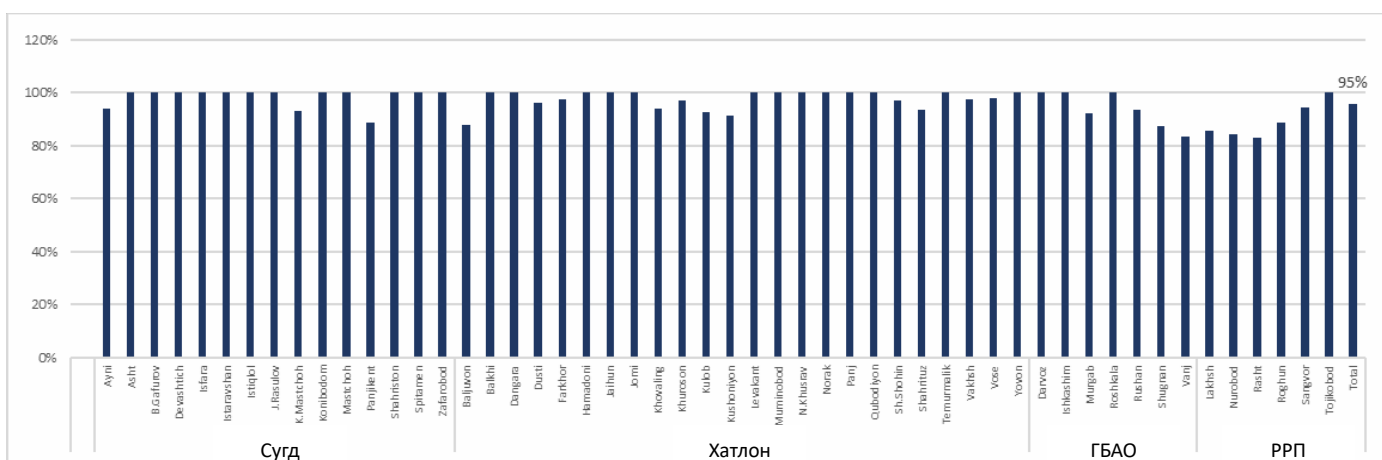

ПОДДЕРЖКА ПРОГРАММЫ ШКОЛЬНОГО ПИТАНИЯ СО СТОРОНЫ МЕСТНОГО СООБЩЕСТВА И АССОЦИАЦИИ РОДИТЕЛЕЙ И УЧИТЕЛЕЙ (АРУ)

АРУ и местные сообщества – это одни из основных вкладчиков в программу питания, чья помощь составляет около **13% от общего вклада**. По словам директоров 1858 посещённых школ, 95% школ получают поддержку со стороны местного сообщества и АРУ, причём этот показатель схож по всем регионам.

Рисунок 5.6

Доля школ, сообщающих о поддержке со стороны АРУ и местных сообществ, по районам

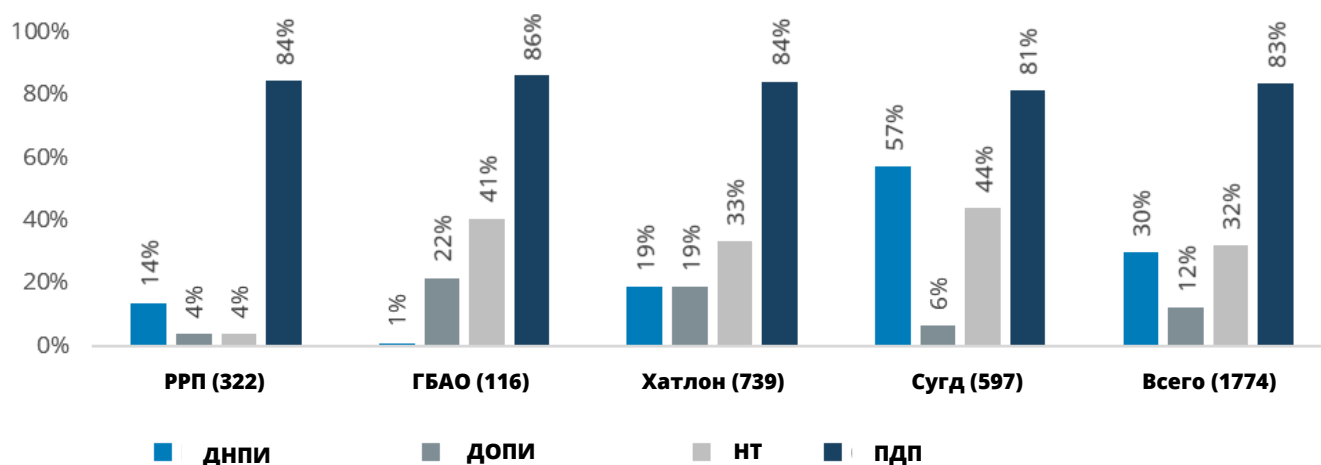

Среди тех школ, которые получают поддержку со стороны их местного сообщества и АРУ, **83%** сообщают о том, что поддержка оказывается, в основном **в виде пищевых продуктов дополнительного питания**, а **30-32%** сообщают о том, что помощь оказывается в виде **денежных средств многоцелевого использования (ДСМИ)** и **непродовольственных товаров (НТ)**. **На региональном уровне**, где помощь оказывается, главным образом, в виде продуктов для дополнительного питания (ПДП), **не наблюдалось существенных различий** в отношении типа получаемой поддержки. Использование денежных средств целевого использования (ДСЦИ) более распространено в Сугде по сравнению с другими регионами, как показано на Рисунке 5.7 ниже.

Рисунок 5.7

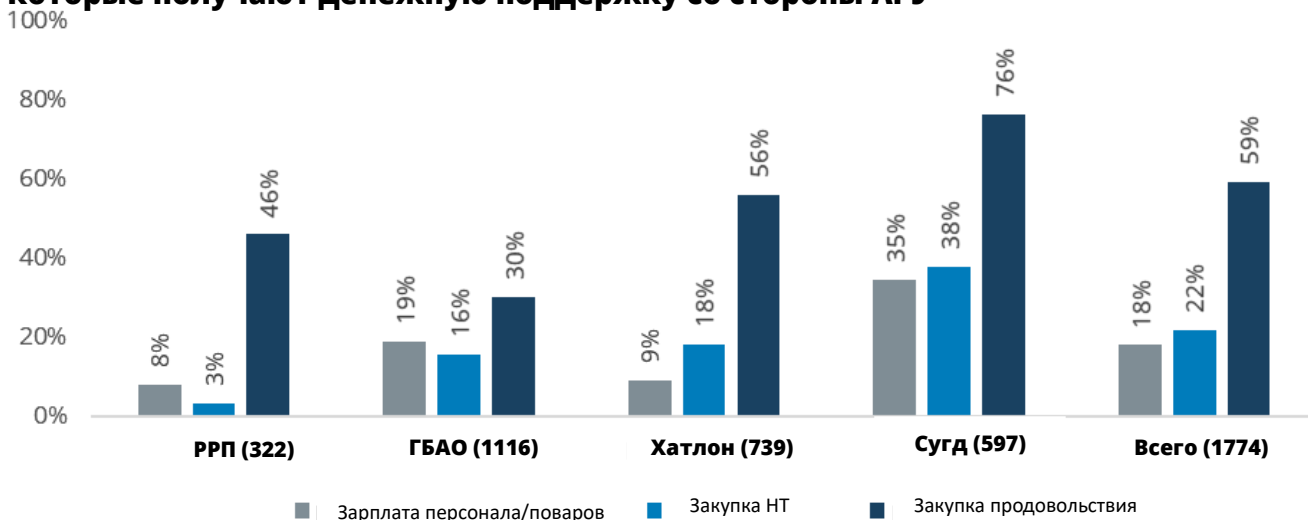
Доля школ, сообщающих о видах поддержки, получаемой со стороны АРУ и местного сообщества

Когда задают вопрос об использовании денежной поддержки, оказываемой АРУ и местными сообществами, **59%** школ, которые **получают денежные средства**, сообщают, что они обычно тратят деньги на закупку продовольственных товаров для ПШП, а **18-22%** из них заявляют, что они используют средства для **выплаты зарплаты персоналу/ поварам** и **закупки непродовольственных товаров**. Это контрастирует с использованием денежных средств, предоставляемых органом МСУ, где они используются, главным образом, для выплаты зарплаты.

Рисунок 5.8

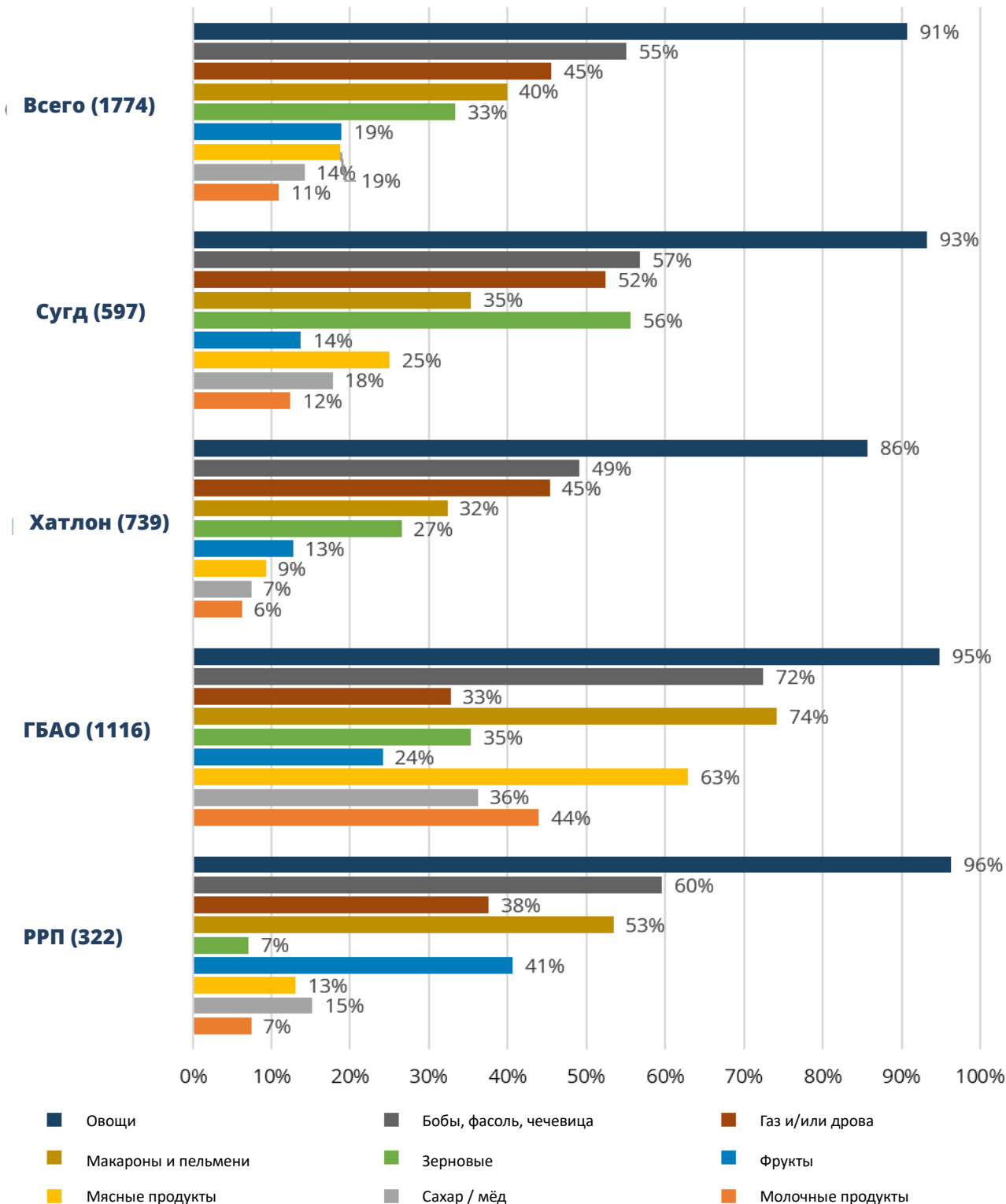
Доля школ, сообщающих об использовании денежных средств, из числа школ, которые получают денежную поддержку со стороны АРУ

Из числа школ, которые сообщают о **получении поддержки в натуральной форме**, в том числе НТ и **продуктов для дополнительного питания** со стороны АРУ и местных сообществ, **овощи** являются **наиболее часто получаемым товаром**, по свидетельствам 91% школ. Далее следуют бобы, фасоль и чечевица.

Рисунок 5.9

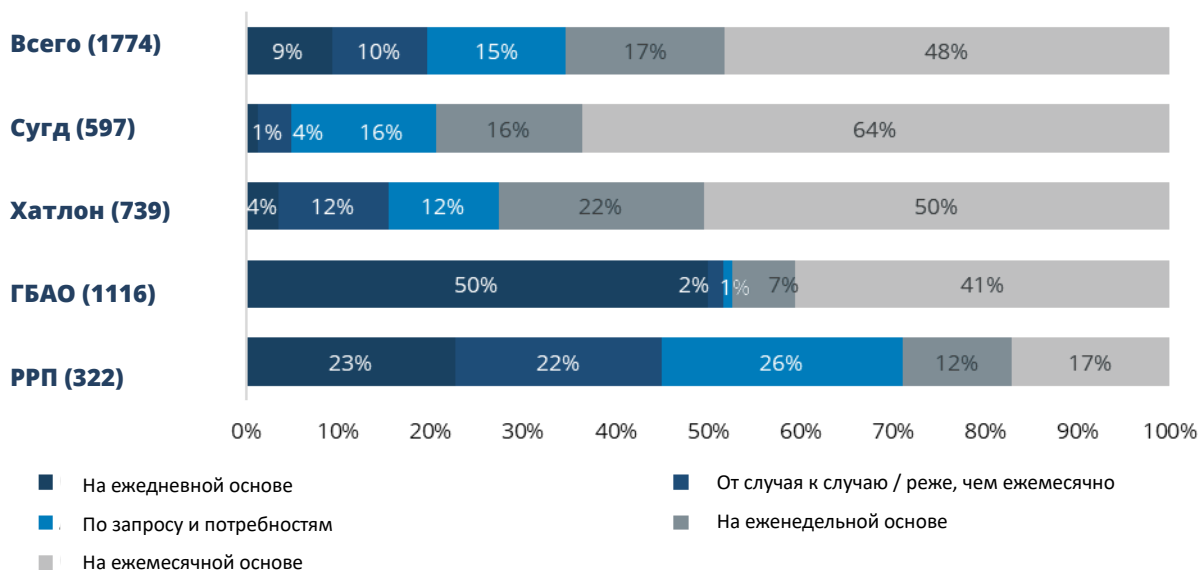
Доля школ, сообщающих о видах натуральной помощи, получаемой со стороны АРУ и местного сообщества

В целом, **вклады** в программу школьного питания со стороны **АРУ и местных сообществ** делаются **на ежемесячной основе** по сообщениям 48% школ. Тем не менее наблюдаются расхождения по регионам. 50% школ в ГБАО получают помощь ежедневно, тогда как 50-60% школ в Хатлонской и Согдийской областях получают её на ежемесячной основе.

Рисунок 5.10

Доля школ, сообщающих о регулярности вкладов АРУ и местного сообщества в ПШП

ПОМОЩЬ ВПП ПОМИМО ГОРЯЧЕГО ПИТАНИЯ

Рисунок 5.11 показывает процент школ, которые получают **помощь ВПП помимо горячей пищи**, по сообщениям директоров школ. В целом, **75%** получают такую помощь со стороны ВПП, с вариациями по регионам. Доля школ, получающих помощь ВПП помимо горячей пищи, самая низкая в ГБАО, на уровне 44%, а самая высокая в Сугде, на уровне 86%. В РРП, лишь 50% школ сообщают о получении дополнительной помощи со стороны ВПП.

Рисунок 5.11

Доля школ, сообщающих о помощи ВПП помимо горячего питания

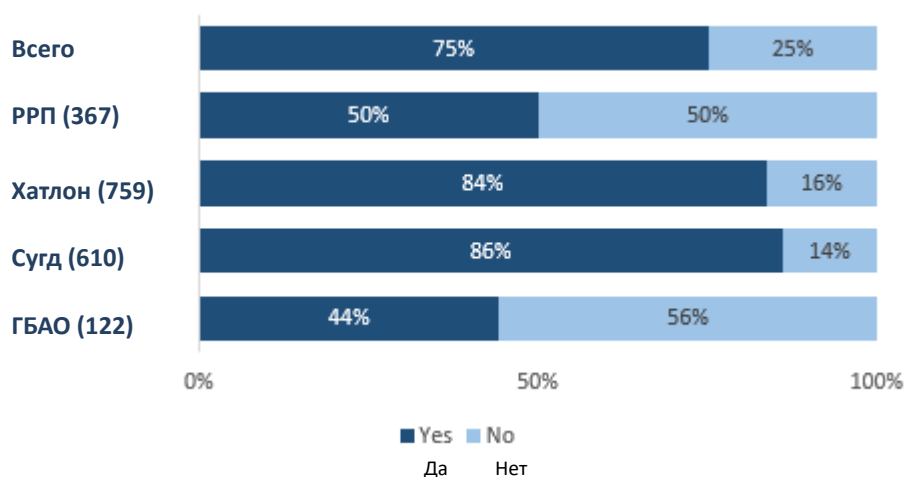
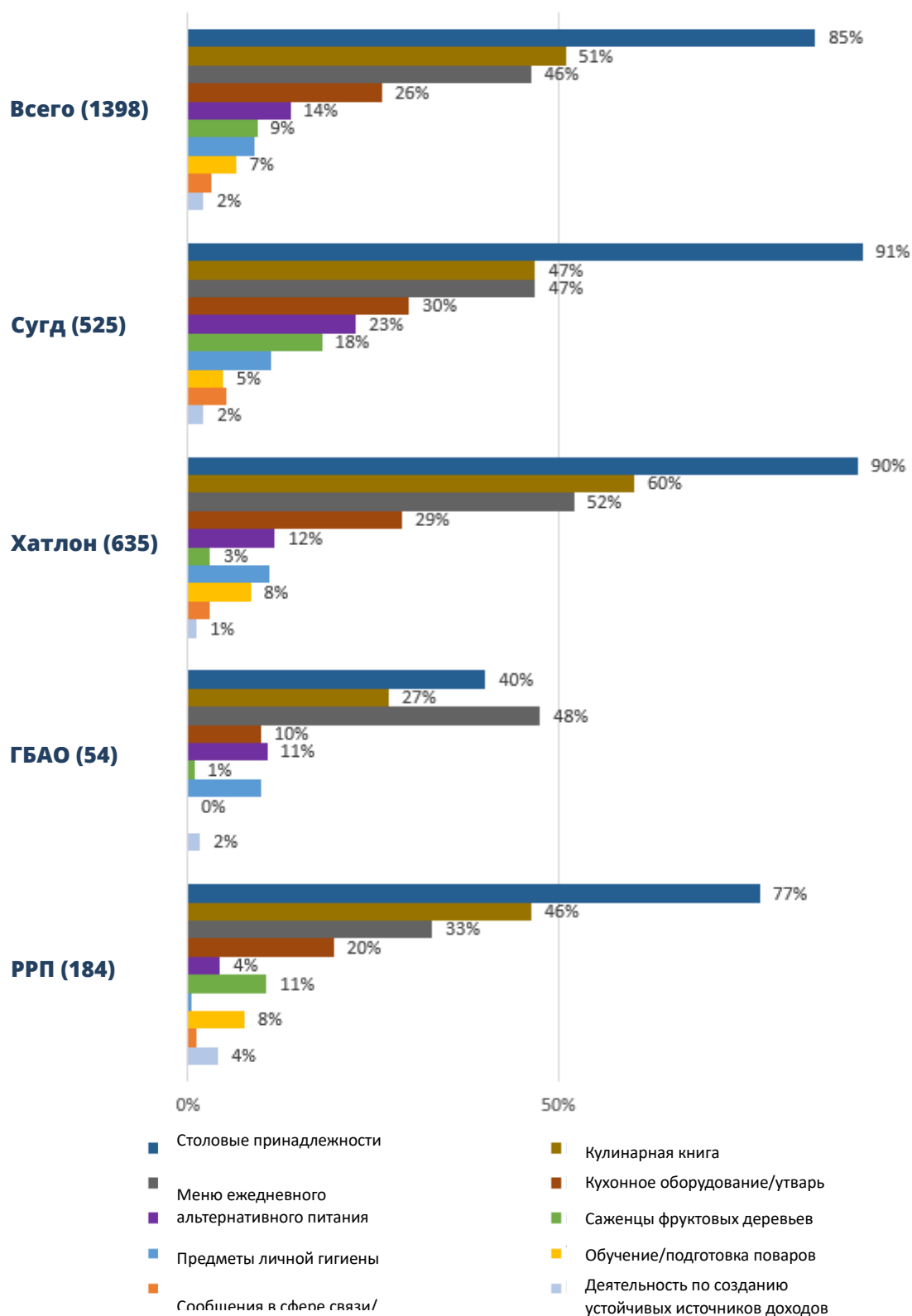

Рисунок 5.12 показывает разные виды помощи, получаемой школами помимо горячего питания. В целом, **85%** школ получают столовые принадлежности, причём самая большая доля в Сугде и Хатлоне, и самая низкая доля в ГБАО. Далее следует обеспечение **кулинарными книгами и меню ежедневного альтернативного питания**, по сообщениям 51% и 46% школ соответственно.

Рисунок 5.12

Доля школ, сообщающих о видах помощи, получаемой со стороны ВПП помимо горячей пищи

РАНЖИРОВАНИЕ ШКОЛ С ЦЕЛЬЮ ПОДДЕРЖКИ

ШКОЛА, НУЖДАЮЩАЯСЯ В НЕМЕДЛЕННОЙ ПОДДЕРЖКЕ

Расстановка приоритетов производится для выявления школ, нуждающихся в немедленной поддержке, с целью поддержки проекта ПШП. Отбор школ производился на основе выполнения одного или более критериев, установленных ниже:

- Школы, которые сообщают об отсутствии кухни, столовой, и продуктовых складов.
- Школы, которые сообщают о критическом состоянии кухни, столовой, и продуктового склада.
- Школы, которые сообщают об отсутствии поваров.

На основе критериев, в целом, **выявлено 218 школ**, нуждающихся в немедленной поддержке. Таблица ниже показывает местоположение школ по району. Таблица показывает, что самое большое количество школ, нуждающихся в немедленной помощи, находится в РРП. Их **доля составляет 32% от общего количества школ**, которые нуждаются в немедленной помощи в РРП (118 из 367).

Таблица 6.1

Местоположение школ, нуждающихся в немедленной поддержке

	Район	Кол-во школ		Район	Кол-во школ
ГБАО	Дарвоз	5	Хатлон	Балчувон	22
	Ишкашим	4		Хамадони	2
	Рушан	4		Чайхун	1
	Шугнан	10		Ховалинг	7
	Ванч	2		Хуросон	2
	Всего	25		Кушониён	1
Сугд	Айни	8		Муминобод	1
	Ашт	1		Норак	4
	Б. Гафуров	1		Кубодиён	1
	Исфара	1		Ш. Шохин	14
	К. Мастчоҳ	3		Вахш	2
	Мастчоҳ	1		Восе	1
	Пенджикент	1	Всего	58	
	Шахристон	1	Ляхш	20	
	Всего	17	Нуробод	24	
				Рашт	27
			Рогун	7	
			Сангвор	21	
			Тоҷикобод	19	
			Всего	118	
			РРП		

ШКОЛЫ С МИНИМАЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ В ПОМОЩИ

Расстановка приоритетов также выявила школы, которые имеют соответствующую материально-техническую базу для продолжения ПШП с минимальной поддержкой, на основе выполнения **всех** следующих критериев:

- Школы, которые сообщают о наличии кухни, столовой, и продуктовых складов в хорошем состоянии
- Школы, которые сообщают о наличии поваров
- Школы с доступом к системам питьевого водоснабжения
- Школы с умывальниками/рукомойниками
- Школы с хорошо оборудованными кухнями (стол, вешалка/полки/стеллажи, раковина, кухонные и столовые принадлежности)
- Школы с достаточным количеством сидячих мест в столовой
- Школы, которые имеют поддержку со стороны АРУ

В итоге, 146 школ удовлетворяют всем вышеуказанным критериям. Таблица 6.2 показывает местоположение школ по районам. Таблица показывает, что самое большое количество школ, требующих минимальной поддержки для ведения ПШП, находится в Согдской и Хатлонской областях. Ни одна из школ в ГБАО не удовлетворяет критериям минимальной поддержки.

Таблица 6.2

Местоположение школ, требующих минимальной поддержки для продолжения ПШП

Сугд		Хатлон		РРП	
Район	Кол-во школ	Район	Кол-во школ	Район	Кол-во школ
Айни	6	Балхи	3		
Ашт	3	Дангара	11		
Б. Гафуров	18	Фархор	1		
Деваштич	10	Хамадони	2		
Исфара	3	Чоми	6		
Истаравшан	4	Хуросон	1		
Истиклол	3	Кулоб	4		
Ч. Расулов	3	Кушониён	3		
К. Мастчоҳ	1	Муминобод	4		
Конибодом	6	Норак	4		
Мастчоҳ	6	Панч	2		
Пенчикент	1	Ш. Шохин	1		
Шахристон	2	Темурмалик	3		
Спитамен	5	Восе	10		
Зафаробод	1	Ёвон	4		
Всего	72	Всего	59		
		Ляхш	3		
		Нуробод	3		
		Рашт	6		
		Рогун	2		
		Сангвор	1		
		Всего	15		

РЕЗУЛЬТАТЫ

НА УРОВНЕ РАЙОНА

1. СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

Область	Районы	количество посещенных школ	Наличие земельных участков (% школы)	Площадь (% школы)			земельный участок сельскохозяйственного	Наличие теплиц (% школы)	тепличные условия (% школы)			функциональность теплиц (% школы)		
				>0.5 г	0.51-1 г	< 1.01 г			хорошее	плохое	аварийное	< 4 месяца	5 - 8 месяцев	> 9 месяцев
СоГД	Айни	65	74%	92%	8%	0%	63%	6%	75%	25%	0%	75%	0%	25%
	Ашт	48	98%	55%	38%	6%	81%	10%	60%	40%	0%	0%	0%	100%
	Б.Гафуров	52	100%	73%	23%	4%	83%	23%	83%	17%	0%	17%	33%	50%
	Деваштич	68	84%	60%	32%	9%	82%	13%	100%	0%	0%	78%	22%	0%
	Исфара	45	96%	49%	26%	26%	84%	29%	77%	23%	0%	54%	15%	31%
	Истаравшан	34	94%	34%	19%	47%	69%	12%	75%	0%	25%	0%	75%	25%
	Истиклол	6	83%	80%	20%	0%	60%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Дж.Расулов	40	100%	73%	25%	3%	90%	25%	70%	30%	0%	10%	50%	40%
	Г.Масчоҳ	29	59%	100%	0%	0%	82%	7%	100%	0%	0%	0%	0%	100%
	Конибодом	50	94%	70%	19%	11%	77%	16%	63%	25%	13%	25%	38%	38%
	Масчоҳ	39	92%	72%	17%	11%	75%	5%	0%	0%	100%	0%	0%	100%
	Пенджикент	62	97%	75%	18%	7%	75%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Шахристон	20	95%	53%	16%	32%	79%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Спитамен	33	100%	79%	21%	0%	94%	18%	83%	17%	0%	33%	50%	17%
	Зафаробод	19	100%	63%	21%	16%	89%	5%	0%	100%	0%	100%	0%	0%
Хатлон	Балджувон	41	88%	75%	19%	6%	78%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Балхи	37	97%	97%	3%	0%	78%	3%	100%	0%	0%	100%	0%	0%
	Дангара	34	100%	71%	26%	3%	88%	9%	0%	100%	0%	100%	0%	0%
	Дусти	27	81%	64%	5%	32%	91%	33%	89%	11%	0%	0%	56%	44%
	Фархор	38	89%	74%	21%	6%	94%	11%	25%	75%	0%	25%	75%	0%
	Хамадони	38	92%	97%	3%	0%	91%	18%	71%	29%	0%	71%	29%	0%
	Джайхун	30	93%	93%	7%	0%	75%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Джоми	33	97%	88%	13%	0%	97%	21%	29%	43%	29%	43%	0%	57%
	Ховалинг	33	100%	85%	9%	6%	88%	9%	67%	0%	33%	33%	0%	67%
	Хуросон	35	9%	67%	0%	33%	67%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Кулоб	28	96%	63%	30%	7%	93%	29%	88%	13%	0%	63%	25%	13%
	Кушониён	34	12%	50%	0%	50%	75%	3%	0%	100%	0%	0%	100%	0%
	Левакент	9	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Муминобод	28	82%	43%	22%	35%	96%	14%	75%	25%	0%	25%	75%	0%
	Н.Хусрав	14	100%	14%	43%	43%	93%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Норак	24	83%	90%	10%	0%	90%	13%	67%	33%	0%	0%	33%	67%
	Пяндж	34	100%	85%	9%	6%	100%	3%	100%	0%	0%	100%	0%	0%
	Кубодиён	31	100%	39%	16%	45%	84%	13%	75%	25%	0%	25%	0%	75%
	Ш.Шоҳин	37	92%	71%	9%	21%	94%	24%	100%	0%	0%	44%	56%	0%
	Шаҳритуз	31	100%	10%	32%	58%	84%	23%	86%	14%	0%	29%	43%	29%
	Темурмалик	23	100%	70%	22%	9%	100%	9%	100%	0%	0%	50%	0%	50%
	Вахш	41	78%	81%	16%	3%	63%	24%	90%	10%	0%	10%	40%	50%
	Восе	47	98%	76%	11%	13%	96%	6%	33%	67%	0%	33%	33%	33%
Ёвон	32	100%	75%	6%	19%	84%	6%	50%	50%	0%	0%	50%	50%	
ГБАО	Дарвоз	14	86%	100%	0%	0%	67%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Ишкошим	40	58%	100%	0%	0%	22%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Мурғоб	13	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Рошқала	11	73%	63%	38%	0%	50%	18%	0%	100%	0%	100%	0%	0%
	Рушон	16	63%	90%	0%	10%	10%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Шугнан	16	31%	100%	0%	0%	0%	13%	50%	50%	0%	50%	50%	0%
	Вандж	12	42%	100%	0%	0%	20%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
РРП	Лахш	55	89%	90%	8%	2%	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Нуробод	82	54%	77%	23%	0%	77%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Рашт	99	75%	81%	15%	4%	74%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Рогун	35	91%	91%	6%	3%	72%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Сангвор	54	91%	98%	2%	0%	84%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Таджиқабод	42	67%	82%	14%	4%	93%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%

2. МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКАЯ БАЗА И РЕСУРСЫ ШКОЛ

Область	Районы	Количество посещенных школ	Школы с питьевой водой	Количество туалетов			рукомойки близко от туалетов	Рукомойки с мылом и полотенцем
				1 туалеты	2 туалеты	> 3 туалеты		
СоГД	Айни	65	74%	52%	25%	23%	87%	89%
	Ашт	48	79%	67%	29%	4%	69%	45%
	Б.Гафуров	52	88%	38%	42%	19%	67%	43%
	Деваштич	68	68%	32%	49%	19%	24%	13%
	Исфара	45	84%	60%	33%	7%	64%	10%
	Истаравшан	34	68%	68%	21%	12%	62%	43%
	Истиклол	6	100%	67%	33%	0%	67%	50%
	Дж.Расулов	40	55%	58%	33%	10%	53%	10%
	Г.Масчоҳ	29	62%	90%	7%	3%	32%	11%
	Конибодом	50	62%	64%	28%	8%	44%	5%
	Масчоҳ	39	92%	56%	33%	10%	36%	0%
	Пенджикент	62	89%	52%	40%	8%	16%	20%
	Шахристон	20	80%	40%	55%	5%	25%	0%
	Спитамен	33	82%	55%	30%	15%	30%	0%
	Зафаробод	19	63%	63%	32%	5%	16%	0%
Хатлон	Балджувон	41	29%	80%	20%	0%	33%	15%
	Балхи	37	59%	19%	59%	22%	59%	23%
	Дангара	34	68%	44%	29%	26%	26%	22%
	Дусти	27	48%	26%	56%	19%	33%	100%
	Фархор	38	87%	13%	66%	21%	71%	70%
	Хамадони	38	95%	37%	53%	11%	87%	82%
	Джайхун	30	37%	40%	50%	10%	23%	0%
	Джоми	33	76%	27%	36%	36%	52%	29%
	Ховалинг	33	79%	70%	30%	0%	27%	0%
	Хуросон	35	29%	37%	49%	14%	21%	0%
	Кулоб	28	82%	61%	29%	11%	64%	72%
	Кушонийн	34	65%	41%	47%	12%	41%	7%
	Левакент	9	44%	33%	67%	0%	11%	0%
	Муминобод	28	82%	68%	25%	7%	89%	84%
	Н.Хусрав	14	7%	57%	29%	14%	7%	0%
	Норак	24	63%	75%	13%	13%	38%	44%
	Пяндж	34	65%	26%	50%	24%	50%	29%
	Кубодиён	31	68%	39%	55%	6%	16%	20%
	Ш.Шоҳин	37	70%	54%	41%	5%	84%	87%
	Шахритуз	31	3%	35%	52%	13%	16%	60%
Темурмалик	23	39%	26%	65%	9%	52%	17%	
Вахш	41	68%	46%	37%	17%	59%	58%	
Восе	47	79%	81%	19%	0%	17%	0%	
Ёвон	32	84%	22%	44%	34%	69%	41%	
ГБАО	Дарвоз	14	57%	86%	7%	7%	50%	43%
	Ишкошим	40	53%	88%	8%	5%	0%	0%
	Мурғоб	13	31%	77%	23%	0%	0%	0%
	Рошқала	11	64%	82%	18%	0%	9%	0%
	Рушон	16	69%	94%	6%	0%	25%	75%
	Шугнан	16	50%	88%	6%	6%	56%	89%
	Вандж	12	75%	100%	0%	0%	18%	50%
РРП	Лахш	55	69%	55%	36%	9%	50%	96%
	Нуробод	82	65%	32%	56%	12%	59%	8%
	Рашт	99	77%	24%	54%	22%	83%	27%
	Рогун	35	66%	77%	20%	3%	32%	45%
	Сангвор	54	33%	81%	11%	7%	66%	83%
	Таджиқабод	42	69%	40%	50%	10%	7%	33%

2. МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКАЯ БАЗА И РЕСУРСЫ ШКОЛ

Область	Районы	количество посещенных школ	Наличие столовой (% школ)	Состояние столовых (% школы)			наличие столовой (% школы)	Состояние зала (% школы)				Кухонный зал (% школы)	
				хорошее	плохое	аварийное		хорошее	плохое	аварийное	не нуждается в ремонте	наличие столовой	Наличие рюкзачки перед столовой
Согд	Айни	65	88%	56%	35%	9%	89%	59%	31%	9%	2%	62	87%
	Ашт	48	94%	47%	36%	18%	100%	69%	23%	6%	2%	48	88%
	Б.Гафуров	52	98%	75%	25%	0%	98%	80%	20%	0%	0%	52	85%
	Деваштич	68	100%	59%	35%	6%	100%	63%	32%	4%	0%	68	69%
	Исфара	45	100%	87%	13%	0%	100%	91%	4%	0%	4%	45	84%
	Истаравшан	34	100%	50%	50%	0%	100%	56%	41%	0%	3%	34	94%
	Истиклол	6	100%	100%	0%	0%	100%	100%	0%	0%	0%	6	100%
	Дж.Расулов	40	100%	18%	83%	0%	100%	58%	43%	0%	0%	40	90%
	Г.Масчоҳ	29	69%	30%	60%	10%	86%	36%	60%	4%	0%	27	52%
	Конибодом	50	100%	84%	16%	0%	98%	92%	6%	0%	2%	50	90%
	Масчоҳ	39	90%	60%	40%	0%	97%	63%	32%	3%	3%	38	76%
	Пенджикент	62	79%	55%	39%	6%	90%	80%	18%	2%	0%	61	13%
	Шахристон	20	100%	50%	25%	25%	95%	26%	47%	16%	11%	20	40%
	Спитамен	33	97%	28%	72%	0%	100%	70%	30%	0%	0%	33	91%
	Зафаробод	19	100%	26%	68%	5%	100%	47%	53%	0%	0%	19	68%
Хатлон	Балджувон	41	32%	15%	38%	46%	49%	20%	45%	35%	0%	34	29%
	Балхи	37	84%	26%	42%	32%	95%	43%	51%	0%	6%	37	76%
	Дангара	34	97%	88%	12%	0%	97%	42%	12%	0%	45%	33	73%
	Дусти	27	44%	75%	25%	0%	78%	86%	10%	5%	0%	23	83%
	Фархор	38	97%	51%	43%	5%	92%	37%	46%	3%	14%	38	92%
	Хамадони	38	76%	38%	59%	3%	92%	60%	31%	0%	9%	36	92%
	Джайхун	30	83%	40%	52%	8%	97%	72%	28%	0%	0%	29	69%
	Джоми	33	94%	58%	39%	3%	91%	77%	23%	0%	0%	33	88%
	Ховалинг	33	64%	43%	38%	19%	70%	39%	43%	13%	4%	30	27%
	Хуросон	35	71%	64%	36%	0%	80%	82%	11%	0%	7%	34	29%
	Кулоб	28	82%	70%	26%	4%	100%	71%	25%	0%	4%	28	79%
	Кушониён	34	88%	73%	23%	3%	91%	90%	6%	3%	0%	33	33%
	Леваканд	9	100%	44%	56%	0%	89%	75%	0%	0%	25%	9	67%
	Муминобод	28	96%	30%	56%	15%	82%	43%	48%	9%	0%	28	96%
	Н.Хусрав	14	100%	71%	29%	0%	93%	85%	8%	8%	0%	14	57%
	Норак	24	83%	100%	0%	0%	83%	35%	0%	0%	65%	23	70%
	Пяндрж	34	97%	39%	45%	15%	100%	38%	41%	6%	15%	34	62%
	Кубодиён	31	97%	33%	63%	3%	97%	67%	33%	0%	0%	31	90%
	Ш.Шоҳин	37	35%	46%	54%	0%	43%	63%	31%	0%	6%	24	58%
	Шаҳритуз	31	100%	81%	19%	0%	100%	90%	10%	0%	0%	31	81%
Темурмалик	23	91%	29%	62%	10%	91%	67%	5%	0%	29%	23	52%	
Вахш	41	88%	81%	17%	3%	83%	97%	3%	0%	0%	41	68%	
Восе	47	96%	76%	24%	0%	100%	89%	11%	0%	0%	47	45%	
Ёвон	32	100%	47%	50%	3%	100%	53%	44%	3%	0%	32	81%	
ГБАО	Дарвоз	14	29%	75%	25%	0%	43%	33%	50%	17%	0%	8	50%
	Ишқошим	40	85%	24%	74%	3%	90%	31%	69%	0%	0%	40	30%
	Мурғоб	13	100%	62%	38%	0%	100%	62%	38%	0%	0%	13	15%
	Рошқала	11	73%	63%	38%	0%	91%	50%	40%	10%	0%	10	100%
	Рушон	16	38%	83%	17%	0%	63%	60%	20%	20%	0%	13	46%
	Шугнан	16	63%	20%	60%	20%	69%	18%	55%	27%	0%	12	83%
	Вандж	12	50%	33%	67%	0%	67%	13%	75%	13%	0%	11	73%
РРП	Лахш	55	95%	63%	0%	37%	98%	35%	6%	26%	33%	54	81%
	Нуробод	82	51%	93%	7%	0%	67%	93%	7%	0%	0%	78	37%
	Рашт	99	60%	71%	24%	5%	70%	70%	26%	4%	0%	83	75%
	Рогун	35	63%	68%	32%	0%	77%	44%	44%	0%	11%	35	43%
	Сангвор	54	31%	53%	47%	0%	65%	57%	40%	3%	0%	41	83%
	Таджикабад	42	45%	79%	16%	5%	45%	63%	16%	5%	16%	37	27%

2. МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКАЯ БАЗА И РЕСУРСЫ ШКОЛ

Область	Районы	Школы имеющие следующий инвентарь (% школ)																	
		Количество посещенных школ	Электрическая плита 1	Двойная электрическая печь	Печь снаружи	Электрические весы	Электрический водонагреватель	водонагреватель	Бытовой холодильник	мойка для мытья посуды	Нержавеющая сталь 1 часть	Чаша из 2-х частей из нержавеющей стали	Рабочий стол	Вешалки/полки из нержавеющей стали	Деревянные поддоны	Дымоход (крыша)	весы и платформы	Тестомеситель	
СоГД	Айни	65	35%	25%	42%	66%	26%	31%	17%	72%	34%	22%	69%	60%	28%	0%	3%		
	Ашт	48	17%	2%	75%	77%	4%	8%	6%	50%	17%	8%	88%	42%	29%	29%	0%	0%	
	Б.Гафуров	52	44%	21%	88%	69%	13%	29%	29%	75%	62%	29%	94%	67%	60%	62%	0%	0%	
	Деваштич	68	4%	18%	63%	79%	10%	15%	1%	93%	18%	4%	97%	82%	87%	47%	0%	0%	
	Исфара	45	27%	27%	73%	89%	13%	11%	73%	78%	44%	31%	100%	13%	47%	56%	0%	0%	
	Истаравшан	34	21%	15%	59%	91%	12%	18%	12%	56%	24%	29%	91%	82%	41%	26%	0%	0%	
	Истиклол	6	17%	83%	83%	33%	17%	0%	0%	100%	83%	50%	100%	67%	33%	100%	0%	0%	
	Дж.Расулов	40	3%	73%	85%	75%	23%	33%	28%	65%	58%	0%	100%	53%	20%	58%	0%	0%	
	Г.Масчоҳ	29	7%	0%	14%	62%	0%	3%	0%	48%	3%	3%	45%	21%	3%	7%	0%	0%	
	Конибодом	50	10%	48%	86%	94%	14%	12%	78%	78%	42%	14%	100%	44%	58%	44%	0%	0%	
	Масчоҳ	39	8%	3%	62%	74%	8%	8%	5%	67%	26%	13%	82%	41%	28%	28%	0%	0%	
	Пенджикент	62	6%	3%	45%	45%	0%	0%	0%	16%	2%	0%	66%	29%	21%	3%	0%	0%	
	Шахристон	20	0%	0%	75%	70%	20%	15%	15%	85%	5%	15%	95%	85%	100%	75%	0%	0%	
	Спитамен	33	6%	55%	88%	100%	36%	48%	61%	67%	58%	9%	100%	76%	39%	45%	0%	0%	
	Зафаробод	19	0%	21%	89%	68%	11%	16%	16%	21%	21%	0%	100%	74%	16%	47%	0%	0%	
	Хатлон	Балджувон	41	10%	2%	7%	29%	0%	0%	0%	2%	0%	0%	32%	2%	15%	0%	0%	0%
Балхи		37	0%	19%	54%	76%	8%	8%	8%	86%	5%	11%	89%	43%	84%	8%	0%	5%	
Дангара		34	26%	44%	56%	79%	29%	26%	29%	82%	18%	32%	85%	76%	71%	26%	0%	0%	
Дусти		27	4%	41%	33%	85%	70%	19%	22%	89%	11%	19%	93%	52%	93%	19%	0%	0%	
Фархор		38	16%	26%	50%	71%	18%	16%	16%	84%	18%	13%	92%	45%	100%	32%	0%	5%	
Хамадони		38	5%	26%	34%	89%	5%	11%	11%	82%	8%	11%	95%	53%	92%	13%	0%	0%	
Джайхун		30	7%	33%	43%	90%	0%	0%	0%	93%	0%	3%	93%	60%	83%	0%	0%	0%	
Джоми		33	0%	30%	61%	100%	3%	0%	3%	97%	6%	0%	100%	55%	97%	24%	0%	0%	
Ховалинг		33	9%	6%	94%	27%	0%	0%	3%	45%	0%	3%	39%	36%	24%	0%	0%	0%	
Хуросон		35	0%	60%	20%	60%	6%	6%	9%	0%	14%	0%	97%	91%	91%	6%	0%	0%	
Кулоб		28	4%	46%	75%	61%	11%	14%	18%	68%	11%	14%	89%	46%	89%	14%	4%	7%	
Кушониён		34	9%	47%	59%	74%	9%	12%	3%	29%	21%	18%	97%	97%	94%	15%	0%	3%	
Левакент		9	0%	78%	11%	56%	0%	0%	0%	11%	0%	11%	100%	100%	100%	0%	0%	0%	
Муминобод		28	4%	14%	79%	50%	18%	18%	14%	32%	18%	4%	50%	21%	21%	14%	4%	11%	
Н.Хусрав		14	7%	7%	29%	50%	0%	0%	0%	100%	0%	7%	100%	29%	0%	0%	0%	0%	
Норак		24	42%	50%	8%	63%	54%	50%	46%	83%	42%	42%	92%	63%	71%	50%	13%	33%	
Пяндж		34	0%	18%	32%	47%	9%	9%	9%	88%	9%	12%	97%	68%	88%	9%	6%	9%	
Кубодиён		31	6%	48%	87%	58%	3%	6%	0%	68%	0%	10%	90%	39%	45%	0%	0%	0%	
Ш.Шоҳин		37	3%	11%	16%	41%	3%	3%	3%	35%	3%	0%	38%	11%	19%	3%	0%	0%	
Шаҳритуз		31	3%	16%	48%	48%	0%	0%	0%	77%	0%	3%	100%	74%	58%	0%	0%	0%	
Темурмалик	23	39%	9%	26%	9%	4%	4%	4%	70%	4%	9%	78%	57%	83%	4%	0%	0%		
Вахш	41	0%	39%	66%	83%	15%	17%	12%	49%	2%	10%	83%	32%	59%	12%	5%	10%		
Восе	47	26%	28%	47%	53%	15%	15%	15%	98%	15%	11%	100%	100%	91%	15%	0%	6%		
Ёвон	32	3%	47%	16%	78%	22%	22%	25%	88%	19%	19%	100%	53%	94%	22%	25%	6%		
ГБАО	Дарвоз	14	0%	0%	0%	36%	0%	0%	0%	21%	7%	0%	21%	29%	7%	0%	0%	0%	
	Ишқошим	40	85%	5%	35%	63%	0%	0%	0%	3%	0%	0%	53%	0%	10%	0%	0%	0%	
	Мурғоб	13	85%	77%	85%	15%	0%	0%	0%	8%	0%	0%	85%	0%	8%	0%	0%	0%	
	Рошқала	11	0%	9%	0%	55%	0%	9%	0%	0%	0%	0%	9%	45%	18%	0%	0%	0%	
	Рушон	16	38%	25%	25%	31%	0%	0%	13%	25%	0%	0%	25%	31%	19%	6%	0%	0%	
	Шугнан	16	0%	0%	0%	44%	0%	6%	0%	6%	0%	0%	0%	13%	6%	0%	0%	0%	
	Вандж	12	0%	0%	50%	83%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	50%	0%	0%	0%	0%	
РРП	Лахш	55	15%	4%	16%	29%	4%	4%	4%	22%	11%	4%	69%	65%	65%	5%	0%	0%	
	Нуробод	82	7%	4%	5%	7%	6%	7%	7%	5%	5%	2%	7%	6%	9%	6%	0%	2%	
	Рашт	99	16%	6%	9%	16%	7%	8%	10%	9%	8%	3%	11%	10%	15%	6%	0%	4%	
	Рогун	35	9%	40%	3%	17%	11%	20%	23%	14%	11%	17%	40%	20%	29%	17%	0%	3%	
	Сангвор	54	0%	2%	2%	35%	0%	6%	4%	39%	7%	2%	41%	30%	28%	2%	0%	2%	
Таджиқабод	42	10%	10%	0%	19%	7%	7%	12%	71%	10%	2%	60%	38%	17%	7%	0%	0%		

2. МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКАЯ БАЗА И РЕСУРСЫ ШКОЛ

Область	Районы	Количество посещенных школ	Достаточное количество кухонной посуды для учащихся (% школы)		Достаточное количество кухонных принадлежностей для учащихся (% школы)		Количество поваров в школе	%официально зарегистрированные кухни	%оплачиваемых поваров
			да	нет	да	нет			
СоГД	Айни	65	74%	26%	83%	17%	137	51%	68%
	Ашт	48	77%	23%	88%	13%	74	11%	100%
	Б.Гафуров	52	96%	4%	94%	6%	95	26%	100%
	Деваштич	68	49%	51%	72%	28%	89	51%	100%
	Исфара	45	91%	9%	91%	9%	50	1%	100%
	Истаравшан	34	88%	12%	94%	6%	71	30%	100%
	Истиклол	6	100%	0%	83%	17%	11	5%	100%
	Дж.Расулов	40	100%	0%	100%	0%	71	0%	100%
	Г.Масчоҳ	29	41%	59%	69%	31%	38	9%	97%
	Конибодом	50	88%	12%	88%	12%	74	17%	100%
	Масчоҳ	39	56%	44%	77%	23%	66	32%	100%
	Пенджикен	62	68%	32%	68%	32%	109	0%	47%
	Шахристон	20	10%	90%	50%	50%	38	15%	100%
	Спитамен	33	97%	3%	100%	0%	71	7%	100%
Зафаробод	19	100%	0%	100%	0%	27	15%	100%	
Хатлон	Балджувон	41	10%	90%	17%	83%	44	1%	2%
	Балхи	37	81%	19%	65%	35%	72	16%	97%
	Дангара	34	56%	44%	76%	24%	58	0%	100%
	Дусти	27	48%	52%	89%	11%	38	0%	7%
	Фархор	38	89%	11%	89%	11%	73	34%	100%
	Хамадони	38	89%	11%	97%	3%	81	15%	89%
	Джайхун	30	30%	70%	27%	73%	58	1%	93%
	Джоми	33	91%	9%	91%	9%	67	5%	100%
	Ховалинг	33	64%	36%	52%	48%	43	8%	100%
	Хуросон	35	69%	31%	83%	17%	71	36%	46%
	Кулоб	28	43%	57%	93%	7%	73	26%	54%
	Кушониён	34	91%	9%	94%	6%	45	28%	88%
	Леваканд	9	89%	11%	100%	0%	16	11%	100%
	Муминобод	28	89%	11%	96%	4%	49	31%	71%
	Н.Хусрав	14	100%	0%	100%	0%	22	4%	100%
	Норак	24	38%	63%	29%	71%	40	23%	100%
	Пяндж	34	59%	41%	68%	32%	55	9%	94%
	Кубодиён	31	74%	26%	74%	26%	77	20%	77%
	Ш.Шоҳин	37	59%	41%	86%	14%	61	36%	84%
	Шахритуз	31	97%	3%	100%	0%	62	0%	87%
Темурмалик	23	57%	43%	26%	74%	47	4%	100%	
Вахш	41	39%	61%	59%	41%	63	42%	93%	
Восе	47	94%	6%	100%	0%	99	7%	98%	
Ёвон	32	84%	16%	97%	3%	58	23%	97%	
ГБАО	Дарвоз	14	43%	57%	64%	36%	14	10%	21%
	Ишқошим	40	58%	43%	78%	23%	51	22%	0%
	Мурғоб	13	100%	0%	92%	8%	18	6%	31%
	Рошқала	11	82%	18%	91%	9%	9	4%	9%
	Рушон	16	63%	38%	94%	6%	14	5%	19%
	Шугнан	16	38%	63%	88%	13%	12	5%	6%
	Вандж	12	33%	67%	50%	50%	7	1%	0%
РРП	Лахш	55	67%	33%	85%	15%	54	28%	9%
	Нуробод	82	48%	52%	96%	4%	95	46%	9%
	Рашт	99	41%	59%	86%	14%	102	31%	9%
	Рогун	35	40%	60%	29%	71%	35	0%	60%
	Сангвор	54	24%	76%	65%	35%	46	32%	13%
	Таджикаба	42	55%	45%	69%	31%	81	0%	100%

World Food Programme - Supported School Facilities Assessment 2022

**An analysis of
infrastructure and
facilities in schools
supported by the
World Food Programme**

**Tajikistan
September 2023**

KEY MESSAGES

Visits were made in 1,858 schools out of 1,913 supported by the World Food Programme (WFP) through its School Meal Programme (SMP).

- In these schools, slightly more than one million schoolchildren were enrolled, including 3 percent in pre-primary age group, 44 percent in primary grades 1-4, and 54 percent in upper grades 5-11.
- Most schools are located in Khatlon region (759), followed by Sughd (610). GBAO has the least number of schools (122) while DRS region has 367 schools supported by WFP.
- Average time taken to reach district centres from schools was reported to be 44 minutes, with the longest time taken in GBAO (2 hours) and shortest in Khatlon (31 minutes).
- Forty-eight (48) percentage of schools reported poor road conditions connecting them to district centres.

Agricultural activities varied regionally with Sughd and Khatlon schools being more productive than GBAO and DRS schools.

- The largest proportion of schools that reported having land was found in the regions of Sughd and Khatlon, ranging from 85 percent to 91 percent.
- Out of the 1,538 schools that reported having agricultural land, 80 percent used this land for crop farming. Potato was the main cereal crop grown. Apples, apricot and cherries were also widely grown.
- In most cases (91 percent), the schools did not have a greenhouse, with none of the schools in DRS reporting having a greenhouse.

Majority of schools had access to kitchen, dining halls and food store rooms in good condition.

- Kitchens were seen in 80 percent of schools although significant disparities were observed across regions in terms of kitchen availability. In Sughd, 94 percent of the schools had a kitchen, which was the highest, and 57 percent in DRS, the lowest.
- The majority of the schools had a dining room where the meal was eaten, as was observed in 86 percent of them. Where dining rooms existed, the majority were in good condition and functional, with only annual maintenance required.
- During the visits, it was found that 82 percent of schools had a food store room, out of which, 30 percent were found to be in poor condition.
- Two-thirds of visited schools has access to drinking water supply system and toilets were founded in all schools, and washstands next to the toilet were found in almost half of them.

KEY MESSAGES

Most schools struggled with having a fully employed and trained cooks

- Ninety-five(95) percent of the visited schools across the country had at least one cook. However, slightly more than one-third (39 percent) of the cooks were officially registered, which indicates that majority of cooks are working without official agreements. In addition, only 30 percent of the cooks had undergone training for cooks.

- Overall, 72 percent of the schools reported paying salary for cooks. However, the proportion of schools that pay cooks was significantly less in GBAO and DRS compared to those schools in Sughd and Khatlon. Monthly salaries of most cooks ranged between 400-600 TJS (Tajik Somoni).

Support from government, local communities and PTAs enabled schools prepare diverse meals and cover administrative costs

- In general, almost two-thirds of schools (64%) received support for the SFP from their local governments, either as cash or in-kind support. The support was mostly received in the form of multi-use cash, mainly use to pay for staff/cook salaries
- Ninety-five(95) percent of the schools reported receiving support from their local community and from the PTA, which was similar across all regions. Most of the support came in the form of complementary food items.

Slightly more than 200 schools significantly lack adequate resources to operate SFP

- Based on whether functional kitchen, dining room, store room and cooks were available, 218 schools were identified across all four regions that need immediate support to continue SFP
- Out of the schools supported by WFP, there were 146 schools that met most of the criteria required to operate the SFP with minimal support. Most of these schools are from Sughd and Khatlon, and none from GBAO.

INTRODUCTION

IMPORTANCE OF SCHOOL FEEDING PROGRAMME

The lack of proper nutrition in schoolchildren negatively affects their physical and mental development. Hunger and malnutrition among children affects learning by inhibiting their ability to focus and remain active through a full school day. With the right nutrients, the brain develops rapidly at a young age. Without these nutrients, the result is the long-term negative effects on learning abilities.

School feeding programmes are considered to be a sound investment in education and are designed to ensure that schools have adequate food supply **for the sake of increasing students' attendance, performance and enrolment** (WFP, 1995). In fact, there is evidence that school feeding can increase enrolment and attendance – particularly of girls – and can contribute to learning if combined with quality education [1]. In addition, the school feeding programme motivates parents to send their children to school instead of keeping them at home to work on an empty stomach and transfer the poverty from generation to generation.

Given the importance of the school feeding programme, the Government of Tajikistan focuses on the improvement of school health and nutrition through various policy documents. **The National Development Strategy for 2016-2030 (NDS)** prioritizes food security and access to high-quality nutrition to solve some of the most urgent issues confronting Tajikistan's development.

The policy acknowledges the difficulties in education, nutrition and health, and agriculture. It mentions the “establishment of an incentive package and social welfare capabilities, such as the provision of food (for primary school students) and the development of a system for targeted aid to disadvantaged households in order to inspire children's education”.

In addition, in 2015, the Government, approved the **“Concept of Improvement of School Feeding at the General Education Institutions of the Republic of Tajikistan”**.

---

[1] - For evidence on educational outcomes see: Adelman, S., Gilligan, D. & Lehrer, K. 2008. How Effective are Food-for-Education Programmes? A Critical Assessment of the Evidence from Developing Countries. Washington DC, IFRPI; and Jukes, M., Drake, L. & Bundy, D. 2008. School Health, Nutrition and Education for All: Levelling the Playing Field. Cambridge, MA, CABI Publishing.

COUNTRY CONTEXT

Tajikistan is a **lower middle income**, landlocked Central Asian country, with **93 percent** of its **territory covered by mountains**. The population is estimated to be 9.8[1] million people, out of which 74 percent live in rural areas. Nationwide, around 42 percent of the population in the country is estimated to be under the age of 18[2].

The country made notable progress towards **rapid reduction of poverty**, from over 80 percent in the early 2000s to 27 percent in 2021[3]. Regional disparity, however, remains, with poverty rates much higher in rural areas compared to urban areas.

Despite improvements, the nutrition status of the population remains a concern, with the country having **the worst rates in Central Asia**. The prevalence of stunting among children under 5 was 17.5 percent in 2017, which declined from 26 percent in 2012[4]. The stunting rates vary significantly by socio-economic status of households and geographic regions.

Education in Tajikistan is compulsory and free from age 7 to 15 years [5]. In 2017, the primary (grade 1-4) gross enrolment ratio in the country was 100.9 percent (100.3% girls, 101.4% boys), the primary net enrolment rate was 98.3 percent, and the primary completion rate was 94.9 percent (94.7% girls, 95.1% boys). The primary net attendance ratio (NAR) in 2017 was 83 percent for both girls and boys, and this differed only slightly between rural (83%) and urban areas (84%) as well as between the poorest (82.5%) and richest (84.9%) quintiles[6].

The concept demonstrates the Government's commitment to establishing and maintaining a **National School Feeding Programme (NSFP)**. Moreover, the Government adopted the **"Strategy of Sustainable Development of School, Feeding" for 2017-2027**, which identifies key interventions to be carried out. These interventions include: organizational capacity for management, accountability, and coordination; funding; the design of the "National Programme for Sustainable Development of School Feeding" and the endorsement of the "State School Feeding Development Programme"; and, increased involvement of parents and the community.

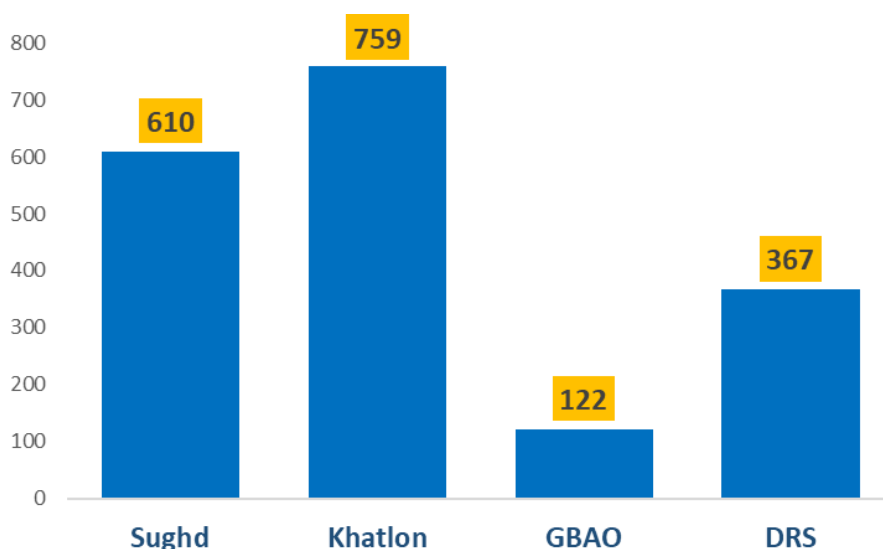
The School Feeding Programme (SFP) continues to be **WFP's largest operational component in Tajikistan**, and currently supports over 440,000 primary schoolchildren in about 2,000 schools in 52 districts across the country, which is roughly around half of the total schools in the country. As part of capacity strengthening efforts under the SFP, WFP also supports small scale income-generation activities, institutional renovations, and nutrition-sensitive messaging in schools, among other activities.

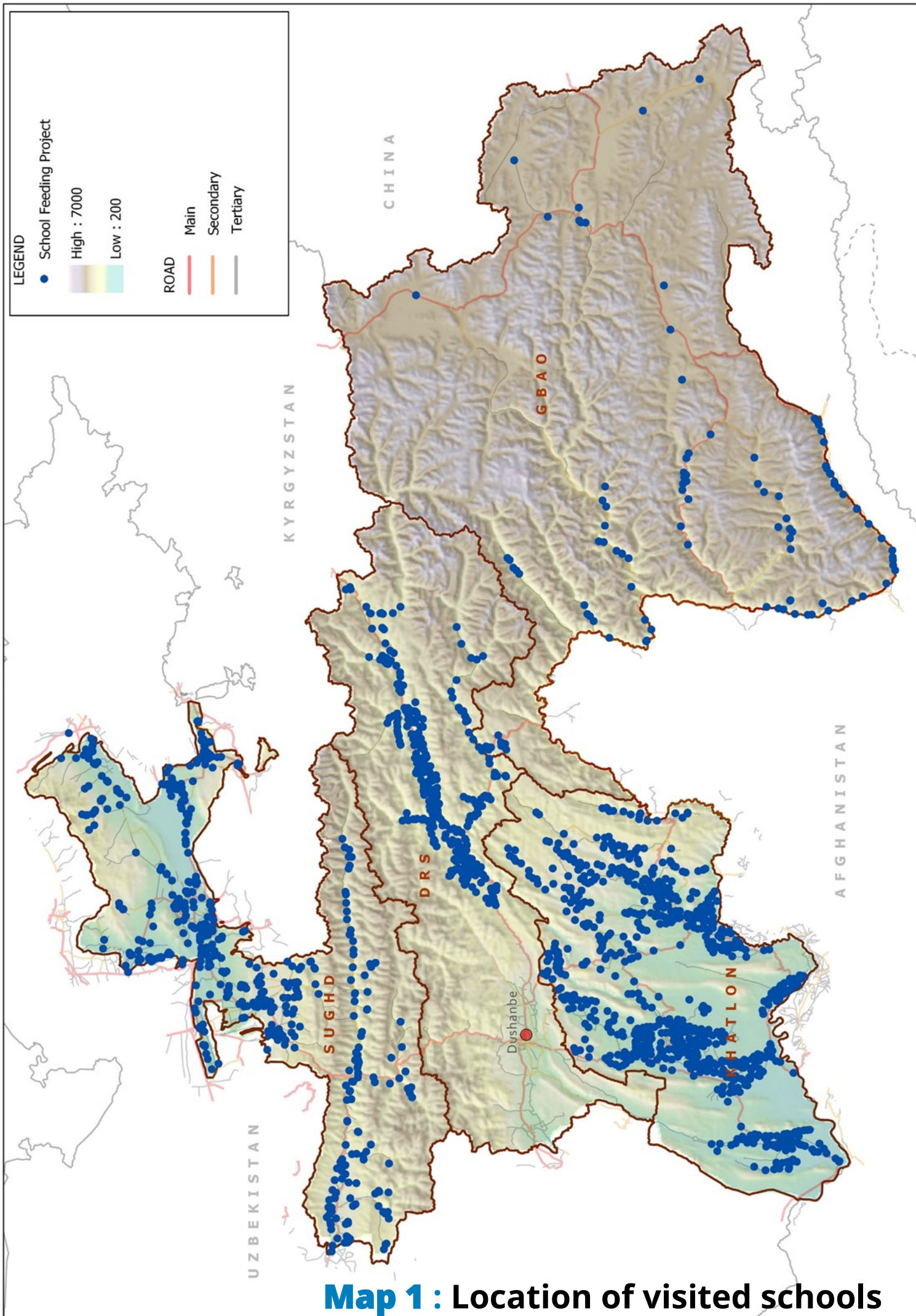
WFP is continuously working with the Government of Tajikistan at national, regional and districts levels and with several government bodies including the Ministry of Education and Science, the regional departments of education and the schools to strengthen their capacities to operate the SFP in near future. To achieve this objective, a comprehensive understanding of current conditions of school infrastructure and facilities is needed for evidence-based decision making and prioritization of schools for support.

In November 2021, WFP conducted a comprehensive school assessment, the findings of which are expected to give useful information to WFP and all relevant stakeholders with crucial information to efficiently, effectively and timely achieve the intended objectives of government capacity strengthening to lead the SFP. The study included visits to 1,858 out of 1,913 schools currently supported by WFP. The assessment was conducted from November 2021 to January 2021 by a team of 31 surveyors who were provided with 4 day training prior to the survey. The respondents of the assessment were the school heads or deputy heads. Fifty five schools could not be visited due to poor road conditions caused by snowfall. These schools are planned to be visited in the next round of monitoring in 2023.

Figure 1

Number of schools visited, disaggregated by regions

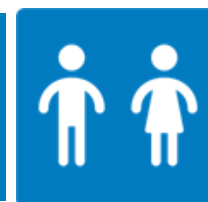
Map 1 : Location of visited schools

GENERAL SCHOOL CHARACTERISTICS

GRADE COMPOSITION

In the 1,858 visited schools, slightly more than one million schoolchildren were enrolled, including 3 percent in pre-primary age group, 44 percent in primary grades 1-4 (51% boys, 49% girls), and 54 percent in upper grades 5-11 (51% boys, 49% girls).

Table 1 shows that the **share of primary schoolchildren** in overall composition of the schoolchildren, by region, ranged from 41% in GBAO to 45% in Khatlon region. Among the primary schoolchildren, the ratio of girls to boys was the same in GBAO and Sughd regions. However, in the regions of DRS and Khatlon, the ratio was somewhat lower (49% vs 51% in both regions).

Table 1
Total number of schoolchildren and breakdown by grades and regions

Note: The gender ratio breakdown is also included in the table for primary grade and upper grade schoolchildren

	DRS	GBAO	Khatlon	Sughd	Overall
# of schoolchildren	85,771	14,921	520,686	380,289	1,001,667
Pre-primary schoolchildren	2%	13%	2%	3%	3%
Primary grades 1-4	43%	41%	45%	42%	44%
Gender ratio (grade 1-4)	<i>Boys</i>	51%	50%	51%	51%
	<i>Girls</i>	49%	50%	49%	49%
Upper grades 5-11	55%	46%	53%	55%	54%
Gender ratio (grade 5-11)	<i>Boys</i>	52%	52%	51%	51%
	<i>Girls</i>	48%	48%	49%	49%

The average number of children per school varied greatly by regions. While Khatlon had the largest average number of students per school at 682 students, GBAO had the smallest schools with average capacity of 120 children. The school capacity in Sughd was also similar to Khatlon at an average of 624 students. The DRS region school capacity was closer to GBAO at 228 students per school on average. These results are a reflection of mountainous territories and lower population densities of GBAO and DRS regions compared to Khatlon and Sughd.

REMOTENESS OF SCHOOLS

As can be seen in map 1, **most schools are located in Khatlon region (759)**, followed by Sughd (610). GBAO has the least number of schools (122) while DRS region has 367 schools supported by WFP.

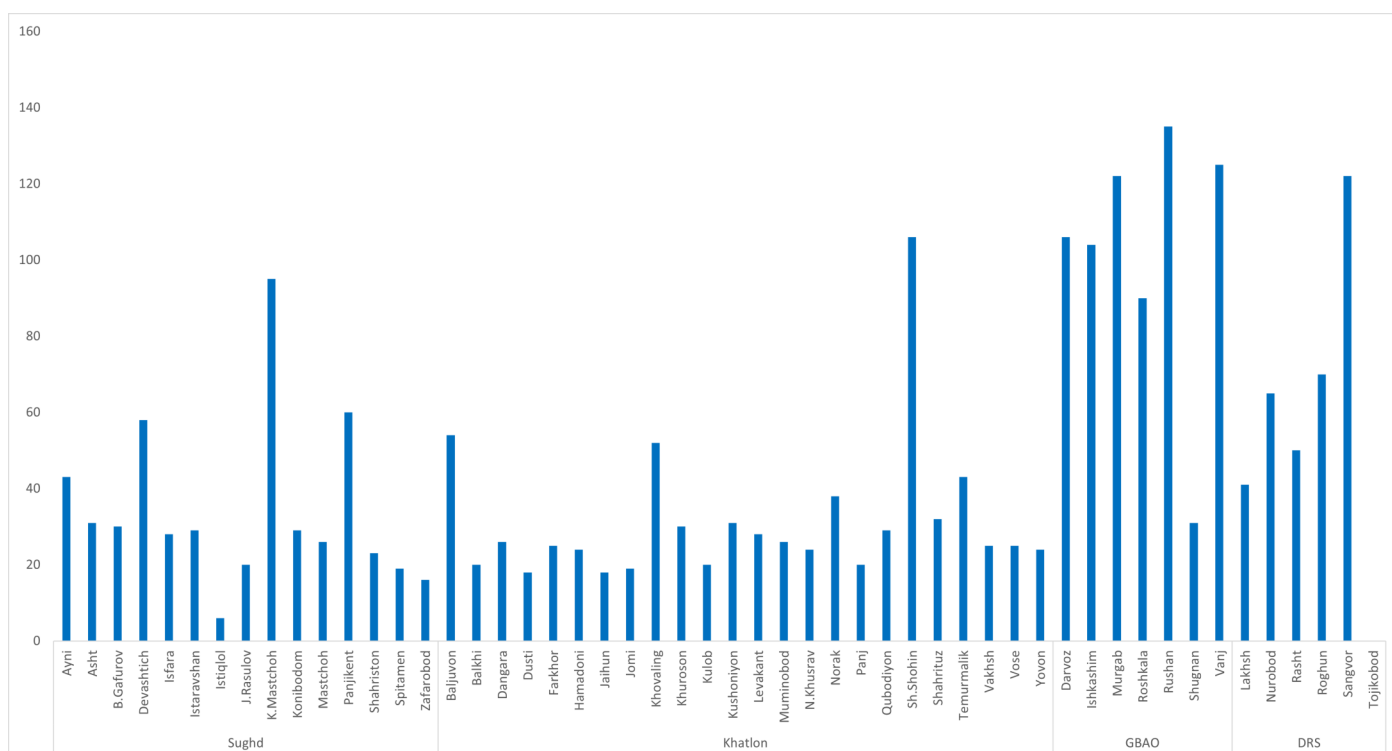

The remoteness of schools can be estimated by measuring their **distance from the motorable road network and time taken to reach the district centre**. Proximity to a district centre or road infrastructure also means that the schools, and in turn the students and households have better access to other facilities such as health, electricity and markets. Having this information allows for better planning of school-based projects. This remoteness analysis was conducted by using the GIS software to calculate the proximity of each visited school to a motorable road network. The schools that were **within 1 km of a motorable road** were classified as **accessible**, while schools that were **more than 5km from a motorable road** were classified as **remote**.

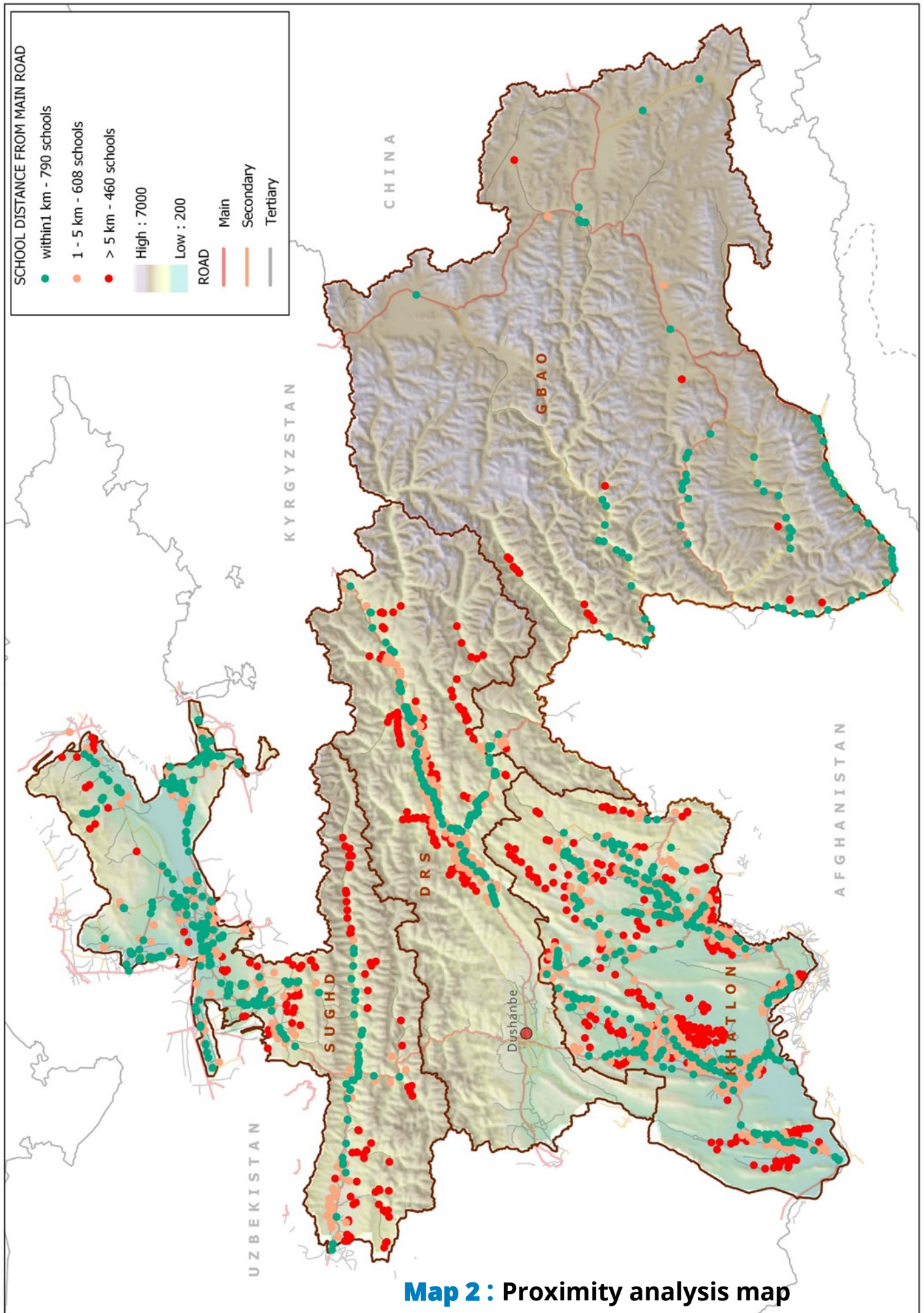
Remoteness was also measured by asking the school heads about the time taken to reach the district centre from each school through most preferred means of transport, including walking. The average time taken was reported to be around 44 minutes. It took on average almost 2 hours in GBAO while the time taken was the least in Khatlon at 31 minutes. In Sughd and Khatlon, apart from a few districts, most schools were within 30 minutes distance from district centre. However, in GBAO and DRS, it took considerably longer to reach the district centres from schools.

Figure 2.1
Average time to reach district centre from schools, in minutes

Note: The vertical axis is represented in minutes

Note on chart colors: In cases where the charts refer to positive or negative results, the dark shades of blue represents positive results whereas lighter shades, the opposite

CONDITION OF ROADS CONNECTING SCHOOLS TO DISTRICT CENTRES

Accessibility of schools to district centres and hence other basic services and infrastructure can also be impacted by the quality of transport network. Having an all-season road that is in good condition greatly facilitates connectivity. Figure 2.2 below provides information the condition of roads from schools to the district centres.

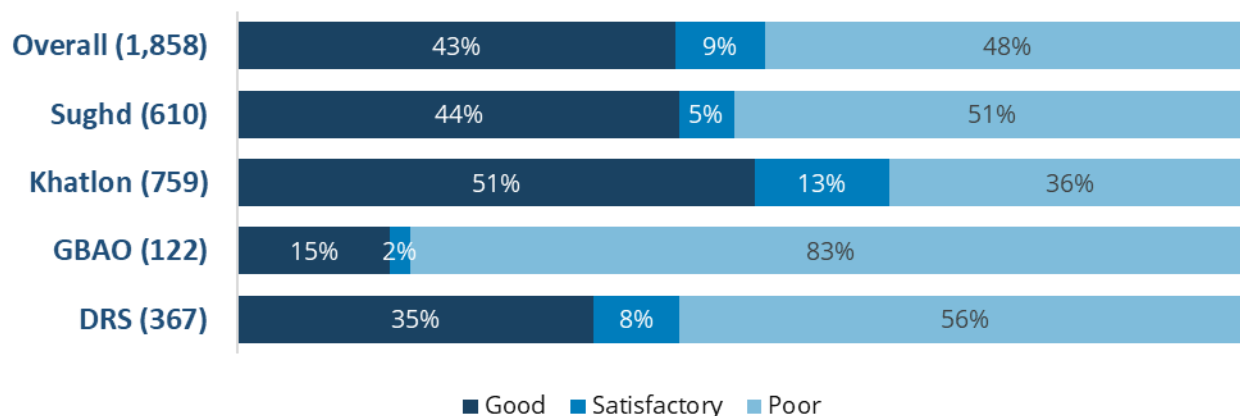
Based on the responses from the school heads, in **nearly half of the visited schools (48%)**, roads were reported to be **in poor condition**. Furthermore, it was indicated that **43 percent of schools** were **in good condition**. Eighty-three percent (83%) of schools in GBAO reported poor road conditions connecting the schools to district centre. The proportion of schools that had good road conditions was greater in Khatlon region compared to other regions, as reported by 51 percent of the schools.

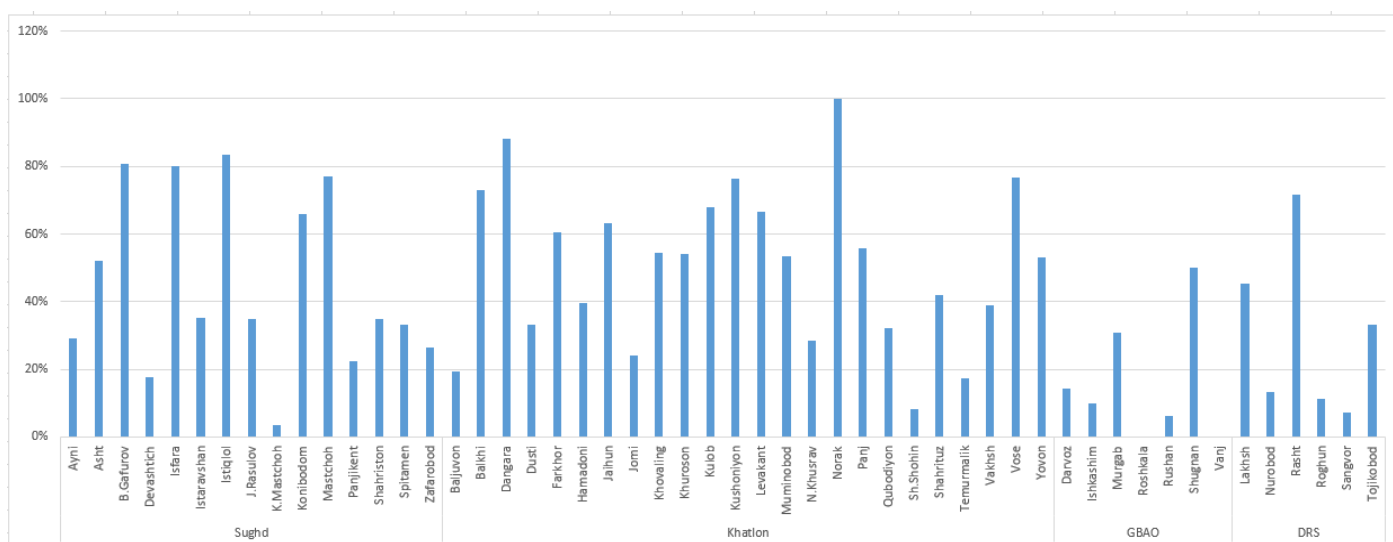
Figure 2.3 shows district level breakdown of schools reporting good road conditions.

Figure 2.2
Perception on the road condition connecting to district centre as reported by the schools

Note: The horizontal axis represent percentage of schools. The number in parenthesis in row labels represents total schools in each region.

Figure 2.3
Proportion of schools reporting good road condition connecting the district centre

---

AGRICULTURAL ACTIVITIES

ACCESS TO AGRICULTURAL LAND

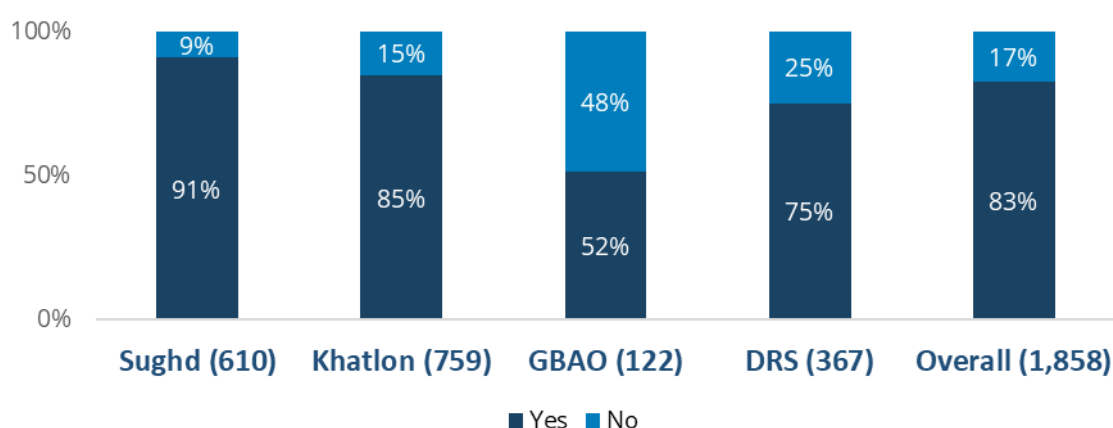
The heads of the visited schools were asked whether the schools had suitable land for agriculture. Access to land for crop cultivation and livestock rearing can contribute to income generation for schools in addition to diversification of the meals provided to the students. Having information about land suitable for agriculture also allows agencies that are supporting schools develop appropriate activities that can maximize school resources.

From the visited **1,858 schools, 83 percent** reported having **access to some amount of land**. The largest proportion of schools that reported having land were observed in the region of Sughd and Khatlon, ranging from 85 percent to 91 percent. In GBAO, 52 percent of the visited schools reported having access to land for agriculture.

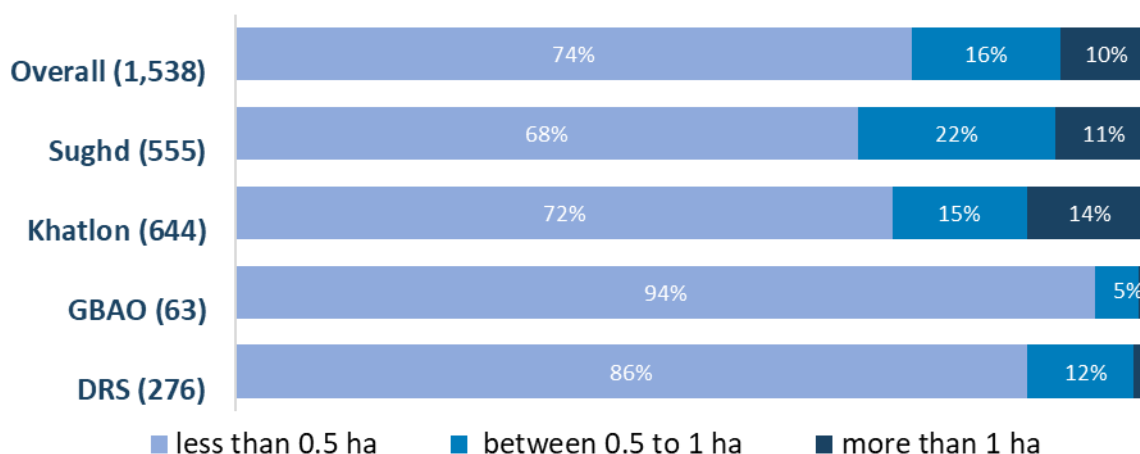
Out of the 83 percent of the schools that reported having access to land suitable for agriculture, 74 percent of the schools had less than 0.5 hectares of land. Schools that had more than 0.5 hectares of agricultural land were found in 29 percent and 33 percent of schools in Khatlon and Sughd regions, respectively. In GBAO and DRS regions, significantly fewer schools had more than 0.5 hectares of land for agriculture.

Figure 3.1
Proportion of schools reporting access to agricultural land

Figure 3.2
Proportion of schools with access to agricultural land of different sizes

Note: ha=hectare

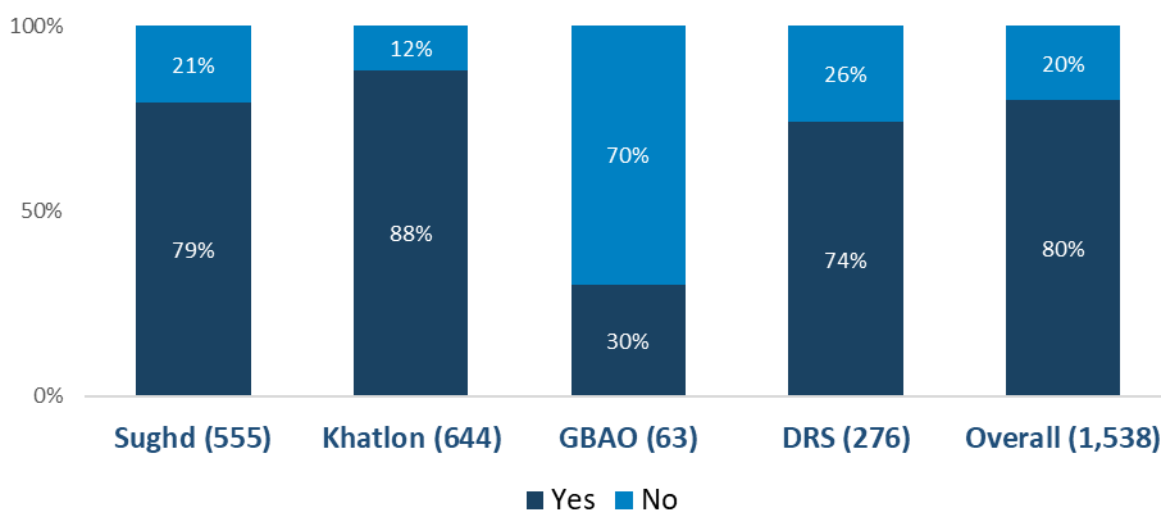

Out of the **1,538 schools** that reported having agricultural land, **80 percent** used this land for **crop farming**.

Similar proportions of schools in the regions of Sughd, Khatlon, and DRS were using their lands for agriculture. This was less common in schools in GBAO, where 30 percent used the land for agriculture, which may be due to mountainous terrain, adverse climatic conditions, small-sized land or lack of access to agricultural inputs.

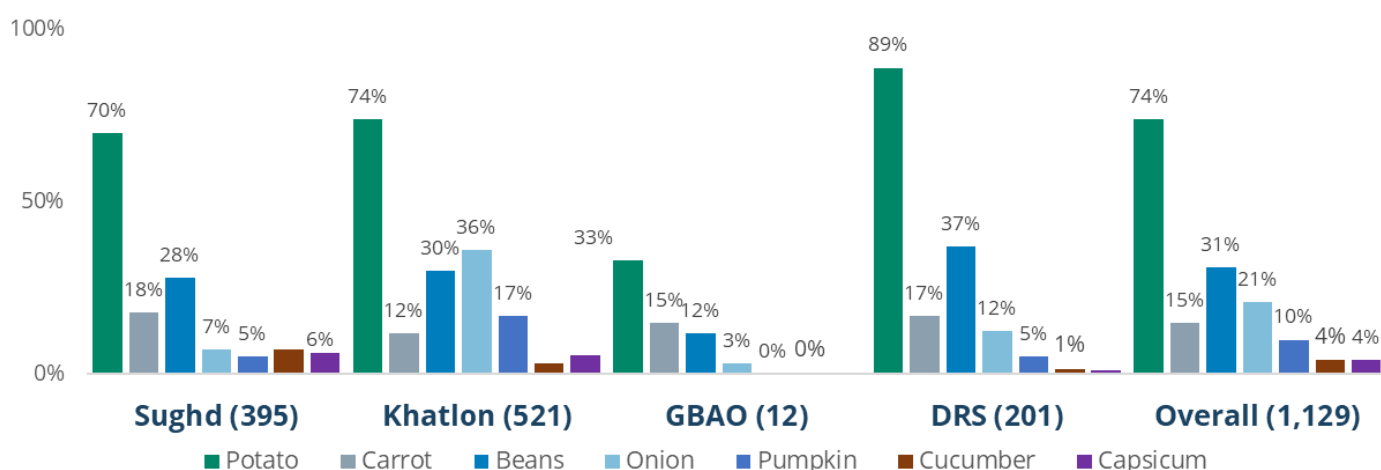
Figure 3.3
Proportion of schools reporting whether they use land to grow crops

TYPES OF CROPS GROWN

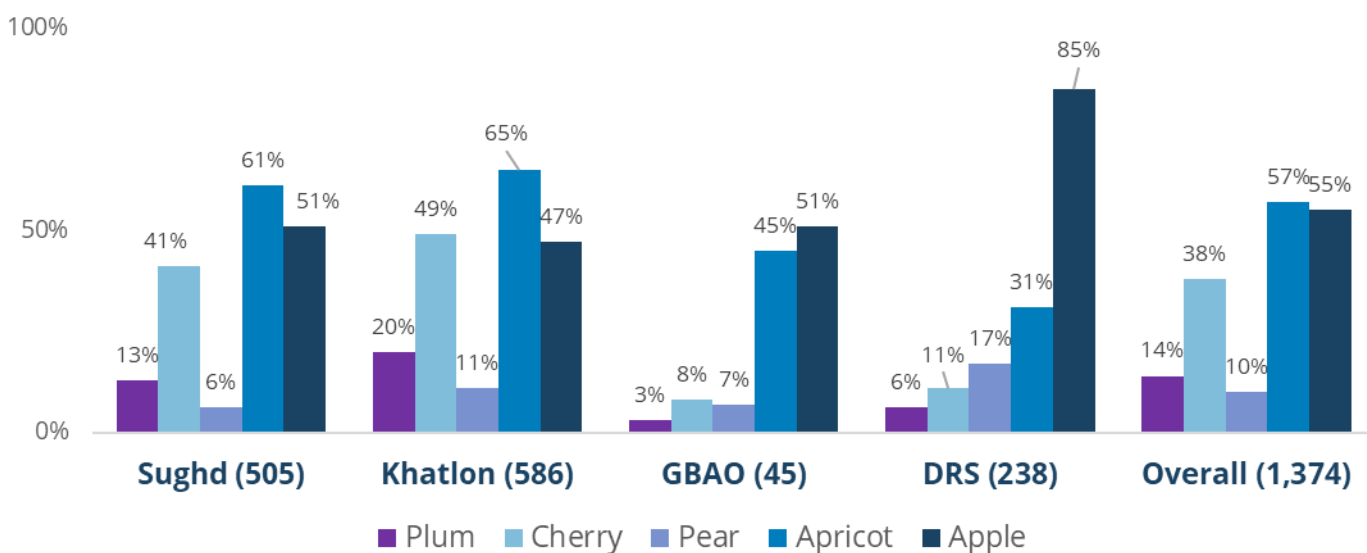
The school heads were asked about cereal crops, pulses and vegetables grown on school land. Figure 3.4 below shows the crop distribution by regions. Across the four(4) regions, **Potato** was reported to be one of the main crops, as it **was cultivated in 74 percent of the visited schools. Beans were the second main crop** and were grown by 31 percent of the schools across the regions. Other than cereal crops and pulses, some schools also grew vegetables such as carrots, pumpkin, capsicum and cucumber.

Figure 3.4
Proportion of schools reporting different types of crops grown

School heads were also asked if they grew fruits in their agricultural lands, to which 74 per cent responded in the affirmative. **Apples and apricots were the main fruits grown** as was reported by **around 55%-57% percent of the schools**. In Sughd and Khatlon regions, the main fruit that was cultivated was found to be apricot as reported by 61 percent and 65 percent of the schools, respectively. However, in GBAO and DRS, the main fruit was apple as shown in figure 3.5.

Figure 3.5
Proportion of schools reporting different types of fruits grown

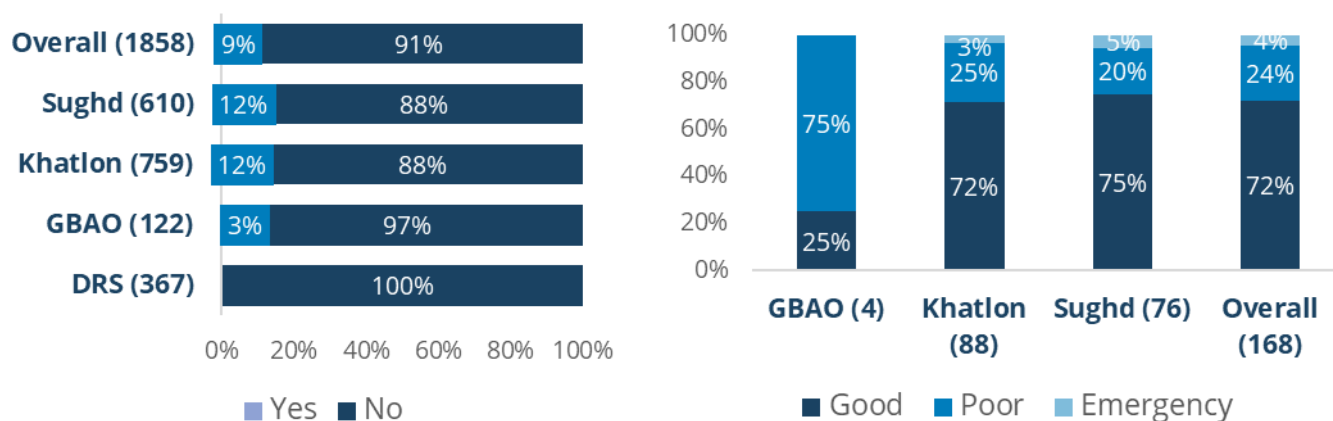
GREENHOUSES

Throughout Tajikistan, but especially in mountainous areas where winter weather is extreme, greenhouses offer an **effective cultivation method** to provide schools with year-round access to fruits and vegetables. Figure 3.6 below shows the availability of greenhouse in schools.

In most cases (91%), the schools did not have a greenhouse, with none of the schools in DRS reporting having a greenhouse. Out of **9 percent** (168 out of 1,858) schools that reported **having greenhouses, 72 percent** reported that **the greenhouses were in good condition**, which was found to be similar in Khatlon and Sughd regions. In GBAO, out of 4 schools with greenhouses, 3 greenhouses were in poor condition.

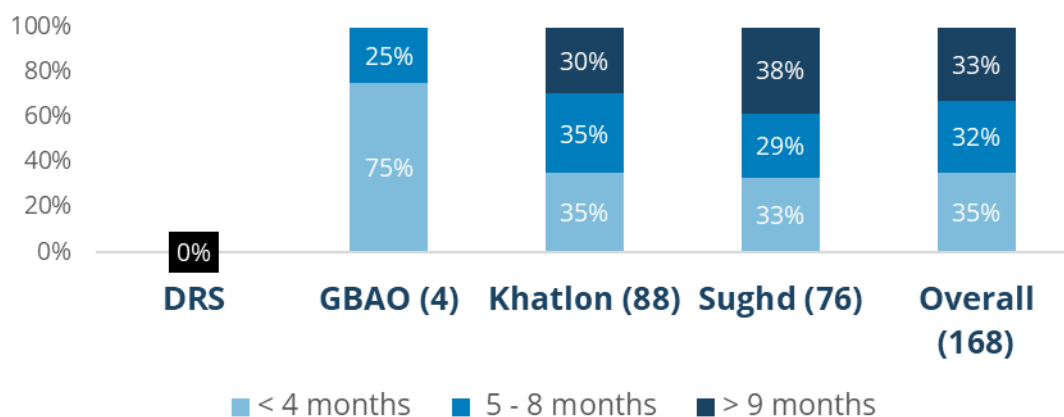

Figure 3.6
Proportion of schools reporting whether they have greenhouses and their conditions

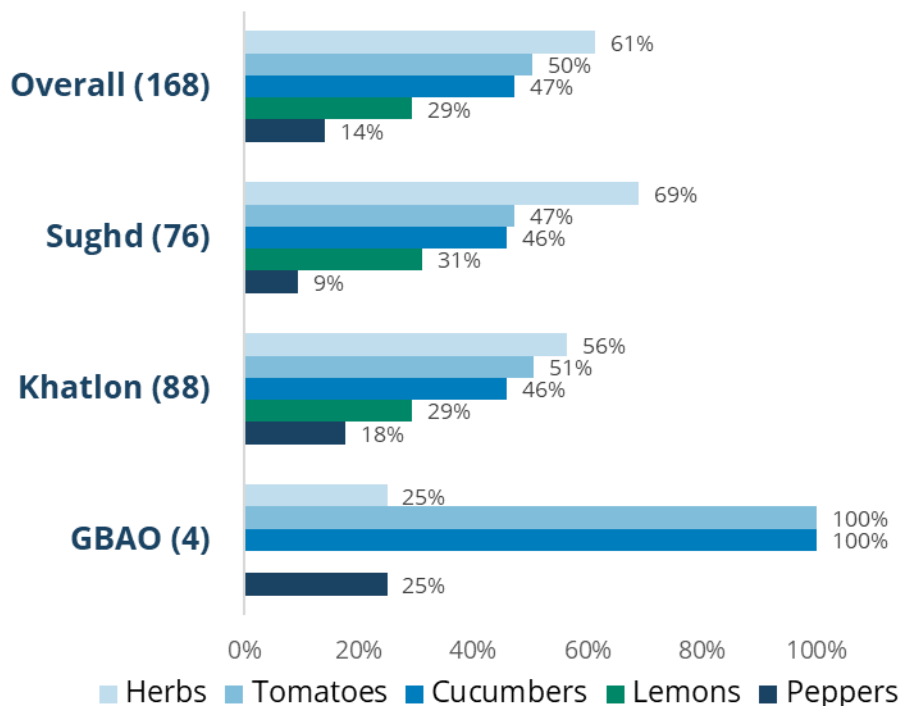
In **65 percent of the schools**, the greenhouses were functional for **more than 5 months a year**, which was almost the same in Khatlon and Sughd regions. However, for 75 percent of the schools in GBAO, greenhouses were functional for 4 months or less. This can be attributed to the fact that GBAO is the coldest region of the country and has the highest elevation in terrain.

Figure 3.7
Proportion of schools reporting greenhouse functionality duration in months

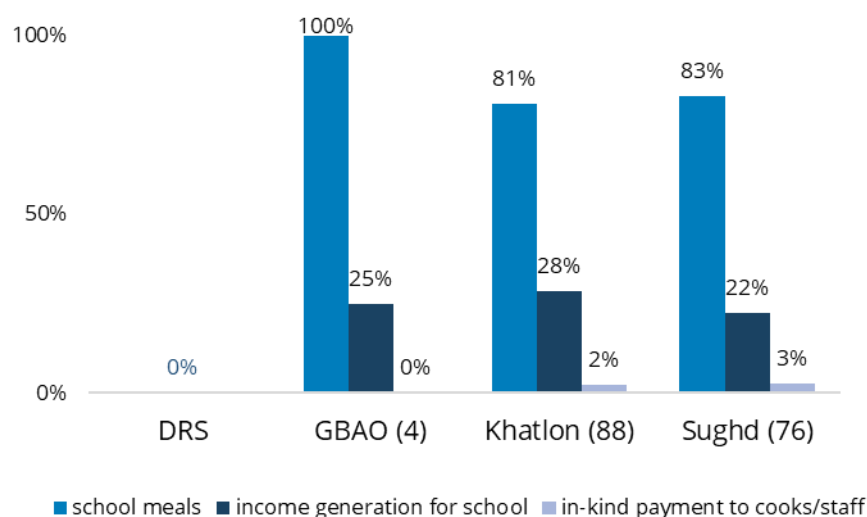
The figure below provides information on the types of crops grown in the greenhouses of the schools. Overall, **herbs, tomatoes and cucumbers** were **the main crops grown** as reported by over half of the schools that had greenhouses. Sughd and Khatlon followed a similar trend in terms of types of crops grown while in GBAO, cucumbers and tomatoes were primarily grown. These herbs and vegetables are typically used to make traditional Tajik salads, which is probably why preference is given to growing them in greenhouses.

Figure 3.8
Proportion of schools reporting different types of crops grown in the greenhouses

It was seen that greenhouses add good value to school meals. **82 percent of the schools** reported using greenhouse produce for school meals, thus adding more diversity to children’s diets. This was particularly the case in GBAO, where all of the schools reported using all or some of the greenhouse outputs to supplement the school meals. In about **one-fourth of the schools**, greenhouse produce was sold **to generate income** for schools.

Figure 3.9
Proportion of schools reporting various uses of greenhouses

SCHOOL INFRASTRUCTURE AND RESOURCES

CONDITION OF KITCHEN, DINING AND STOREROOM

Observations were made on the conditions of infrastructure necessary to serve school meals. This was done through direct observation and interviews with the school heads.

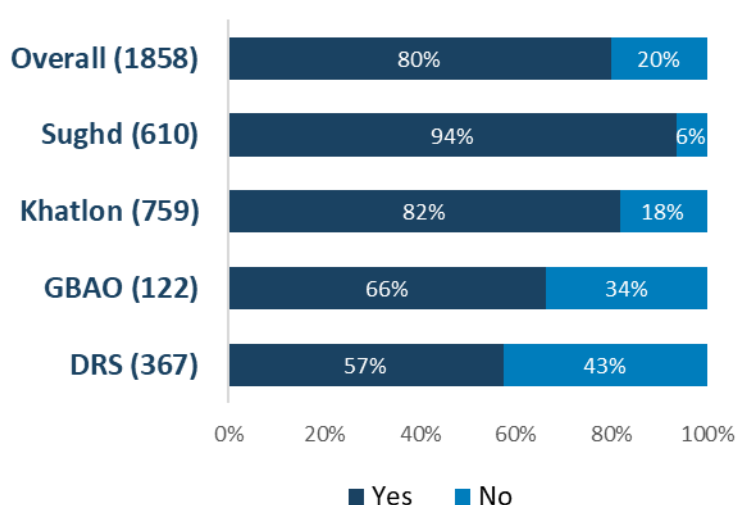
Overall, in **80 percent** of the visited schools, **kitchens were seen**. However, significant disparities were observed across regions. In Sughd, 94 percent of the schools had a kitchen, which was the highest compared to other regions. The least proportion of schools with a kitchen was found in DRS, at 57 percent followed by GBAO, at 66 percent.

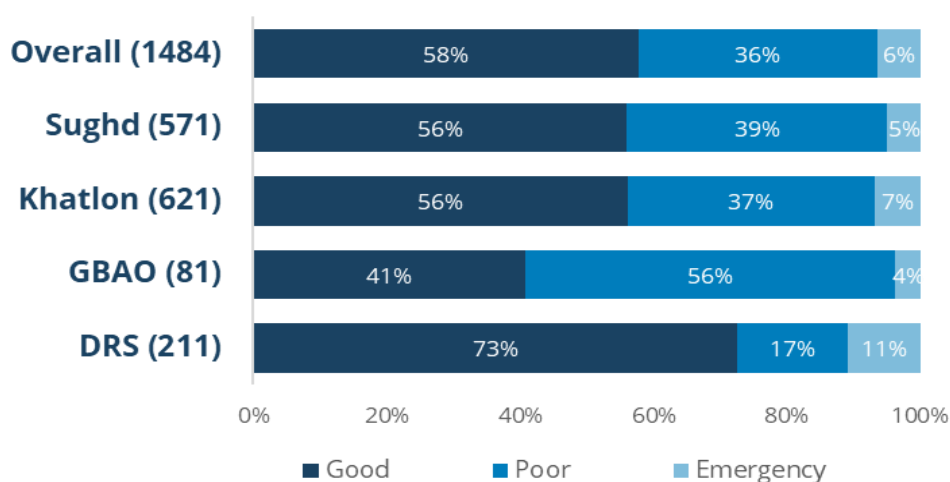
For those schools that had a kitchen, **58 percent of the kitchens** were observed to be in **good condition and operational** with only annual maintenance required. Slightly more than **one-third of kitchens** were **in poor condition** (365) and 6 percent were in emergency condition requiring immediate support.

GBAO had the highest proportion that needed support, followed by the Sughd region. Also, although 73 percent of the schools in DRS reported kitchens to be in good condition, 11 percent of kitchen required immediate support, the highest proportion of all the regions.

Figure 4.1
Proportion of schools reporting availability of a kitchen

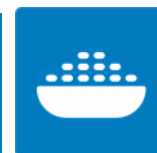

Figure 4.2
Proportion of schools reporting kitchen condition

OUT OF SCHOOL COOKING OF MEALS

In the schools that did not have a kitchen (350), 70 percent reported that the food was prepared at cook or staff's house, and in 24 percent of schools, the food was prepared in the parent's house.

This practice should be discouraged due to several reasons. First, it is difficult to monitor as it is being conducted at a personal premise, which can lead to sanitation and hygiene issues, increased security issues if the home is not adequately secured, and potential ration reduction. In addition, unless adequately compensated, it adds a burden to the family that is preparing meals for schoolchildren in terms of time and cost.

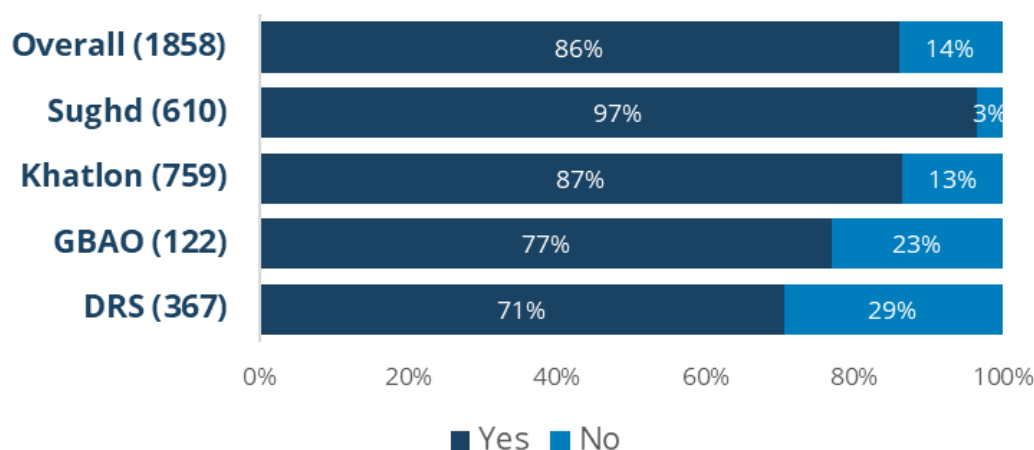
Table 4.1
Proportion of schools without kitchens reporting alternate means of cooking food

	# of cases	Use parent's house	Use cook/ staff's house	Use class-room	Outdoors, in school perimeter
By region					
DRS	151	23%	75%	1%	1%
GBAO	40	75%	23%	0%	3%
Khatlon	122	11%	80%	1%	7%
Sughd	37	14%	65%	5%	16%
Overall	350	24%	70%	1%	5%

AVAILABILITY OF DINING ROOMS AND CONDITIONS

The majority of the schools **had a dining room** where the meal was eaten, as was observed in **86% of the schools**. Regional variations included nearly all schools in Sughd having a dining room with the lowest proportion being 71 percent in DRS (see figure 4.3).

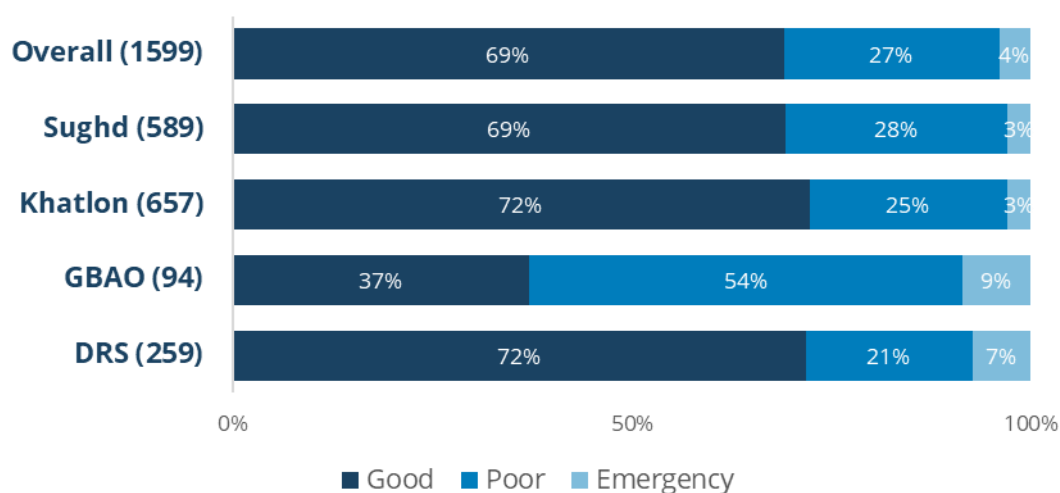
Figure 4.3
Proportion of schools reporting availability of dining rooms

Where dining rooms existed, the **majority were in good condition** and functional, with only annual maintenance required. **Twenty-seven (27) percent** of the schools' dining rooms were, however, **in poor condition**, and in 4 percent of the schools, the dining rooms needed immediate rehabilitation.

GBAO had the largest proportion that needed immediate attention (see figure 4.4).

Figure 4.4
Proportion of schools reporting dining room condition

LACK OF DINING FACILITIES

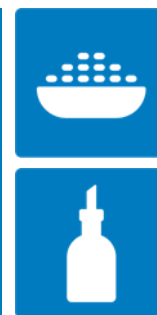
In the schools that **did not have a dining room** (259), **93 percent** of them used **classrooms as dining rooms**. This practice will interrupt the teaching activities as more time is spent on distributing food to classes and collecting the cutleries after students have finished eating. Such practice was common in almost all of the schools across the regions without dining rooms. In GBAO, all of the schools without a dining room used this practice. In addition, in 2-3 percent of schools in DRS, students even had their food in the library and the schools' hall or corridors.

Table 4.2
Proportion of schools without dining halls reporting alternative locations for eating meals

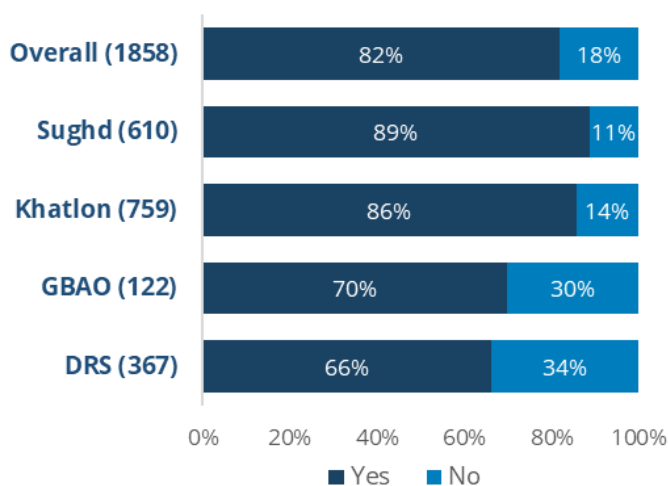
	# of cases	Outdoors, in school perimeter	use library	use school hall/corridor	use classroom
By region					
DRS	108	0%	2%	3%	95%
GBAO	28	0%	0%	0%	100%
Khatlon	102	1%	1%	8%	90%
Sughd	21	5%	0%	0%	95%
Overall	259	1%	1%	4%	93%

CONDITION OF FOOD STORE ROOMS

During the visits, it was found that **82 percent of schools** had a **food storage room**. Larger proportion of schools in DRS and GBAO regions reported not having a food store room compared to the schools in schools in Khatlon and Sughd (figure 4.4). In 30 percent of the visited schools, the storerooms were either found in poor or emergency condition requiring maintenance. This was found to be highest in GBAO, at 48 percent (figure 4.5).

Figure 4.4
Proportion of schools reporting access to storerooms

Figure 4.5
Proportion of schools reporting storeroom condition

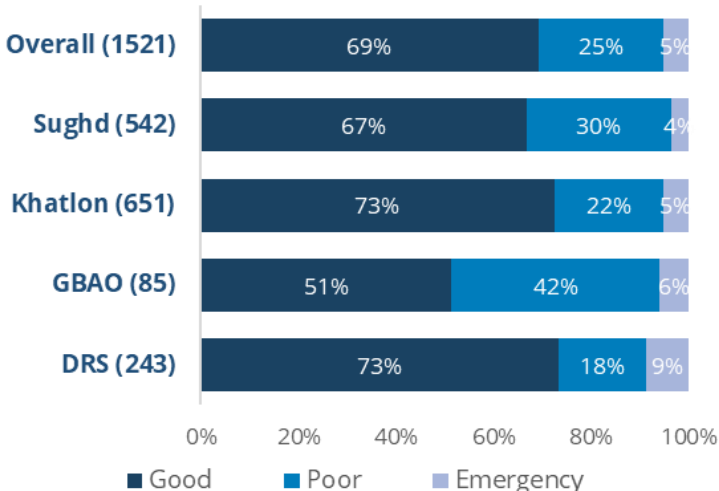

Table 4.3 presents the alternative means used by the schools that did not have store rooms. **Fifty-eight (58) percent** of the schools stored the food products **in the school head's or cook's houses**. In **11%-12% of cases**, the food was stored in the **classroom, library**, or in the **school kitchen**. In **19% of cases**, the food was **handed over to parents** for cooking in shift at their homes. Storing food in the home of directors, cooks or parents can result in food potentially being exposed to contamination. It can also result in some portion of food being used for personal purposes as proper stock-keeping becomes difficult.

Table 4.3
Proportion of schools without a store room reporting alternative means of storage

	# of cases	stored in di- rector/ cook's house	stored in classroom/ library	stored in kitchen	shared for parents
By region					
DRS	124	75%	12%	2%	11%
GBAO	37	65%	8%	3%	24%
Khatlon	108	54%	13%	23%	10%
Sughd	68	31%	7%	16%	46%
Overall	337	58%	11%	12%	19%

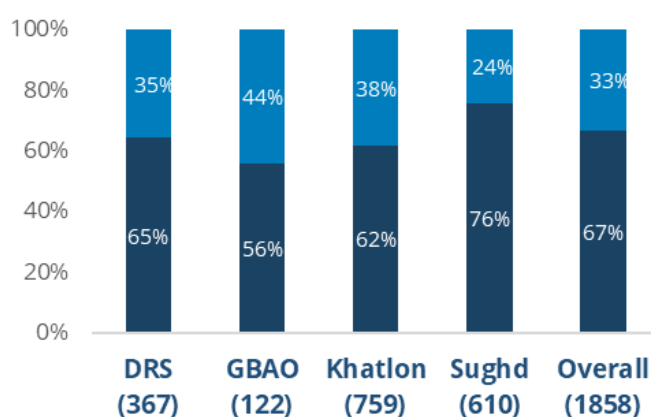
WATER, SANITATION AND HYGIENE

Overall, **67 percent** of the schools had a **drinking water supply system**, which was similar in DRS and Khatlon regions. In GBAO and Sughd regions, 56 percent and 76 percent of the schools, respectively, had a water supply system.

Out of the schools that **did not have a water supply system**, some reported **collecting water from wells, lakes, springs, and rivers**, which are considered to be unimproved sources of water. In addition, some **bought water** while others had to travel a long way to fetch water for the school using vehicles or donkeys. Some schools also reported **collecting water from houses close to schools**. Fetching water from outside schools, if not done properly, can result in contamination.

Figure 4.6
Proportion of schools reporting access to drinking water supply system

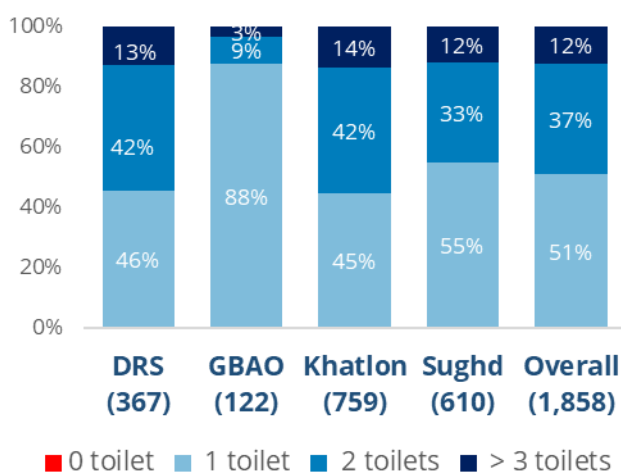

AVAILABILITY OF TOILETS AND HANDWASHING

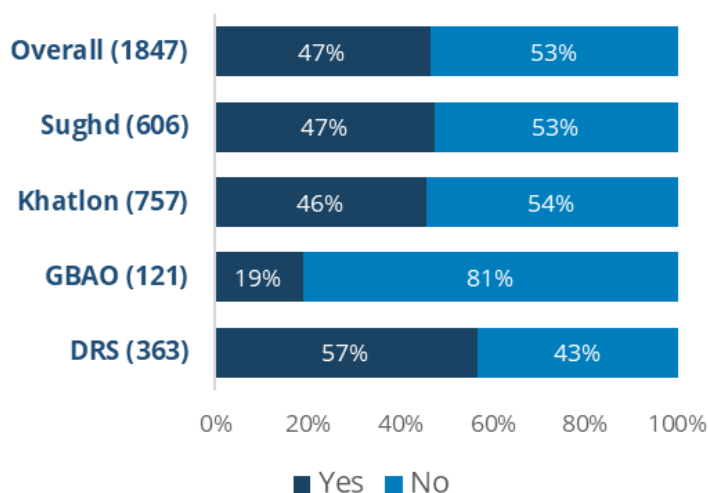
Figure 4.7 below shows information on toilet availability. **All of the visited schools** reported having **at least one toilet**. Among them, half of the visited schools reported having 1 toilet and slightly more than one-third of schools had 2 toilets. Availability of 3 or more toilets was reported by 12 percent of the schools.

When asked about availability of washstands near toilets, 47 percent of the schools reported in the affirmative. This proportion was largest in DRS region at 57 percent and smallest in GBAO region at 19 percent.

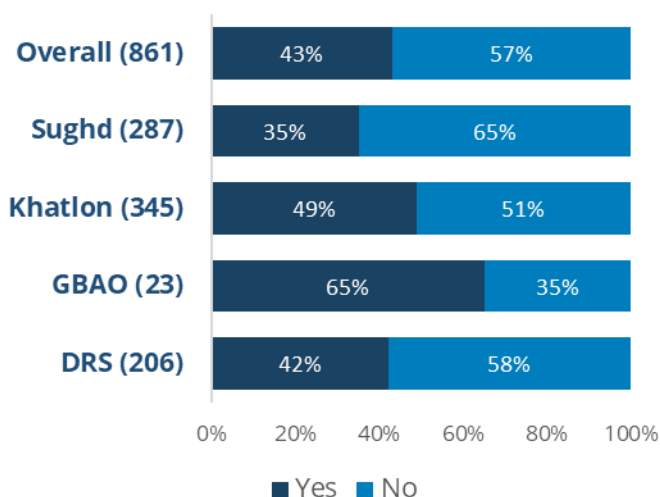
Figure 4.7
Proportion of schools reporting access to toilets

Figure 4.8
Proportion of schools reporting availability of a washstand nearby the toilets

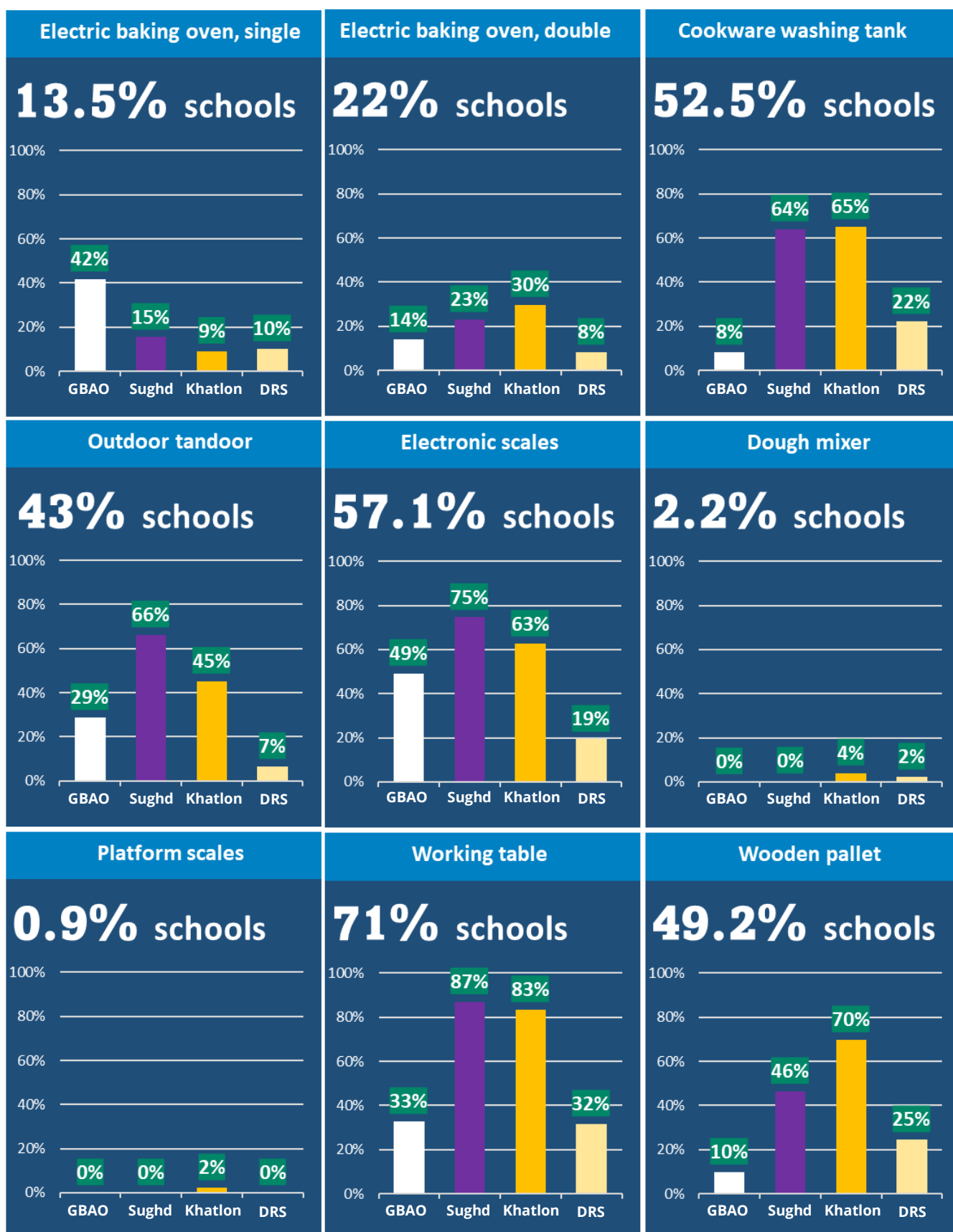
Figure 4.9
Proportion of schools reporting availability of soaps and towels

In the schools with toilets and washstands nearby, **43 percent** reported **having soaps and towels**. This was more prevalent in GBAO region compared to other regions. Only 35 percent of the washstands in Sughd were found to have soaps and towels. Unavailability of proper washing toolkit in majority of the schools next to the toilet is a concern and can have an adverse impact on overall health outcomes of children. Removing germs through hand-washing can prevent diseases like diarrhea and respiratory infections and have also been found useful to prevent skin and eye infections.

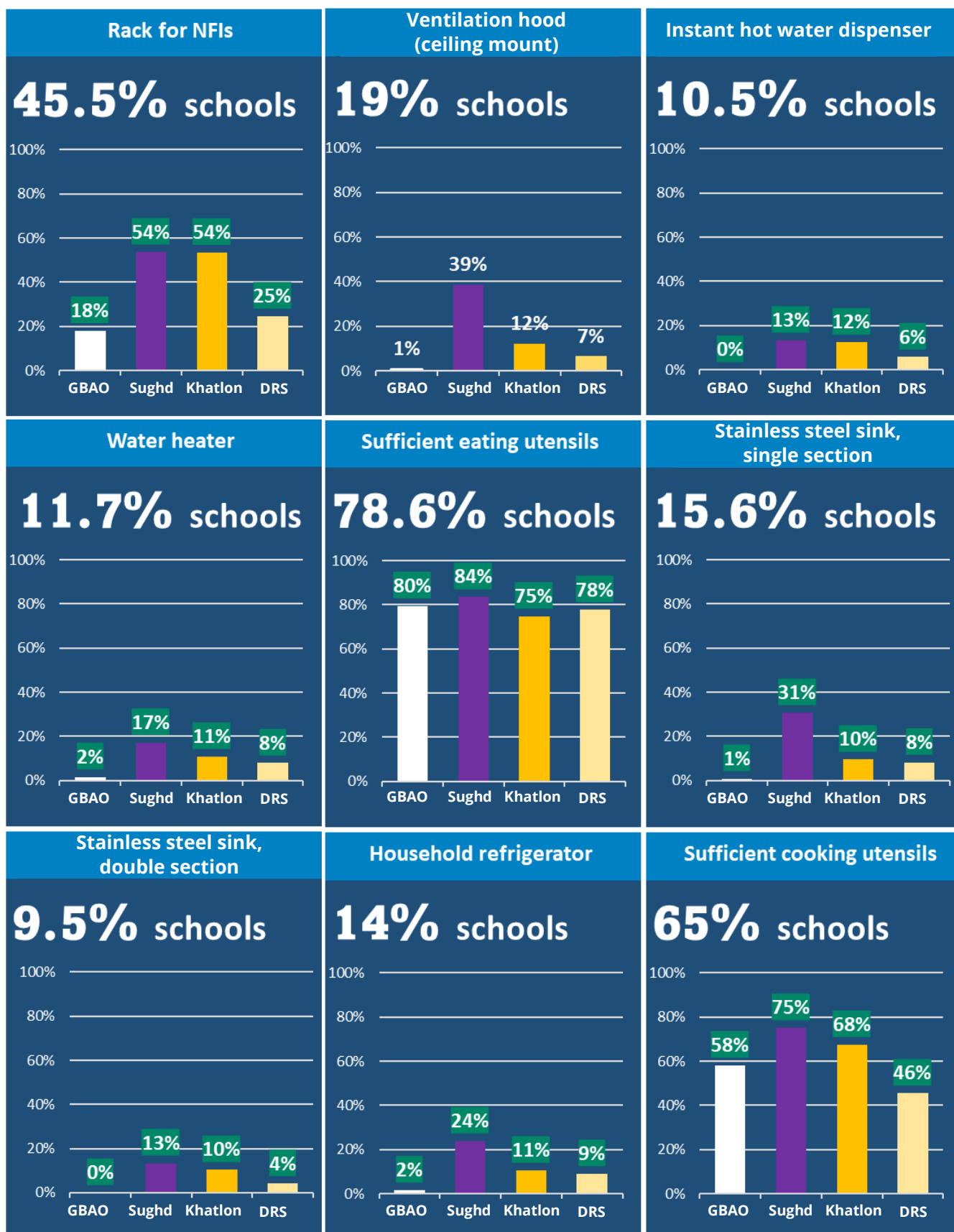
AVAILABILITY OF COOKING AND EATING UTENSILS

Figure 4.10
Proportion of schools reporting availability of following equipment

AVAILABILITY OF COOKING AND EATING UTENSILS

Figure 4.11
Proportion of schools reporting availability of following equipment

COOKING STAFF FOR THE SCHOOL FEEDING PROGRAMME

Table 4.4 provides general information on the cooking staff who prepare the daily hot meals for schoolchildren. It can be seen from the table that **95 percent** of the visited schools across the country **had at least one cook**. In Sughd and Khatlon, almost all schools had at least one cook, while in DRS and GBAO, 85 percent and 71 percent of the schools had at least one cook, respectively.

Overall, slightly **more than one-third (39%)** of the cooks were officially registered, which indicates that majority of cooks are working without official agreements.

This situation may lead to the **decrease in the responsibility and accountability of cooks** for the timely and high-quality serving of the food for schoolchildren. In addition, cooks who are not officially registered are **deprived of most of the social benefits** provided by the country's legislation, such as paid vacation, maternity allowance, child care allowance and so forth. This also highlights the importance of officially registering the cooks to make them eligible for the child care allowances for added social assistance to their families.

In GBAO, **more than half of the cooks (58%)** were officially registered, while in other regions, less than half (36%-45%) worked with official agreements. This proportion was found to be the lowest Sughd region. Overall, **91 percent of the schools** had **female cooks**. This proportion was slightly lower in GBAO, at 84 percent.

Table 4.4
Table showing proportion of schools that have cooks, sex of cook, registration, and training

	schools having cooks	male cooks	female cooks	officially registered	trained cooks
By region					
GBAO	70.5%	16%	84%	58%	0%
Sughd	99.5%	10%	90%	36%	27%
Khatlon	99.6%	7%	93%	38%	41%
DRS	84.5%	11%	89%	45%	22%
Overall	94.7%	9%	91%	39%	30%

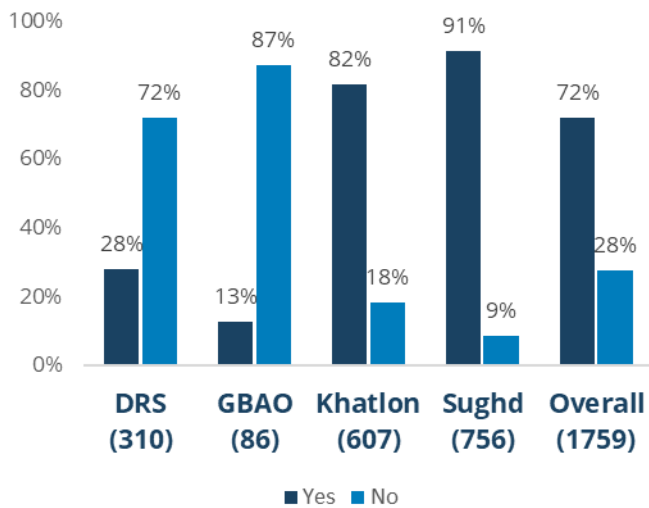

Overall, 27 percent of the cooks received formal training. In GBAO, none of the schools reported having a trained cook, while the DRS region had the largest proportion of schools with trained cooks. This suggests that there is need for arranging short courses for cooks. In Sughd and Khatlon, 21-26 percent of the cooks had received training.

The heads of schools were also asked whether the cooks receive a salary. Overall, **72 percent** of the schools reported **paying salaries for cooks**. However, the proportion of schools that pay cooks was significantly less in GBAO and DRS compared to those schools in Sughd and Khatlon. Although in GBAO and DRS the cooks' registration is high, most cooks indicated that they were registered as "janitors" due to administrative hurdles, hence do not receive the salary of a cook. This is reflected in figure 4.11.

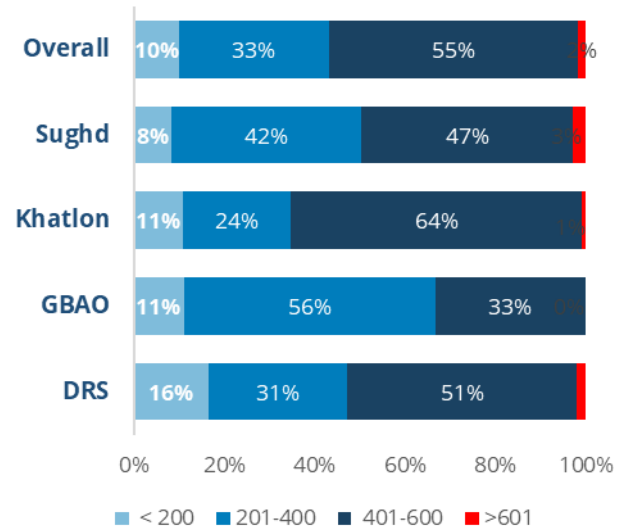
There were **no significant differences** observed on the **monthly salaries of junior and senior cooks**. The salary of both junior and senior cooks most often amounted to be around 401-600 TJS/month across the regions. However, in GBAO, over half of the cooks' salary was around 201-400 TJS, which is much less than the other three regions.

Figure 4.11
Proportion of schools reporting whether cooks receive salaries

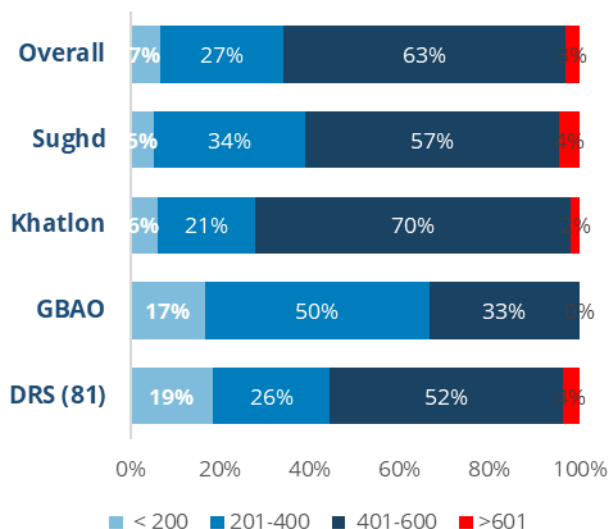
Figure 4.12
Proportion of schools reporting junior cook salary per month

Note: the legends are in Tajik Somoni

Figure 4.12
Proportion of schools reporting senior cook salary per month

Note: the legends are in Tajik Somoni

LOCAL GOVERNMENT AND COMMUNITY CONTRIBUTIONS

LOCAL GOVERNMENT SUPPORT TO THE SCHOOL FEEDING PROGRAMME

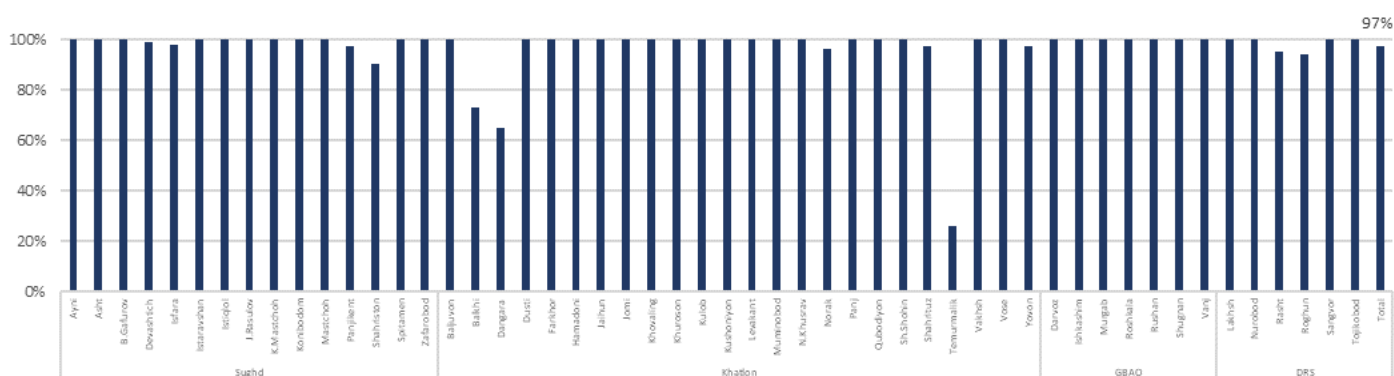
Apart from WFP, the SFP receives significant contributions from its stakeholders, especially the **Parent Teacher Association (PTA)** and the **local government**. Overall, the contributions received from the local government and the PTAs are around **18 percent** and **13 percent** of the total contribution, respectively.

During the visits, the schools' heads were asked if the schools provided daily food for the schoolchildren. Out of 1,858 schools, **97 percent** of the schools reported **servicing food on a daily basis** which was similar across all the regions and most of the districts. This was despite the report that not all schools had kitchens and dining rooms to adequately support the feeding program as highlighted in the previous chapter.

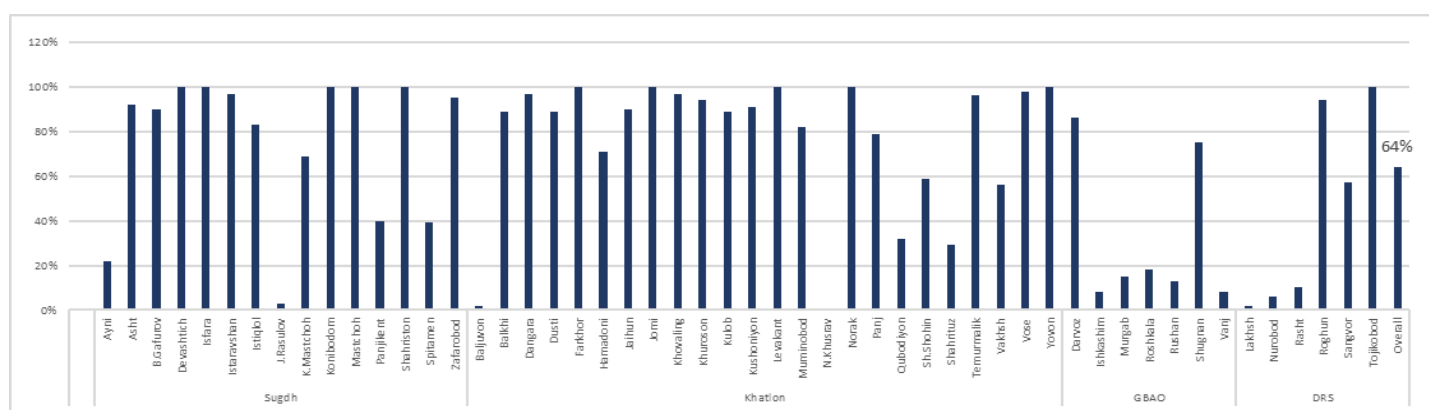
Ninety-four percent (94%) of the schools in Khatlon, followed by 98 percent in DRS and Sughd, and all schools in GBAO provided the food on a daily basis at the schools. For those schools that **did not provide daily meals**, the **main reason** given was that feeding on Fridays was terminated by WFP.

Figure 5.1
Proportion of schools providing food on a daily basis by districts

The figure 5.2 below shows local government support for the SFP, as reported by the head of the school. In general, almost **three-fourths of schools (64%)** received support for the SFP from their local governments, either as **cash or in-kind support**. However, discrepancies across the regions were seen. The lowest proportion of schools in GBAO and DRS received support from the local government compared to Khatlon and Sughd.

Figure 5.2

Among the schools that received support from their local governments, in most cases, the support was in the form of **multi-use cash**, as was reported by **63 percent of the schools**. **Eighteen percent** of schools reported receiving **non-food items** while **fewer proportions** received other type of support, such as **complimentary food items** and restricted cash support as show in figure 5.3.

Figure 5.3
Proportion of schools reporting types of support received from local government

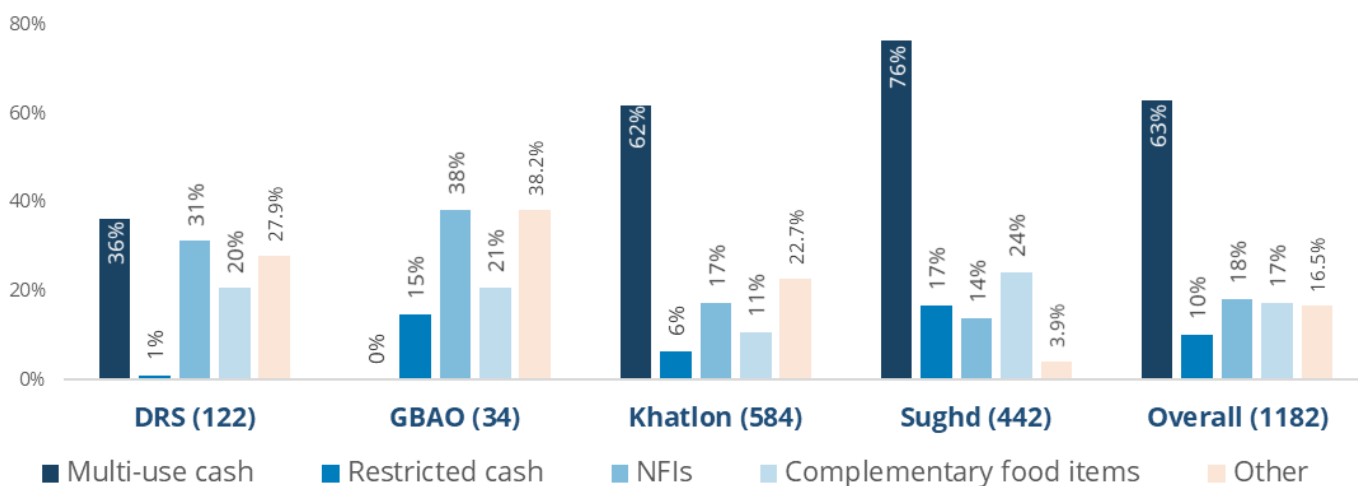
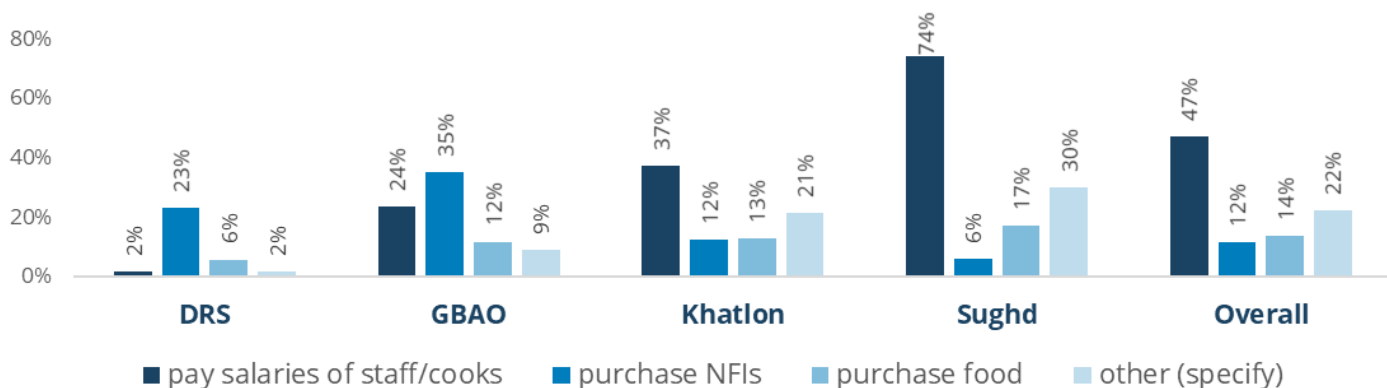

Figure 5.4 below shows utilization of cash received from the local government expressed as percentage of schools. Overall, in almost **half of the schools** (47%), the **cash support** was used to **pay the salaries of staff**, including the cooks. In **12%-14% of the cases**, the cash was used for **purchasing food** and **non-food items**. At regional level, the pattern of utilization varied. In DRS and GBAO, 23-35 percent of the schools used the cash support to buy non-food items, whereas 74 percent of the schools in Sughd region used the cash to pay the salary of staff.

Figure 5.4
Cash utilization by schools receiving cash support from government

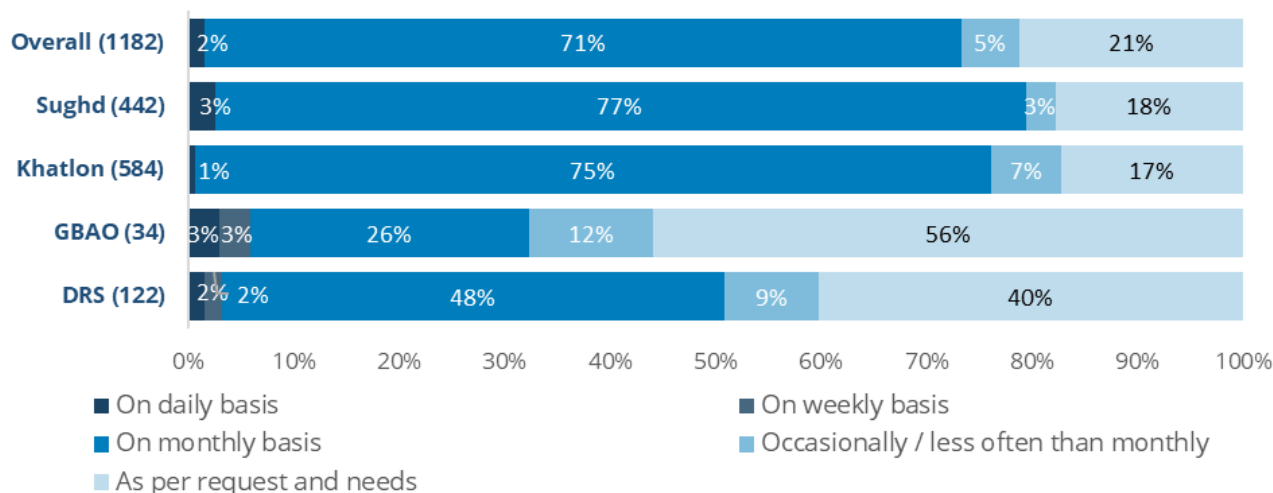
Note: The vertical axis represents percentage of schools

The figure below shows the frequency of local government support to schools that reported receiving such support. Overall, the **majority of schools** reported **receiving support on a monthly basis**, while one-fifth of the schools received support based on their request to the local government and their needs.

In terms of regional variation, the results from schools in Sughd and Khatlon were similar where slightly over 70 percent received support on a weekly basis. In GBAO, the support received was more ad-hoc compared to other regions, where slightly over half of the schools reported receiving assistance on request or needs followed by DRS, where the same was reported by 40 percent of schools.

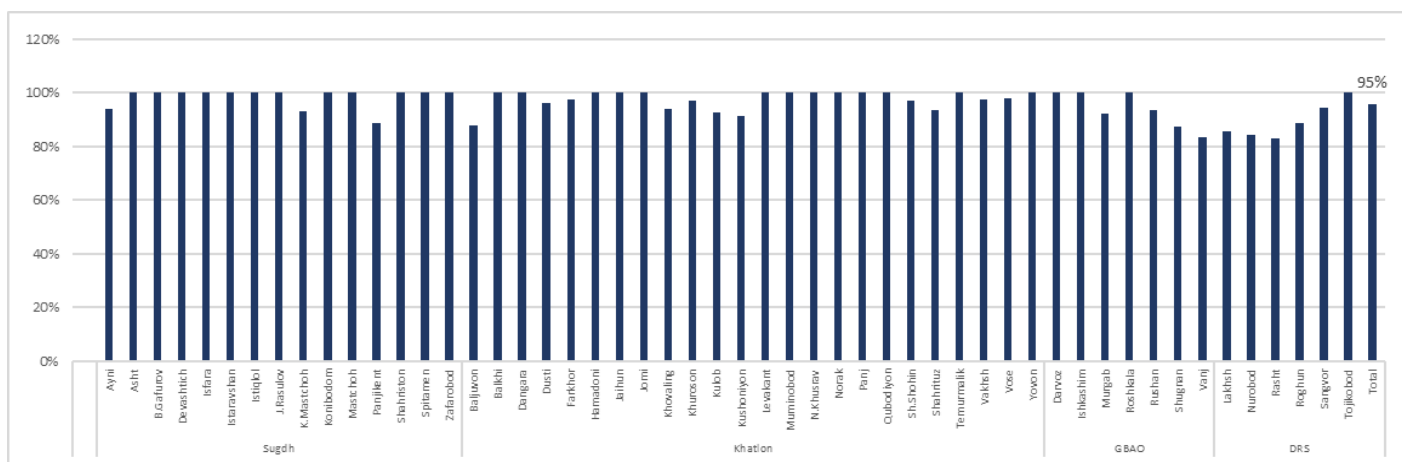
Figure 5.5
Proportion of schools reporting the frequency of the local government's contribution to the schools

COMMUNITY AND PTA SUPPORT TO THE SCHOOL FEEDING PROGRAMME

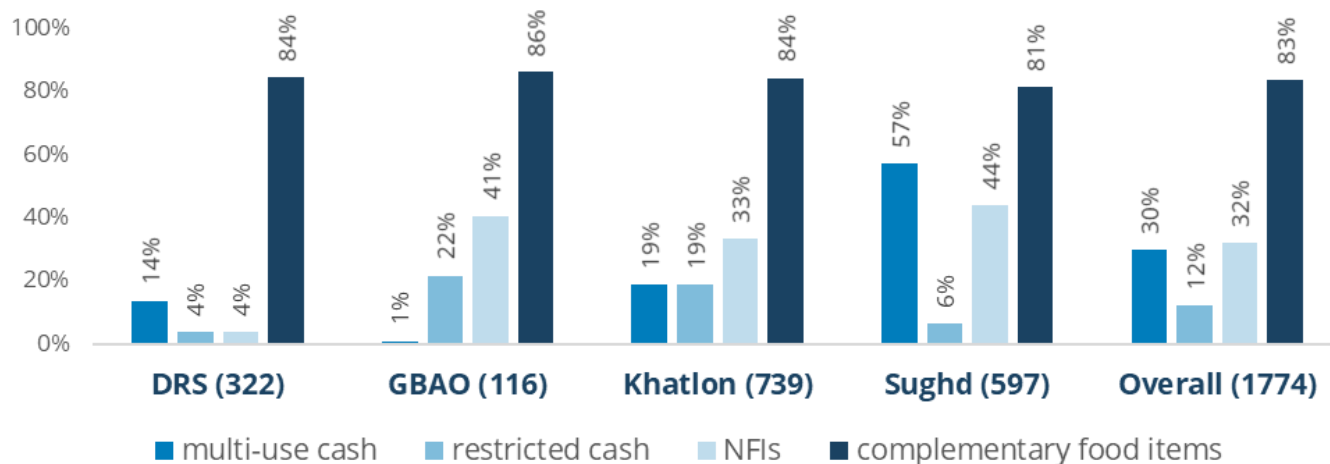
The PTAs and the local communities are one of the major contributors to the feeding programme amounting to around **13 percent of total contribution**. According to the heads of 1,858 visited schools, 95 percent of the schools received support from their local community and from the PTA, which was similar across all regions.

Figure 5.6
Proportion of schools reporting support from PTA and local communities, by districts

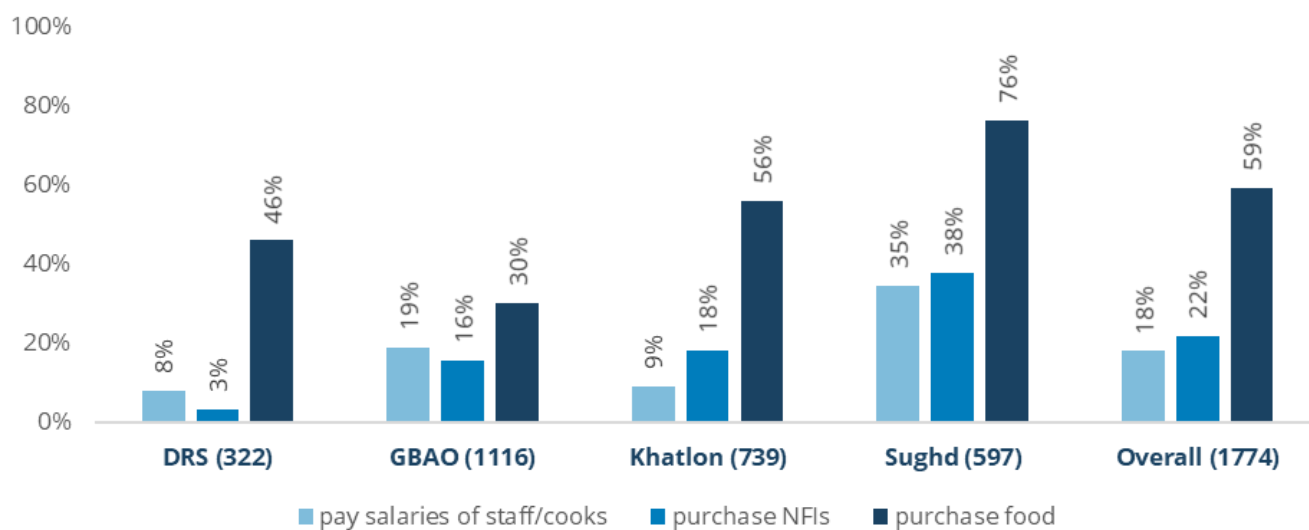
For those schools that were supported by their local community and PTA, **83 percent** reported that the contribution was mainly **in the form of complementary food items**, and **30-32 percent** reported that the assistance was in the form of **multi-use cash** and **non-food items**. **At regional level**, where it was mainly complementary food items, there was **no significant variation** on the type of support received. The use of restricted cash was more prevalent in Sughd compared to other regions as shown in figure 5.7 below.

Figure 5.7
Proportion of schools reporting types of support received from PTAs and local community

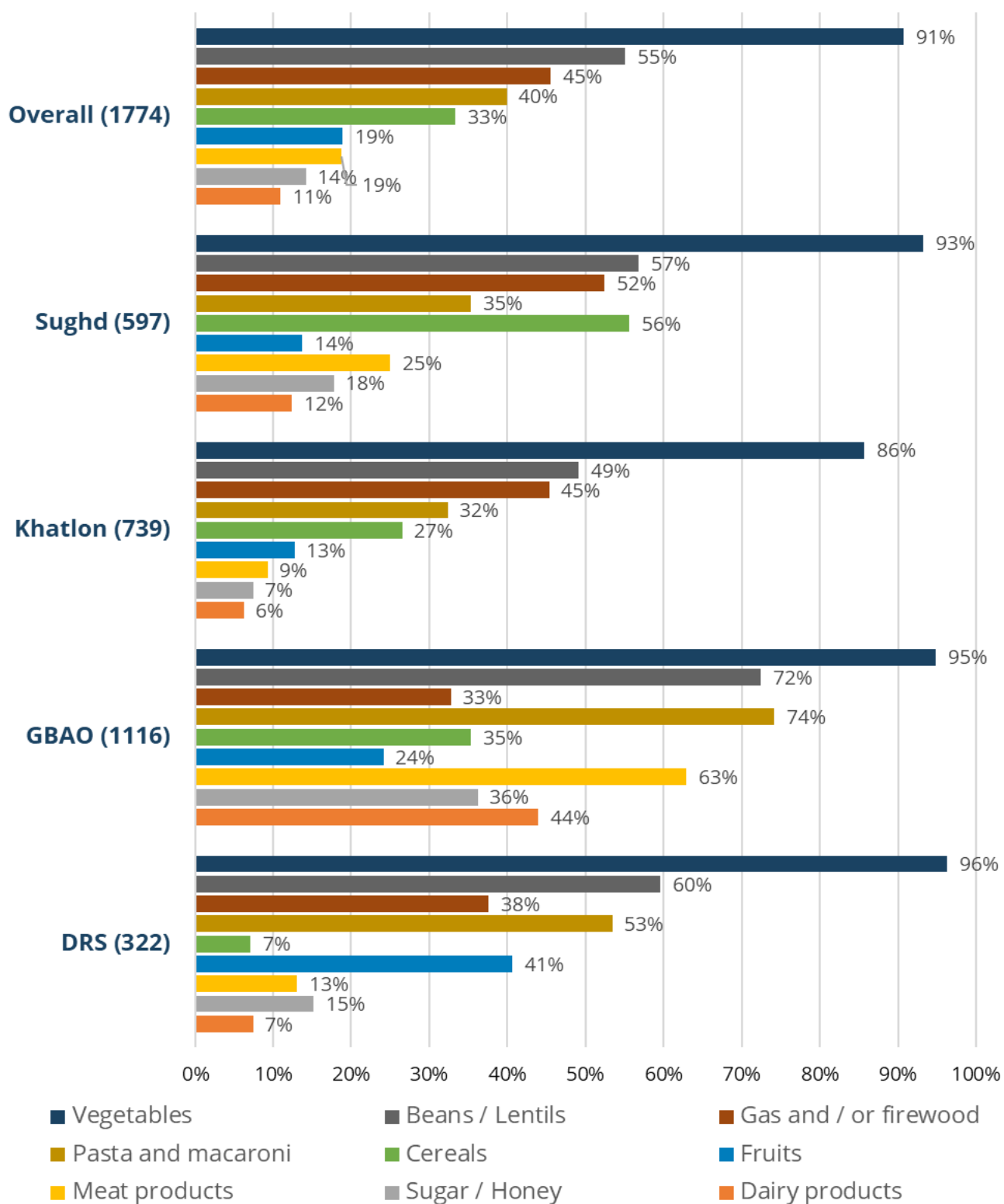
When asked about the use of cash support provided by the PTAs and local communities, **59 percent** of the schools that **received cash** reported that they would spend the cash to buy food products for the SFP, and **18-22 percent** of them stated that the fund would be used **to pay the salaries of staff/cooks** and **purchase non-food items**. This is in contrast to use of cash from the government, where it was predominantly used to pay for salaries.

Figure 5.8
Proportion of schools reporting use of cash out of schools that received cash support from PTAs

Out of the schools that reported **receiving in-kind support**, including NFIs and **complementary food items** from the PTAs and the local communities, **vegetables** were **the most contributed commodity**, as seen in 91 percent of the schools. This was followed by beans and lentils.

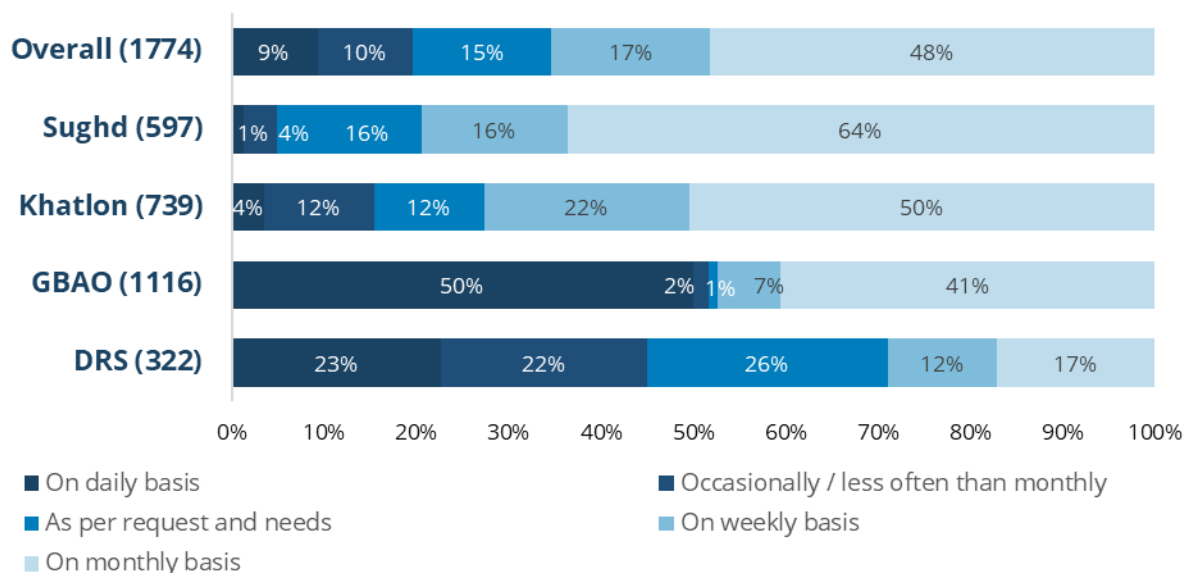
Figure 5.9
Proportion of schools reporting types of in-kind assistance received from PTA and local community

Overall, **contributions** to the school feeding program **by PTAs and local communities** were made **on a monthly basis**, as reported by 48 percent of the schools. However, there are discrepancies across the regions. 50 percent of the schools in GBAO received the assistance daily, while 50-60 percent of schools in Khatlon and Sughd regions received it on monthly basis.

Figure 5.10
Proportion of schools reporting the frequency of the PTA and local community's contribution to SFP

WFP'S ASSISTANCE BEYOND THE HOT MEALS

Figure 5.11 shows the percentage of schools that received WFP **assistance beyond the hot meals** as reported by the school heads. Overall, **75 percent** of schools received such assistance from WFP, with variation between the regions. The proportion of schools receiving WFP assistance beyond hot meals was the lowest in GBAO at 44 percent and highest in Sughd at 86 percent. The DRS region also had only 50 percent of schools reporting the receipt of additional assistance from WFP.

Figure 5.11
Proportion of schools reporting the WFP assistance beyond hot meals

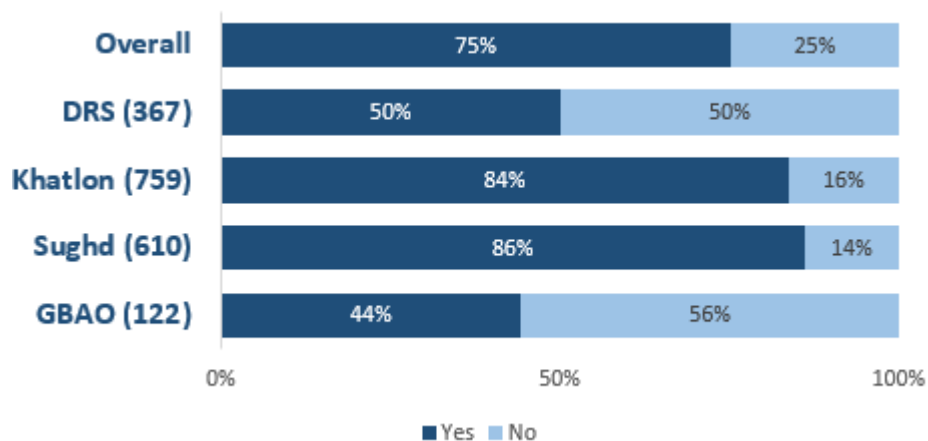
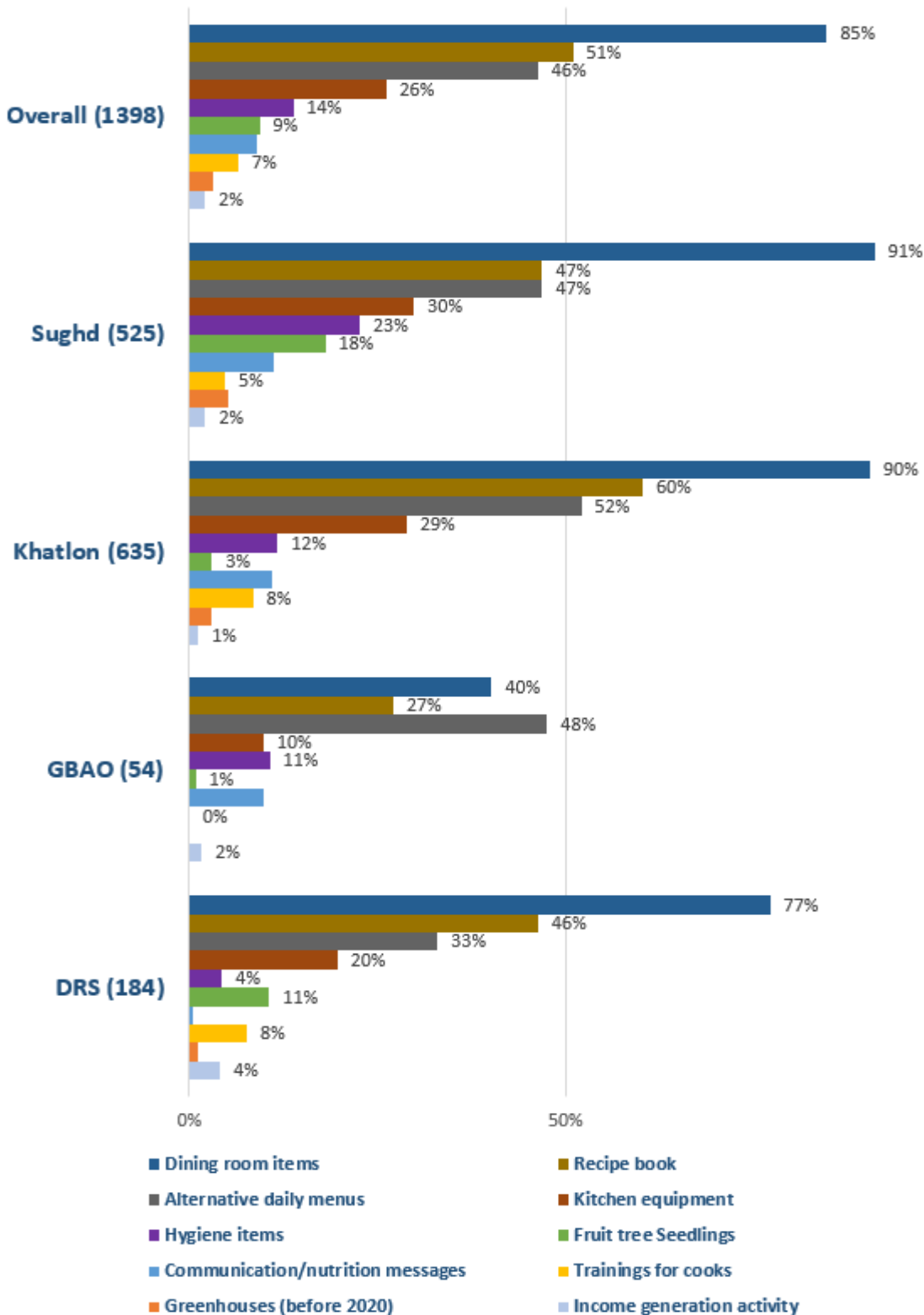

Figure 5.12 shows the different types of assistance received by schools beyond hot meals. Overall, **85 percent** of schools received dining room items, the largest in Sughd and Khatlon and the lowest in GBAO. This was followed by a provision of **recipe books and alternative daily menus** as reported by 51 percent and 46 percent of the schools, respectively.

Figure 5.12
Proportion of schools reporting types of assistances received from WFP beyond hot meals

---

PRIORITIZATION OF SCHOOLS FOR SUPPORT

SCHOOL IN NEED OF IMMEDIATE ASSISTANCE

A prioritization exercise was conducted to identify schools in immediate need of assistance to support the SFP project. The schools were selected based on the fulfillment of one or more criteria set below:

- Schools that reported a lack of kitchen, dining, and store rooms.
- Schools that reported kitchen, dining, and storeroom in an emergency condition.
- Schools that reported unavailability of cooks

Based on the criteria, a total of **218 schools were identified** for immediate support. The table below provides school locations by the district. The table shows that the highest number of schools in immediate need is in DRS region. By proportion, **this would be 32% of total schools** that need immediate assistance in DRS (118 out of 367).

Table 6.1
Location of schools needing immediate support

	District	No. of schools		District	No. of schools
GBAO	Darvoz	5	Khatlon	Baljuvon	22
	Ishkashim	4		Hamadoni	2
	Rushan	4		Jaihun	1
	Shugnan	10		Khovaling	7
	Vanj	2		Khuroson	2
	Total	25		Kushoniyon	1
	Ayni	8		Muminobod	1
Asht	1	Norak	4		
Sughd	B.Gafurov	1	Qubodiyon	1	
	Isfara	1	Sh.Shohin	14	
	K.Mastchoh	3	Vakhsh	2	
	Mastchoh	1	Vose	1	
	Panjikent	1	Total	58	
	Shahriston	1	DRS	Lakhsh	20
	Total	17		Nurobod	24
		Rasht		27	
		Roghun		7	
		Sangvor		21	
		Tojikobod		19	
		Total		118	

SCHOOLS WITH MINIMUM ASSISTANCE NEEDS

The prioritization exercise also identified the schools that were the most equipped to continue SFP with minimal support, based on the fulfillment of **ALL criteria** below:

- Schools that reported having kitchen, dining, and storerooms in good conditions
- Schools that reported having cooks
- Schools with access to drinking water supply systems
- Schools with hand washing facilities
- Schools with well equipped kitchens (table, rack, washing sink, eating and cooking utensils)
- Schools with enough seats for dining
- Schools with contributing PTAs

A total of **146 schools fulfilled all criteria specified above**. Table 6.2 provides school locations by the district. The table shows that the highest number of schools requiring minimum support to operate SFP are in Sughd and Khatlon regions. None of the schools in GBAO fulfilled the criteria for minimum support.

Table 6.2
Location of schools requiring minimum support to continue SFP

Districts	No. of schools		Districts	No. of schools
Ayni	6		Balkhi	3
Asht	3		Dangara	11
B.Gafurov	18		Farkhor	1
Devashtich	10		Hamadoni	2
Isfara	3		Jomi	6
Istaravshan	4		Khuroson	1
Istiqlol	3	Khatlon	Kulob	4
J.Rasulov	3		Kushoniyon	3
K.Mastchoh	1		Muminobod	4
Sughd Konibodom	6		Norak	4
Mastchoh	6		Panj	2
Panjikent	1		Sh.Shohin	1
Shahriston	2		Temurmaliq	3
Spitamen	5		Vose	10
Zafarobod	1		Yovon	4
Total	72			Total
		DRS	Lakhsh	3
			Nurobod	3
			Rasht	6
			Roghun	2
			Sangvor	1
			Total	15

DISTRICT LEVEL OUTPUTS

1. AGRICULTURAL ACTIVITIES

Region	Districts	# of visited schools	Have land (% schools)	Size of land (% schools)			Land used for agriculture (% schools)	Have greenhouse (% schools)	Greenhouse condition (% schools)			Greenhouse functionality (% schools)			
				>0.5 ha	0.51-1 ha	< 1.01 ha			good	poor	emergency	< 4 months	5 - 8 months	> 9 months	
				Sughd	Ayni	65			74%	92%	8%	0%	63%	6%	75%
Asht	48	98%	55%		38%	6%	81%	10%	60%	40%	0%	0%	0%	100%	
B.Gafurov	52	100%	73%		23%	4%	83%	23%	83%	17%	0%	17%	33%	50%	
Devashtich	68	84%	60%		32%	9%	82%	13%	100%	0%	0%	78%	22%	0%	
Isfara	45	96%	49%		26%	26%	84%	29%	77%	23%	0%	54%	15%	31%	
Istaravshan	34	94%	34%		19%	47%	69%	12%	75%	0%	25%	0%	75%	25%	
Istiqlo	6	83%	80%		20%	0%	60%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	
J.Rasulov	40	100%	73%		25%	3%	90%	25%	70%	30%	0%	10%	50%	40%	
K.Mashtoh	29	59%	100%		0%	0%	82%	7%	100%	0%	0%	0%	0%	100%	
Konibodom	50	94%	70%		19%	11%	77%	16%	63%	25%	13%	25%	38%	38%	
Mashtoh	39	92%	72%		17%	11%	75%	5%	0%	0%	100%	0%	0%	100%	
Panjikent	62	97%	75%		18%	7%	75%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	
Shahriston	20	95%	53%		16%	32%	79%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	
Spitamen	33	100%	79%		21%	0%	94%	18%	83%	17%	0%	33%	50%	17%	
Zafarobod	19	100%	63%		21%	16%	89%	5%	0%	100%	0%	100%	0%	0%	
Khatlon	Baljuvon	41	88%		75%	19%	6%	78%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	Balkhi	37	97%		97%	3%	0%	78%	3%	100%	0%	0%	100%	0%	0%
	Dangara	34	100%		71%	26%	3%	88%	9%	0%	100%	0%	100%	0%	0%
	Dusti	27	81%		64%	5%	32%	91%	33%	89%	11%	0%	0%	56%	44%
	Farkhor	38	89%		74%	21%	6%	94%	11%	25%	75%	0%	25%	75%	0%
	Hamadoni	38	92%	97%	3%	0%	91%	18%	71%	29%	0%	71%	29%	0%	
	Jaihun	30	93%	93%	7%	0%	75%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	
	Jomi	33	97%	88%	13%	0%	97%	21%	29%	43%	29%	43%	0%	57%	
	Khovaling	33	100%	85%	9%	6%	88%	9%	67%	0%	33%	33%	0%	67%	
	Khuroson	35	9%	67%	0%	33%	67%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	
	Kulob	28	96%	63%	30%	7%	93%	29%	88%	13%	0%	63%	25%	13%	
	Kushoniyon	34	12%	50%	0%	50%	75%	3%	0%	100%	0%	0%	100%	0%	
	Levakant	9	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	
	Muminobod	28	82%	43%	22%	35%	96%	14%	75%	25%	0%	25%	75%	0%	
	N.Khusrav	14	100%	14%	43%	43%	93%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	
	Norak	24	83%	90%	10%	0%	90%	13%	67%	33%	0%	0%	33%	67%	
	Panj	34	100%	85%	9%	6%	100%	3%	100%	0%	0%	100%	0%	0%	
	Qubodiyon	31	100%	39%	16%	45%	84%	13%	75%	25%	0%	25%	0%	75%	
	Sh.Shohin	37	92%	71%	9%	21%	94%	24%	100%	0%	0%	44%	56%	0%	
	Shahrituz	31	100%	10%	32%	58%	84%	23%	86%	14%	0%	29%	43%	29%	
Temurmalik	23	100%	70%	22%	9%	100%	9%	100%	0%	0%	50%	0%	50%		
Vakhsh	41	78%	81%	16%	3%	63%	24%	90%	10%	0%	10%	40%	50%		
Vose	47	98%	76%	11%	13%	96%	6%	33%	67%	0%	33%	33%	33%		
GBAO	Yovon	32	100%	75%	6%	19%	84%	6%	50%	50%	0%	0%	50%	50%	
	Darvoz	14	86%	100%	0%	0%	67%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	
	Ishkashim	40	58%	100%	0%	0%	22%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	
	Murgab	13	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	
	Roshkala	11	73%	63%	38%	0%	50%	18%	0%	100%	0%	100%	0%	0%	
	Rushan	16	63%	90%	0%	10%	10%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	
	Shugnan	16	31%	100%	0%	0%	0%	13%	50%	50%	0%	50%	50%	0%	
	Vanj	12	42%	100%	0%	0%	20%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	
DRS	Laksh	55	89%	90%	8%	2%	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	
	Nurobod	82	54%	77%	23%	0%	77%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	
	Rasht	99	75%	81%	15%	4%	74%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	
	Roghun	35	91%	91%	6%	3%	72%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	
	Sangvor	54	91%	98%	2%	0%	84%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	
	Tojikobod	42	67%	82%	14%	4%	93%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	

2. SCHOOL INFRASTRUCTURE AND RESOURCES

Region	Districts	# of visited schools	% of schools having drinking	Number of toilets (% of schools)			Wash stand nearby the toilet (% of schools)	Wash stands with soap and towels (% of schools)
				1 toilet	2 toilets	> 3 toilets		
Sughd	Ayni	65	74%	52%	25%	23%	87%	89%
	Asht	48	79%	67%	29%	4%	69%	45%
	B.Gafurov	52	88%	38%	42%	19%	67%	43%
	Devashtich	68	68%	32%	49%	19%	24%	13%
	Isfara	45	84%	60%	33%	7%	64%	10%
	Istaravshan	34	68%	68%	21%	12%	62%	43%
	Istiqlol	6	100%	67%	33%	0%	67%	50%
	J.Rasulov	40	55%	58%	33%	10%	53%	10%
	K.Mastchoh	29	62%	90%	7%	3%	32%	11%
	Konibodom	50	62%	64%	28%	8%	44%	5%
	Mastchoh	39	92%	56%	33%	10%	36%	0%
	Panjikent	62	89%	52%	40%	8%	16%	20%
	Shahruston	20	80%	40%	55%	5%	25%	0%
	Spitamen	33	82%	55%	30%	15%	30%	0%
	Zafarobod	19	63%	63%	32%	5%	16%	0%
Khatlon	Baljuvon	41	29%	80%	20%	0%	33%	15%
	Balkhi	37	59%	19%	59%	22%	59%	23%
	Dangara	34	68%	44%	29%	26%	26%	22%
	Dusti	27	48%	26%	56%	19%	33%	100%
	Farkhor	38	87%	13%	66%	21%	71%	70%
	Hamadoni	38	95%	37%	53%	11%	87%	82%
	Jaihun	30	37%	40%	50%	10%	23%	0%
	Jomi	33	76%	27%	36%	36%	52%	29%
	Khovaling	33	79%	70%	30%	0%	27%	0%
	Khuroson	35	29%	37%	49%	14%	21%	0%
	Kulob	28	82%	61%	29%	11%	64%	72%
	Kushoniyon	34	65%	41%	47%	12%	41%	7%
	Levakant	9	44%	33%	67%	0%	11%	0%
	Muminobod	28	82%	68%	25%	7%	89%	84%
	N.Khusrav	14	7%	57%	29%	14%	7%	0%
	Norak	24	63%	75%	13%	13%	38%	44%
	Panj	34	65%	26%	50%	24%	50%	29%
	Qubodiyon	31	68%	39%	55%	6%	16%	20%
	Sh.Shohin	37	70%	54%	41%	5%	84%	87%
	Shahrituz	31	3%	35%	52%	13%	16%	60%
Temurmalik	23	39%	26%	65%	9%	52%	17%	
Vakhsh	41	68%	46%	37%	17%	59%	58%	
Vose	47	79%	81%	19%	0%	17%	0%	
Yovon	32	84%	22%	44%	34%	69%	41%	
GBAO	Darvoz	14	57%	86%	7%	7%	50%	43%
	Ishkashim	40	53%	88%	8%	5%	0%	0%
	Murgab	13	31%	77%	23%	0%	0%	0%
	Roshkala	11	64%	82%	18%	0%	9%	0%
	Rushan	16	69%	94%	6%	0%	25%	75%
	Shugnan	16	50%	88%	6%	6%	56%	89%
	Vanj	12	75%	100%	0%	0%	18%	50%
DRS	Lakhsh	55	69%	55%	36%	9%	50%	96%
	Nurobod	82	65%	32%	56%	12%	59%	8%
	Rasht	99	77%	24%	54%	22%	83%	27%
	Roghun	35	66%	77%	20%	3%	32%	45%
	Sangvor	54	33%	81%	11%	7%	66%	83%
	Tojikobod	42	69%	40%	50%	10%	7%	33%

2. SCHOOL INFRASTRUCTURE AND RESOURCES

Region	District	# of visited schools	Have kitchen (% of schools)	Kitchen condition (% of schools)			Have dining room (% of schools)	Dining room condition (% of schools)				Kitchen/dining room (% of schools)	
				Good	Poor	Emergency		Good	Poor	Emergency	No need for repairs	Have kitchen or dining room	Have washstands near the kitchen/dining room
Sughd	Ayni	65	88%	56%	35%	9%	89%	59%	31%	9%	2%	62	87%
	Asht	48	94%	47%	36%	18%	100%	69%	23%	6%	2%	48	88%
	B.Gafurov	52	98%	75%	25%	0%	98%	80%	20%	0%	0%	52	85%
	Devashtich	68	100%	59%	35%	6%	100%	63%	32%	4%	0%	68	69%
	Isfara	45	100%	87%	13%	0%	100%	91%	4%	0%	4%	45	84%
	Istaravshan	34	100%	50%	50%	0%	100%	56%	41%	0%	3%	34	94%
	Istiqlo	6	100%	100%	0%	0%	100%	100%	0%	0%	0%	6	100%
	J.Rasulov	40	100%	18%	83%	0%	100%	58%	43%	0%	0%	40	90%
	K.Mastchoh	29	69%	30%	60%	10%	86%	36%	60%	4%	0%	27	52%
	Konibodom	50	100%	84%	16%	0%	98%	92%	6%	0%	2%	50	90%
	Mastchoh	39	90%	60%	40%	0%	97%	63%	32%	3%	3%	38	76%
	Panjikent	62	79%	55%	39%	6%	90%	80%	18%	2%	0%	61	13%
	Shahriston	20	100%	50%	25%	25%	95%	26%	47%	16%	11%	20	40%
	Spitamen	33	97%	28%	72%	0%	100%	70%	30%	0%	0%	33	91%
	Zafarobod	19	100%	26%	68%	5%	100%	47%	53%	0%	0%	19	68%
Khatlon	Baljuvon	41	32%	15%	38%	46%	49%	20%	45%	35%	0%	34	29%
	Balkhi	37	84%	26%	42%	32%	95%	43%	51%	0%	6%	37	76%
	Dangara	34	97%	88%	12%	0%	97%	42%	12%	0%	45%	33	73%
	Dusti	27	44%	75%	25%	0%	78%	86%	10%	5%	0%	23	83%
	Farkhor	38	97%	51%	43%	5%	92%	37%	46%	3%	14%	38	92%
	Hamadoni	38	76%	38%	59%	3%	92%	60%	31%	0%	9%	36	92%
	Jaihun	30	83%	40%	52%	8%	97%	72%	28%	0%	0%	29	69%
	Jomi	33	94%	58%	39%	3%	91%	77%	23%	0%	0%	33	88%
	Khovaling	33	64%	43%	38%	19%	70%	39%	43%	13%	4%	30	27%
	Khuroson	35	71%	64%	36%	0%	80%	82%	11%	0%	7%	34	29%
	Kulob	28	82%	70%	26%	4%	100%	71%	25%	0%	4%	28	79%
	Kushoniyon	34	88%	73%	23%	3%	91%	90%	6%	3%	0%	33	33%
	Levakant	9	100%	44%	56%	0%	89%	75%	0%	0%	25%	9	67%
	Muminobod	28	96%	30%	56%	15%	82%	43%	48%	9%	0%	28	96%
	N.Khusrav	14	100%	71%	29%	0%	93%	85%	8%	8%	0%	14	57%
	Norak	24	83%	100%	0%	0%	83%	35%	0%	0%	65%	23	70%
	Panj	34	97%	39%	45%	15%	100%	38%	41%	6%	15%	34	62%
	Qubodiyon	31	97%	33%	63%	3%	97%	67%	33%	0%	0%	31	90%
	Sh.Shohin	37	35%	46%	54%	0%	43%	63%	31%	0%	6%	24	58%
	Shahrituz	31	100%	81%	19%	0%	100%	90%	10%	0%	0%	31	81%
Temurmalik	23	91%	29%	62%	10%	91%	67%	5%	0%	29%	23	52%	
Vakhsh	41	88%	81%	17%	3%	83%	97%	3%	0%	0%	41	68%	
Vose	47	96%	76%	24%	0%	100%	89%	11%	0%	0%	47	45%	
Yovon	32	100%	47%	50%	3%	100%	53%	44%	3%	0%	32	81%	
GBAO	Darvoz	14	29%	75%	25%	0%	43%	33%	50%	17%	0%	8	50%
	Ishkashim	40	85%	24%	74%	3%	90%	31%	69%	0%	0%	40	30%
	Murgab	13	100%	62%	38%	0%	100%	62%	38%	0%	0%	13	15%
	Roshkala	11	73%	63%	38%	0%	91%	50%	40%	10%	0%	10	100%
	Rushan	16	38%	83%	17%	0%	63%	60%	20%	20%	0%	13	46%
	Shugnan	16	63%	20%	60%	20%	69%	18%	55%	27%	0%	12	83%
	Vanj	12	50%	33%	67%	0%	67%	13%	75%	13%	0%	11	73%
DRS	Lakhsh	55	95%	63%	0%	37%	98%	35%	6%	26%	33%	54	81%
	Nurobod	82	51%	93%	7%	0%	67%	93%	7%	0%	0%	78	37%
	Rasht	99	60%	71%	24%	5%	70%	70%	26%	4%	0%	83	75%
	Roghun	35	63%	68%	32%	0%	77%	44%	44%	0%	11%	35	43%
	Sangvor	54	31%	53%	47%	0%	65%	57%	40%	3%	0%	41	83%
Tojikobod	42	45%	79%	16%	5%	45%	63%	16%	5%	16%	37	27%	

2. SCHOOL INFRASTRUCTURE AND RESOURCES

		Schools having the following (% of schools)																	
Region	Districts	# of visited schools	Electric baking oven, single	Electric baking oven, double section	Outdoor tandoor	Electronic scales	Instant hot water dispenser	Water heater	Household refrigerator	Cookware washing tank	Stainless steel sink, single section,	Stainless steel sink, double section	Working table	Stainless steel or wooden rack	Wooden pallets	Ventilation hood (ceiling mounting)	Platform scales	Dough mixer	
			Sughd	Ayni	65	35%	25%	42%	66%	26%	31%	17%	72%	34%	22%	69%	60%	68%	28%
Asht	48	17%		2%	75%	77%	4%	8%	6%	50%	17%	8%	88%	42%	29%	29%	0%	0%	
B.Gafurov	52	44%		21%	88%	69%	13%	29%	29%	75%	62%	29%	94%	67%	60%	62%	0%	0%	
Devashtich	68	4%		18%	63%	79%	10%	15%	1%	93%	18%	4%	97%	82%	87%	47%	0%	0%	
Isfara	45	27%		27%	73%	89%	13%	11%	73%	78%	44%	31%	100%	13%	47%	56%	0%	0%	
Istaravshan	34	21%		15%	59%	91%	12%	18%	12%	56%	24%	29%	91%	82%	41%	26%	0%	0%	
Istiqlof	6	17%		83%	83%	33%	17%	0%	0%	100%	83%	50%	100%	67%	33%	100%	0%	0%	
J.Rasulov	40	3%		73%	85%	75%	23%	33%	28%	65%	58%	0%	100%	53%	20%	58%	0%	0%	
K.Mastchoh	29	7%		0%	14%	62%	0%	3%	0%	48%	3%	3%	45%	21%	3%	7%	0%	0%	
Konibodom	50	10%		48%	86%	94%	14%	12%	78%	78%	42%	14%	100%	44%	58%	44%	0%	0%	
Mastchoh	39	8%		3%	62%	74%	8%	8%	5%	67%	26%	13%	82%	41%	28%	28%	0%	0%	
Panjikent	62	6%		3%	45%	45%	0%	0%	0%	16%	2%	0%	66%	29%	21%	3%	0%	0%	
Shahriston	20	0%		0%	75%	70%	20%	15%	15%	85%	5%	15%	95%	85%	100%	75%	0%	0%	
Spitamen	33	6%		55%	88%	100%	36%	48%	61%	67%	58%	9%	100%	76%	39%	45%	0%	0%	
Zafarobod	19	0%		21%	89%	68%	11%	16%	16%	21%	21%	0%	100%	74%	16%	47%	0%	0%	
Khatlon	Baljuvon	41	10%	2%	7%	29%	0%	0%	0%	2%	0%	0%	32%	2%	15%	0%	0%	0%	
	Balkhi	37	0%	19%	54%	76%	8%	8%	8%	86%	5%	11%	89%	43%	84%	8%	0%	5%	
	Dangara	34	26%	44%	56%	79%	29%	26%	29%	82%	18%	32%	85%	76%	71%	26%	0%	0%	
	Dusti	27	4%	41%	33%	85%	70%	19%	22%	89%	11%	19%	93%	52%	93%	19%	0%	0%	
	Farkhor	38	16%	26%	50%	71%	18%	16%	16%	84%	18%	13%	92%	45%	100%	32%	0%	5%	
	Hamadoni	38	5%	26%	34%	89%	5%	11%	11%	82%	8%	11%	95%	53%	92%	13%	0%	0%	
	Jaihun	30	7%	33%	43%	90%	0%	0%	0%	93%	0%	3%	93%	60%	83%	0%	0%	0%	
	Jomi	33	0%	30%	61%	100%	3%	0%	3%	97%	6%	0%	100%	55%	97%	24%	0%	0%	
	Khovaling	33	9%	6%	94%	27%	0%	0%	3%	45%	0%	3%	39%	36%	24%	0%	0%	0%	
	Khuroson	35	0%	60%	20%	60%	6%	6%	9%	0%	14%	0%	97%	91%	91%	6%	0%	0%	
	Kulob	28	4%	46%	75%	61%	11%	14%	18%	68%	11%	14%	89%	46%	89%	14%	4%	7%	
	Kushoniyon	34	9%	47%	59%	74%	9%	12%	3%	29%	21%	18%	97%	97%	94%	15%	0%	3%	
	Levakant	9	0%	78%	11%	56%	0%	0%	0%	11%	0%	11%	100%	100%	100%	0%	0%	0%	
	Muminobod	28	4%	14%	79%	50%	18%	18%	14%	32%	18%	4%	50%	21%	21%	14%	4%	11%	
	N.Khusrav	14	7%	7%	29%	50%	0%	0%	0%	100%	0%	7%	100%	29%	0%	0%	0%	0%	
	Norak	24	42%	50%	8%	63%	54%	50%	46%	83%	42%	42%	92%	63%	71%	50%	13%	33%	
	Panj	34	0%	18%	32%	47%	9%	9%	9%	88%	9%	12%	97%	68%	88%	9%	6%	9%	
	Qubodiyon	31	6%	48%	87%	58%	3%	6%	0%	68%	0%	10%	90%	39%	45%	0%	0%	0%	
	Sh.Shohin	37	3%	11%	16%	41%	3%	3%	3%	35%	3%	0%	38%	11%	19%	3%	0%	0%	
	Shahrituz	31	3%	16%	48%	48%	0%	0%	0%	77%	0%	3%	100%	74%	58%	0%	0%	0%	
Temurmalik	23	39%	9%	26%	9%	4%	4%	4%	70%	4%	9%	78%	57%	83%	4%	0%	0%		
Vakhsh	41	0%	39%	66%	83%	15%	17%	12%	49%	2%	10%	83%	32%	59%	12%	5%	10%		
Vose	47	26%	28%	47%	53%	15%	15%	15%	98%	15%	11%	100%	100%	91%	15%	0%	6%		
Yovon	32	3%	47%	16%	78%	22%	22%	25%	88%	19%	19%	100%	53%	94%	22%	25%	6%		
GBAO	Darvoz	14	0%	0%	0%	36%	0%	0%	0%	21%	7%	0%	21%	29%	7%	0%	0%	0%	
	Ishkashim	40	85%	5%	35%	63%	0%	0%	0%	3%	0%	0%	53%	0%	10%	0%	0%	0%	
	Murgab	13	85%	77%	85%	15%	0%	0%	0%	8%	0%	0%	85%	0%	8%	0%	0%	0%	
	Roshkala	11	0%	9%	0%	55%	0%	9%	0%	0%	0%	0%	9%	45%	18%	0%	0%	0%	
	Rushan	16	38%	25%	25%	31%	0%	0%	13%	25%	0%	0%	25%	31%	19%	6%	0%	0%	
	Shugnan	16	0%	0%	0%	44%	0%	6%	0%	6%	0%	0%	0%	13%	6%	0%	0%	0%	
DRS	Vanj	12	0%	0%	50%	83%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	50%	0%	0%	0%	0%	
	Lakhsh	55	15%	4%	16%	29%	4%	4%	4%	22%	11%	4%	69%	65%	65%	5%	0%	0%	
	Nurobod	82	7%	4%	5%	7%	6%	7%	7%	5%	5%	2%	7%	6%	9%	6%	0%	2%	
	Rasht	99	16%	6%	9%	16%	7%	8%	10%	9%	8%	3%	11%	10%	15%	6%	0%	4%	
	Roghun	35	9%	40%	3%	17%	11%	20%	23%	14%	11%	17%	40%	20%	29%	17%	0%	3%	
	Sangvor	54	0%	2%	2%	35%	0%	6%	4%	39%	7%	2%	41%	30%	28%	2%	0%	2%	
	Tojikobod	42	10%	10%	0%	19%	7%	7%	12%	71%	10%	2%	60%	38%	17%	7%	0%	0%	

2. SCHOOL INFRASTRUCTURE AND RESOURCES

Region	Districts	# of visited schools	Sufficient cooking utensils for the students (% of schools)		Sufficient eating utensil (% of schools)		# of cooks in the schools	% officially registered cooks	% of cooks receiving salary
			Yes	No	Yes	No			
Sughd	Ayni	65	74%	26%	83%	17%	137	51%	68%
	Asht	48	77%	23%	88%	13%	74	11%	100%
	B.Gafurov	52	96%	4%	94%	6%	95	26%	100%
	Devashtich	68	49%	51%	72%	28%	89	51%	100%
	Isfara	45	91%	9%	91%	9%	50	1%	100%
	Istaravshan	34	88%	12%	94%	6%	71	30%	100%
	Istiqolol	6	100%	0%	83%	17%	11	5%	100%
	J.Rasulov	40	100%	0%	100%	0%	71	0%	100%
	K.Mastchoh	29	41%	59%	69%	31%	38	9%	97%
	Konibodom	50	88%	12%	88%	12%	74	17%	100%
	Mastchoh	39	56%	44%	77%	23%	66	32%	100%
	Panjikent	62	68%	32%	68%	32%	109	0%	47%
	Shahriston	20	10%	90%	50%	50%	38	15%	100%
	Spitamen	33	97%	3%	100%	0%	71	7%	100%
	Zafarobod	19	100%	0%	100%	0%	27	15%	100%
	Baljuvon	41	10%	90%	17%	83%	44	1%	2%
	Balkhi	37	81%	19%	65%	35%	72	16%	97%
	Dangara	34	56%	44%	76%	24%	58	0%	100%
	Dusti	27	48%	52%	89%	11%	38	0%	7%
	Farkhor	38	89%	11%	89%	11%	73	34%	100%
Hamadoni	38	89%	11%	97%	3%	81	15%	89%	
Jaihun	30	30%	70%	27%	73%	58	1%	93%	
Jomi	33	91%	9%	91%	9%	67	5%	100%	
Khovaling	33	64%	36%	52%	48%	43	8%	100%	
Khuroson	35	69%	31%	83%	17%	71	36%	46%	
Kulob	28	43%	57%	93%	7%	73	26%	54%	
Kushoniyon	34	91%	9%	94%	6%	45	28%	88%	
Levakant	9	89%	11%	100%	0%	16	11%	100%	
Muminobod	28	89%	11%	96%	4%	49	31%	71%	
N.Khusrav	14	100%	0%	100%	0%	22	4%	100%	
Norak	24	38%	63%	29%	71%	40	23%	100%	
Panj	34	59%	41%	68%	32%	55	9%	94%	
Qubodiyon	31	74%	26%	74%	26%	77	20%	77%	
Sh.Shohin	37	59%	41%	86%	14%	61	36%	84%	
Shahrituz	31	97%	3%	100%	0%	62	0%	87%	
Temurmalik	23	57%	43%	26%	74%	47	4%	100%	
Vakhsh	41	39%	61%	59%	41%	63	42%	93%	
Vose	47	94%	6%	100%	0%	99	7%	98%	
Yovon	32	84%	16%	97%	3%	58	23%	97%	
Darvoz	14	43%	57%	64%	36%	14	10%	21%	
Ishkashim	40	58%	43%	78%	23%	51	22%	0%	
Murgab	13	100%	0%	92%	8%	18	6%	31%	
Roshkala	11	82%	18%	91%	9%	9	4%	9%	
Rushan	16	63%	38%	94%	6%	14	5%	19%	
Shugnan	16	38%	63%	88%	13%	12	5%	6%	
Vanj	12	33%	67%	50%	50%	7	1%	0%	
Lakhsh	55	67%	33%	85%	15%	54	28%	9%	
Nurobod	82	48%	52%	96%	4%	95	46%	9%	
Rasht	99	41%	59%	86%	14%	102	31%	9%	
Roghun	35	40%	60%	29%	71%	35	0%	60%	
Sangvor	54	24%	76%	65%	35%	46	32%	13%	
Tojikobod	42	55%	45%	69%	31%	81	0%	100%	

For more information

World Food Programme, Tajikistan

5, Lohuti Str., Proezd 1

Dushanbe, Tajikistan, 734013

T +992 44 625 2000/01/02/03